

Kartta 1. Rautalammin keskustan yleiskaava 2030.

Hyväksytty KV 28.8.2018 § 50

Vireilletulo	
Vireilletulopäivä	13.10.2010
Kuulutus	13.10.2010 – 14.11.2010
Luonnosvaihe	
Viranomaisneuvottelu	26.08.2011
Yleisötilaisuus 0-kaavasta	2.12.2011
Viranomaisneuvottelu (liikenne)	7. 6.2012
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	11.1. – 12.3.2013
Kaavaehdotus	
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	16.2.-19.3.2015
Uudelleen nähtäville asetettu kaavaehdotus (2)	
Viranomaisneuvottelu	16.5.2017
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	31.10.–29.11.2017
Uudelleen nähtäville asetettu kaavaehdotus (3)	
Työneuvottelu	24.1.2018
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	6.6.-7.7.2018
Hyväksymisvaihe	
Kunnanhallituksen päätös	20.8.2018 § 165
Kunnanvaltuuston hyväksymispäätös	28.8.2018 § 50

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	6
TIIVISTELMÄ	7
Osayleiskaavan tarkoitus	
Osayleiskaavan kuvaus ja perustelut	
1. JOHDANTO	8
1.1 Yleiskaavatyön taustaa	
1.2 Osayleiskaavan laatimispäätös ja sen perustelut	
2. LÄHTÖKOHDAT	10
2.1 Strategiset lähtökohdat	
2.2 Yleiskaavan alustavat tavoitteet	
3. YLEISKAAVAN SELVITYKSET	12
3.1 Alueen yleiskuvaus	12
3.2 Selvitystarpeiden rajausta ja selvitysmenetelmät	12
3.3 Selvitykset	12
3.3.1 Rautalammin historia ja kaupunkirakenne	12
3.3.2 Luonnonympäristö	14
3.3.2.1 Kasvisto	14
3.3.2.2 Eläimistö	16
3.3.2.3 Luonto- ja maisema-arvot	17
3.3.2.4 Arvokkaat luontokohteet	28
3.3.2.5 Muut luontokohteet	31
3.3.2.6 Luontokohteiden uhanalaiset lajit	33
3.3.2.7 Luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit	34
3.3.3 Maaperä, vesistöt ja vesitalous	35
3.3.3.1 Maaperä ja kallioperä	35
3.3.3.2 Vesistöt ja vesitalous	36
3.3.3.3 Tulvakorkeus ja hulevedet	37
3.3.4 Rakennettu- ja kulttuuriympäristö	38
3.3.4.1 Rakennettu ympäristö	38
3.3.4.2 Kulttuuriympäristö	39
3.3.5 Maisema ja taajamakuva	46
3.3.5.1 Maisemarakenne	46
3.3.5.2 Maisemakuva	46
3.3.5.3 Taajamakuva	47
3.3.5.4 Arvokkaat maisema-alueet	50
3.3.6 Liikenne	52
3.3.7 Yhdyskuntatekniikka	54
3.3.8 Maanomistus	55
3.3.9 Suunnittelutilanne	55
3.3.10 Väestö ja elinkeinorakenne	58
3.3.11 Asuminen ja palvelut	60
3.3.12 Sosiaaliset olosuhteet	62
3.3.13 Ympäristönsuojelu ja ympäristöhäiriöt	62
3.4 Kantatila- ja rantaviivaselvitys	64
3.4.1 Rantarakentamisen yleiset mitoitusperusteet	64
3.4.2 Muut mitoitukseen vaikuttavat tekijät	65
3.4.3 Yleiskaava-alueella jo olemassa olevat ranta-rakentamispaikat	66
4 TAVOITTEET	67
4.1 Suunnittelun tarve, käynnistäminen ja osayleiskaavan mitoitus	67
4.2 Osayleiskaavan tavoitteet	67
4.3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	69
5. YLEISKAAVA-EHDOTUS	71
5.1 Vaihtoehdot, asuinalueiden vertailu ja ympäristövaikutusten arviointi	71
5.1.1 Turkkilanvuori	73
5.1.2 Pappilanpelto	74
5.1.3 Rämäkkövuori	76
5.1.4 Martinniemi	77

5.1.5. Kotilaisen pelto	79
5.1.6 Vuohiniemi	80
5.1.7 Kotiaho	82
5.1.8 Kattilavirta	83
5.1.9 Kilpilammen luoteispuoli	85
5.1.10 Varikontie	87
5.1.11 Personlampi	88
5.1.12 Tallivirta	90
5.2 Osayleiskaavasta saatu palaute	92
5.3 Osayleiskaavaratkaisun valinta ja perustelut	92
6. YLEISKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	95
6.1 Taloudelliset vaikutukset	95
6.2 Kaupallisten ratkaisujen vaikutukset	95
6.3 Liikenne- ja viheralueiden vaikutukset	98
6.4 Vaikutukset luontoon ja virkistykseen	98
6.5 Sosiaaliset vaikutukset	99
7. YLEISKAAVAN VAIHEET, VUOROVAIKUTUS, OSALLISTUMINEN JA TIEDOTTAMINEN	100
7.1 Kaavoitusvaiheet ja vuorovaikutus	100
7.2 Hyväksyminen	102
7.3 Ohjausryhmä ja viranomaisyhteistyö	102
7.4 Osalliset	104
7.6 Tiedottaminen	104
8. YLEISKAAVA	105
8.1 Osayleiskaavan rakenne ja mitoitus	105
8.2 Liikenne- ja viheralueet	106
8.3 Virkistys- ja viheralueet	106
8.4 Luonto, eläimistö	107
8.5 Kulttuuriympäristö ja muinaismuistot	108
8.6 Kunnallistekniikka	108
8.7 Vesialueet	108
8.8 Valtakunnalliset ja alueelliset erityispiirteet	108
8.9 Suojelualueet	109
8.10 Kaavamerkinnot ja -määräykset	110
9. YLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN	115
9.1 Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat	115
9.2 Toteuttaminen ja ajoitus	115
10. SEURANTA (ja jälkiarviointi)	116

LIITTEET (tummennetut ovat kaavaehdotuksen liitteenä, vaalennetut on esitetty aiempien kaavoitusvaiheiden liitteinä)

1. **Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)**
2. **Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alue, turvallisuus- ja liikenneselvitys 2012**
3. **Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alue, muinaismuistoseelvitys 2012**
4. **Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alue, maisemaselvitys 2012.**
5. **Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alue, luontoselvitys 2012**
6. **Rautalammin kunta, keskustan osayleiskaava, kantatila selvitys ja rantarakentamisen mitoitustaulukko**
7. **Osayleiskaavan viranomaisvaiheen viranomaisneuvottelun pöytäkirja 26.8.2011**
8. Lähtötilanne (0-kaava) 1:20 000
9. Maanomistuskartta 1:20 000
10. Tärkeimmät kaupalliset palvelut 1:20 000
11. Ulkoilureitit ja viheralueet 1:20 000
12. Maatalousalueet 1:20 000
13. **Rakennettu kulttuuriympäristö (esitetty yleiskaavakartalla 1:5000)**
14. Pohjavesialueet 1:20 000
15. Sähköverkko 1:20 000
16. Tieverkko 1:20 000
17. Yleiset alueet, kaupan ja palveluiden alueet 1:20 000
18. Asumisen alueet, rakennukset 1:20 000
19. Erityisalueiden sijoittuminen 1:20 000
20. Teollisuusalueet 1:20 000
21. Rantarakentamispaidat 1:20 000
22. **Rautalammin keskustan osayleiskaava, pienennös 1:20 000**
23. **Muinaismuistoseelvitys 2014**
24. Yleiskaavaaluonnoksen palauteyhteenveto: Lausunnot ja mielipiteet sekä niiden huomioiminen
25. Yleiskaavaehdotuksen palauteyhteenveto: Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioiminen
26. **Osayleiskaavan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun pöytäkirja 15.6.2017**
27. Yleiskaavaehdotuksen palauteyhteenveto: Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioiminen
28. **Yleiskaavaehdotuksen palauteyhteenveto: Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioiminen**

ESIPUHE

Tässä kaavaselostuksessa esitetään Rautalammin keskustan osayleiskaavan tavoitteet, eri maankäyttöratkaisujen perusteet ja ratkaisujen vaikutusten arvioimisen kannalta tarpeelliset tiedot. Selostus perustelee ja auttaa tulkitsemaan kaavan sisältöä. Selostus on kiinteä osa yleiskaavaa, jonka oikeusvaikutteisen osan muodostavat kaavakartta merkintöineen ja määräyksineen.

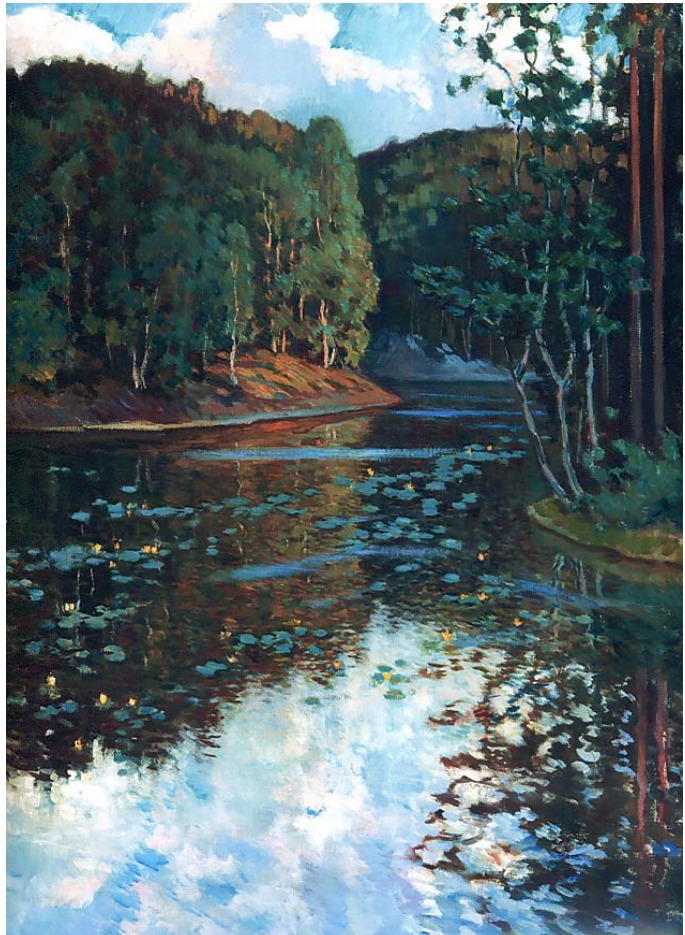
Kaavan valmistelussa on hyödynnetty lukuisia taustaselvityksiä ja arvioitu kaavaluonnoksen vaikutuksia. Selvitysten tärkeimmät johtopäätökset on sisällytetty selostukseen. Näihin töihin ovat osallistuneet aktiivisesti kunnan eri toimialojen ja sidosryhmien asiantuntijat. Selostuksessa kuvataan kaavan laatimisen vaiheet. Työ aloitettiin vuonna 2011 hahmottamalla kunnan roolia ja kaupunkirakennetta maankäytön kehityskuvan kannalta ja täsmentämällä osayleiskaavan tavoitteita, jotka selkeyttivät Rautalammin kirkonkylän uuden osayleiskaavan päämääriä.

Kehityskuvasta ja tavoitteista on käyty avointa keskustelua kuntalaisten ja muiden osallisten kanssa kaavoitustyön aikana järjestetyissä esittely- ja kuulemistilaisuuksissa.

Yleiskaavaluonnos valmisteltiin vuoden 2011 lopulla ja 2012 alussa ja se asetettiin nähtävillä ja lausunnoille vuoden alkuvuodesta 2013. Yleiskaavaa valmisteltaessa tehtiin myös vaikutusten arviointityötä. Yleiskaavaa varten tarvittava selvitysaineisto on Rautalammin historiasta, topografiasta sekä luonnonolosuhteista johtuen poikkeuksellisen laaja. Luonnoksen nähtävilläolon aikana saatiin runsas palaute lausuntojen ja mielipiteiden muodossa. Nähtävilläolon jälkeen tehtiin tarvittavia lisäselvityksiä liito-oravan elinpiirin sekä muinaismuistojen kartoittamiseksi kaavaluonnoksessa esitettyjen rakentamisen laajentumisalueiden osalta. Osayleiskaavaan tehtiin em. selvitysten edellyttämiä muutoksia ja kaavaehdotus asetettiin nähtävillä keuhällä 2015. Kaavaehdotuksesta saadun laajan palautteen pohjalta kaavaehdotusta edelleen kehitettiin mm. kulttuuriympäristöjen osalta. Myös pitkään kestäneen kaavaprosessin aikana on ilmennyt uusia päivitystarpeita. Näiden johdosta kaavaehdotus asetettiin uudelleen nähtäväksi syksyllä 2017. Rantarakentamisen tiheys herätti edelleen Pohjois-Savon ELY:ssä vastustusta. Alkuvuodesta 2018 käydyn työneuvottelun pohjalta tarkistettiin rantarakentamisvyöhykkeiden mitoitus. Kaavaehdotus asetettiin uudelleen nähtäväksi kesällä 2018 ja edelleen kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi.

Työn kuluessa Rautalammin kunnan sekä Pohjois-Savon seudun yhteiset kehittämistavoitteet ovat olleet keskusteltavana. Rautalammin keskustan osayleiskaava on laadittu yhteisten tavoitteiden hengessä.

Rautalammissa 4. kesäkuuta 2018
Kai Tolonen ja Risto Suikkari,
kaavan laatijat

Kuva 1.
Maalaus Syväjärvestä 1900-luvun alusta.
Rautalammin museo.

TIIVISTELMÄ

Osayleiskaavan tarkoitus

Osayleiskaava on yleispiirteinen suunnitelma, jolla ohjataan kaupungin yhdyskuntarakennetta, maankäyttöä ja liikenneverkkoa. Siinä varataan alueita mm. asumisen, työpaikkojen, liikenteen, luonnonsuojelun ja virkistyksen tarpeisiin. Tyypillisiä yleiskaavassa ratkaistavia asioita ovat mm. uudet liikenneväylät, kunnan laajenemissuunnat ja erityistoimintojen kuten varikkojen, jätteenkäsittelylaitosten ja vastaavien ympäristöhäiriötä aiheuttavien toimintojen sijoittuminen.

Osayleiskaavan laadintaa ohjaa Pohjois-Savon maakuntakaava. Osayleiskaava taas vastaavasti ohjaa yksityiskohtaisempien asemakaavojen laadintaa. Asemakaavassa ratkaistaan mm. asuntoalueiden sisäinen katuverkko, tonttien tarkka maankäyttömuoto, rakennusoikeudet ja kerroskorkeudet. Missään kaavassa ei kuitenkaan ratkaista mm. katujen kunnossapitoa ja teiden nopeusrajoituksia, jotka kuuluvat katu- ja tiesuunnitteluun. Osayleiskaavan selvityksissä on kuitenkin otettu kantaa myös liikenneturvallisuuskäsitteisiin.

Yhtenä keskeisenä tavoitteena on laatia oikeusvaikutteinen osayleiskaava siten, että ranta-alueilla rakennusluvut voidaan myöntää suoraan vahvistetun osayleiskaavan pohjalta.

Osayleiskaavan kuvaus ja perustelut

Rautalammin keskustan osayleiskaavan laadinta on tullut vireille kunnan aloitteesta syksyllä 2010. Kunnalla on tarve saada riittävä tonttivaranto sekä halu kehittää jo olemassa olevaa yritys- ja matkailutoimintaa sekä ohjata hajarakentamista siten, että virkistys- ja suojeluintressit turvataan.

Suunnittelualue sijaitsee vesistöjen ympäröimänä Äijäveden ja Hankaveden välisellä alueella. Kaavoitettavan alueen pinta-ala on noin 1900 ha, joista noin 1500 ha on maa-alueita (80 %) ja 400 ha vesialueita (20 %). Uudelle yleiskaavoitettavalle alueelle sijoittuu pääasiassa pientalorakentamista sekä teollisuusalueita. Suurimmat maanomistajat ovat kunta ja evl. seurakunta.

Suunnittelualueelle sijoittuu useita rakennushistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja rakennuskokonaisuuksia.

Alueelle on tehty useita asemakaavoja, joiden kattama pinta-ala on noin 500 ha yleiskaavasuunnittelualueen pinta-alasta. Vesistöjen varrelle osayleiskaavassa osoitetaan rantavyöhykkeen rakentamisen sijoittuminen ja rakentamisen määrä. Kiinteistökohtainen rakennusoikeus asemakaavan ulkopuolisilla ranta-alueilla määritellään ns. kantatilaperiaatteen perusteella.

Osayleiskaava esitetään pohjakartalla mittakaavassa 1:10 000. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset sekä tämä yleiskaavaselostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

1 JOHDANTO

Rautalampi sijaitsee Pohjois-Savon maakunnan lounaisosassa Jyväskylän ja Kuopion puolivälissä. Rautalampi rajoittuu lännessä Keski-Suomen ja etelässä Etelä-Savon maakuntiin. Kunta rajoittuu pohjoisessa Vesannon ja Tervon kuntiin, idässä Suonenjoen kaupunkiin, etelässä Hankasalmen kuntaan ja Pieksämäen kaupunkiin, sekä lännessä Konneveden kuntaan.

Kunnan pinta-ala on yhteensä 761,97 km², josta maapinta-ala on 548,55 km² (72 %) ja vesipinta-ala 213,42 km² (28 %). Rautalammin kunta kuuluu Pohjois-Savon ELY -keskuksen ja Itä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) toiminta-alueisiin. Aluepoliittisessa vyöhykejaossa Rautalampi kuuluu EU:n 1-tukialueeseen.

Asukastiheys Rautalammissa on 6,6 as./km². Asukkaita on kaikkiaan noin 3400.

Rautalammin keskusta – kirkonkylän taajama - sijaitsee vesistöjen ympäröimänä Äijäveden ja Hankaveden välisellä harjannealueella. Keskustan osayleiskaavan suunnittelualue kattaa Rautalammin kunnan keskustaaajaman, kirkonkylän, ja sen lähialueet. Asutus Rautalammissa keskittyy Kirkonkylän, Toholahden ja Kerkonkosken taajamiin. Noin puolet asukkaista asuu haja-asutusalueella em. Taajamien ulkopuolella.

1.1 YLEISKAAVATYÖN TAUSTAA

Rautalammin kuntaan hyväksyttiin ensimmäinen yleiskaava vuonna 1976. Tämä sisälsi koko kunnan alueen käsittävän rakenne- ja rantojen käytön suunnitelman sekä taajamaosayleiskaavan.

Osayleiskaavaa tarkistettiin vuonna 1983 valmistuneella Rautalammin kirkonkylän osayleiskaavalla. Kaavan avulla pyrittiin eheyttämään taajamarakennetta, turvaamaan asumista ja työpaikkoja niveltämällä uusia asuinalueita ja palvelualuevarauksia olemassa olevaan rakenteeseen. Kaavalla pyrittiin myös kehittämään rakennetun ympäristön ilmettä ylipäättäen.

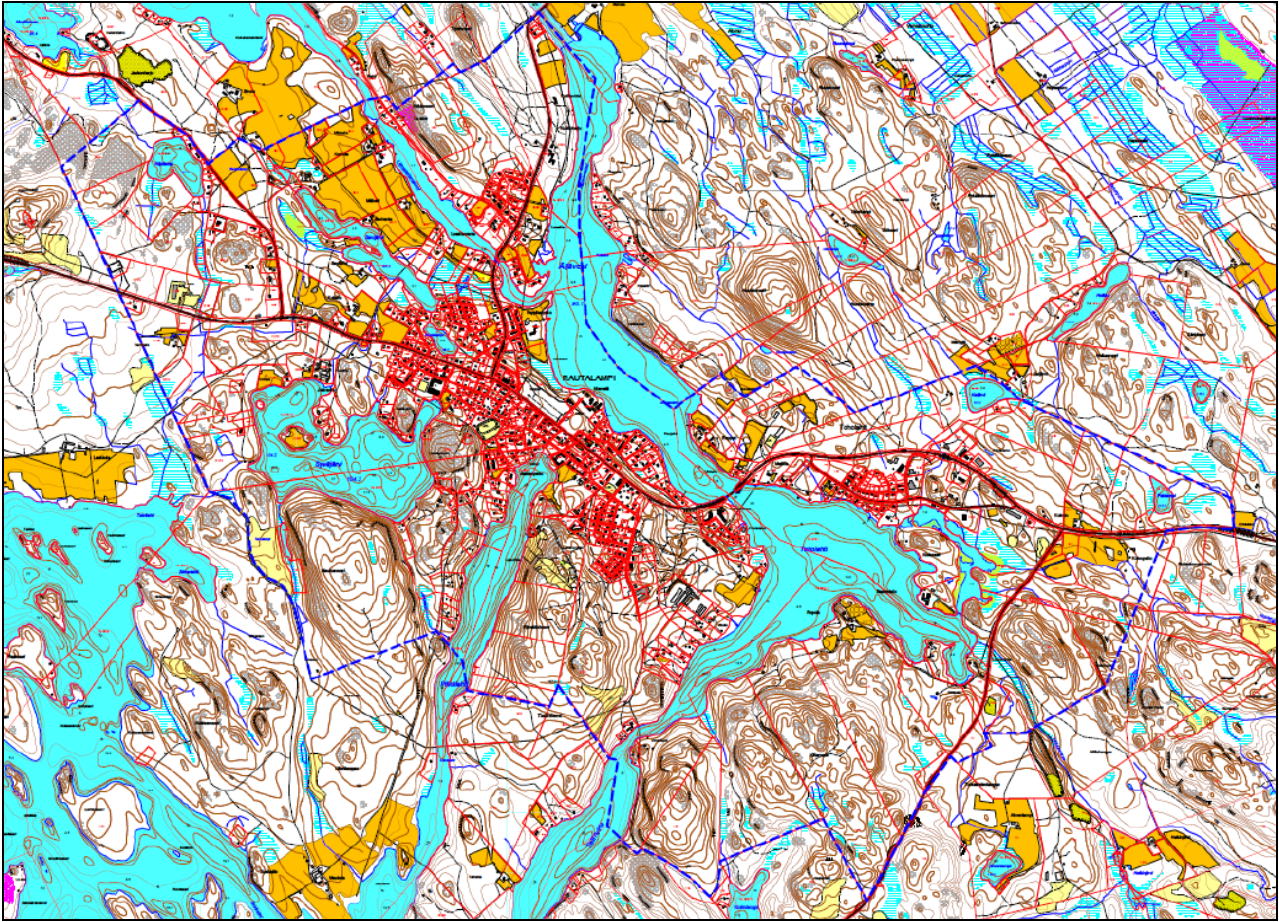
1.2 OSAYLEISKAAVAN LAATIMISPÄÄTÖS JA SEN PERUSTELUT

Rautalammin kirkonkylän vuoden 1983 osayleiskaava on nykyään suurelta osin vanhentunut ja monin paikoin korvattu uudemmilla, siitä poikkeavilla, asemakaavamuutoksilla. Samalla kaavoitustarpeen alaisen maa-alueen laajuus on kasvanut. Rautalammin kirkonkylän uuden yleiskaavan valmistelu aloitettiin vuonna 2010, jolloin tehtiin päätös yleiskaavoituksen lisäämisestä kaavoitusohjelmaan.

Kirkonkylän osayleiskaavan uudistamisen ovat tehneet ajankohtaiseksi lisääntynyt haja-asutus ja kesäasutus sekä tarve kehittää yritystoiminnan edellytyksiä.

Nyt tekeillä olevalla oikeusvaikutteisella osayleiskaavalla ohjataan hajarakentamista, turvataan virkistys- ja suojeluintressit sekä pyritään parantamaan yritystoiminnan mahdollisuuksia. Ohjatun lupaharkinnan kautta tarve täysin suunnittelemtomaan hajarakentamiseen vähentyy ja samalla hajarakentamisen haittavaikutukset pienenevät.

Kartta 2. Rautalammin kunnan keskusta lähiympäristöineen. Keskustan oikeusvaikutteisen osayleiskaavan suunnittelualue on rajattu sinisellä katkoviivalla.

2. LÄHTÖKOHDAT

Yleiskaavoitettava alue on yhteensä n. 1900 hehtaaria. Tästä noin 1500 hehtaaria on maa-alueita (80 %) ja 400 hehtaaria vesialueita (20 %). Suurimmat maanomistajat ovat kunta ja evl. seurakunta. Kunnassa asuu yli 3400 ihmistä, joista noin puolet asuu tulevilla yleiskaava-alueella. Äänekosken ja Suonenjoen välinen kantatie 69 kulkee Rautalammin kirkonkylän poikki muodostaen samalla sen pääraitin.

Osallistumisen ja vuorovaikutuksen kannalta keskeinen kaavan laatimisvaihe on nykytilanteen analyysi ja tavoitteiden asettaminen. Siksi henkilökohtaiset yhteydenotot kaavoittajaan tai kaavoituksen ohjaustyöryhmään (kaavoitusjaosto) ovat ensisijaisen tärkeitä kaavoitushankkeen alkuvaiheessa. Tavoitteiden pohjalta laaditaan *osayleiskaavaluonnos*. Kaavaluonnos asetetaan nähtäville 30 vuorokauden ajaksi, jonka aikana siitä voi esittää mielipiteen. Yleiskaavaluonnoksesta pyydetään lausunnot kaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä.

Osayleiskaavan muutos esitetään pohjakartalla mittakaavassa 1:10 000. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset sekä selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

2.1 STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT

Keskustan osayleiskaava-alueen rajausta ohjaavia tekijöitä ovat etelässä Hankaveden-Kalajajärven rantaosayleiskaava-alueen rajausta ja vesistöt, Palolahden hiljattain valmistunut asemakaava koillisessa, kunnallistekniikan edellytykset pohjoisessa sekä Toholahden teollisuusalue idässä.

Osayleiskaavan tavoitteena on edistää, ohjata, kehittää ja tukea alueen rakentamista, elinkeinoja, ympäristön- ja maisemanhoitoa sekä taajama- ja ympäristönkuvausta. Kaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena oikeusvaikutteisena yleiskaavana, jota käytetään pohjana alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Yleiskaavan tavoitteena on kartoittaa uusia rakentamiseen soveltuvia alueita sekä huomioida uusien alueiden vaikutus taajaman yhdyskuntarakenteeseen. Asemakaavan ulkopuolisille ranta-alueille osayleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:n mukaisena rakentamista ohjaavana yleiskaavana. Asemakaavoitetuilla alueilla tarkastellaan asemakaavojen toteutumista ja mahdolliset muutos- ja kehittämistarpeet esitetään yleiskaavassa.

2.2 YLEISKAAVAN TAVOITTEET

Kunnan suunnittelutavoitteena on luoda suunnittelualueesta toimiva, yhtenäinen ja vetovoimainen asuinympäristö jossa pienen ja keskisuuren teollisuuden toimintaedellytykset ovat turvattu. Yleiskaavalla luodaan uusia edellytyksiä monipuoliselle palvelun ja teollisten työpaikkojen synnylle. Lisäksi varaudutaan nykyisten julkisten ja yksityisten palveluiden laajentumistarpeisiin. Rautalammin keskustan (kirkonkylän) vetovoimana nähdään asumisen mahdollistaminen vesistöjen äärellä lähellä palveluja. Rantarakentaminen on siten luonteeltaan erilaista kuin kauempana palveluista sijaitseva luonnonrauhaa tavoitteleva loma-asuminen. Rantarakentamista pyritään lisäämään kuitenkin siten, että ranta-alueille jää riittävästi yhtenäistä rakentamatonta aluetta.

Kaavalla pyritään lisäämään rakentamismahdollisuuksia siihen soveltuvilla paikoilla sekä saamaan kaavoitettu tonttivaranto käyttöön. Maanomistajille tarjotaan mahdollisuutta kehittää omistamansa maan osalta maankäyttöä siten että se tiivistäisi alueen yhdyskuntarakennetta. Käytännössä tämä tarkoittaa asuinkäyttöön tarkoitettua täydennysrakentamista tai mahdollisuutta tontin käyttötarkoituksen muuttamiseen.

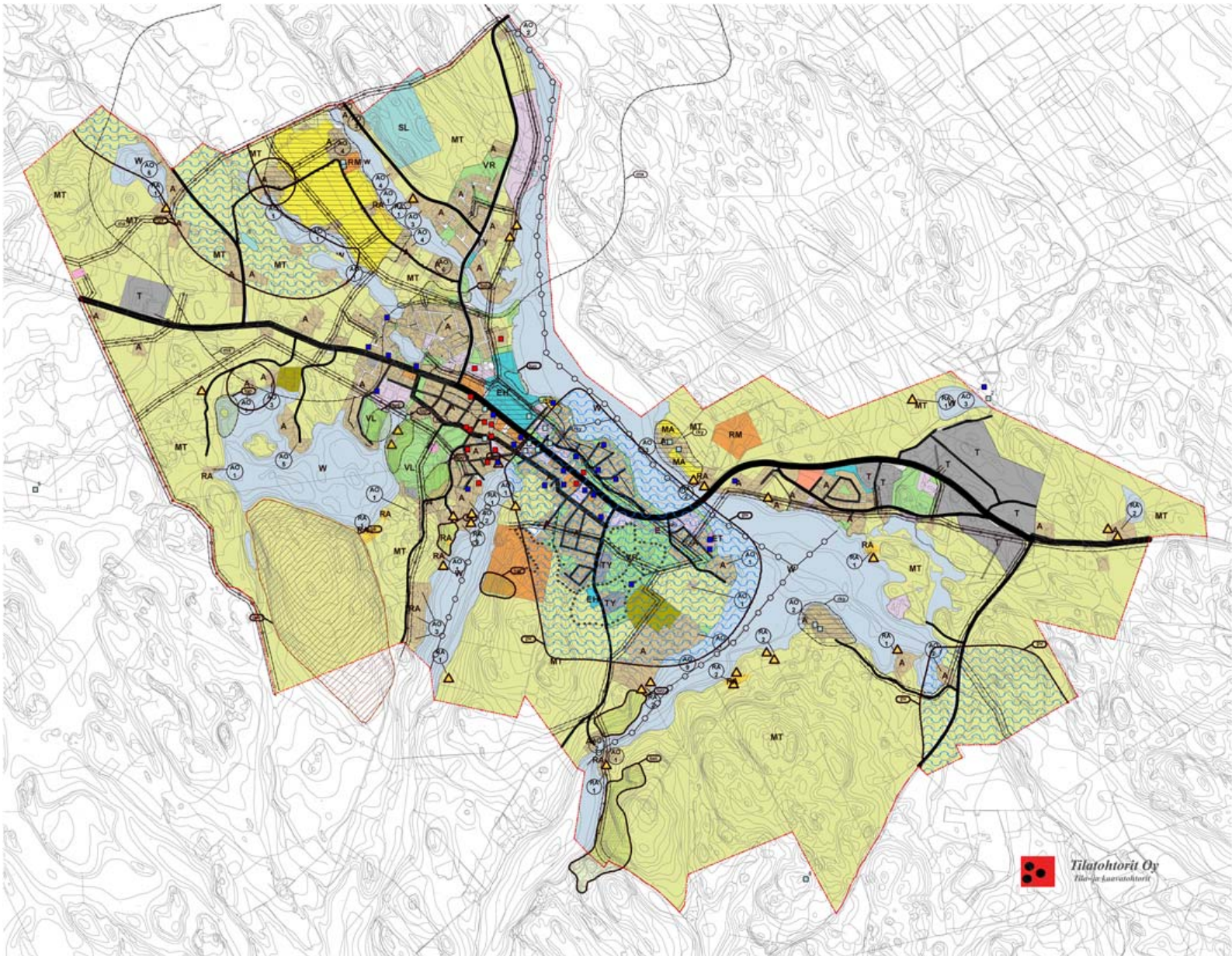
Yleiskaavassa suunnitellaan maankäytön osalta tarpeelliset liikenneväylät. Alueen liikenneverkkoa kehitetään toimivaksi ja turvalliseksi etenkin kevyen liikenteen väylien osalta. Kaavan avulla turvataan ja täydennetään olevia viheralueiden verkostoja ja ulkoilureitistöjä.

Yleiskaavan tavoitteena on edistää maa- ja metsätalouden sekä teollisuuden toimintaedellytyksiä. Yhtenäiset hyvät peltoalueet pyritään säilyttämään maatalousalueina. Teollisuuden logistiikkaan ja liikenteen sujumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Nykyinen kunnallistekniikka otetaan huomioon aluerakenteessa ja uudet rakennettavat alueet sijoitetaan ensisijaisesti uuden kunnallisteknisen rakentamisen kannalta kustannustehokkaasti. Yleiskaava-alue pyritään liittämään keskustan vesihuoltoalueeseen.

Alueen maankäyttöä pyritään suunnittelemaan siten, että tulevan maankäytön aiheuttama vaikutus ympäristölle, kulttuuri- ja luonnonympäristön merkittävimmille ominaispiirteille jää mahdollisimman vähäiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukaan tulee kaavoitustyöhön sisällyttää kaavan laajuuteen ja sisältöön nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelystä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

Kartta 3. Rautalammin keskustan osayleiskaavan maankäytön lähtötilanne, ns. 0-kaava.

3. YLEISKAAVAN SELVITYKSET

3.1 ALUEEN YLEISKUVAUS

Rautalammin keskustan osayleiskaava-alue sijaitsee Pohjois-Savon maakunnan lounaisosassa Äijäveden ja Hankaveden välisellä harjannealueella. Osayleiskaava kattaa kirkonkylän Kilpimäen itäjuurelta itään Pyöräsuon länsirajalle. Alueen leveys on noin 7 km ja pituus kahdesta neljään kilometriä.

Suunnittelualuetta koskee Ympäristöministeriön vuonna 2011 hyväksymä Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 sekä Ympäristöministeriön vuonna 2016 hyväksymä Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava.

Suunnittelualuetta koskee vuonna 1983 valmistunut kirkonkylän osayleiskaava, joka nyt uusitaan, sekä vuonna 1994 valmistunut Toholahden osayleiskaava. Kirkonkylän osayleiskaavoitettava alue laajenee käsittäen koko kuntakeskuksen ja laajoja alueita sen ympäristössä, kaikkiaan noin 1900 ha.

Kirkonkylän taajama-alueella on ajantasa-asemakaava. Alueelle on viime vuosina vahvistettu useita asemakaavamuutoksia.

3.2 SELVITYSTARPEIDEN RAJAUS JA SELVITYSMENETELMÄT

Osayleiskaavatyön pohjaksi kunta toimitti voimassaolevan perus- ja kaavakartta-aineiston sekä kunnassa suoritettujen perusselvitykset. Perusselvityksiä täydennettiin kaavakonsultin toimesta kootuilla lisäselvityksillä (ks. kohta 3.3.9 Suunnittelutilanne, Kaava-alueetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset, Taulukko 1. *Rautalammin keskustan yleiskaavoitettavaa aluetta koskevat suunnitelmat ja perusselvitykset*).

Perusselvityksiä apuna käyttäen tarkasteltiin suunnittelualan maastoa, luontoa, maisemaa ja kaupunkikuvaa paikan päällä suoritetuilla inventoinneilla. Inventointien yhteydessä suoritettiin valokuvausta ja kunnan toimijoiden haastatteluja.

Syksyllä 2011 suoritettiin yhteistyössä kunnan kanssa maanomistajakysely, joka jaettiin yli 600 talouteen, sekä 0-kaavan ja alustavan kaavaluonnoksen kuulemistilaisuus kunnantalolla. Kyselyllä kartoitettiin maanomistajien, yrittäjien ja osallisten kehitystoiveita maankäytön suhteen.

Rantaviiva- ja kantatilatarkastelu suoritettiin niille osayleiskaavan ranta-alueille, jotka eivät olleet asemakaavan piirissä.

2012 koottiin tiedossa olevat muinaismuistokohteet karttaliitteineen erilliselle raportille. Luonto- ja maisemakohteet päivitettiin aiemmin tehdyn selvityksen pohjalta. Selvityksiä tarkistettiin kaavoitustyön aikana esiin tulleiden seikkojen ja havaintojen pohjalta.

Rakentamisen laajentumisalueiden täsmennytyä kaavaprosessin aikana, suoritettiin kyseisillä alueilla keväällä 2013 liito-oravaselvitys sekä kesällä 2014 muinaisjäännösinventointi maastokäynteineen. Muinaisjäännösinventointia täydennettiin 2016 tehdyn Etelä-Konneveden rantaosayleiskaavan tarkistuskohteiden arkeologisen inventoinnin yhteydessä.

3.3 SELVITYKSET

3.3.1 RAUTALAMMIN HISTORIA JA KAUPUNKIRAKENNE

Rautalammin historia

Rautalampi on vanha emäpitäjä, johon aikanaan sanottiin kuuluvan ”puoli Suomea”. Lähes koko nykyisen Keski-Suomen käsittänyt suurpitäjä perustettiin vuonna 1561, jolloin Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa antoi määräyksen Rautalammin hallintopitäjän muodostamisesta. Hallintopitäjän muodostamisen tavoitteena oli laajentaa Ruotsin valtapiiriä Pähkinäsaaren rauhan rajan pohjois- ja koillispuolelle tukemalla erämaiden asuttamista hallinnollisin toimin. Rautalampi ulottui lännessä Keski-Pohjanmaalle, pohjoisessa Kivijärvelle. Entisen emäpitäjän alueella on nykyisin 27 kuntaa.

Rautalammin vesireitti oli tärkein kulkureitti pitäjän eri osien välillä. Perustamisen yhteydessä muodostettiin Rautalammin seurakunta, jonka ensimmäiseksi kirkkoherraksi nimitettiin 17. toukokuuta 1561 Laurius Laurentii (Lauri Laurinpoika) Jentze. Kruunun virkamiehenä alueella toimi nimismies.

Kuva 2. Näkymä Rautalammilta 1700-luvulta. Kuvalähde: Teppo Vihola (toim.). Emäpitäjä ajan virrassa – Rautalampi 450 vuotta. Rautalampi 2011.

Rautalammin ympäristössä on vesistöjen ja harjun tuntumassa runsas esihistoriallisen ajan kulttuuriperintö, joka kertoo Rautalammin vesireitin varhaisesta merkityksestä.

1800-luvulla Rautalammin luonnon kauneus, kohisevat kosket arvokaloineen, erämaajärvien kirkkaus ja metsäiset vuorimaat houkuttelivat matkailijoita paikkakunnalle. Kauniit herraskartanot ja huvilat keskustan liepeillä ystävällisine ja vieraanvaraisine isäntineen tekivät oleskelun mieluisaksi. Pitäjän kartanot, pappilat ja vauraat maalaistalot olivat kulttuurielämän keskuksia. Niissä vieraili maamme sivistyneistöä, joka tuli paikkakunnalle oppimaan Suomen kieltä.

Rautalammin erityispiirteeksi muodostuivat kartanomaiset maatilat, joiden muuta maakuntaa suurempi määrä juontuu kunnan historiasta suuren alueen hallinnollisena keskuksena. Ajan myötä rautalampilaisista kartanoista muodostui suosittu kesälomien viettopaikka hyvin monille maineikkaille taiteilijoille ja kulttuurielämän vaikuttajille. Erityisesti kirjailijat vierailivat ahkerasti paikkakunnalla. Pitäjään syntyi poikkeuksellisen laaja ja monipuolinen kansanrunoilijoiden joukko.

Kesällä 2011 Rautalammin kunta vietti 450 -vuotispäiväänsä. Nykyinen Rautalampi sijaitsee entisen suurpitäjän itälaidalla Jyväskylän ja Kuopion puolivälissä. Historiallinen Vaasan–Kuopion poikkitie kulkee Rautalammin halki ja yhtyy Suonenjoen Koskelossa Kuopion–Jyväskylän valtatiehen.

Aivan kirkonkylän keskellä keskusraitin keskivaiheilla, puistomaisella Kirkkoharjulla, sijaitsee Rautalammin empiretyylinen vuonna 1844 rakennettu puukirkko. Rautalammin kirkon lähimaisemaan kuuluu seurakunnan edellisen kirkon yhteyteen vuonna 1768 rakennettu pohjalaistyyppinen kellotapuli. Kirkkoon liittyy raittia rajaava suuri ja lehtevä hautausmaa. Kirkkoa vastapäätä on 1938 valmistunut Rautalammin museon, entisen Peuran museon, rakennus. Rautalammissa sijaitsee myös Rautalammin ortodoksisen seurakunnan pääkirkko. Toisen maailmansodan jälkeen siirtolaiset toivat mukanaan rikkaan karjalaisen ja ortodoksisen perinteen ja tapakulttuurin.

Keskusraitti on muotoutunut kirkon länsipuolitse kulkeneen vanhan Vaasan ja Kuopion välisen maantien linjaan. Keskusraitin linjaus on säilynyt, mutta sen varrella sijainneista vanhoista rakennuksista on nykyisin vain muutama jäljellä; kauppa ja liiketoimi ovat saaneet uudet rakennuksensa. Raitin valtavyöluonnetta on korostettu puuriveillä, mikä antaa tielinjalle ominaisleiman.

Keskellä kylää on myös Pestuuraitti, jossa on järjestetty markkinoita vuodesta 1821 lähtien. Nykyisin Pestuumarkkinat pidetään joka syyskuun toisena viikonvaihteena ja ne houkuttelevat paikalle tuhansittain kävijöitä. Pestuuraitin vieressä on vanha pieneläjien ja käsityöläisten asuma-alue pikku mökkeineen.

Rautalammin kylänraitti alkoi rakentua 1900-luvun alussa ja yhtäjaksoiseksi se oli rakennettu viimeistään 1930-luvulla. Kirkonkylän raitti oli osa Vaasan ja Kuopion välistä maantietä, joka rakennettiin 1700-luvun loppupuolella yhdistämään läänien hallintokaupunkeja. Raitilla sijaitsivat kauppahuoneet ja makasiinit, kunnantoimisto ja ensimmäiset pankit.

Rautalammin kaupunkirakenne

Rautalammin kirkonkylän keskusraitti ja sen varrella sijaitsevat kirkko, kellotapuli ja hautausmaa muodostavat edelleen Rautalammin keskustaajaman ytimen, jonka välittömään läheisyyteen palvelut ovat rakentuneet. Keskustaajaman rakenne on nauhamainen, luode-kaakko -suuntaisen harjun sekä sitä seurailevan Jyväskylä-Kuopio -kantatien suuntainen. Asutus on tältä akseliilta levittäytynyt pohjoiseen Vaajasalmen suuntaan Rautalammin tien varressa pitkin Äijäveden rantaa sekä itään Äijäveden toiselle puolen Toholahden rannalle Kivisalmintien varressa. Rakennuskanta on pientalovaltaista.

Rautalammin erityispiirteinä ovat säilyneet kartanomaiset maatilat. Maiseman kannalta merkittävimmät ovat Sahalan ja Korholan tilat, jotka ovat säilyttäneet luonteensa avoimien vesistöön rajautuvien avoimien viljelysten keskellä. Karjalan ja Ropolan peltoaukeat ovat pienemmät, mutta ne sijaitsevat visuaalisesti tärkeillä paikoilla vesistön rannalla. Suurtiloista Korhola, Karjala ja Ropola sijaitsevat osayleiskaavoitettavalla alueella.

3.3.2 LUONNONYMPÄRISTÖ

Rautalammin alueelle on tehty laaja luonto- ja maisemaselvitys 2002 (Jorma Knuutinen & Raimo Pakarinen: *Miekka-, Koskelo- ja Äijäveden, Lonkarin, Rautalammin, Sääks- ja Kalajanjärven sekä eräiden muiden järvien ja lampien luonto- ja maisemaselvitys*). Rautalammin keskustan osayleiskaavatyön yhteydessä selvitystä on päivitetty suunnittelualueelta koskevilta osilta v. 2011 ja 2012.

Selvityksessä on myös hyödynnetty Jorma Knuutisen vuonna 1989 tekemää selvitystä *Rautalammin arvokkaat luontokohteet*. Näiden selvitysten sekä paikan päällä tehtyjen haastattelujen ja inventointien pohjalta on kaavoittajan toimesta koottu erilliset selvitykset: *Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alue, luontoselvitys* sekä *Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alue maisemaselvitys*. Selvitysten tärkeimmät keskustan osayleiskaava-alueita koskevat havainnot esitetään tässä kaavaselostuksessa.

Selvityksiin on koottu myös viimeisin Ympäristöministeriön ja Ely-keskuksen keräämä eri selvityksistä saatu tieto, joka koskee Rautalampea ja keskustan osayleiskaava-alueita. Selvityksiä on täydennetty kesällä ja syksyllä 2011 sekä keväällä 2012 paikan päällä suoritettujen inventointikäyntien yhteydessä tehdyillä havainnoilla.

Lisäksi on kesällä 2013 Jorma Knuutisen toimesta laadittu rakentamisen laajentumisalueiden osalta erillinen *Rautalammin kirkonkylän osayleiskaavan liito-oravakartoitus 2013* (vain viranomaiskäyttöön), jonka yhteydessä on löydetty myös huomionarvoisia pienialaisia luontokohteita. Luontokohteista on poimittu kuvaukset kaavaselostukseen kohtaan **3.3.2.5 Muut luontokohteet** ja aluerajaukset on näytetty luontoselvityksen karttaliitteessä (kartta 2).

Erillinen luontoselvitys (liite 5) karttaliitteineen on tämän kaavaselostuksen liitteenä.

3.3.2.1 Kasvisto

Vesi- ja rantakasvillisuus

Kasvillisuudeltaan Rautalammin reittivedet ovat järviruoko- eli Phragmites -tyyppiä. Nihilajia kasvaa etenkin lahdilla ja saarten suojassa sekä esimerkiksi Äijävedellä monin paikoin muuallakin matalilla rannoilla.

Rannoilla ja rantaluhdilla tavataan vaihtelevan leveältä saraikkoja, heinikkoja ja kortteikkoja. Lahdilla ja muilla suojaisilla rannoilla saraikot ovat paikoin melko laajojakin.

Muita ilmaversoisia, kuten luikkia, rantapalpakkoa ja ratamosarpiota kasvaa siellä täällä. Keltakurjenmiekkää tavataan paikoitellen niin reittivesillä kuin pikkujärvillä ja lammillakin. Jokileinikki kasvaa useassa paikassa

Kattilavirran, Äijäveden ja Liimattalansalmen rannoilla. Myös rantayrttiä tavataan monin paikoin Tyyrin- ja Tallivirran välisillä ranta-alueilla.

Kelluslehtisistä vesikasveista kaava-alueella tavallisimpiin kuuluvat ulpukka, pohjanlumme, vesitatar, uistinviita ja siimapalpakko. Niidenkin kasvustot ovat edustavimpia rehevillä lahdilla. Suomenlummetta kasvaa ainakin Liimattalansalmessa ja Äijävedellä. Reittivesillä, Äijävesi mukaan lukien, kasvaa järvisätkintä.

Uposlehtisistä kasveista kaava-alueella esiintyvät mm. ahvenviita, ruskoärviä ja vesirutto. Pohjaversoisista tavallisimpia ovat tummalahnaruoho, äimäruoho, hapsiluikka ja nuottaruoho.

Suokasvillisuus

Kaava-alueen suot ovat suureksi osaksi karuja. Reittivesien ja useimpien pikkujärvien rantasuot ovat enimmäkseen pienialaisia luhtaisia ja saraikkoisia nevoja, isovarpu- ja kangasrämeitä ja sisempänä karuja korpia. Luhtaiset suon osat vaihettuvat usein huomaamattomasti vesirajan rantasaraikkoihin ym. kosteikkoihin. Merkittävimpiä suokohteita kaava-alueella ovat Vanhainkodin lahden rantamat Toholahdella sekä Savijärven suo. Maisemallisesti ja opetuskohteena tärkeä kohde on myös hautausmaan alapuolinen rantasuo.

Metsäkasvillisuus

Osayleiskaava-alueen metsäkasvillisuutta luonnehtivat tuoreet ja etenkin kallio- ja harjumaastossa kuivahkot kankaat. Varsinkin karuilla paisterinteillä tavataan myös kuivan kankaan kasvillisuutta. Niukimmillaan ja karuimmillaan kasvillisuus on paahdekallioilla ja avoimissa louhikoissa.

Lehtomaista kangasta tavataan kaava-alueella siellä täällä. Lehdot ovat pienialaisia ja keskittyvät kalliojyrkänteiden tyvelle, mäenrinteille ja puronvarsille. Tavallisimpia lehtotyyppisiä ovat tuoreet lehdot ja saniaislehdot.

Kuva 3. Harjuille tyypillistä mäntykangasmetsää Latsinmäellä, Elina Söderström 2011.

Vanhan metsän erityiskohteena maininnan ansaitsee etenkin Tallivirran metsä Äijäveden rannalla. Myös hieman kauempana rannasta sijaitseva rauhoitettu Kokkovuoren lehto lähellä Liimattalansalmea on maininnan arvoinen.

Tervaleppä kasvaa yleisenä rannoilla. Edustavat tervalepikot ja tervaleppävaltaiset metsät ovat kuitenkin pienialaisia. Tavallista enemmän tervaleppää kasvaa paikoin Syväjärven rannalla. Kookkaita tervaleppiä, kuten muitakin järeitä puita, on säästetty maisemapuiksi lähinnä asutuilla rannoilla.

Kuopiontien ja kirkonkylän keskusraitin suuntaiselle harjumuodostumalle on tyypillistä iäkäs harvahko männikkö, jonka kenttäkerroksessa kasvaa luontaisesti kanervaa ja puolukkaa.

Kalliokasvillisuus

Valtaosa Rautalammin kallioista on karuja silikaattikallioita. Kallioalueiden metsissä vallitsevat kuivahkot ja kuivat kankaat. Vaihtelua kasvistossa ja kasvillisuudessa ilmenee kuitenkin myös kaava-alueella mm. rinteen jyrkkyyden, varjoisuuden, louhikkoisuuden mukaan.

Osayleiskaava-alueella sijaitsevien louhikoiden harvinaista kasvilajistoa edustaa Maukosvuoren juurella kasvava lehtopalsami.

Kulttuurikasvillisuus

Kaava-alueella sijaitsee Rautalammin kirkonkylä, mikä leimaa vahvasti kaava-alueen kasvillisuutta. Kulttuurikasvillisuutta tavataan pihoiden, teiden ja katujen varsilla, pelloilla ja nurmilla, joutomailloilla yms. Vastaavilla paikoilla. Asutus on muuttanut myös rantojen alkuperäistä kasvillisuutta paikoin huomattavastikin.

Rautalammin erityispiirteitä ovat kartanomaiset maatilat, joiden muuta maakuntaa suurempi määrä juontuu kunnan historiasta suuren alueen hallinnallisena keskuksena. Kaava-alueella Korholan tila on säilyttänyt luonteensa avoimien vesistöön rajautuvien viljelysten keskellä. Äijäveden rannalla ja Toholahden etelärannalla sijaitsevien Karjalan ja Ropolan peltoaukeat ovat pienemmät. Suurtilojen pihapiireissä on vanhaa kulttuurivaikutteista kasvillisuutta ja rehevää lehtipuustoa.

Ahoja, ketoja ja muita puolikulttuurikasvillisuuden kohteita alueella on säilynyt vain nimeksi. Aho- ja ketokasveja tavataan kuitenkin yhä monin paikoin hiekkaisilla, valoisilla tienvierillä ja pihojen reuna-alueilla.

3.3.2.2 Eläimistö

Linnusto

Aiemman Jorma Knuutisen ja Raimo Pakarisen tekemän laskennan perusteella taulukossa 1 on nähtävissä alueelle tyypillinen vesi- ja rantalinnusto. 2000-luvulla härkälintu on pesinyt sittemmin vuosittain Äijävedessä kirkonkylän puoleisella rantueella. Laulujoutsenen kanta alueen järvillä on hieman kasvanut, ja rantasipistä ja tukkakoskelosta on pesimäaikalaisia havaintoja Äijävedeltä (J. Knuutinen, tieto elokuussa 2012). Kesällä 2011 tehtyjen havaintojen perusteella voidaan olettaa vesi- ja rantalinnuston muutoin suurin piirtein vastaavan aikaisempia havaintoja.

Taulukko 1. Miekka-, Koskelo- ja Äijäveden sekä Lonkarin vesi- ja rantalinnusto 26.–29.5.2001 tehdyn laskennan perusteella.

Laji	Parimäärä				
	Miekka- vesi	Koskelo- vesi	Lonkari vesi	Äijä- vesi	Rauta- lampi
<u>Kuikka</u>	4	4	1	1	-
Silkkiiikki	-	7	3	6	6
Härkälintu	-	1	-	-	1
<u>Laulujoutsen</u>	1	-	-	-	1 ⁽³⁾
Kanadanhanhi	-	1	1	1	-
Sinisorsa ⁽¹⁾	6	5	1	5	1
Haapana	-	-	-	-	2
Tavi	1	3	3	-	-
Telkkä	3	8	3	6	-
Isokoskelo ⁽¹⁾	3	5	4	1	-
Tukkakoskelo	5	10	1	-	-
Kalalokki	16	18	-	14	6
Harmaalokki	1	1	-	-	-
Pikkulokki	-	-	-	-	5
Kalatiira ⁽²⁾	3	1	-	-	2
Rantasipi ⁽¹⁾	3	10	-	-	-
<u>Sääksi</u>	-	1	1	-	-

(1 = aikainen pesijä, jonka laskentatulos on jossakin määrin aliarvio

(2 = myöhäinen pesijä, jonka laskentatulos on lievä aliarvio

(3 = "kihlapari")

Syväjärvi tunnetaan vanhastaan kuikan pesimäjärvenä. Ainakin joinakin vuosina kuikan tiedetään pesineen myös Lonkarilla ja Äijävedellä.

Kalalokki pesii alueella lähinnä yksittäisparein luodoilla ja rannan vesikivillä. Paikallisena erikoisuutena voikin pitää Äijäveden Toholahden luhdan (ns. Vanhainkodin lahti) pientä kalalokkiyhdyksentä. Vanhainkodin lahdella pesii mm. 5-10 kalalokkiparia ja useita pareja ruokokerttusia.

Kattilavirta ja Toholahti ovat etenkin keväisin suosittuja vesilintujen havaintopaikkoja. Varhain keväisin aukeavasta sulasta Toholahden ja Kattilavirran sillan kupeesta voi tavata mm. kuikkia ja kaakkureita. Parhaimmillaan sulassa saattaa nähdä jopa satapäisiä telkkä-, sinisorsa-, silkkiuikku- ym. vesilintukeräntymiä.

Savijärven luhtaa voi pitää vielä Vanhainkodinlahteakin merkittävämpänä kosteikkona. Viime vuosina sillä on tehty pesimäaikaisia havaintoja monista vaateliala- ja rantalintulajeista, kuten kaulushaikarasta, lieju- ja luhtakanasta, luhtahuitista sekä rastaskerttusesta. Myös nauru- ja pikkulokki ovat pesineet luhdalla (Esko Vesanen/J. Knuutinen, ilmoitus elokuussa 2012).

Muulta kaava-alueelta kuin reittivesien rannoilta ei ole tehty varsinaista linnustoselvitystä. Luontoselvitystä varten oli kuitenkin käytettävissä alueelta lintuharrastajien alueelta tekemiä pesimäaikaisia havaintoja. Niiden perusteella kaava-alueen linnusto on keskimäärin seudulle tavanomaista.

Nisäkkäät

Kesällä 2013 Jorma Knuutisen suorittama erillinen kartoitus vahvisti aiemmat havainnot siitä, että kirkonkylän eteläpuolella Tallinniemen Rämäkkövuoren kaakkoisrinteellä sijaitseva Tallivirran ranta on liito-oravan elinpiiriä. Aluetta on ehdotettu luonnonsuojelualueeksi (ks. luontoselvityksen teemakartta).

Liito-orava on tavattu 2000-luvun alussa myös Pitkälähdessä lehdestä (Rautalammin arvokkaat luontokohteet, Lh 1). Kesällä 2013 löytyi samalta alueelta viitteitä liito-oravan esiintymisestä, mutta niin niukalti, että aluetta on luultavimmin käytetty vain läpikulkuun (J. Knuutisen *Rautalammin kirkonkylän osayleiskaavan liito-oravakartoitus 2013*).

Kesän 2013 liito-oravakartoituksessa löytyi kaksi uutta liito-oravan elinpiiriä. Ensimmäinen löytyi keskustan tuntumasta, kattaen Rämäkkövuoren pohjoisrinteen notkelman reunamaineen sekä siitä länteen ulottuvan rannan metsäkaistaleen. Kohdealue on osa osayleiskaavassa asuinalueeksi osoitettua aluetta, jonka maankäyttö tulee ratkaista asemakaavalla. Toinen liito-oravan elinpiiri löytyi Ropolan kartanon lounaispuolelta. Alue on noin 350 metriä pitkä ja 70–90 metriä leveä metsäinen rantakaistale, jossa alavan keskiosan molemmin puolin maasto kumpuilee loivapiirteisesti.

Kalasto

Rautalammin reitin kalalajistoon kuuluu 27 luonnonvaraisesti lisääntyvää kalalajia. Runsasravinteisillä pienillä järville on luontaisesti laajoista virtaavista vesistä poikkeava kalakanta (esim. särkikalat). Biodiversiteetin lisäksi monipuolisella kalakannalla on merkitystä kalastusmatkailun kannalta.

Arvolanlahti Äijäveden pohjoisrannalla kirkonkylän keskustaa vastapäätä tunnetaan hauen ja ison lahnan kutupaikkana.

3.3.2.3 Luonto- ja maisema-arvot

Luonto- ja maisema-arvojen listaus ja rantueiden numerointi perustuu alueesta vuonna 2002 tehtyyn selvitykseen (J. Knuutinen & R. Pakarinen 2002), jota on täydennetty jonkin verran vuosina 2011–2012.

Kohteista esitetään kootusti niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset.

Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus

Kukin järvi on jaettu rantueisiin ja rantueet numeroitu vastaavasti liitekarttoihin. Pikkujärvistä ja lammista osa on kuitenkin käsitelty yhtenä kuviona. Rantueiden luonto- ja maisema-arvot on esitetty taulukkomuodossa. Rantueista on taulukon yhteydessä lyhyt kuvaus. Järvistä ja lammista esitetään yleinen luonnehdinta ennen taulukkoa. Arvokkaista luontokohteista on yksityiskohtaisemmat kuvaukset.

LUOKITUKSET

Luontoarvo = luontotekijöiden merkittävyys

- 1 erittäin merkittäviä luontotekijöitä
- 2 merkittäviä luontotekijöitä
- 3 jokseenkin merkittäviä luontotekijöitä
- 4 tavanomaisia tai vähän merkittäviä luontotekijöitä

Maisema-arvo = maisematekijöiden merkittävyys

- 1 erittäin merkittäviä maisematekijöitä
- 2 merkittäviä maisematekijöitä
- 3 jokseenkin merkittäviä maisematekijöitä
- 4 tavanomaisia tai vähän merkittäviä maisematekijöitä

Maisemaekologinen kapasiteetti = luonnon ja maiseman kestävyys

luokka tunnus maankäyttöohje

1	pieni	Luonnonvaraisena säilytettävä, luonnon- ja maisemansuojelualueet.
2	pienehkö	Metsätalous tai virkistyskäyttö, vähäinen rakentaminen, rantavyöhyke säilytetään ehjänä.
3	kohtalainen	Maa- ja metsätalous, virkistyskäyttö, lomarakentaminen yleisten luonnon- ja maisemanhoitonormien mukaisesti.
4	hyvä	Tehokas lomarakentaminen, taajamatyyppinen rakentaminen.

Rantueiden tarkastelun yhteydessä on annettu maankäytön avuksi kaavamerkintäsuositus (KMS): (A – Asuntoalue, V – Virkistysalue, RA – Loma-asuntoalue, S – Suojelu-alue, SL – Luonnonsuojelualue, SM – Muinaismuistoalue, sr – kohdemerkintä suojelurakennuksille, M – Maa- ja metsätalousvaltainen alue, MA – Maisemallisesti arvokas peltoalue, MY – Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, RMK – Virkistyskalastusalue ja LV – Laituri).

ÄIJÄVESI

Äijäveden pinta-ala on 2,4 km² ja rantaviivan pituus 19,5 km. Järvi on osa Rautalammin reittiä. Pohjoisessa siihen laskee Kattilavirran kautta Lonkari, ja etelässä se laskee Tallivirran kautta Hankaveteen. Äijäveden eteläisin osa muodostaa Toholahden. Lahden itärannan Kotasaaren ja mantereeseen väliin jää pitkä ja matala lahti (ns. Vanhainkodin lahti). Länsirannalla Äijävedeen yhtyy Rautalammin joki. Äijäveden vedenlaatu on tyydyttävä-hyvä.

Äijävedellä tavataan kalliorantaa Tallivirran rannoilla sekä Toholahden itärannalla. Luhtarantaa on Arvolanlahdella, Virtalan edustalla sekä ennen kaikkea ns. Vanhainkodin lahdella, jossa tavataan hiukan myös suorantaa. Rannoilla kasvaa paikoin jokileinikkiä ja rantayrttiä. Äijäveden vesi- ja rantamaisemaa elävöittävät useat rannan mäet, erityisesti Kiikar- ja Huuhkokuuri.

Rautalammin kirkonkylä sijaitsee Äijäveden länsirannalla ja Toholahden koillisrannalla. Myös muut rannat ovat melko asuttuja. Äijäveden pohjoispäässä sijaitsee Sahalan kartano (osayleiskaava-alueen ulkopuolella) ja Toholahden etelärannalla Ropolan kartano. Laajin peltoalue on Sahalan kartanon luona.

Äijävesi sulaa varhain keväällä ja on silloin vesilintujen suosiossa. Järvellä lepäilee säännöllisesti mm. kaakkuri.

Arvokkaat luontokohteet: Vanhainkodin lahti, Tallivirran vanha metsä.

Muut luontokohteet: Arvolanlahti, Lemirannan luhta, Talliniemen luhta ja Virranniemen rantalouhikko.

Aluevaraukset: Osa Äijäveden rannoista kuuluu kirkonkylän (1983) ja Toholahden (1994) osayleiskaavoihin: enimmäkseen MT, VL ja pientaloaluetta.

Kuva 4. Näkymä Äijäveden rannalta pohjoiseen. Kuva: Elina Söderström 2011.

Kuva 5. Näkymä Toholahden sillan juurelta Karjalan kartanon puistomaista rantaa kohden. Kuva: Elina Söderström 2011.

Äijaveden rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisemaekologinen kapasiteetti ja kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Kattilavirta Peltoa ja talonrantoja kirkonkylän tuntumassa. Rannalla ja rantametsiköissä koivua ym. lehtipuuta, myös kapeita rantaa myötäileviä pajukoita. Kasvillisuus kulttuurivaikutteista. Sähkölinja. Saraikkoiset-heinäiset rannat, myös luhtalajistoa. Lajistossa mm. <u>rantayrtti</u> . Edustalla ruoikkoa ja ulpukkaa.	3	3	3	M
9 Arvolanlahti Saraikkoinen lahti. Kastikkakasvustoja. Monipuolinen luhtakasvisto, lajistossa mm. <u>rantayrtti</u> ja keltakurjenmiekka. Rannoilla pajukkoa ja sisempänä nuorta ja tiheää koivikkoa ym. lehtipuustoa. Edustalla ulpukkaa ja hieman ruoikkoa. Oja. Etenkin keväisin vesilintujen suosima lahti.	2	3	2	MY
10 Karjala – Virtala Karjalan kartano ja Virtala lähirantoinen. Karjalan kartano on suojelukohde. Pihapiiri puistomainen (mm. koristepuumetsiköitä). Rannassa mm. terijoensalavia ja hopeapajuja. Myös peltoa ja puoliavoimia koivikoita. Tiheähkö rantapensasto talojen välillä. Saraikko- ja ruoikkorantaa.	3	2	2	M, sr -kohdemerkintä
11 Toholahti Toholahden osayleiskaava-alue				
12 Kotasaari Pohjoisosa kallioinen. Isoja rantakiviä. Rannalla kilpikaarنوittuvia maisemamäntyjä. Lahden pohjukassa koivikkoa ym. lehtipuustoa, ranta pajukkoinen ja saraikkoinen. Lahden etelärannalla hakamaista koivu-haapametsää. Eteläosan niemenkärjessä vanhahkoa kalliomännikköä. Pohjoisosassa kesämökki.	3	2	3	M
13 Saarentalo Talonranta. Rannalla kapea metsäkaistale ja pajukko. Eteläpuolella heinäinen, mesiangervoa, karhunputkea ym. suuruhoja kasvava peltoheitto. Ranta saraikkoinen.	3	3	3	M
14 <u>Vanhainkodin lahti</u> ARVOKAS LUONTOKOHDE (1)	2	2	2	MY
17 Lemiranta I Puoliavoin-metsittynyt peltoheitto Vanhainkodin lahden suulla. Nuorta koivua ja haapaa sekä pajua. Niittylajisto kohtalaisen hyvin säilynyttä. Rannan pieni kalliokumpare lehtipuustoinen, kohtalaisesti haapaa ja katajaa, myös maapuita ja pötkelöitä. Kallioseinämällä mm. kalliomarretta. Sillan tyvellä <u>jokileinikin</u> kasvusto.	2-3	3	3	M
18 Lemiranta II Rannan laajahko ja avoin sara-kastikkaluhta. Edustalla kelluslehtisten kasvustoja (mm. ulpukka, uistinviita). Monipuolinen ranta- ja luhtakasvilajisto, mm. <u>jokileinikki</u> ja keltakurjenmiekka. Reunoilla pajukkoa, yksittäisiä pajuja keskempänäkin. Heikinjärvenpuron suu (oja). (Lisäys 2012: Viime aikoina luhtaa on täytetty.)	2	2	2	MY
19 Lemiranta III Metsäkuva vaihteleva. Osa aluetta ilmeisesti entistä peltoa. Pohjoisosassa niemen kärjessä koivua ja haapaa, osa haavoista järeilyssä. Kuusisekametsää ja koivikkoa. Etenkin sisäosassa harvahkoa männikköä. Lahden lounaisrannalla harmaaleppäalikasvos runsasta, itärannalla rannan lehtipuusto tiheähköä. Kasvillisuus tuoretta – lehtomaista kangasta, osaksi kulttuurivaikutteista. Myös saniaisvaltaisia aloja (metsänalvejuuri). Lajistossa mm. mustakonnanmarja. Lahdenpohjassa pieni saraikkoinen luhta, ranta on tiheän pajukkoinen. <u>Jokileinikin</u> kasvupaikka. Lahdella kelluslehtisten kasvustoja (mm. uistinviita, siimapalpakko, ulpukka ja suomenlumme). Lahdenpohjukassa tie ja sähkölinja. Lahden itärannalla talo.	2-3	3	3	M
20 Lemiranta IV – Ropola I Rannan kalliokumpareita ja niiden välisiä notkelmia. Kuusisekametsät vallitsevia, paikoin nuorta kuusi-harmaaleppävaltaista metsää. Kumpareilla järeitäkin mäntyjä. Paikoin ylispuumetsän vaikutelma. Kasvillisuus pääasiassa tuoretta ja kuivahkoa kangasta. Notkelmissa myös lehtomaista kangasta, lajistossa mm. mustakonnanmarja. Myös saniaisvaltainen juotti. Lahdenpohjukassa ja niemen kärjessä nuorta koivikkoa. Lahdella myös jonkin verran pajuja ja saraikkoa ja kortteikkoa. Lahdella ja kallioisessa niemessä kaksi kesämökkiä ja talo. Tie kulkee koko rantueella melko lähellä rantaa.	3	3	3	M

- 21 Ropola II 3 2 2 M, sr-kohdemerkintä
Ropolan kartano puistomaisine ympäristöineen. Suojelukohde. Puistossa kookkaita puita. Niemessä paikoin tiheähkö rantapuusto. Myös haapoja. Rantapeltoja. Itärannalla lehtipuu- ja pensaskaistale. Kasvillisuus kulttuurivaikutteista, myös koristekasvikarkulaisia. Itärannalla jokileinikin kasvusto.
- 22 Ropola III 2 3 2 M
Harmaalepikka ja lehtipuuvaltaista sekametsää. Osa lepistä järeitä. Kuusialikasvosta. Paikoin tuomitiheikköä ja terttuseljapensastoa. Kasvillisuus kulttuurivaikutteista lehtomaista kangasta ja lehtoa. Rannassa kastikkaista metsäluhtaa ja pajukkoa. Lajistossa mm. metsänalvejuuri ym. saniaiset, mesiangervo, nokkonen sekä mustakonnanmarja. Vanhoja oja. Länsiosassa jyrkähkö rinne, jonka tyvellä järeitä mäntyjä.
- 23 Ropola IV 3 2-3 3 M
Kiiharvuoren kallioista, paikoin jyrkähköä luoteisrinnettä. Metsät vaihtelevia, mm. nuorta kuusikkoa, männyntaimikkoa, mäntysekametsää ja harvahkoa männikköä. Haapa sekapuuna kohtalaisen runsas. Lahdenpohjassa ja pohjoisosassa vesoittunut hakkuuaukea. Kasvillisuus kallioisuudesta yms. Tekijöistä riippuen kuivahkoa-lehtomaista kangasta. Rannassa jokileinikin kasvupaikka. Kesämökki.
- 24 Ropola V –
Virranniemi I 2 2 2 MY
Eteläosassa kuusivaltaista sekametsää. Rannalla mäntyjä. Sisempänä vesoittunut hakkuuaukea. Rannalla näyttävä avoin niukkakasvinen louhikko. Ranta osin suvarpuinen. Pohjoisosassa ojitettu korpimainen juotti, jossa nuorta koivikkoa ja pajukkoa. Kasvillisuus mesiangervo-kastikkavaltaista. Myös pieni kalliojyrkänne.
- 25 Virranniemi II 2-3 3 3 M
Tallivirran itärannan mäen luoteisrinnettä. Rannan tuntumassa kalliainen kumpare. Nuorta lehtipuuvaltaista sekametsää, jossa haapa runsaahko. Pohjoisosassa hakkuuaukea, jolla lehtipuuvesaikkoa. Kasvillisuus tuoretta ja lehtomaista kangasta. Joitakin isoja siirtolohkareita.
- 26 Tallivirta
Taloranta.
- 27 Talliniemi I 2 2 2 SL
ARVOKAS LUONTOKOHDE (2)
- 28 Talliniemi II 3 3 3 M
Talorantoja ja kesämökkejä. Rannat lehtipuustoiset ja pajukkoiset. Paikoin tiheä rantametsä. Myös tervaleppiä. Ruoikoita.
- 29 Talliniemi III 2 2 2 MY
Rannan melko laaja ja avoin saraikko-kastikkaluhta. Luhtalajisto seudulle tavanomaista, ei erityisen runsasta. Reunoilla ja harvakseltaan muuallakin pajua, lajistossa myös pohjanpaju. Metsäkuva vaihteleva. Pohjoisosassa rantametsä rinteellä lehtomaisen kankaan koivikkoa, lajisto kulttuurivaikutteista. Paikoin tuoretta lehtoa. Pensaskerros tiheä, lajistossa mm. puna- ja mustaherukka, tuomi ja terttuselja. Rantametsä luhdan reunalla lehtipuustoinen, osin korpimainen (ruoho- ja heinäkorpityyppinen). Myös mäntyjä, joista osa kookkaita. Edustalla mm. ulpukkaa ja uistinvitaa sekä ruoikkoa. Joitakin talorantoja ja kesämökkejä.
- 30 Talliniemi IV 3 3 3 M
Taloranta. Peltoa. Rannalla kapealti lehtipuustoa ja –pensastoa. Saraikkoranta.
- 31 Kirkonkylä Kirkonkylän osayleiskaava-alue

LIIMATTALANSALMI

Rautalampi laskee Liimattalansalmen kautta Äijäveteen. Salmi on noin 2 km pitkä ja 50–150 m leveä. Eteläosaan laskee puro Savijärvestä. Liimattalansalmen eteläpää kuuluu keskustan osayleiskaava-alueeseen. Myös salmen muut rannat ovat asuttuja. Salmen pohjoisosan länsirannalla sijaitsee Korholan kartano. Peltorantaa on varsinkin Mäkelän-Korholan peltoaukean alueella. Salmen ylittää maantie ja pohjoisosassa pienempi tie.

Liimattalansalmen rannat ovat rehevähköt, joskaan mitään isohkoja ruoikkoja tms. kasvustoja alueella ei ole. Kasvilajistoon kuuluvat mm. jokileinikki, rantayrtti ja liereäsara. Arvokkaita luontokohteita alueella ei sijaitse. Rannan kulttuurimaisemalle antaa ilmettä itärannan tuntumassa kohoava kalliojyrkänteinen Kokkovuori.

Aluevaraukset: Liimattalansalmen eteläosa on kirkonkylän osayleiskaava-alue (1983): MT ja pientaloalue.

Liimattalansalmen rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisemaekologinen kapasiteetti ja kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Liimattalansalmi I				
	Kirkonkylän osayleiskaava-alue			
2 Liimattalansalmi II	3	2	2	M
	Talonnantoja. Myös sisempänä peltoaukeaa ja asutusta. Rannat kapealti lehtipuustoiset ja –pensastoiset (koivu, paju), myös koristepuita (mm. terijoensalava). Rannat saraikkoiset. Ulpukkakasvustoja ja pienialaisia ruoikoita. Lajistossa suomenlumme. <u>Rantayrtin</u> esiintymiä. Rantakasvisto muuten tavanomaista.			
3 Korhola-Miskala	3	2	2	M, MT, MA, (sr –kohdemerkintä)
	Korholan kartano. Rakennussuojelukohde. Puistomainen pihapiiri koristepuineen ja pensaineen. Sillan eteläpuolella harmaa- ja tervaleppää, koivua ja lehtipensastoa. Ranta kuten edellä. Keltakurjenmiekan kasvupaikka.			
4 Sahi	2	2	2	M
	Varttuvaa lehtomaisen ja tuoreen kankaan kuusikkoa-kuusisekametsää (lajistossa mm. mustakonnanmarja). Sillan tyvellä saraikkoinen luhtasaareke, jossa suoputki huomiota herättävän runsas. Lajistossa myös mm. liereäsara ja rantalemmikki. Muuten ranta kuten edellä (vrt. myös Rautalampi).			
5 Liimattalansalmi III	3	2	2	M
	Talonnantoja. Myös peltoja ja metsiköitä. Sillan pohjoispuolella varttuvaa havusekametsää, muuten rantametsät ovat nuorehkoja ja lehtipuuvaltaisia. Pohjoisosassa on kookkaita rantahaapoja, myös isoja pihakoivuja ja koristepuita. Pajukkoa. Rannat saraikkoiset, paikoin myös pienialaisia luhtia ja ruoikoita. Ulpukkakasvustoja. Talonrannoilla keltakurjenmiekkää. Tie kulkee paikoin hyvin lähellä rantaa (vrt. myös Rautalampi).			
6 Liimattalansalmi IV				
	Kirkonkylän osayleiskaava-alue			

SAVIJÄRVI

Savijärvi on rannoiltaan osaksi asuttu, pitkähäkö ja kapea pikkujärvi Rautalammin kirkonkylän kupeella. Järven itä-koillisrannalla sijaitsevat laajat Korholan-Savirannan peltoaukeat, jotka ovat merkittävä kohde kirkonkylän kulttuurimaisemassa. Savijärveen laskevat purot Syväjärvestä sekä Person- ja Noukkalammesta. Luoteisrannalla on matala harjumainen muodostuma. Etelä-kaakkoisrannalla sijaitsee kosteikko, jonka läpi laskee puro Liimattalansalmeen. Kosteikko on luonnoltaan paikallisesti arvokas, ja sillä on myös vesiensuojelullista merkitystä.

Arvokkaat luontokohteet: Savijärven kosteikko.

Muut luontokohteet: Savijärven luoteisranta ja länsirannan niemi.

Aluevaraukset: Savijärven eteläpää kuuluu kirkonkylän osayleiskaava-alueeseen: M, MT ja pientaloaluetta. Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2011): MY1 307, A1 001. Lisäksi: Rautalammin arvokkaat luontokohteet -kohteita: Lv 10 Savijärven kosteikko ja Su 17 Savijärven suo (Knuutinen 1989).

Savijärven rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Savijärvi I				
	Kirkonkylän osayleiskaava-alue.			
2 Savijärvi II	3	3	3	M
	Joitakin taloja ja talonnantoja, mutta myös metsäisiä välejä. Savijärven talon ympärillä peltoa. Lahdenpohjukka ja Syväjärven puronsuu soistuneet, alueilla tiheää nuorta koivikkoa ja rannan pajukkoa.			

Puro perattu. Yksittäisiä rantahaapoja. Puron eteläpuolella loiva kumpare, jolla leiripaikka. Sisäosan metsät pääosin mänty-koivuvaltaisia. Eteläosassa rannan tuntumassa pikkusuo, jonka reunoilla harmaaleppää runsaahkosti. Puronsuussa hieman ruoikkoa ja saraikkoa. Sähkölinja.

3 Savijärvi III 2 2 2 MY
Savijärven länsirannan niemi. Niittymäinen pelto. Rannoilla yksittäisiä mäntyjä ja koivuja sekä kapealti pajukkoa. Niemenkärjessä loiva metsäinen kumpare: koivua, haapaa ja mäntyä sekä katajaa. Koivupökkelöitä. Hakamaatyypinen perinneympäristö.

4 Savijärvi IV 3 3 3 M
Harjumainen kumpare, jolla männikköä ja harvennettua nuorta haavikkoa. Talo.

5 Savijärvi V 2 2 2 MY
Harjumaastoa järven luoteisrannalla. Varttuvaa, järeytyvää männikköä, rannassa myös lehtipuuta. Kataja runsaahko. Kasvillisuus kuivahkoa – tuoretta kangasta. Kangaskortetta etenkin rantatörmällä. Myös suovarvustoa. Eteläosassa luhtainen lahdella suon reunaosissa, jossa pajukkoa ja mm. keltakurjenmiekkä. Pohjoispäässä ranta lehtipuustoinen, isoja koivuja ja ylispuumaisia mäntyjä. Purouoman varrella lehtomaisen kankaan lajistoa, myös runsas kangaskorte. Harjanteen länsipuolella avoin luonnonkaunis suo. Reunarämeiden puusto kituliasta, eteläpää puustoltaan koivuvaltainen. Avosuon valtalajeja mm. pullosara, tupasvilla ja leväkkö. Paikoin valkopiirtoheinän kasvustoja. Eteläpäässä myös järvikortetta, raatetta ja luhtavillaa ja reunoilla rehevähkää korpea (lajistossa mm. mesiangervo ja korpikaisla). Länsireunalla vanha, umpeutunut oja.

6 Savijärvi VI 3 2 2 M, MA
Pääosin avointa peltorantaa. Rannoilla koivuja, mäntyjä ja tervaleppää, lähinnä ryhminä. Kaksi taloa. Pohjoispää metsäisempää talonrantaa.

7 Savijärvi VII 1-2 2 1 MY
Savijärven kosteikko. ARVOKAS LUONTOKOHDE (3)

PERSONLAMPI

Personlampi on kirkonkylän tuntumassa Savijärven pohjoispäässä sijaitseva pikkulampi (pinta-ala < 1 ha). Se on rehevä ja matala sekä suo- ja luhtarantainen. Länsirannalla on harjumaista kangasmaata hiekkakuoppineen. Pohjoisessa lampi lähes rajautuu peltoon. Lähellä on asutusta ja tie. Personlammen laskupuro Savijärveen sijaitsee syvään uurtuneessa notkelmassa, mutta on kuivunut.

Aluevaraukset:

Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2011): MY1.

Personlammen rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Personlampi	3	3	2	M
Suo- ja luhtarantainen pikkulampi. Pohjoispäässä ulpukkakasvusto. Vesirajassa kauttaaltaan leveähköltilä vehkaa. Muita rantakasveja mm. raate ja suohorsma ja terttualpi. Luoteisrannalla saraikkoisten alojen ja varpuisten mänttöiden vuorottelua. Länsipuolella sijaitsee harjumainen rinne, jolla kuivahkon kankaan nuorta varttuvaa männikköä. Rinteen tyvellä on koivikkoa, aluskasvillisuudessa mm. suomuurain ja suopursu. Pohjoispäässä on rehevähkää lehtipuuvaltaista metsää, kenttäkerroksessa mm. runsaahko korpikaisla sekä kulttuurivaikutteista kasvilajistoa. Koillisrannalla on peltoa, rannan kapea lehtipuu- ja -pensasto sekä hieman vesi- ja rantakasvillisuutta. Etelärannalla tie johtaa purouoman yli ja koillisrannalla tieura. Länsirannalla sijaitsee pensoittunut sorakuoppa.				

Kuva 6. Näkymä Syväjärven rannasta etelään kohti Maukosvuorta. Kuva: Elina Söderström 2011.

Vuonna 2013 suoritetun Liito-oravakartoituksen yhteydessä suoritetun Personlammen rantojen tarkastelun perusteella on yleiskaavassa esitetty rannan puustolle, läheisen avosuon reunakorvelle sekä pellonreunan pienelle haaparyhmälle luo -merkintää. Vähäiset lehtipuuvaltaiset lahoppuustoiset metsäkuviot rikastuttavat alueen muuten hieman yksitoikkoista metsäluontoa. Personlammen rantametsikössä tavattiin myös pyrstötiaispäri.

SYVÄJÄRVI

Syväjärven rannat ovat etelärantaa lukuun ottamatta pääosin asuttuja. Rautalammin kirkonkylä ulottuu järven pohjois- ja koillisrannalle, jossa on myös uimaranta. Pohjoisrannalla on kaksi niemeä ja länsiosassa kaksi saarta. Etelärannalla kohoaa massiivinen, ehjän metsäpeitteinen Maukosvuori runsaat 75 m järven pinnasta. Vuorella on huomattava merkitys järven vesi- ja rantamaisemassa. Kallioista rantaa on myös itärannalla Turkkilanvuoren alueella. Hiekkarantaa on mm. pohjois- ja etelärannalla. Järvi on kirkasvetinen ja puhdas.

Arvokkaat luontokohteet: Maukosvuoren ranta – Tervalampi.

Muut luontokohteet: Osa länsirantaa ja Syväjärven saaret.

Aluevaraukset: Syväjärven koillisranta on osa kirkonkylän osayleiskaava-alueita (1983): M, MT, VL ja pientaloaluetta.

Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2011): MY1 316, A1 001.

Lisäksi: Rautalammin arvokkaat luontokohteet –kohde: Vm 1 Maukosvuori (länsirinne lähiympäristöineen) (Knuutinen 1989).

Syväjärven rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisemaekologinen kapasiteetti ja kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Hakavuori – Turkkilanvuori Kirkonkylän osayleiskaava-alue				
2 Itäranta	3	3	3	M

Kalliomänniköitä ja rannan lehtipuustoa. Sisempänä silokallioisia männikköisiä kumpareita. Maukosvuoren kallioiden tyvellä entisellä pellolla koivikkoa. Kesämökki ja talonrantoja.

3 Maukosvuori 1-2 1-2 1 MY
ARVOKAS LUONTOKOHDE (4)

4 Länsiranta I 2-3 2 2 MY

Rannan tuntumassa on kallioisia kumpareita ja rinteitä, myös jyrkäniteitä. Mänty-koivumetsät vallitsevia. Laikuittain tiheä lehtipuualikasvos. Rannoilla kasvaa jonkin verran tervaleppää. Eteläosassa on koivupökölöitä ym. lahoppua hieman keskimääräistä enemmän. Kasvillisuus on tuoretta kangasta, kallioisilla paikoilla kuivahkoa kangasta. Eteläosassa on myös lehtomaista kangasta. Rannoilla kasvaa paikoin suovarvustoa. Rannalla on pieni silokallio.

5 Länsiranta II –

Kinnula I 3 3 3 M

Koivu- ja kuusisekametsiä, myös joitakin koivikoita. Tuore kangas on vallitseva metsätyyppi. Pohjoisosa kosteapainanteinen (mm. mesiangervo ja metsäkorte). Sananjalka- ym. saniaiskasvustoja. Rannalla kasvaa tervaleppää ja pajua, puusto ja pensasto paikoin tiheää. Rannalla paikoin luhtaisuutta ja suovarvaisuutta. Myös hakkuuaukea ja entisiä peltoja. Hiekkaranta. Keltakurjenmiekan kasvupaikka. Eteläosassa on lahdenpohjukassa talo.

6 Kinnula II –

Jokirannan niemi I 3 2-3 3 M

Talonrantoja. Peltoaukea, josta osa on laitumena. Maatilan takana kasvaa männikköä. Rannat koivikkoa ym. lehtipuustoiset. Savijärveen laskevan puron suu.

7 Jokirannan niemi II 2 2 2 M

Koivuvaltaista hakamaista lehtimetsää. Niemenkärjessä hieman järeämpää koivikkoa, lehtipuualikasvos tiheähköä. Rantapuusto on suhteellisen luonnontilaista, runsaasti tervaleppää. Kasvillisuus tuoretta lehtomaista kangasta, heinäistä. Itäosan ranta soistunut, ilmeisiä entisiä mutahautoja. Kärjessä hiekkarantaa, jossa vesi- ja rantakasvillisuus niukkaa. Lahdenpohjassa on hieman saraikkoa ja ruoikkoa.

8 Jokirannan niemi III 3 3 3 M

Itäosassa on harmaalepikkoa ja koivikkoa, paikoin kuusialikasvosta. Kasvillisuus on kulttuurivaikutteista lehtomaista kangasta. Runsa metsänalvejuuri. Lahdenpohja saraikkoista suota rämejuotteineen. Kumpareinen niemi hakkuuaukeana. Niemen länsipuolella nuorta istutuskoivikkoa entisellä pellolla. Rannoilla yleisesti myös tervaleppää.

9 Saari I 2 2 2 MY

Saaren on keskusta laajalti peltona. Länsi- ja itärannalla kumpareella kasvaa sekapuustoisia metsikköjä (koivu, haapa, mänty). Osa haavoista järeähköjä, myös kataja runsaahko. Joitakin kolo- ja lahoppuita. Muualla pellon ja rannan välissä kasvaa kapealti lähinnä tervaleppää ja koivua. Joitakin isohkoja mäntyjä ja yksittäisiä kuusia. Hieman perinnemaisematyyppinen ympäristö. Länsirannalla talousrakennuksia.

10 Saari II 2 2 1 MY

Pikkusaari, jonka keskellä loiva kalliokumpare. Koivu-mäntymetsää. Rannalla hieman tervaleppää. Metsä- ja suovarvustoa. Myös hieman haapaa ja lahoppua. Kuikan pesimäsaari.

TERVALAMPI

Tervalampi on kapea suo- ja metsärantainen lampi Syväjärven lähellä kirkonkylän tuntumassa. Lammesta laskee lyhyt pikkupuro Syväjärveen. Tervalammen rantamaisemaa hallitsee itärannalla kohoava Maukosvuori, jonka kallioinen länsirinne nousee lyhyehköllä matkalla noin 40 m lammen pinnasta. Rinteellä on useita kalliojyrkäniteitä. Tervalampi ja Maukosvuori muodostavatkin yhdessä maisemallisesti vaikuttavan kokonaisuuden. Alueen arvoa ovat jonkin verran vähentäneet lähiympäristön metsänhakuut sekä puron ylittävä metsäkoneura ja moottorikelkkareitti.

Aluevaraukset: Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2011): MY1 316.

Lisäksi: Rautalammin arvokkaat luontokohteet –kohde: Vm 1 Maukosvuori (länsirinne lähiympäristöineen) (Knuutinen 1989). Luonnonsuojelullisesti ja kalataloudellisesti arvokas pienvesi (Laitinen 1994).

Tervalammen rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Tervalampi I (pohjoisranta) ARVOKAS LUONTOKOHDE (4)	2	1-2	1	MY
2 Tervalampi II (eteläranta) ARVOKAS LUONTOKOHDE (4)	2	2	1	MY

KILPILAMPI

Kilpilampi sijaitsee kirkonkylän lähellä Kilpimäen juurella ja Jaakonharjun tuntumassa. Lammesta laskee pikkupuro Mustikaiseen. Kilpilampi on metsä- ja suorantainen. Lammen etelä- ja itäranta ovat tiheään asuttuja. Itärannalla kulkee maantie. Maisemallista merkitystä on eniten lounaisrannan soisella pikkuniemellä.

Aluevaraukset: -

Kilpilammen rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Kilpilampi I Taloja ja talonrantoja. Lähinnä kuivahkoa kangasmaastoa mäntymetsineen.	3	3	3	M
2 Kilpilampi II Kapea ja katkonainen lampea kiertävä saraikkovyö sekä rämereunus ja soistuva kangasmaa. Pohjoispäässä nuorta varttuvaa männikköä, ja kasvillisuus kuivahkoa kangasta. Sisempänä tasaisehkoa harjumaista kangasmaata. Länsirannalla tuoreen kankaan sekametsää, joka eteläosassa melko luonnontilaista. Kuusialikasvos paikoin tiheähköä. Länsiranta paikoin soistunut, paikoin myös hieman rehevämpiä aloja. Sisempänä kalliainen rinne. Etelärannan niemenkärki rämettä. Sen eteläpuolella ranta louhikkoinen, suo- ja metsävarpuinen, soistuvaa kangasmaata – isovarpurämettä. Alueella ylispuutyypistä männikköä, sekapuuna koivua ja paikoin haapaa. Kataja runsaahko. Rannalla yksittäisiä järeitä mäntyjä. Sisempänä kasvillisuus on tuoretta kangasta.	3	2-3	2	M

PALOLAMPI

Palolampi sijaitsee Toholahdessa lähellä Suonenjoen rajaa. Siitä laskee puro Hoikkaan. Lampi on metsärantainen, rannoiltaan kapealti soistunut. Lammen kaakkoisrannalla on kalliainen rinne ja eteläpäässä entinen, metsittyntynyt pelto. Maantie kulkee lammen eteläpuolelta.

Palolammen luonto- ja maisema-arvot ovat tavanomaisia.

Aluevaraukset: -.

Palolammen rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
1 Palolampi I Rannan kalliokumpare, jonka tyvellä kasvaa tuoreen kankaan sekametsää (myös haapaa). Laella puoliavointa kalliomännikköä, yksi kilpikaarnamänty ja useita muitakin järeitä puita. Poronjäkäläisiä ja kanervavaltaisia aloja. Osaksi silokalliainen, viiston jyrkkä rantarinne. Sisempänä vanhahkoa kuusikko.	3	2	2	M
2 Palolampi II Eteläpäässä kasvaa nuorta ja tiheähköä koivikkoa entisellä pellolla. Kasvillisuus heinäistä ja suurruohoista. Myös pohjoispäässä koivua kasvava, soistuva peltoheitto, jonka vierellä nuorehkoa koivikkoa alikasvoskuusineen. Itärannalla vesaikkoista mänty-koivutaimikkoa. Lounaispäässä vanhahkoa tuoreen kankaan kuusisekametsää, jossa hieman keskimääräistä enemmän maa- ym. lahoppua. Kangasmaan	3	3	2	M

kasvillisuus kuivahkoa ja tuoretta kangasta. Lammessa kapea ja katkonainen saraikko- ja rämereunus. Myös soistuvaa kangasmaata ja kangasrämettä. Luoteisrannalla riidenliekovaaltaisia aloja. Ojituksia ja länsirannalla entisiä mudanottokuoppia. Lammen pohjoispäästä laskeva puro perattu ojaksi. Itärannalla laituri ja leiripaikka.

KAIJÄRVI

Kaijärvi sijaitsee Toholahdessa lähellä kirkonkylää. Sen rannoilla ja rannan tuntumassa on useita taloja. Kaijärveen laskee puro Ukonlammesta ja lammen itäpäästä puro Hoikkaan. Lampi on metsärantainen, ja rannalla on pienialaisia soistumia. Pohjoisrannan tuntumassa sijaitsee peltoja. Länsirannalla kasvaa paikoitellen rehevän lehtomaista vanhahkoa metsää.

Aluevaraukset: Osa Kaijärven etelärannasta kuuluu Toholahden osayleiskaavaan (1994): M.

Kaijärven rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
------------	----	----	-----	-----

1 Kaijärvi I

Toholahden osayleiskaava-alue.

2 Kaijärvi I

2-3

3

3

M

Lahdukan rannalla puron suussa saraikkoinen rantaluhta. Lajistossa mm. liereäsara. Itärannalla koivumäntysekametsää, jossa tiheä lehtipuualikasvos. Etelärannan kumpareella koivikkoa (osaksi osayleiskaava-alueita). Puron varrella koivikkoa-harmaalepikkoa. Kasvillisuus tuoretta ja lehtomaista kangasta, etenkin itärannalla osaksi kulttuurivaikutteista. Myös saniaisia. Ranta soistunut, osaksi ruoho- ja heinäkorpimaista kasvillisuutta. Kapealti myös rämettä – suovarpuista soistuvaa kangasta. Taloja ja talonrantoja.

3 Kaijärvi II

2

3

2

MY

Itärannalla pellon ja rannan välissä koivuvaltaista lehtimetsää sekä tiheää lehtipensastoa (paju, paatsama, pihlaja, harmaaleppä, tuomi). Joitakin haavan runkopuita. Lajistossa myös mustaherukka. Kasvillisuus vaihtelevaa. Soistunut, osaksi ruoho- ja heinäkorpea, kangasmaalla ja mättäillä myös varvikkoa. Mesiangervo runsaahko, paikoin myös saniaisia. Lajistossa myös suokelto, pitkäpääsara ja vesisara. Lajisto osaksi kulttuurivaikutteista. Myös umpeutuneita mudanottokuoppia. Vesirajassa hieman ruoikkoa.

4 Kaijärvi III

2

3

2

MY

Vanhahkoa koivikkoa ja koivusekametsää. Ylärinteellä mänty runsastuu. Joitakin järeitö haapoja ja koivupökölöitä. Kasvillisuus on tuoretta ja lehtomaista kangasta. Eteläosassa juottina saniaislehtoa, myös suurruohoista kasvillisuutta. Lajistossa mm. mustaherukka. Rannalla myös korpimaisia aloja, joissa saniaiskasvustoja ja metsäkortetta. Rannalla joitakin vanhoja mudanottokuoppia raatekasvustoineen. Väliön ranta on kapealti nevaa – rämettä, saraikkoinen. Lajistoon kuuluu mm. liereäsara.

HANKAVEDEN PITKÄLAHTI

Hankavesi sijaitsee suurimmaksi osin tarkastelualueen ulkopuolella, mutta yhden sen pitkän ja kapean pohjoisenpuoleisen lahden – Pitkälahden – sopukka ulottuu yleiskaavoitettavalle alueelle Maukosvuoren ja Rämäkövuoren välistä aina Kirkonkylän keskustaan asti.

Lahden sopukassa on rannoilla ja rannan tuntumassa on useita taloja, mm. luoteisrannalla useita kulttuurihistoriallisesti merkittäviä vanhoja rakennuksia kuten vanha mylly ja meijeri, työväentalo sekä Kurssilanmäki. Näitä lähes vastapäätä sopukan itärannalla on lehtomainen puisto (Mattilanpelto). Lahden idänpuoleinen reuna on jyrkähkö. Rämäkövuoren kupeessa on sijainnut laskettelurinne, jonka hakkuuaukko ulottuu vuoren huipulta rantaan asti. Muuten rannat ovat metsäiset.

Kuva 7. Pitkälahden sopukka.
Rämäkkövuoren laskettelurinteen aukko näkyy oikeassa alareunassa. Rautalammin kunta.

Hakkuuaukon eteläpuolella sijaitsee Pitkälahden vesimaisemasta selvästi erottuva jyrkkärinteinen metsäinen kalliolouhikko, joka rajautuu massiiviseen noin 10 m korkeaan kalliojyrkänteeseen.

Maukosvuoren juurelta pieneltä soistumalta laskee puro Pitkälähteen.

Aluevaraukset: Pitkälahden pohjoinen sopukka kuuluu Kirkonkylän osayleiskaavaan (1983): M, VL; sekä ajantasa-asemakaavan piiriin: AO, AP, VP, W.

Pitkälahden rantueet, niiden luonto- ja maisema-arvo, maisema-ekologinen kapasiteetti sekä kaavamerkintäsuositukset. Käytetyt lyhenteet: LA = luontoarvo, MA = maisema-arvo, MEK = maisemaekologinen kapasiteetti, KMS = kaavamerkintäsuositus.

N:o Rantue	LA	MA	MEK	KMS
232 Pitkälähti III	2	3	2	MY
Lehtoalue aivan kirkonkylän tuntumassa. Kasvillisuus kulttuurivaikutteista. Kohtalaisen vaateliias linnusto. Rannassa kasvaa paikoittain järviruokoa. Alueelta löytyi kesällä 2013 liito-oravaesiintymä, kattaen Rämäkkövuoren pohjoisrinteen notkelman reunamineen sekä siitä länteen ulottuvan rannan metsäkaistaleen.				
235 Rämäkkövuori II	2	2	1	MY
Näyttävä louhikko jyrkällä rantarinteellä laskettelurinteen vieressä. Puusto on valtaosaltaan harvahkoa ja vanhahkoa mäntyä, jonka joukossa on vähänlaisesti koivua ja kuusta – myös väli- ja alispuuna. Keskiosalla rinnelouhikkoa ei juuri ole puustoa. Kasvillisuus on rannan tuntumassa suopursujohteista kuivahkoa kangasta ja muuten lohkareiden välissä puolukkatyyppin kuivahkoa kangasta. Lohkareet ovat pääosin suuria. Lohkareinen kalliojyrkänte on metsälain (10§) mukainen erityisen tärkeä elinympäristö. ARVOKAS LUONTOKOHDE (6)				

3.3.2.4 Arvokkaat luontokohteet

(1.) VANHAINKODIN LAHTI (Äijävesi)

Vanhainkodin lahti -nimitystä käytetään Äijäveden itärannalla sijaitsevan Kotasaaren ja mannerrannan välisestä lahdesta. Lahti on kapea, rannoiltaan rikkonainen ja enimmäkseen luhtarantainen. Rantoja luonnehtivat sara-, ruoko- ja kastikkavaltaiset alat. Erityisen tiheitä ruokoita on kaakkoisrannan lahdukoissa. Kelluslehtiset kasvit kasvavat paikoin tiheinäkin kasvustoina. Pienialaisia rantarämeitä tavataan siellä täällä.

Kasvilajistoon kuuluvat mm. pohjanpaju ja liereäsara. Luonnon ja maiseman monipuolisuutta lisäävät kallioiset kumpareet Kotasaaren koillisrannalla ja lahden kaakkoisrannan niemissä. Kotasaassa kallioseinämä putoaa suoraan veteen. Kallioilla puusto on mäntyvaltaista ja iäkkäimmät männyt ovat jo kilpikaarnoittuneet. Muuten rantametsät ovat enimmäkseen lehtipuuvaltaisia. Osa rantahaavoista on kookkaita. Myös lahdukoitten pötkelöityvät koivut lisäävät luonnon monimuotoisuutta. Vanhainkodin lahdella pesii mm. 5-10 kalalokkiparia ja useita pareja ruokokerttusia. Joinakin vuosina lahdella on kuultu luhtahuitti. Paikallisesti arvokas luontokohde.

Aluevaraukset:

Lahden pohjoisranta on pääosin Toholahden osayleiskaava-alue (M), jossa sijaitsee myös teollisuutta ja Rautalammin entinen kaatopaikka.

Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2010): A1 001 (Taajamatoimintojen alue) (alueen koillisranta).

Kaavamerkintäsuositus: MY.

(2.) TALLIVIRRAN VANHA METSÄ (Äijävesi)

Tallivirran luoteisranta on Rämäkkövuoren kallioista kaakkoisrinnettä. Rinteellä on myös kalliojyrkänneitä, ja ranta on louhikkoinen. Rannalla on säästynyt kaistale vanhahkoa ja tavallista luonnontilaisempaa metsää. Metsä on kuusivaltaista, kallion tyvellä järeäköä havusekametsää. Kookkaat ylispuutyypiset männyt ovat alueelle tunnusomaisia. Ranta on osittain lehtipuustoisempi. Alueella tavataan jonkin verran koivu- ym. lehtipuupötkelöitä, muutamia keloja sekä keskimääräistä hiukan runsaammin maapuita. Kasvillisuus on tuoretta kangasta ja eteläosassa lehtomaista kangasta. Paikoin aluskasvillisuutta hallitsevat saniaiskasvustot. Lajistoon kuuluvat mm. mustakonnanmarja ja tesma. Ranta on karumpi ja louhikkoisempi, osaksi suovarpuinen. Vesirajassa kasvaa niukkana rantayrtti. Metsä on liito-oravan elinpiiriä. Paikallisesti arvokas luontokohde.

Aluevaraukset:

Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2011): A1 001 (Taajamatoimintojen alue).

Kaavamerkintäsuositus: SL.

(3.) SAVIJÄRVEN KOSTEIKKO (Savijärvi)

Kirkonkylän kupeella sijaitsevan Savijärven etelä- ja kaakkoisrannalla on Savijärven kaakkoispään ja Liimattalansalmen välinen kosteikkoalue. Osa luhdasta on Savijärvestä Liimattalansalmeen laskevan puron varrella. Puron varsi on lampareinen ja saraikkoinen ja erityisesti itäosassaan ruoikkoinen. Suuri osa aluetta on puoliavointa, harvakseltaan matalaa koivua ja pajua kasvavaa luhtaa. Sitä luonnehtivat saraikkoiset ja heinäiset (kastikkaa kasvavat) alat. Pohjoisosaa hallitsevat nuori tiheäkö koivikko ja pajupensastot. Alueen kasvisto on monipuolista, seudun luhtarannoille luonteenomaista. Rannoilla tavataan myös keloutuvaa puustoa. Alueen runsas linnusto on seudulle tavanomaista, ja siihen kuuluvat mm. pajusirkku, ruokokerttunen ja taivaanvuohi. Joinakin vuosina kosteikossa on tavattu pesimäaikaan luhtahuitti. Luhdan merkitystä lisää sen sijainti kirkonkylän vierellä. Kosteikolla on myös vesiensuojellusta merkitystä. Puron varren luhtaa on viime aikoina täytetty. Luhdan eteläranta kuuluu Rautalammin keskustan osayleiskaava-alueeseen. Alue on opetuskohteena. Paikallisesti arvokas luontokohde. (Lisäys 2012: Luhdan merkitys linnustokohteena on kasvanut viime vuosina: alueella ovat pesineet mm. nauru- ja pikkulokki ja pesimäaikana sillä on tavattu joitakin vaateliaita lintuvesilajeja, kuten kaulushaikara, luhtakana, liejukana ja rastaskerttunen (J. Knuutisen tieto elokuussa 2012)).

Aluevaraukset:

Kirkonkylän osayleiskaava (1983): MT. Lisäksi: Rautalammin arvokkaat luontokohteet, kohde: Lv 10 Savijärven kosteikko. Kaavamerkintäsuositus: MY.

(4.) MAUKOSVUORI – TERVALAMPI (Syväjärvi)

Maukosvuori on jylhä luontokohde keskustan tuntumassa. Jyrkkärinteinen ja metsäpeitteinen Maukosvuori hallitsee etenkin Syväjärven pohjoisrannalta avautuvaa vesi- ja rantamaisemaa. Erityisesti vuoren keski- ja itäosassa on kalliojyrkänneitä, silokallioita ja louhikoita, mutta ne eivät sanottavammin näy vesille. Rinteillä metsä on havupuuvaltainen, itäosassa vanhahkoa ja melko luonnontilaista. Kallioisimmilla paikoilla kasvaa harvahkoa männikköä. Rantueen länsiosassa on myös hakkuualoja ja rantakoivikkoa. Kasvillisuus on pääasiassa tuoretta kangasta ja kallioisilla aloilla kuivahkoa kangasta. Kapeat korpimaiset juotit tuovat metsäkuvaan vaihtelua. Tervalammen puronvarsi on sekin osin korpimainen. Koko Maukosvuoren rantueella on hiekkarantoja.

Maukosvuoren komeimmat kalliojyrkänneet sijoittuvat Tervalampeen viettävälle länsirinteelle. Lammen pohjoispäässä kalliit putoavat viiston jyrkinä lähes suoraan veteen. Itärannan metsäkuva hallitsevat kalliomänniköt ja rannan koivusekametsä. Yksittäiset kilpikaarnamännyt, koivupötkelöt, kelot ja järeähköt haavat luovat hieman luonnonmetsän tuntua. Rantametsän kasvillisuus on lähinnä tuoretta kangasta, kallioilla kuivahkoa kangasta. Rinteellä on paikoin puoliilehtomaisia aloja. Rannalla kasvaa myös suovarvustoa. Tervalammen eteläpää on nevarantainen. Sisempänä kasvaa korpikoivikkoa ja lehtomaisen

kankaan sekametsää. Länsirannalla tavataan mänty- ja koivusekametsää. Metsämaa on osaksi soistunut, ja aluskasvillisuutta luonnehtivat mustikka, rannalla myös mm. suovarvut, pallosara ja suomuurain. Sisempänä kasvaa vanhahkoa lehtomaisen kankaan kuusisekametsää, joka hakattaneen lähiaikoina. (Vrt. Vm 1 Maukosvuori, Knuutinen 89).

Maukosvuoren kaakkosrinteen kalliojyrkänteiden tyveä myötäilee kapea lehtoalue (Lh 3, Knuutinen 1989). Alueella kasvaa useita vaateliaita lehtokasveja. Louhikossa lähellä Syväjärven rantaa on lehtopalsamin kasvupaikka.

Maukosvuori on luokiteltu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Maukosvuoren arvoluokitus on 3: hyvin arvokas kallioalue (Husa et al. 2001, 18–20). Koko aluetta voidaan pitää sekä valtakunnallisesti että paikallisesti arvokkaana luontokohteena.

Maukosvuoren tärkeimpien tekijöiden arviointi (Husa et al 2001, 106):

GEOLOGINEN ARVO: 3	Muut arvot:
BIOLOGINEN ARVO: 3	Historialliset arvot: 4
MAISEMA-ARVO: 3	Monikäyttöarvot: 4
	Muuttuneisuus: 4
	Lähiympäristön arvot: 3

Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä *Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Savossa, alueelliset ympäristöjulkaisut 214* (Husa Jukka et al. 2001, 106) kuvataan Maukosvuoren luonto-ominaisuuksia seuraavasti:

Maukosvuoren itärinteen kallionraoista löytyi lievästi ravinteisella kasvualustalla viihtyvää tummaurnasammalta ja keskimmaiselta hieman koilliseen kääntyvältä tyvijyrkänteeltä löytyi runsaasti raidankeuhkojäkälää. Muuten kalliolajisto on tavanomaista. Ylärinne on varttunutta kuivahkon kankaan (VT) männikköä. Painanteissa on runsaasti patjamaisia rahkasammallaikkuja. Porojäkäläkköä on aivan jyrkänteen päällä. Lehtopalsamia kasvaa jyrkänteen tyvilouhikossa. Itärinteen tyven eteläosaa myötäilee nuorta lehtimetsää kasvava lehto (FT, OmaT). Lehdossa kasvaa pussikämmekkää (+/RT), lehto-orvokkia, lehtokuusamaa, koiranvehnää, mustakonnanmarjaa, kevätlinnunhernettä ja taikinamarjaa (Knuutinen 1989) sekä kaiheorvokkia (Kv.VI). Itärinteen tyven pohjoisosassa on myös lehtomaisia piirteitä. Syväjärven rantajyrkänte on karu. Valuvesijyrkänteen sileä kalliopinta on miltei sammaleeton. Länsijyrkänteen lajisto on karua ja lajisto on samantapaista kuin itärinteellä. Joissakin kallionraoissa kasvaa tummaurnasammalta. Kalliokeuhkojäkälää (NT/RT) löytyi rinteen pohjoisosan tyvijyrkänteeltä. Kalliokohokkia kasvaa länsijyrkänteen patjamaisen jyrkänteen tyvellä ja päällä. Jyrkänteen tyvellä on Tervalampi, jonka rantaa kiertää paikoin nebareunus.

Tervalammen ja Syväjärven rannalla kasvaa tervaleppää. Maukosvuoren itärinteen tyvellä on paikallisesti arvokas lehto ja Tervalampi on valtakunnallisesti arvokas pienvesi (Huttunen & Laitinen 1993). Maukosvuoren länsirinne kuuluu Rautalammin arvokkaihin luontokohteisiin (Knuutinen 1989). Maukosvuoren laen itäosa ja rantapuusto ovat noin 100 m leveydeltä säästyneet hakkaamattomina lukuun ottamatta alueen luoteiskulmaa Syväjärven rannassa. Länsirinteen kalliomännikkö ja Tervalammen alue ovat myös lähes hakkaamattomia. Laen itäosan kuusikossa (MT) on jäljellä lieviä aarniometsän piirteitä. Länsirinteen tyvi on hakattu, mutta lehtomaiset piirteet ovat jäljellä.

Aluevaraukset:

Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2011): Maukosvuori on osoitettu maakuntakaavassa merkinnällä **MY 1 316: MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA**. Merkinnällä osoitetaan alueet, joilla on maa-aineslain 3§:n tarkoittamia maisemaan liittyviä arvoja.

Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon alueen maisemalliset arvot ja harju-, moreeni- tai kalliomuodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesi- tai kulttuurimaisema sekä pohjaveden suojeleminen.

Kirkonkylän osayleiskaava (1983), Maukosvuoren pohjoisrinne: M ja VU-1 (urheilualue).

Lisäksi: Rautalammin arvokkaat luontokohteet -kohteet (Knuutinen 1989): Vm 1 Maukosvuori (länsirinne lähiympäristöineen) sekä Lh 3 Maukosvuoren lehto. Luonnonsuojelullisesti ja kalataloudellisesti arvokas pienvesi (Laitinen 1994). Kaavamerkintäsuositus: MY.

(5.) KOKKOVUORI

Kokkovuoren länsirinteellä sijaitseva pienialainen rinne- ja kallionaluslehto on rauhoitettu luonnonsuojelun alueeksi lääninhallituksen päätöksellä 1992 ja osoitettu maakuntakaavassa **SL** -merkinnällä (SL 557), jolla osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Suojeltavan alueen koko on noin 1,1 ha. Alue on osin lehtomaista kangasta. Lehdossa kasvaa paikoin vanhaa kuusikkoa ja alaosassa lehtipuuta. Alueelta löytyy useita vaateliaita lehtokasvilajeja.

(6.) RÄMÄKKÖVUOREN LOUHIKKO

Hankaveden Pitkälähteen vesimaisemasta selvästi erottuva jyrkkärinteinen metsäinen kalliolouhikko, joka rajautuu massiiviseen noin 10 m korkeaan kalliojyrkänteeseen. Lohkareinen kalliojyrkänteeseen on **metsälain (10§)** mukainen erityisen tärkeä elinympäristö.

Aluevaraukset: Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (2011): A1 001 (Taajamatoimintojen alue).

Rämäkän alueen osayleiskaavan muutos (kaavaluonnos 2000): Metsälain 10 §:n mukainen louhikko on merkitty säilytettäväksi alueeksi (s)

Kaavamerkintäsuositus: MY.

Arvokkaat luontokohteet on esitetty liitteen 3 kartalla numerolla ja nimellä.

3.3.2.5 Muut luontokohteet

Keskustan osayleiskaava-alueella sijaitsee useita muitakin luonto- ja maisema-arvoiltaan huomionarvoisia kohteita. Näitä alueita ei erilaisista syistä johtuen kuitenkaan lueta varsinaisiksi arvokkaiksi luontokohteiksi. Kyseessä on mm. pienialaisia rantaluhtia ja -soita, pikkusaaria, melko luonnontilaisen metsän kuvioita sekä rantakallioita ja -louhikoita. Useimmat näistä alueista ovat luonnoltaan ja maisemallisesti arkoja tai melko arkoja eli niiden maisemaekologinen kapasiteetti on pieni-pienehkö. Rakentaminen olisikin näiden kohteiden sijaan pyrittävä ohjaamaan muualle vähemmän aroille alueille. Kohteiden kaavamerkintäsuosituksena on enimmäkseen MY. Kohteet on esitetty kaava-aineiston luontoselvityksen 5 liitekartalla 2.

Äijävedellä on ns. Vanhainkodin lahden lisäksi useita pienempiä rantaluhtia. Tärkeimmät ovat **Arvolanlahti** (MY), **Lemirannan luhta** Toholahdessa (MY) ja **Talliniemen luhta** (MY). Jokileinikkiä kasvaa Lemirannan luhdan lisäksi mm. Ropolan edustalla. Myös **Virranniemen rantalouhikko** Tallivirran lähellä erottuu vesi- ja rantamaisemassa edukseen (MY). Äijäveden rannalla aivan keskustan kupeessa kirkkomaan ja Pappilanpellon välissä sijaitsee **Kirkkorannan kosteikko** (EH).

Savijärven suo kirkonkylän kupeella sijaitsevana on erityisen huomionarvoinen. Savijärven luoteispään ranta on Jaakonharjun eteläisintä osaa. Harjumaista muodostumaa reunustaa lännessä pieni kaunis avosuo. Se on keskeltä laajalti avoin ja niukkalampareinen. Reunoilla kasvaa mäntyä, koivua sekä pajuja. Suon eteläosa on lehtipuuta kasvavaa tulvakorpea. Neva on sarakkoinen (jouhi- ja pullosara) ja sillä kasvaa mm. isokarpalaa, puöreälehtikihokkia ja paikoin varpuja. Eteläosan kosteikossa viihtyy mm. järvikorte, raate, kurjenjalka ja vehka. Lampareiden luona mutasara, valkopiirtoheinä ja luhtavilla. Rämereunoilla kasvaa varpujen ohella mm. tupasvillaa ja suomuurainta. Avoimena ja harjukankaiden juurella sijaitsevana suolla on myös maisemallista arvoa. (Vrt. Su 17, Knuutinen 1989) (MY).

Kuutinharjun suo on pieni, avoin niukkalampareinen suo Tyyrinvuoren eteläpuolella. Nevalla kasvaa mm. kurjenjalkaa, raatetta, järvikortetta, isokarpalaa sekä lampareiden rannalla jouhi-, pullo- ja mutasaraa. Alueella on merkitystä lähellä taajamaa ja luontopolkua sijaitsevana luontoharrastus- ja opetuskohteena (vrt. Su 16, Knuutinen 1989) (MY).

Syväjärven saaret. Syväjärven saaret sijaitsee *kaksi rakentamatonta saarta*. Suuremmissa saareissa on peltoa, pienempi (rek.nro 21:198) on kokonaan metsäinen. Suuremmalla saarella on säilynyt tärkeitä perinnebiotooppeja (J.Knuutisen haastattelu Rautalammilla elokuussa 2011). Pienempi saari tunnetaan kuikan pesimäpaikkana. Saarilla on erityisesti maisemallista ja linnustonsuojelullista merkitystä (MY).

Syväjärven kapeikko Hakavuoren ja Turkkilanvuoren metsäisten rinteiden välissä on maisemallisesti merkittävä kohde aivan asutuksen tuntumassa (VL).

Pitkälähten lehto on Hankaveden Pitkälähten rantamilla, Turkkilanvuoren kaakkoispuolella, aivan keskustaaajan tuntumassa sijaitseva lehtomainen metsäalue (Lh 1, Knuutinen 1989; Rantue 232 Pitkälähti III, Knuutinen 2002). Alueelle on ominaista kulttuuria suosivat luonnonkasvit sekä vanhan asutuksen jäänteinä kookkaat koristepuut ja -pensaat sekä perennat. Alueella on tavattu Kalliokieliä ja Koiranheisiä. Lehdossa pesii runsas linnusto. Alue sopii opetus- ja luontoharrastuskohteeksi (MY). (Lisäys 2012: Lehtoalue on sittemmin osaksi rakennettu, ja sen metsää on hakattu. Lehdon arvo luontokohteena on alentunut.)

Kauempana rannasta sijaitsee jyrkänteinen **Turkkilanvuoren kaakkoisrinne** (VL).

Kilpilammen Mustikaisen puronvarsi. Metsäpeitteisen harjumaisten kangasmaa-alueen läpi laskee Kilpilammesta puro Mustikaiseen. Puro on rannoiltaan paikoin kapealti soistunut. Sen varrella ja länsipuolella sekä lammen rannalla kuusen osuus puustossa lisääntyy. Sekapuuna joukossa esiintyy myös koivua ja

niukemmin haapaa. Puro on melko luonnontilainen ja etenkin pohjoisosassaan melko syvälle kangasmaahan uurtunut. Sen varsi lienee paikoin kapealti lähes lehtomainen (lajistossa mm. saniaisia).

Kilpilammen ryteikkö. Alueen luoteisreunalla pienen, ilmeisesti kausikostean puron varrella on ryteikköistä korpikuusikkoa.

Kilpimäen notkelma. Kilpimäen rinteiden pohjoiseen viettävässä notkelmassa esiintyy seudulle erikoista karua, puoliavointa rинnesuota sekä reunakallioilla edustavia poronjäkälää ja kanervaa kasvavia aloja.

Kotiahon puronvarsi. Pellonreunojen pienet runsaslaho- ja lehtipuustoiset osat lisäävät alueen luonnon monimuotoisuutta. Alueen läpi virtaava rehevärantainen puro on paikallisesti huomionarvoinen kohde.

Kotilaisen puronnotkelma. Syväjärvestä Savijärveen laskevan puron varrella kasvaa kuitenkin metsää. Puro on varsin vuolas, eteläreunan louhikossa jopa koskinen, ja syvään uurtunut, rinteiltään jyrkkä. Puronvarsi on lehtomainen (lajistossa mm. sudenmarja ja saniaisia), mutta paikoin jättipalsamin, vieraslajin, pahoin valtaama. Notkelmaa voi pitää paikallisesti arvokkaana luontokohteena (geomorfologia, kasvillisuus, metsäluonto). Myös linnusto kielii paikan rehevyydestä: puronvarressa alueen laitamilla lauloivat samanaikaisesti mustapääkerttu ja satakieli

Pappilan niemenkärki. Niemenkärki on rannoiltaan saraluhtainen. Rantapuustoa hallitsevat koivut, ja muutamat niistä ovat jo vanhoja ja järeitä. Lisäksi rannalla kasvaa erityisesti harmaaleppää, mutta myös mm. tuomea, haapaa, tervaleppää sekä joitakin mäntyjä ja kuusia. Myös harmaaleppistä ja männyistä jotkin ovat jo ikääntyneitä ja kookkaita. Pajuja sekä nuorta lehtipuustoa esiintyy paikoin tiheästi, niemessä kasvaa hieman myös katajaa. Huomionarvoisia ovat myös rannan järeät koivu- ym. lehtipuupötkelöt ja maapuut sekä muu lahoppuusto.

Martinniemen lehto. Alueen pohjoisosassa asutuksen liepeillä on lehtipuuvaltaista tiheää lehtomaista metsää, jossa lahoppuuta esiintyy melko paljon, ja reunaosassa vanhempaa mäntysekametsää. Siellä täällä kasvaa haavan ja harmaaleppän melko kookkaita runkopuita.

Syväjärven luhta ja rantapuusto. Monella taholla Martinniemessä kasvaa varttuvaa koivikkoa, länsipuoliskossa myös viitamaista kuusi-harmaaleppä-koivusekametsää. Rantapuusto (mänty, terva- ja harmaaleppä, koivu, haapa, yksittäiset kuuset) on vanhempaa, ja monet puista ovat jo järeitä. Tervaleppää kasvaa yhdessä koivun ja männyn kanssa enemmälti myös lahdenpohjukan osin ryteikköisellä luhtaisella alueella. Sen pohjoispuolella on pieni hakamainen sekametsäkuvio ikääntyvine koivuineen. Keski-alueen kumpareella koivikon keskellä varttuu tiheää nuorta männikköä.

Rämäkkövuoren notkelma. Notkelma on huomionarvoinen luonnonmuodostuma ja poikkeaa myös metsäkuvansa ja rehevyytensä vuoksi huomattavasti lähiympäristöstään. Kasvillisuus on ainakin länsiosassa lehtomaista (lajistossa mm. mesiangervoa ja saniaisia). Rannan niitty elävöittää muutenkin idyllistä maisemaa. Notkelma lähiympäristöineen tulisi säilyttää luonnontilaisena, mutta siihen liittyvä niitty olisi hyvä pitää avoimena. Lähimetsiä voitaneen käsitellä tähänastiseen tapaan maisemametsinä avohakkuita välttäen. Varsinkin haapaa, mutta myös harmaaleppää olisi näissä toiminna hyvä suosia. Alueella sijaitsee liito-oravan esiintymä, joka kattaa ainakin pohjoisosan notkelman reunamineen sekä siitä länteen ulottuvan rannan metsäkaistaleen.

Vuohiniemen luhta. Alue käsittää eteläisimmän rannan rantametsineen sekä siihen rajautuvan laajahkon luhdan. Paikka on osin hakamainen ja alavana myös tulvanalainen ja luhtarantainen, osaksi pajujen valtaamaa ryteikköä. Länsi- ja luoteisreunalla metsä muuttuu koivikoksi ja koivuvaltaiseksi sekametsäksi. Pellon ja rannan kapeaa väliä myötäilevät yksittäiset, osin kookkaat koivut ja männyt sekä vaihtelevan leveää tiheää pajukko.

Toholahdessa sijaitsevista lammista merkittävimpiä luonto- ja maisema-arvoja on osalla Kaijärven rannoista. **Kaijärven itärannalla** on tiheää lehtipuustoa ja -pensastoa sekä luhtavaikutteista metsäkasvillisuutta (MY). **Vastarannalla** on vanhahkoa hakamaista koivusekametsää, pienellä alalla jopa saniaislehtoa (MY).

3.3.2.6 Luontokohteiden uhanalaiset lajit

Uhanalaiset kasvilajit

Uhanalaislajien tiedot on tarkistettu Pohjois-Savon ELY -keskuksesta alkuvuodesta 2012 (luonnonsuojelun ylitarkastaja Anne Grönlund). ELY -keskuksen tietojärjestelmään ei ole rekisteröity havaintoja uhanalaislajeista Rautalammin keskustan osayleiskaavoitettavalla alueella, lukuun ottamatta mainintaa Peltosauramosta.

Edellä mainituista vuonna 1995 paikallisesti uhanalaisina pidetyistä putkilokasveista on vuoden 2010 uhanalaisluokituksen perusteella valtakunnallisesti silmälläpidettävä (NT) kelta-apila. Se esiintyy Kaijärvellä, ja on alueellisesti uhanalainen (RT), (Rassi et al. 2010).

Kelta-apilan lisäksi osayleiskaava-alueella tiedetään kasvavan seuraavien valtakunnallisesti silmälläpidettävien (NT) kasvilajien: ahokissankäpäälä (*Antennaria dioica*) (Latsinmäki, Alatie), ketonoidanlukko (*Botrychium lunaria*) (Myllytie), ahonoidanlukko (*B. multifidum*) (Koulutie), ketoneilikka (*Dianthus deltoides*) (Eetunkuja) ja konnanlieko (*Lycopodiella inundata*) (Personlampi). Näistä lajeista keto- ja ahonoidanlukko sekä konnanlieko ovat alueellisesti uhanalaisia.

Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi arvioidulla Maukosvuorella on vuonna 2000 tavattu seuraavat uhanalaiset tai vaarantuneet lajikkeet (Husa et al. 2001, 18–20, 156–162):

Luontokohde/nro	Kasvilaji	Nimi	Luokitus Valt./2b
Maukosvuori/36	Putkilokasvi	Coeloglossum viride / pussikämmekkä	+/RT
Maukosvuori/36	Jäkälä	Lobaria scrobiculata / kalliokeuhkojäkälä	NT/RT

Uhanalaisten tai vaarantuneiden kasvien sijaintimerkintä erillisen liitteen 2 kartalla:

1. Kelta-apila (*Trifolium aureum*), Kaijärvi, NT/RT
2. Peltosauramo (*Anthemis arvensis*), Kaijärvi sekä Kuutinharju, Sp
3. Pussikämmekkä (*Coeloglossum viride*), Maukosvuori, +/RT
4. Kalliokeuhkojäkälä (*Lobaria scrobiculata*), Maukosvuori, NT/RT
5. Ahokissankäpäälä (*Antennaria dioica*), Latsinmäki, Alatie, NT
6. Ketonoidanlukko (*Botrychium lunaria*), Myllytie, NT/RT
7. Ahonoidanlukko (*B. multifidum*), Koulutie, NT/RT
8. Ketoneilikka (*Dianthus deltoides*), Eetunkuja, NT
9. Konnanlieko (*Lycopodiella inundata*), Personlampi, NT/RT

Uhanalaiset lintulajit

Joulukuussa 2010 julkaistun Suomen eliölajien uuden uhanalaisuusarvion mukaan valtakunnallisesti uhanalaiseksi luokiteltavia lintulajeja on tällä hetkellä maassamme kaikkiaan 59 lajia. (Rassi et al. *Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010*. www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=371160&lan=fi).

Suomen uhanalaisista lintulajeista kaava-alueella on tavattu 2000-luvulla pesimäaikaan rastaskerttunen (*Acrocephalus arundinaceus*) ja liejukana (*Gallinula chloropus*), kummatkin Savijärven kosteikossa, sekä kivitasku (*Oenanthe oenathe*). Kivitasku on pesinyt Toholahdessa Hankamäentien varren joutomaa-alueella. Kaikki nämä lajit on luokiteltu vaarantuneiksi (VU).

Silmälläpidettävistä (NT) lajeista Savijärven kosteikossa on useana vuonna pesinyt naurulokki (*Larus ridibundus*) ja pesimäaikaisia havaintoja on myös luhtahuittista (*Porzana porzana*). Luhtahuitti on tavattu myös Vanhainkodin lahdella. Lisäksi kaava-alueelta on pesimäaikaisia havaintoja seuraavista silmälläpidettävistä (NT) lajeista: rantasipi (*Actitis hypoleuca*), helmipöllö (*Aegolius funereus*), huuhkaja (*Bubo bubo*), punavarpunen (*Carpodacus erythrinus*), käenpiika (*Jynx torquilla*), isokoskelo (*Mergus merganser*), tukkakoskelo (*M. serrator*), kuhankeittäjä (*Oriolous oriolus*), lapinuunilintu (*Phylloscopus borealis*), sirittäjä (*P. sibilatrix*), teeri (*Tetrao tetrix*) ja metso (*T. urogallus*). Käenpiikaa, kuhankeittäjää, lapinuunilintua ja metsoa lukuun ottamatta ne pesinevät vuosittain alueella.

Alueellisesti (eteläboreaalinen vyöhyke, Järvi-Suomi, 2b) uhanalaisista lintulajeista kaava-alueen pesimälinnustoon kuuluu kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*). Siitä on vuodelta 2011 pesimäaikaisia havaintoja Maukosvuorelta.

Koskeloveden ja Hankaveden välinen keväinen sula-alue tunnetaan suurista vesi- ja lokkilintukerääntymistään. Siitä kaava-alueeseen kuuluu Kattila- ja Tallivirran välinen osa. Uhanalaisista ja silmälläpidettävistä lintulajeista sulassa ja sen äärellä syksyisin – keväisin esiintyvät vuosittain/on joskus tavattu rantasipi (*Actitis hypoleuca*) (NT), jousisorsa (*Anas acuta*) (VU), metsähanhi (*Anser fabalis*) (NT), punasotka (*Aythya ferina*) (VU), tukkasotka (*Aythya fuligula*) (VU), lapasotka (*Aythya marila*) (EN), koskikara (*Cinclus cinclus*) (VU), kaakkuri (*Gavia stellata*) (NT), selkälökki (*Larus fuscus*) (VU), naurulökki (*Larus ridibundus*) (NT), pilkkasiipi (*Melanitta fusca*) (NT), isokoskelo (*Mergus merganser*) (NT), tukkakoskelo (*M. serrator*) (NT), mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*) (VU), pikku-uikku (*Tachybaptus ruficollis*) (VU) ja ristisorsa (*Tadorna tadorna*) (VU).

Aiemmassa uhanalaiselvytyksessä (Suomen lajien uhanalaisuus 2000) uhanalaisiin ja silmälläpidettäviin lajeihin luettiin mm. kaulushaikara (*Botaurus stellaris*), kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*), ruisräikkä (*Crex crex*), käki (*Cuculus canorus*), pikkutikka (*Dendrocopos minor*), varpunen (*Passer domesticus*), tiltalti (*Phylloscopus collybita*), harmaapäätikka (*Picus canus*) ja kottarainen (*Sturnus vulgaris*). Niistä kaikista on kaava-alueelta pesimäaikaisia havaintoja.

Vielä tätäkin aiemmin kuikka (*Gavia arctica*) katsottiin valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi, taantuneeksi lajiksi Vuoden 2010 uhanalaislajiarviossa kuikka ei enää ole uhanalaisina pidettyjen lajien joukossa. Syväjärven pienempi saari tunnetaan kuikan pesimäpaikkana. Joinakin vuosina kuikka on pesinyt myös Äijävedessä, ilmeisesti kuitenkin kaava-alueen ulkopuolella.

Uhanalaiset nisäkkäät

Kaava-alueella esiintyviä/tavattuja uhanalaisia ja silmälläpidettäviä nisäkäslajeja ovat metsäjänis (*Lepus timidus*) (NT), sauikko (*Lutra lutra*) (NT), ilves (*Lynx lynx*) (VU), liito-orava (*Pteromys volans*) (VU) ja karhu (*Ursus arctos*). Suurpedoista ilveksestä on havaintoja Rämäkkö- ja Maukosvuorelta, karhusta Rämäkkövuorelta. Sauikko on tavattu useina talvina Toholahden sillan sulassa.

Kaava-alueelta on liito-oravasta sekä vanhoja että tuoreita havaintoja Tallivirran luoteisrannalta, joka on Rämäkkövuoren kallioista kaakkoisrinnettä, Ks. ARVOKKAAT LUONTOKOhteet, 2. TALLIVIRRRAN VANHA METSÄ. Tallivirran ranta on liito-oravan elinpiiriä.

Liito-orava on tavattu 2000-luvun alussa myös Pitkälähdessä (Rautalammin arvokkaat luontokohteet, Lh 1), mutta kesän 2013 havaintojen perusteella aluetta on luultavimmin käytetty vain läpikulkuun.

Kesän 2013 liito-oravakartoituksessa löytyi kaksi uutta liito-oravaesiintymää. Ensimmäinen löytyi kirkonkylän tuntumasta, kattaen Rämäkkövuoren pohjoisrinteen notkelman reunamineen sekä siitä länteen ulottuvan rannan metsäkaistaleen. Kohdealue on osa osayleiskaavassa asuinalueeksi osoitettua aluetta, jonka maankäyttö tulee ratkaista asemakaavalla. Toinen liito-oravan elinpiiri löytyi Ropolan kartanon lounaispuolelta Äijäveden rantakaistaleelta. Alue on loivasti kumpuilevaa metsämaastoa. (J. Knuutisen Rautalammin kirkonkylän osayleiskaavan liito-oravakartoitus 2013).

3.3.2.7 Luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit

Keskustan osayleiskaava-alueella sijaitsee tällä hetkellä vain yksi luonnonsuojelualue:

Kokkovuori, joka on osoitettu maakuntakaavassa **SL** -merkinnällä (SL 557), jolla osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita.

Lisäksi Rämäkkövuoren kallioidella kaakkoisrinteellä Äijäveden varrella sijaitsevaa **Tallivirran vanhaa metsää** Tallivirran luoteisrannalla suositellaan suojeltavaksi (ks. kohta ARVOKKAAT LUONTOKOhteet, (2) Tallivirran vanha metsä).

Keskustan osayleiskaava-alueella sijaitsee 2 luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettua luonnonmuistomerkkiä:

- **Lmm 7** (Knuutinen 1989), satavuotias metsälehmus Kilpilammen lounaispuolella kuusivaltaisessa sekametsässä kalliorinteen juurella

- **Lmm 5** (Knuutinen 1989), yli 150 -vuotias petäjä, ns. piiskauspuu kirkonkylän keskellä kunnantalon pihalla.

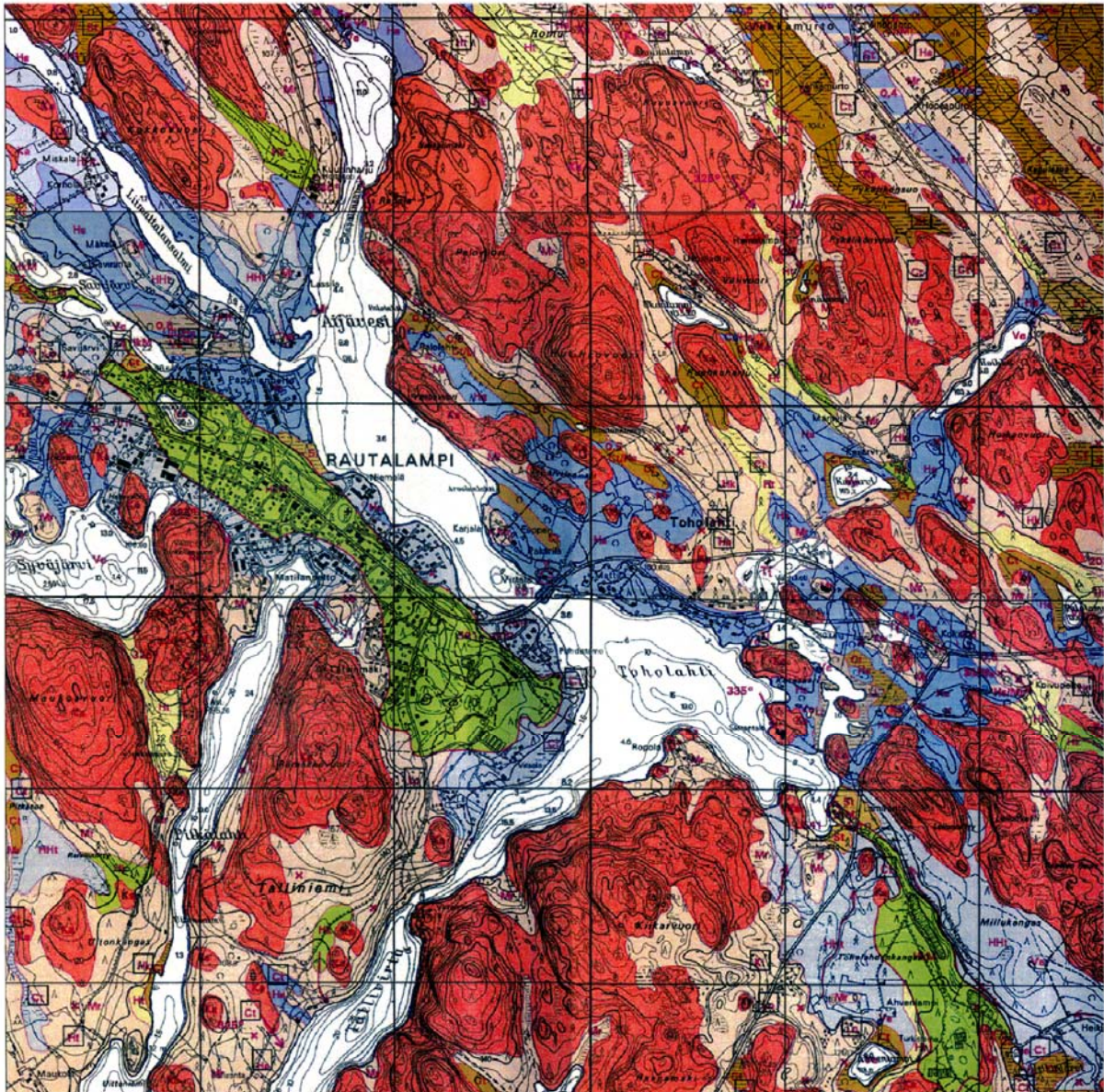
Merkinnät erillisen luontoselvityksen liitteen 3 kartalla: **5. KOKKOVUOREN LUONNONSUOJELUALUE** sekä **Lmm 5** ja **Lmm 7**.

Rautalammin reittiä on esitetty erityissuojelukohteeksi ns. suojeluvesityöryhmän mietinnössä (Komiteamietintö 1977) ja vesistöjen erityissuojelutyöryhmän mietinnössä (Työryhmän mietintö 1992). Reitin koskia koskee lisäksi koskiensuojelulaki. Kaavoitusalueella ei ole Natura 2000 -alueita.

3.3.3 MAAPERÄ, VESISTÖT JA VESITALOUS

3.3.3.1 Maaperä ja kallioperä

Pohjois-Savon maisemaa hallitsevat moreenin peittämät kalliomäet sekä harjuselänteet. Mäkien väliset painanteet ovat usein soistuneita. Pellot ovat syntyneet rehevimmille kasvualustoille: savikoille, mäkien huuhtoutumattomille lakialueille ja hienoainesmoredenin peittämillä rinteille. Harjut ovat perinteisesti toimineet liikenneväylinä, ja myös enemmistö Pohjois-Savon taajamista sijaitsee harjualueilla.

Kartta 4. Maaperäkartta Rautalammin keskustan keskeisiltä osilta. Vihreä väri kuvaa hiekkaharjua, punainen kalliota, vaaleanpunainen moreenikerrostumia, sininen saviperäistä maata ja ruskea eloperäistä kerrostumaa. Lähde: Maanmittauslaitoksen maaperäkartta, Rautalampi.

Rautalammin keskustan osayleiskaavoitettavan alueen maaperä on pääasiassa soraa ja moreenia, jonka rakennettavuus on hyvä (ks. Maaperäkartta). Maaston topografia on voimakkaasti kumpuilevaa.

Maaston korkeimmat kohdat kaava-alueella ovat lähes sata metriä läheisten järvien pinnan yläpuolella (esim. Kiiharvuori (190 m) sekä Maukosvuori ja Rämäkkövuori (180 m merenpinnan yläpuolella). Metsäalueet muodostuvat pääasiassa havupuuvaltaisista kuivista kankaista. Paikoin on näkyvissä avokallioita.

Harjut

Rautalammin kirkonkylän keskustan läpi kulkee merkittävä harjujakso: Pörölänmäki-Rautalampi-Kerkonkoski. Tämä harju noudattaa samaa muotoa kuin muutkin Pohjois-Savon harjut. Ne ovat selkeitä kohomuotoisia seläniteitä, joiden lievealueilla levittäytyvät paikoitellen laajat rantakerrostumat. Harjujaksot seuraavat järviältaiden ja kalliomäkien välisten laaksopainanteiden kuvastamaa kallioperän kaakko-luodesuuntausta. Kaava-alueella mm. Latsinmäellä esiintyy loivapiirteisiä paiste- ja varjorinteitä sekä suppia ym. harjuille luonteenomaisia muodostumia.

Poski -projektissa paikallisesti arvokkaaksi luonnon ja maisemansuojelun kannalta (arvoluokka 4) todetun Jaakonharjun eteläisin osa ulottuu kaava-alueelle. Jaakonharju on osoitettu Pohjois-Savon maakuntakaavassa MY-alueena (MY1 307). Jaakonharju on maa-ainesten ottoon osittain soveltuva (Poski-luokka 2). Jaakonharjun hiekka- ja sora muodostumat, joilla on erityisiä maisema- ja luonnonarvoja eivät ulotu Jaakonharjun eteläisimpään osaan, joka on Rautalammin keskustan osayleiskaava-alueella. Yleiskaava-alueelle ulottuva eteläisin kärki on pohjavesialuetta. (Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen -Pohjois-Savon loppuraportti, P-S. Ympäristökeskus 2007)

3.3.3.2 Vesistöt ja vesitalous

Rautalammilla reitin vedet laskevat Koskelovedestä Tyyrinvirran kautta Lonkariin (1,5 km²) ja edelleen Äijävedeen (2,4 km²). Rautalampi (1,6 km²) laskee Liimattalansalmen kautta Äijävedeen sivuten Äijä- ja Hankaveden erottavaa luode-kaakko -suuntaista harjumuodostumaa. Vedet virtaavat Äijävedestä edelleen Tallivirran kautta harjumuodostuman eteläpuolella sijaitsevaan Hankaveteen. Äijä- ja Hankaveden vedenpinta on 96,1 metriä ja Syväjärven vedenpinta on 104,2 metriä merenpinnan yläpuolella. Kaava-alueen järvistä korkeimmalla sijaitsee Palolampi (113,6 metriä merenpinnan yläpuolella).

Järvet ovat melko syviä; vesien syvyys vaihtelee Äijävedessä yleensä 3-10 metriä mutta Toholahdessa syvyys on jopa 19 metriä ja Tallivirrassakin 16 metriä. Syväjärven ja Hankaveden Pitkälähden syvyys on paikoittain yli 20 metriä. Savijärven ja Kilpilammen puolestaan vain vajaa 10 metriä. Kaijärnessä ja Palolammessa vettä on vain muutamien metrien verran.

Pohjavesialueet

Suunnittelualueella sijaitsee kolme pohjavesialuetta; Tallinniemen pohjavesialue kokonaisuudessaan, osa Toholahden pohjavesialueesta suunnittelualueen itäreunassa sekä osa Jaakonharjun pohjavesialueesta suunnittelualueen länsireunassa. Pintavedet imeytyvät vettä helposti läpäisevään maaperään. Ks. Pohjavesialueet –teemakartta.

Vesitalous

Merkittävin kunnan kolmesta pohjavedenottamosta sijaitsee kirkonkylän keskustassa Tallinniemen pohjavesialueella. Pohjavesialueen antoisuudeksi on arvioitu noin 800 m³/d. Vuonna 2010 keskimääräinen otto oli noin 155 m³/d. Vesilaitoksella on vesioikeuden lupa ottaa vettä enintään 600 m³/d kuukausikeskiarvona laskettuna (Itä-Suomen vesioikeuden päätös nro 6/Ym/73, 16.7.1973).

Taulukko 1. Vesijohtoverkon liittymääräennusteet, liittymisprosentit ja vedenkulutusennusteet vuoteen 2030. Rautalammin kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma 2010, 35.

Talousvedenkulutus	Yks.	2010	2015	2020	2030
Asukasmäärä	as.	3 501	3 330	3 158	3 102
Liittymäärä	as.	1 896	1 800	1 650	1 600
Liittymäärä osuuskunnat	as.	1 130	1 150	1 300	1 300
Liittymisprosentti	%	86	89	92	93
Kunnan verkoston vedenkulutus	m ³ /d	250	235	215	210
Osuuskunnille myyty	m ³ /d	130	130	150	150
Kokonaiskulutus	m ³ /d	380	365	365	360
Vuotovedet	m ³ /d	85	65	40	40
Vuotovesiprocentti	%	14	15	10	10
Vedenkulutus YHTEENSÄ	m ³ /d	465	430	405	400

Kunnalliset vesijohto- ja viemäriverkostot kattavat lähes koko kirkonkylän asemakaava-alueen ja Toholahden alueen ulottuen pohjoisessa Kerkonkosken taajamaan.

3.3.3.3 Tulvakorkeus ja hulevedet

Tulvakorkeus

Uusien rakennusten alin hyväksyttävä rakentamiskorkeus on vähintään keskimäärin kerran sadassa vuodessa toistuvan tulvakorkeuden tasolla. Äijaveden, Hankaveden ja Rautalammin rannalla alin hyväksyttävä rakentamiskorkeus on vähintään korkeudella +97,80 m (N2000). Alimmalla hyväksyttävällä rakentamiskorkeudella tarkoitetaan sitä korkeutta, jolle vesi voi nousta ilman, että se vaurioittaa rakennusta.

Alimpaan hyväksyttävään rakentamiskorkeuteen on vielä lisättävä avointen ulapoiden rannoilla käytettävä aaltoiluvara, jonka suuruus määräytyy vapaan ulapan ja rannan kaltevuuden perusteella. Aaltoiluvaran määrittämisessä voidaan käyttää apuna alla olevaa taulukkoa, missä on ulapan pituuden ja rannan kaltevuuden perusteella ilmoitettu aallon pystysuora nousukorkeus tasapohjaisella ja kivikkoisella rannalla. Taulukkoa laadittaessa on otettu perustaksi ns. merkitsevä aallonkorkeus, joka tarkoittaa niiden korkeimpien aallojen keskikorkeutta, joiden lukumäärä on 1/3 kaikista aalloista. Tarkasteltavaksi tuulen nopeudeksi on valittu 12 m/s, jollainen tuuli esiintyy ulapalla keskimäärin kerran kuukaudessa. Todennäköisyys tätä kovemman tuulen ja huipputulvan esiintymiselle yhtä aikaa on hyvin pieni.

Taulukko 2. Aallon likimääräinen nousukorkeus tasapohjaisella rannalla (T) ja karkealla kivikkorannalla (K) erilaisilla rannan kaltevuuksilla.

Ulapan pituus (km)	AALLON NOUSUKORKEUS (cm)								
	Rannan kaltevuus								
	1/30 T	1/10 T	1/5 T	¼ T	¼ K	½,5 T	½,5 K	1/1,5 T	1/1,5 K
0,2	5	5	10	15	5	25	10	35	10
0,6	5	10	20	30	10	45	15	55	20
1,0	5	15	25	40	15	60	20	70	25
2,0	10	20	35	55	20	80	30	95	35
4,0	15	30	50	75	30	115	40	135	45
6,0	20	35	55	90	35	135	50	160	55
8,0	20	40	75	115	45	165	65	185	70
10	25	50	85	130	55	190	75	210	80
20	30	70	115	175	75	255	100	280	110
40	45	100	165	250	105	365	140	400	160

Hulevedet

Rautalammin kirkonkylän asemakaava-alueelle on tehty hulevesitulvan arviointi (Tuure Savolainen: Hulevesitulvariskien alustava arviointi Rautalammin kunnassa, Rautalammin kunta 2011).

Suurimmat päällystetyt piha-alueet ovat (ks. kartta 5):

- Matti Lohen koulun piha-alueet
- Osuuspankin aukio sekä Kivitsyn kenttä
- Valintatalon ja Pestarin piha-alueet
- Mortonin ympäristö
- Arttelin edusta
- Kunnanviraston piha-alueet
- lukion piha
- terveyskeskuksen ja Pauliinan piha-alueet
- Morehousen piha-alue

Hulevesien hallinta tapahtuu katujen ja teiden avo-ojituksella varmistuen valumisen riittävän suurilla rummuilla. Suurien piha-alueiden sadevesiviemäroinnin mitoitus tehdään normien mukaan. Taajaman maastonmuodot edesauttavat hulevesien hallinnassa. Maanpinta viettää suurimmassa osassa tiheää taajamaa voimakkaasti suoraan vesistöön. Päällystykseen yhteydessä arvioidaan hulevesien virtaamat ja kulkureitit sekä toteutetaan hulevesien johtamiseksi riittävän tilavat ojat ja rummut. Hulevesien viemärointi on toteutettu kunnan toimesta vain Rovastintiellä sijaitseville rivitaloille.

Tiedossa ei ole kunnan alueella tapahtuneita hulevesitulvia, joista olisi aiheutunut yleiseltä kannalta katsoen merkittäviä vahingollisia seurauksia. Suurimmat ongelmat ovat olleet aiemmin kovien sateiden aiheuttamat voimakkaat virtaamavaihtelut kirkonkylän jätevedenpuhdistamolla. Puutteet on korjattu ja voimakkaiden sateiden aiheuttamat suuret puhdistamolle tulevan veden virtaamavaihtelut ovat selvästi poistuneet.

Kartta 5. Merkittävimmät hulevesien kertymisalueet Rautalammin kirkonkylän keskustassa.

3.3.4 RAKENNETTU- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ

3.3.4.1 Rakennettu ympäristö

Rautalammin keskustan rakennuskanta muodostuu tiiviisti rakentuneesta kirkonkylän keskusraitista lähikortteleineen, vanhoista maatiloista, harjumaastoon sekä rannan tuntumaan rakennetuista omakotitaloista sekä lomarakennuksista vesistöjen varsilla. Rakennuskanta on pientalovaltaista.

Vanhinta säilynyttä kylärakennetta edustavat Rautalammin kirkon ja keskusraitin sekä Pestuuraitin ja Mantankujan muodostamat kokonaisuudet. Pestuuraitin ja Mantankujan alueella on säilynyt vanhoja pieneläjä- ja käsityöläisten mökkejä.

Rakentaminen Rautalammin keskustassa keskittyy luode-kaakko suuntaiselle Äijäveden ja Hankaveden väliselle harjanteelle, johon myös taajaman keskusraitti tärkeimpine palveluineen sijoittuu. Kantatie 69

kulkee keskusraitin läpi. Asutus on levittäytynyt myös keskusraitin länsipuolelta kohti pohjoista, Äijäveden rantaa, seurailevan Rautalammin tien varteen sekä Äijäveden pohjoisrannalle Toholahteen. Keskusraitin eteläpuolisten vesistöjen rannoille; Syväjärven, Hankaveden Pitkälahden ja Äijävedestä Hankaveteen laskevan Tallivirran rannoille on sijoittunut loma-asutusta mutta myös vakituista asutusta. Teollisuusrakentaminen keskittyy kantatie 69 varteen Toholahteen, mutta jonkin verran teollisuutta on myös keskusraitin länsipuolella Jyväskylätien varressa sekä Talliniemessä.

Kunnan alueella on noin 1 700 loma-asuntoa. Loma-asunnoista noin 80 % sijaitsee Rautalammin reittiin kuuluvan vesistön rannalla.

Alueella on kunnallinen vesijohtoverkko, viemärointi ja sähköverkko sekä tietoliikenneverkko.

3.3.4.2 Kulttuuriympäristö

Rautalammin alueella on useita rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita alueita, muinaismuistoja, sekä suojelukohteita.

Muinaismuistot

Rautalammin alueella on tehty kattava perusinventointi vuonna 1975 ja lisäksi Hankaveden Kalajärven rantayleiskaava-alue on inventoitu vuonna 2004. Hankaveden-Kalajärven rantayleiskaava-alueen inventoinnin yhteydessä käytiin läpi myös eteläisin osa nyt Rautalammin keskustan osayleiskaavoitustyön alla olevasta alueesta: Maukos- ja Rämäkövuoren etelärinteet, osa Talliniemeä ja Tallivirran rantoja sekä Pitkälahden eteläisimmät rannat (Jussila 2004, kartta s. 3). Rautalammin arkeologinen inventointi aloitettiin vuonna 2004 kahden pienen kaava-alueen inventoinnilla ja inventointia jatkettiin vuonna 2005 koko kunnan alueella kolmen viikon ajan. Vuoden 2005 inventoinnissa keskityttiin ennestään tuntemattomien kohteiden etsimiseen ja niitä löydettiinkin 31 kappaletta, pääasiassa kivikautisia ja/tai varhaismetallikautisia asuinpaikkoja. Lisäksi löydettiin muutama pyyntikuoppakohte. Ennestään tunnetuista kohteista pyrittiin tarkastamaan kiinteät muinaisjäännökset muualla kuin Hankaveden kaava-alueella. Irtolöytökohteita tarkastettiin vain satunnaisesti.

(Rautalammi, Inventointi 2005, kohdenumero 7300, <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>)

Rautalammin keskustan osayleiskaava-alueella tai sen välittömässä läheisyydessä on ennestään tiedossa 9 kiinteää muinaisjäännöstä ja 7 irtolöytöpaikkaa. Keskustan osayleiskaavaan merkittäväksi tulevia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä on kaikkiaan seitsemän. Näistä kivikautisia asuinpaikkoja on kolme ja yksi on mahdollinen asuinpaikka, josta on löytynyt kvartsi. Savijärven kohteeseen (Savijärven muinainen asuinpaikka, sm 594) liittyy lisäksi mahdollinen hiilimiilu. Yksi kultti- ja tarinapaikka on laajalti tunnettu Eetunkujan kuppikivi (sm 414), joka sijaitsee nykyisen asutuksen keskellä, aivan tien vieressä. Kiviesineiden löytöpaikkoja on kaksi, joista Kinnula on moniperiodinen rautaesineineen ja kvartsi-iskoksineen.

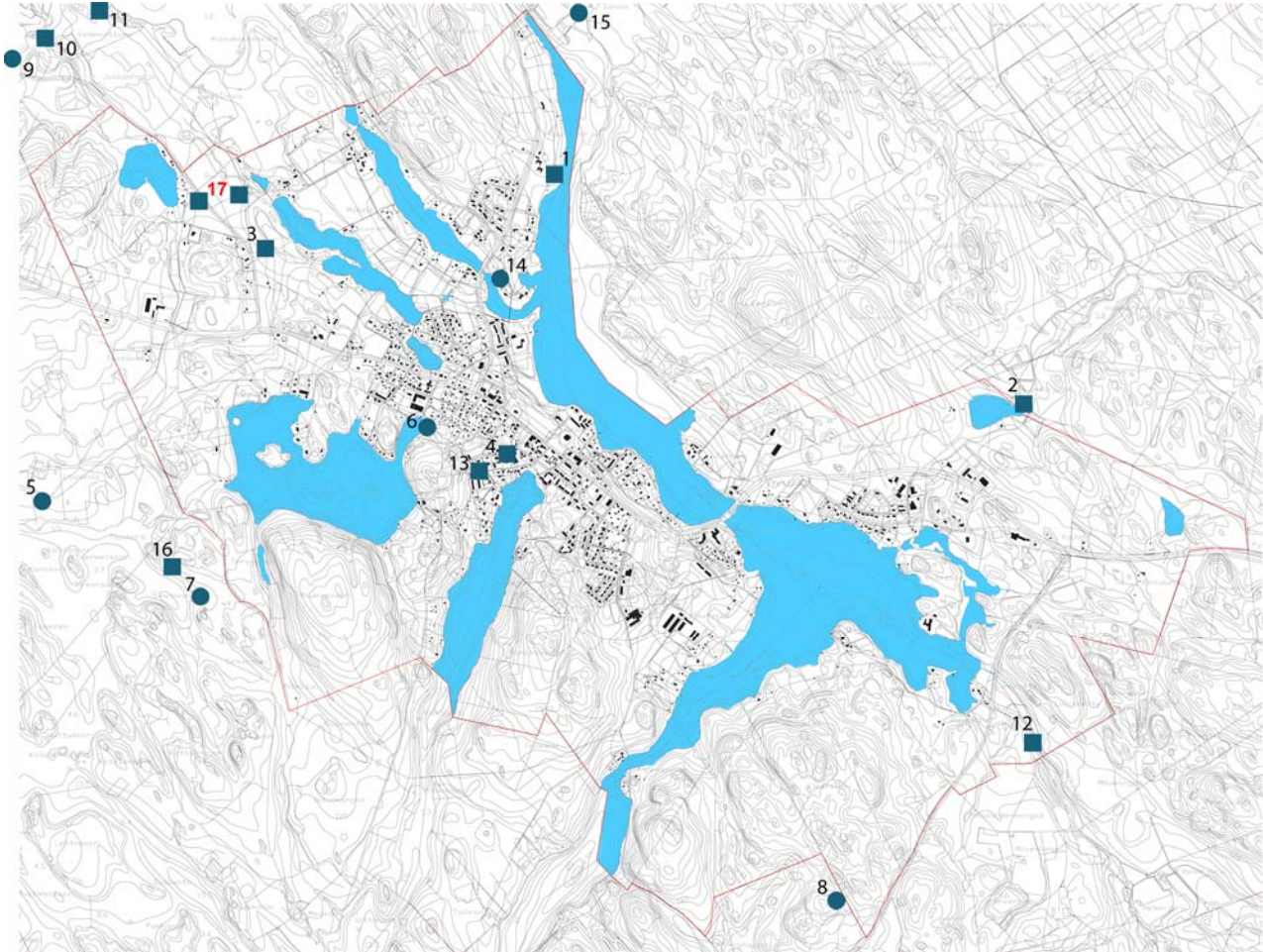
Kiinteät muinaisjäännökset

1. Vaalijala (Kuutiharju)	686010008	Kivikautinen asuinpaikka
2. Kaijärvi	1000005002	Kivikautinen asuinpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)
3. Savijärvi	1000004971	Kivikautinen asuinpaikka
4. Eetunkuja	686010014	Kultti- ja tarinapaikka
10. Mustikainen	1000004970	Kivikautinen asuinpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)
11. Mäntyrinta	686010015	Kivikautinen asuinpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)
12. Heikinjärvenpuro	1000004972	Kivikautinen asuinpaikka
13. Kustinkulma	1000005000	Kivikautinen asuinpaikka
16. Sirkanahti	1000004171	Esihistoriall. Asuinpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)

Kiviesineiden löytöpaikat ja muut kohteet

5. Laakkola	1000004176	Kivikautinen löytöpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)
6. Kinnula	1000005025	Moniperiodinen löytöpaikka
7. Sirkansuo	1000004180	Kivikautinen löytöpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)
8. Haapamäki	1000005027	Kivikautinen löytöpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)
9. Kalliola	1000005022	Kivikautinen löytöpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)
14. Lassila	1000005028	Kivikautinen löytöpaikka
15. Sahala	1000005026	Kivikautinen löytöpaikka (kaava-alueen ulkopuolella)

Rakentamisen laajentumisalueiden täsmennyttä suoritettiin kyseisillä alueilla kesällä 2014 muinaisjäännösinventointi maastokäynteineen arkeologi FT Samuel Vaneekhoutin johdolla. Tarkastelussa löytyi kolme maakuoppaa Kerkonkoskientien eteläpuolelta Personlammen lounaispuolelle ulottuvalta mäntykankaalta. Näistä kaksi maakuoppaa sijaitsi lähemmäksi tarkastelualueella nro 11 Kerkonkoskientien pohjoispuolella sekä yksi kauempana, tarkastelualueella nro 10 Kerkonkoskientien eteläpuolella tien reunassa. Em. kohteet on merkitty karttaan nro 6 kohdenumerolla 17. Kesällä 2016 Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelun toimesta suoritettussa tarkistusinventoinnissa selvisi, että kyseisiä kuoppia ei enää löytynyt koska ne olivat tuhoutuneet metsätoissa.

Kartta 6. Muinaismuistokohteiden sijainti Rautalammin keskustan osayleiskaava-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä.

 Kiinteät muinaisjäännökset	 Kivikautiset löytöpaikat ja muut kohteet
1. Vaalijala	5. Laakkola
2. Kaijärvi	6. Kinnula
3. Savijärvi	7. Sirkansuo
4. Eetunkuja	8. Haapämäki
10. Mustikainen	9. Kalliola
11. Mäntyrinta	14. Lassila
12. Heikinjärvenpuro	15. Sahala
13. Kustinkulma	
16. Sirkanlahti	
17. Personlampi (kohde poistettu 2016)	

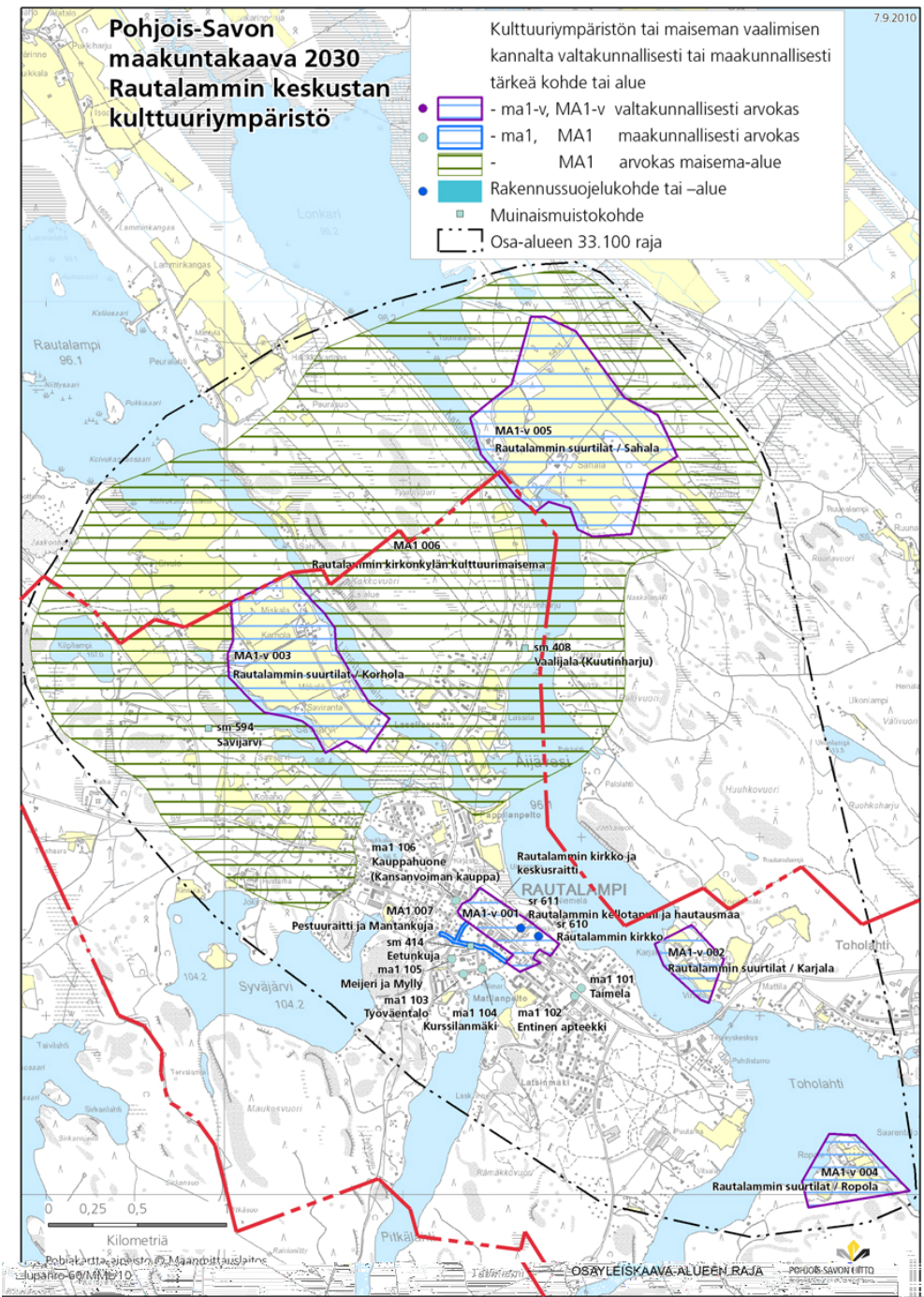
Tarkempi kuvaus kohteista 1-16 on tämän kaavaselostuksen erillisessä liitteessä *Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alue, muinaismuistoeselvitys 2012*. Kohteen 17 kuvaus on Samuel Vaneekhoutin raportissa: *Rautalammin kunta, Kirkonkylän osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2014 (yleiskaavaehdotuksen liite 23, Muinaismuistoeselvitys 2014)*. Kesän 2016 tarkistusinventoinnissa kohde nro 17 esitettiin poistettavaksi muinaismuistoluettelosta: *Hans-Peter Schulz ja Jaana Itäpalo: Etelä-Konneveden rantaosayleiskaavan tarkistuskohteiden arkeologinen inventointi, Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelu 2016*.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Rautalammin keskustan yleiskaava-alueella sijaitsee neljä kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokasta aluekohdetta: Rautalammin suurtilat Karjala, Korhola ja Ropola sekä Rautalammin kirkko ja keskusraitti. Kohteet on listattu Museoviraston *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt* RKY -luetteloon. Kirkko (sr 610 -merkintä Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030) sekä kellotapuli ja hautausmaa (sr 611 -merkintä Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030) on suojeltu kirkkolailalla.

Kirkonkylän taajaman pohjoispuolella on lisäksi laajoja alueita merkitty maakunnallisesti arvokkaaksi Rautalammin kirkonkylän kulttuurimaisemaksi. Pienempiä maakunnallisesti arvokkaita aluekohteita kirkonkylällä ovat Pestuuraitti ja Mantankuja.

Kartta 7. Rautalammin keskustan kulttuuriympäristö. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2030 liite Rautalammin keskustan kulttuuriympäristö. Yleiskaavoitettavan alueen raja on lisätty (punainen katkoviiva).

Rautalammin kirkonkylän valtakunnallisesti tärkeät kohteet

Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030 määritellään seuraavat valtakunnallisesti tärkeät ympäristöt ja kohteet:

Valtakunnallisesti tärkeät kulttuurihistorialliset ympäristöt (osoitettu rky -merkinnällä kaavakartalla):

- rky-1** Rautalammin kirkko ja keskusraitti (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, MA1-v 001). Keskusraitin linjaus on säilynyt, mutta sen varrella sijainneista vanhoista rakennuksista on nykyisin vain muutama jäljellä; kauppa ja liiketoimi ovat saaneet uudet rakennuksensa. Raitin valtavyölyluonnetta on korostettu puuriveillä, mikä antaa tielinjalle ominaisleiman. Kirkkoa vastapäätä on 1938 valmistunut Rautalammin museon, entisen Peuran museon, rakennus.
- rky-2** Karjalan suurtila, v. 1871 valmistunut päärakennus ja miljöö (P-S maakuntakaava 2030, MA1-v 002). Karjalan kartano sijaitsee kirkonkylän itäpuolella niin, että sillä on maisemallinen yhteys Rautalammin kirkkoon.
- rky-3** Korholan v. 1867 valmistunut päärakennus ja miljöö (P-S maakuntakaava 2030, MA1-v 003). Korholan tilojen arvokkaat rakennusryhmät sijaitsevat laajojen peltojen tuntumassa.
- rky-4** Ropolan v. 1868 valmistunut päärakennus ja miljöö (P-S maakuntakaava 2030, MA1-v 004). Ropolan kartano kaksikerroksisine päärakennuksineen ja järveen laskeutuvine puistoineen sijaitsee niemellä Toholahden etelärannalla vastapäätä keskustaajamaa.

Valtakunnallisesti tärkeät kulttuurihistorialliset kirkkolaila (1054/1993) suojellut kohteet (osoitettu srk -merkinnällä kaavakartalla):

- srk-1** Rautalammin puukirkko, rakennettu 1842–44 (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, sr 610). Merkintä asemakaavassa Sr-1. Rautalammin empiretyylinen, Intendentinkonttorin konduktööri C.A. Engelin suunnittelema, puukirkko kuuluu aikansa kookkaimpiin. Kirkko sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla, pienellä kumpareella kirkonkylän raitin keskivaiheilla. Keskusraitti on muotoutunut kirkon länsipuolitse kulkeneen vanhan Vaasan ja Kuopion välisen maantien linjaan
- srk-2** Vuonna 1768 valmistunut kellotapuli sekä vanha hautausmaa (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, sr 611). Kirkkoon liittyy raittia rajaava suuri ja lehtevä hautausmaa. Puistomaisella Kirkkoharjulla sijaitsevan kirkon lähimaisemaan kuuluu seurakunnan edellisen kirkon yhteyteen 1768 rakennettu pohjalaistyyppinen kellotapuli. Kirkko, kellotapuli ja muuri on suojeltu asemakaavassa merkinnällä skr-1.
- srk-183** Kappeli. Vuonna 1956 valmistunut kappelirakennus. Asemakaava.

Kirkon, kellotapulien, vanhan hautausmaan ja kappelin alue muodostavat arvokkaan kirkollisen aluekokonaisuuden, joka on merkitty kaavakarttaan aluemerkinällä SR-kl.

Rautalammin kulttuuri- ja rakennushistorialliset kohteet on lisäksi inventoitu Rautalammin museon toimesta (Leni Koukkari 2011). Rakennuskohteen numerointi noudattaa inventoinnin numerointia (Kohde ID). Esimerkiksi Malisen kauppaliikkeen (kohde ID 686-408-5) kohdenumero on sr-5. Osa kohteista kuuluu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2030 määrittelemään valtakunnallisesti arvokkaaseen Rautalammin kirkon ja keskusraitin kokonaisuuteen (MA1-v 001) tai suurtilojen miljööseen (MA1-v 002, MA1-v 003 ja MA1-v 004).

Valtakunnallisesti merkittävät rakennuskohteet:

- sr-3** Rautalammin museo (rakennusryhmä, MA1-v 001). Peuran museon vanha kivirakennus on rakennettu vuonna 1937. Museokokonaisuuteen kuuluu useita paikalle siirrettyjä rakennuksia ja aittoja.
- sr-4** Museon Alatalo (MA1-v 001). Kohde kuuluu osana Rautalammin museokortteliin. Rakennus on vuonna 1938 museon henkilökunnalle rakennettu rankorakenteinen asunto, joka sittemmin on ollut neljän erillisen asunnon vuokratulo. Asemakaava.
- sr-5** Malisen kauppaliike (MA1-v 001) on yksi harvoista keskusraitin varrella säilyneistä, puisista kaupparakennuksista 1800-luvun lopulta. Asemakaava.
- sr-6** Pilvenpiirtäjä (MA1-v 001). Entinen virkamiestalon (Lassilan puustelli) päärakennus 1700- tai 1800 -luvulta. Siirretty paikalle 1928 ja ollut siitä lähtien liiketalona Rautalammin keskusraitin varrella. Suojeltu asemakaavassa sr-1.
- sr-16** Kirjola (rakennusryhmä, MA1-v 001). Rakennusryhmä 1800- ja 1900 -lukujen vaihteesta. Ruukintupa liittyy kunnan varhaisen sahateollisuuden historiaan. Talossa on toiminut myös puoti. Asemakaava.
- sr-38** Eeperi (Pakarila) (rakennusryhmä, MA1-v 002). Vuosisadan vaihteen puutaloarkkitehtuuria edustava maatilän päärakennus Toholahden rannalla. Alue on maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä. Toholahden osayleiskaavan muutos 1997 AP/s.
- sr-39** Karjalan kartano (rakennusryhmä, MA1-v 002). Kartanomaisen pihapiiri pääosin 1800-luvulta peräisin olevin rakennuksin. Päärakennus edustaa 1800-luvun loppupuolen sveitsiläisvaikutteista nikkarityyliä. Yhdessä viereisen Eeperin pihapiirin kanssa kohde muodostaa Toholahden sillalta arvokkaan

kirkonkylän sisääntulonäkymän. Toholahden osayleiskaavan muutos 1997; RM-2/s ja sr sekä rantapuusto sp-1.

sr-40 Ropola (rakennusryhmä, MA1-v 004). Myöhäisklassismia edustava kaksikerroksinen päärakennus ja sen lähellä sijaitsevat talusrakennukset ovat säilyneet lähes alkuperäisinä ja muodostavat kaksiosaisen pihapiirin.

sr-87 Korholan kartano (rakennusryhmä, MA1-v 003). Päärakennus on vuodelta 1867. Pihapiirin muut rakennukset ovat etupäässä 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta.

Rautalammin kirkonkylän maakunnallisesti tärkeät kohteet

Maakunnallisesti tärkeät ympäristöt:

- Rautalammin kirkonkylän kulttuurimaisema. Keskustan pohjoispuolen vesistöjen rajaamien suurtilojen ja viljelysaukeiden muodostama kokonaisuus (P-S maakuntakaava 2030, MA1 006). Kulttuurimaisema sijaitsee suurimmaksi osaksi keskustan osayleiskaava-alueella. Rajaukseen kuuluu keskustan pohjoispuolen kulttuurimaisemakokonaisuus, joka muodostuu Sahalan ja Korholan suurtilojen viljelyaukeista, niitä yhdistävistä vesikapeikoista ja peltoaukeiden väliin jäävästä kallioisesta niemekkeestä. Merkintä yleiskaavakartalla *ma-6*.

- Kurssilanmäki, Pestuuraitti ja Mantankuja (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, MA1 007). Maakuntakaavan kuvauksen mukaisesti kohteet edustavat Rautalammin kirkonkylän vanhaa, kujamaisina säilyneitä kulkureittejä. Kujien varsilla on myös säilynyt vanhaa, ilman ruutukaavaa rakennettua pienipiirteistä rakennuskantaa; lähinnä käsityöläisten ja pieneläjien asuntoja sekä kaupankäyntiin liittyviä rakennuksia ja pihapiirejä. Aiemmin Kurssilanmäki oli vilkas kylän keskus, jossa pidettiin mm. markkinoita. Myöhemmin kaupan keskus siirtyi keskustaraitin varteen. Rautalammin museon kohde ID nro 199. Satakielistentie, Rautalammin museon kohde ID nro 164 sisältyy alueeseen (Pestuuraitti on markkinapaikka, joka sijaitsee Satakielistentiellä). Satakielistentie on Rautalammin kirkonkylän vanhimpia tiiviin asutuksen ympäröimiä teitä. 1800-luvun lopulta lähtien muodostunut Satakielistentien asutus on kerroksellista ja rakennuksissa sekä pihapiireissä on näkyvissä niiden alkuperäistä ilmettä. Tie kulkee talojen välitse polveillen ja sivupistoja tehden. Asemakaava. Aluekohteen merkintä yleiskaavakartalla *mk-7*.

Maakunnallisesti tärkeät kohteet:

Kohteiden numerointi yleiskaavakartalla noudattaa Rautalammin museon toimesta (Leni Koukkari 2011) suoritettua inventoinnin numerointia (Kohde ID).

sr-7 Kymin talo (rakennusryhmä). Päärakennus on vuonna 1928 rakennettu Uittoyhdistyksen entinen työsuhteasunto ja toimipiste lähes alkuperäisessä miljöössään. Muut ovat v. 1928 rakennettu sauna ja 1945 rakennettu talli/venevaja. Nykyisin yksityisasunto. Suojeltu asemakaavassa sr.

sr-8 Entinen apteekki Hintikka. Entinen apteekki- ja liikerakennus, jossa asunto-osa. Rautalammin raitin harvoja tiilirakennuksia vuosisadan alkupuolelta. Asemakaava.

sr-9 Taimela. Vuonna 1913 valmistunut vanha ompeluseuran rakennus pääraitin varrella, joka on ollut monessa käytössä. Entinen NNKY:n talo. Rakennuksessa on jugend -piirteitä. Suojeltu asemakaavassa sr.

sr-17 Tiihola. Pieneläjän asumus osittain 1800 -luvun puolelta. Eri rakennusvaiheet ovat hyvin erotettavissa. Kohde on mainittu Pohjois-Savon kulttuuriympäristöselvityksessä osana Mantankuja, Pestuuraitti, Kurssilanmäki -aluetta. Asemakaava.

sr-22 Ortodoksinen kirkko. Rautalammin ortodoksinen kirkko vuodelta 1959. Liittyy paikalliseen kirkko- ja asutushistoriaan. Ilmari Ahosen suunnittelema kirkko sijaitsee maisemallisesti edustavalla paikalla. Asemakaava.

sr-24 Mörkölä I (rakennusryhmä). Satakielistentien vanhinta rakennuskantaa ja hyvä esimerkki kirkonkylän pieneläjien vanhasta asumuksesta. Kuuluu maakunnallisesti merkittävään Mantankuja, Pestuuraitti, Kurssilanmäki -alueeseen. Asemakaava.

sr-25 Mörkölä II (rakennusryhmä). Rakennus on Satakielistentien vanhempaa rakennuskantaa. Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Kuuluu maakunnallisesti merkittävään Mantankuja, Pestuuraitti, Kurssilanmäki -alueeseen. Asemakaava.

sr-26 Kuivala, ent. Karttunen (rakennusryhmä). Käsityöläisen asuinrakennus osittain 1800 -luvulta, joka liittyy Satakielistentien miljööseen. Kuuluu maakunnallisesti merkittävään Mantankuja, Pestuuraitti ja Kurssilanmäki alueeseen. Asemakaava.

sr-27 Työväentalo alueineen. Rautalammin työväentalo, joka oli aiemmin vanhimmilta osiltaan kaupparakennus. Rakennettu 1880 -luvulla, laajennettu 1920-luvulla ja kuisti tehty 1963. Edelleen käytössä. Asemakaava.

sr-28 Ylä-Pönnkälän talo (rakennusryhmä). Asuinrakennus ja piharakennukset ovat 1900 -luvun alkupuolelta maisemallisesti arvokkaalla paikalla. Asemakaava.

sr-30 Kurssila (rakennusryhmä). Päärakennus on kirkonkylän vanhimpia rakennuksia 1800 -luvun puolelta, ehkä osittain vanhempikin. Rakennukset sijaitsevat maisemallisesti arvokkaalla alueella Pitkänlahden rannalla. Vanha kauppiassuvun pihapiiri. Asemakaava.

- sr-31** Entinen meijeri. Osuusmeijerin rakennus on 1928 valmistunut kivirakennus, jota on 1949 laajennettu molemmista päädyistä. Rakennus on arvioitu historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti maakunnallisesti arvokkaaksi rakennukseksi. Meijeri on suojeltu asemakaavassa sr-2. (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, ma1 105).
- sr-33** Helluntaiseurakunnan rukoushuone. 1900-luvun alun hirsirakennus, jossa on toiminut kirjakauppa ja pankki. Asemakaava.
- sr-174** Mylly. Alkuperäisessä asussaan säilynyt vuonna 1955 rakennettu Rautalammin viljajalosteen mylly. Asemakaava.
- sr-177** Kauppahuone/ Pilari (rakennusryhmä). Entinen Kansanvoiman liikerakennus, joka rakennettiin kahdessa osassa; 1934 ja 1950. Osayleiskaava 1983 SR.
- sr-182** Pappila (rakennusryhmä). Vuonna 1956 rakennettu kohde koostuu kirkkoherran asunnosta virastohuoneineen sekä viereisestä seurakunnan työntekijöiden asuntolasta. Asemakaava.

Kuva 8. Taimela kuvattuna 69 kantatieltä. R. Suikkari 2011.

Rautalammin kirkonkylän paikallisesti tärkeät kohteet

Paikallisesti tärkeät kohteet:

Kohteiden numerointi noudattaa Rautalammin museon toimesta (Leni Koukkari 2011) suoritetun inventoinnin numerointia (Kohde ID).

- 10** Raitala (rakennusryhmä). Osittain 1800 -luvulta peräisin oleva käsityöläisen asuinrakennus ja aitta/navetta 1800-luvulta. Asemakaava.
- 11** Niemelä (rakennusryhmä). Vuonna 1937 rakennettu entinen matkustajakoti/lastenkoti. Nykyinen hoivakoti. Piharakennus 1930 -luvulta. Asemakaava.
- 12** Koivuniemi (rakennusryhmä). 1930-luvun rapattu asuinrakennus kertoo kivitalojen leviämisestä maalaiskirkonkylään. Toiminut 1940-lvulla kunnan kulkutautisairaala. Ollut kunnan virka-asuntona. Nykyään yksityisomistuksessa. Asemakaava.
- 13** Poikola. Poikolan päärakennus on purettu 2000-luvun alussa. Vanhoista rakennuksista on jäljellä kellari, aitta ja talousrakennus. Pihapiirissä on uusi omakotitalo. Asemakaava.

- 14 Westerholm, ent. Poikola. Kustaa Salmen suunnittelema Jugend -vaikutteinen hirsirakennus 1910 -luvulta. Rakennus sijaitsee Äijäveden rannalla vastapäätä Karjalan kartanoa ja Eepperiä. Asemakaava.
- 15 Kapakkaniemi (rakennusryhmä). Kustaa Salmen suunnittelema asuinrakennus vuodelta 1914 sekä talousrakennus ja sauna 1920 -luvulta. Entinen seurakunnan kanttorin asuinrakennus. Asemakaava.
- 18 Tuomela. 1800-luvun lopulla paikalleen siirretty entinen käsityöläisten asuinrakennus ja pappilan mäkitupa. Pihalla on heikkokuntoinen aitta 1900-luvulta. Asemakaava.
- 19 Pikku-Pappila/Tapiola. Vuonna 1927 rakennettu entinen seurakunnan metsänvartijan ja kappalaisen asuinrakennus. Asemakaava.
- 20 Varisniemi, ent. Mustakallio. Kirkonkylässä sijaitseva asuinrakennus on osittain 1900-luvun alusta, osittain vuodelta 1954. Asemakaava.
- 29 Ala-Pönnkölä. Ala-Pönnkölän asuinrakennus sijaitsee uimarannan vieressä. 1920 -luvulla valmistunut entinen suutarin ja nahkurin verstaas sekä kauppapuoti Kurssilanmäen alapuolella Pitkälähden rannalla. Alueella on ollut useampikin kauppa 1900-luvun alkupuolella. Kohde sijaitsee maisemallisesti arvokkaalla alueella. Asemakaava.
- 32 Turkkila (rakennusryhmä). Turkkilan päärakennus oli alkujaan Maukolan tilan torppa 1900 -luvun alusta. Asemakaava.
- 34 Kulmala (rakennusryhmä). Hirsinen asuinrakennus 1930-luvulta ja osittain sotien ajalta. Pihassa säilyneet entinen savusauna ja karjasuoja. Asemakaava.
- 35 Matilan aitat (rakennusryhmä). Kolme yksinäisäittoa 1700 -luvulta tai 1800 -luvulta kirkonkylässä. Asemakaava.
- 37 Mattila (rakennusryhmä). Rossin suvun hallussa ollut maatilan pihapiiri rakennuksineen 1800 -luvulta. Tupa 1700 -luvulta. Kuuluu Toholahden maiseman vanhaan rakennuskantaan. Asemakaava.
- 169 Koulutie (taajamatie). Koulun läheisyyteen rakennettu tie. Tien itäosan asuntotontit ovat peräisin pääosin 1940- ja 1950 -luvulta. Kirkonkylän jälleenrakennuskautta edustava tyypillinen asutusalue. Asemakaava.
- 170 Rautalammin lukio. Vuonna 1954 keskikouluksi valmistunut rakennus. Asemakaava.
- 171 Takala (rakennusryhmä). Vuonna 1969 valmistunut tyypillinen 1960 -luvun omakotitalo Rautalammin Latsinmäen asuinalueella. Asemakaava.
- 172 Erkkilä (rakennusryhmä). Vuonna 1953 valmistunut ent. puhelinkeskus sekä vanha varastorakennus 1890-luvulta. Asemakaava.
- 173 Sillankorva. 1950-luvun varakkaan keskiluokan tyypillinen asunto. Asemakaava.
- 175 Kanervapolku (aluekohde). Latsinmäellä oleva Kanervapolku edustaa sodan jälkeisen kauden rakentamista aina 1990-luvulle saakka. Asemakaava.
- 176 Rautalammin auto /Jääskeläisen talo (rakennusryhmä). Vuosina 1929–30 rakennettu asunto ja autotalliosa sekä pihaan 1920 -luvun lopulla siirretty Vaajasalmen työväentalo. Asemakaava.
- 178 Honkaranta (rakennusryhmä). 1966 rakennettu entinen nimismiehen asunto ja rantasauna. Osayleiskaava.
- 179 Lasipalatsi/Norosen kukkatalo. 1930 -luvulla rakennettu Rautalammin Osuuskaupan entinen kahvila. Asemakaava.
- 180 Lyyran talo. Vuonna 1950 rakennettu asuin- ja liikerakennus. Rautalammin ensimmäisiä kaksikerroksisia pienkerrostaloja. Asemakaava.
- 181 Hännisen talo. Rakennuksessa on vuonna 1904 siirretty hirsirunko. Asemakaava.
- 184 Tunnisen paja. Pappilan hirsirakenteisesta ladosta vuonna 1946 rakennettu pajarakennuksen. Asemakaava.
- 185 Noukkalammin kerrostalo. Rautalammin ensimmäinen kerrostalo vuodelta 1968. Asemakaava.
- 186 Hakatien rivitalo. Rautalammin ensimmäinen rivitalo. Valmistunut vuonna 1977. Asemakaava.
- 187 Paloasema. Rakennus on valmistunut paloasemaksi vuonna 1935. Laajennettu ja peruskorjattu useaan otteeseen. Asemakaava.
- 188 Syväjärven entinen tanssilava. Rautalammin urheilijat ry:n perustama tanssilava 1950-luvun alusta. Asemakaava.
- 189 Välipelto. Tyypillinen 1970 -luvun alun omakotitalo, jossa on suosittu tuolloin muodissa olleita uutuuksia. Osayleiskaava.
- 190 Maijala. Rautalampilainen pioneeri Väinö Turpeinen kaatui maaliskuussa 1942 Itä-Karjalassa. Leskeksi jäänyt Rauhamaa Maija Turpeinen sai sotelesken tontin Jyväskylätien varresta ja rakennutti v. 1952 tontille soteleskenlainalla pienen tyyppitalon itselleen ja pojalleen. Asemakaava.
- 191 Väänälä. Kauppias Aarne Johannes Väänänen rakensi uuden liiketalon keskusraitin varrelle Erosen ja keskikoulun väliin vuonna 1949. Asemakaava.
- 192 Entinen kunnalliskoti (rakennusryhmä). Vuonna 1949 valmistunut moderni vanhainkotirakennus. Asemakaava.
- 193 Toholahden kivilaiturin jäännös (rakennelma). Toholahdessa olevat laiturin perustat ovat ilmeisesti peräisin vanhan v. 1904 rakennetun kunnan sairaalan ajoilta. Asemakaava.
- 194 Ortodoksinen hautausmaa. Rautalammin ortodoksinen hautausmaa vihittiin käyttöön 1957 silloisen Hankasalmentien varteen. Asemakaava.
- 195 Entinen vankilarakennus. Rakennettu luultavasti 1800 -luvun lopulla. Asemakaava.

- 196 Vuohiniemi. Toholahden rannalla sijaitsevan tilan päärakennus on rakennettu 1930 -luvulla paikalleen siirretyistä hirsistä. Asemakaava.
- 197 Kirkkoherranvirasto, ent. KOP:n talo. Muurattu punatiilinen, kaksikerroksinen pankkitalo Rautalammin keskusraitin varrella. Edustaa 1970 -luvun liiketilarakentamista. Asemakaava.
- 198 Vierula (rakennusryhmä). Vierula on Maukolan vanha mäkitupa, joka on rakennettu ehkä jo 1800 -luvun alussa. Asemakaava.

Luonnonsuojelulain nojalla suojellut ja rauhoitetut luonnonmuistomerkit

- Mänty, ns. ”Piiskauspuu”. Yli 150 -vuotias petäjä kirkonkylän keskellä kunnantalon pihalla. (Lmm 5, Knuutinen 1989).
- Satavuotias metsälehmus Kilpilammen lounaispuolella kuusivaltaisessa sekametsässä kalliorinteen juurella. Savijärvi tila 21:10. (Lmm 7, Knuutinen 1989).

3.3.5 MAISEMA- JA TAAJAMAKUVA

3.3.5.1 Maisemarakenne

Maisemarakenne on kokoava nimi, joka kuvaa maaston topografiaa, maa- ja kallioperää, vesiolosuhteita, pienilmastoa ja kasvillisuutta. Maisemarakenne vaikuttaa ihmisen toimintaan, erityisesti maanviljelyyn, asutuksen sijoittumiseen ja kulkureittien linjaukseen. Se on luettavissa kaikesta historiallisesti kerrostuneesta ympäristöstä ja auttaa ympäristön ymmärtämisessä.

Maisema-analyysi antaa laajempaa taustatietoa maaston ominaisuuksista sekä auttaa esimerkiksi rakennettavuus- ja kulttuurihistoriallisten selvitysten kohdentamisessa. Analyysin perusteella voidaan laatia kaavoitusta ja muuta maastoa ja maisemakuvaa muokkaavaa toimintaa ohjaavia suosituksia, jotka säästävät myöhemmissä suunnitteluvaiheissa aikaa ja kustannuksia.

Maisemarakenne on Rautalammin kirkonkylän taajaman pohjoispuolella vanhaa maatalousmaisemaa. Taajaman eteläpuolella maisema on voimakkaasti kumpuilevaa. Maisemakuvaa hallitsee luoteis-kaakko -suunnassa kirkonkylän läpi kulkeva harjumuodostelma, jolle rakentaminen keskittyy, sekä sitä reunustavat vesistöt: Äijävesi, Hankaveden pohjoiseen ulottuvat kapeat lahdet sekä useat muut pienemmät järvet. Maaston korkeimmat kohdat ovat yli 80 metriä järvien pinnan yläpuolella. Esimerkiksi Maukosvuoren korkeus on noin 175 m merenpinnan yläpuolella.

3.3.5.2 Maisemakuva

Rautalammin keskusta sijaitsee maiseman solmukohtassa, jossa vesistöt rajaavat harjuselännettä. Se on myös Rautalammin vesireitin solmukohta, jossa kapeikot ja pienemmät järvet yhdistävät Hankaveden Koskeloveteen. Polveilevat, karut ja kirkkaat vesistöt ovat syntyneet rikkonaisen kallioperän murreksiin. Loivemmilla rannoilla ja harjun liepeillä on hienojakoisen maalajin kerrostumia, jotka ovat viljelyssä. Rantojen asuttua ja viljeltyä vyöhykettä ympäröivä maisema on jyrkkäpiirteisten mäkien ja kallioiden luonnehtimaa metsäistä vuorimaata.

Luoteis – kaakko -suuntaiselle hiekkaharjulle sijoittuva kirkonkylän keskustaajama rajautuu koillisessa Äijäveden vesistöön ja eteläosiltaan Syväjärveen sekä Hankavedestä pistäviin kapeisiin lahtimuodostelmiin sekä niiden välisiin moreenikannaksiin ja -harjuihin. Maasto on voimakkaasti kumpuilevaa. Keskustan ympäristö on luonnonmaisemiltaan vaihteleva ja monipuolinen: kauniita kallioita, jyliä metsiä, harjumaisemaa, kapeikoita ja suojaisia lahdenpoukamia, pieniä saaria ja monimuotoisia rantoja.

Keskustan pohjoispuolta hallitsee kulttuurimaisemakokonaisuus, joka muodostuu Sahalan ja Korholan suurtilojen viljelyaukeista, niitä yhdistävistä vesikapeikoista ja peltoaukeiden väliin jäävästä kallioisesta niemekkeestä.

Toholahden sillalta luoteeseen katsottaessa avautuu vuosisatainen kulttuurimaisema Äijäveden rannalle. Oikealla on Eepperin talo rantapeltoineen, taaempaan Karjalan kartano rakennuksineen ja vielä kauempana näkyy Sahalan kartanon maita. Sillan toisella puolella ovat Lassilan ja Pappilan rakennukset. Rautalammin suurtilat ovat maiseman dominantteja, näkyen avoimien peltojen ja vesistöjen kautta laajalle.

Kuvat 9 ja 10. Rautalampi ennen ja nyt. Vasemmalla kuva kirkonkylästä 1950-luvulta. Oikealla nykytilanne. Rautalammin kunta.

Ranta- ja harjumaisema on kirkonkylällä pusikoitunut ja arvorakennukset peittyvät puiden lehvästöjen taakse (vrt. kuvapari Rautalampi ennen ja nyt).

3.3.5.3 Taajamakuva

Taajamakuvan kannalta tärkeitä kohteita ovat Rautalammin kirkon ja keskusraitin sekä Pestuuraitin ja Mantankujan muodostamat kokonaisuudet (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, kohdenumerot MA1-v 001 ja MA1 007). Kirkko ja keskusraitti on luokiteltu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi alueeksi. Pestuuraitti ja Mantankuja on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi alueeksi. Alueella on säilynyt vanhoja pieneläjäiden ja käsityöläisten mökkejä.

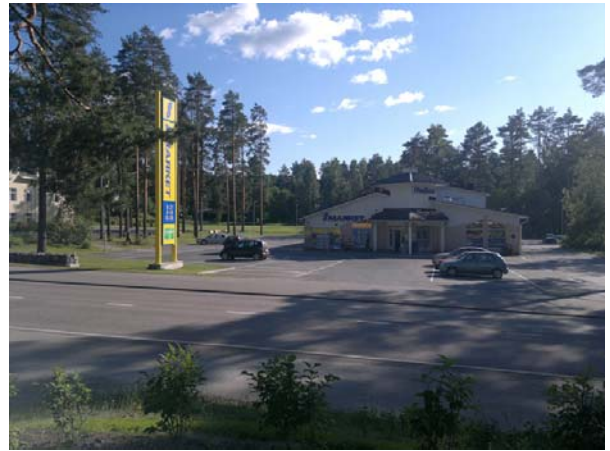
Kirkko hallitsee maisemaa, joskin se on osittain jäänyt metsän peittoon (vrt. kuvapari Rautalampi ennen ja nyt). Jyväskylän suunnasta keskustaan saavuttaessa, kirkontorni näkyy jo kaukaa, kadoten puiden taakse lähempänä keskustaa.

Historia on edelleen voimakkaasti läsnä Rautalammin keskusraitilla sen varteen sijoittuvien useiden historiallisten rakennusten kautta. Aivan ydinkeskustassa kirkkoa vastapäätä ovat historialliset rakennukset, Vanha Peura ja Lassilan puustelli (Pilvenpiirtäjä), jääneet 1970 -luvulla suoritetun kantatie 69 korotuksen jalkoihin (Kuva 12). Rakennusten perustusten jääminen liian matalalle tiehen nähden on uhka niiden säilymiselle. Valumavesiä on vaikea ohjata pois rakennuksen seinustalta.

Kuvat 11 ja 12. Vasemmalla Rautalammin kirkonkylän raittia 1950-luvulla. Kuva: Rautalammin museo. Oikealla näkymä raitilta tänään. Tien takana näkyy kantatien 69 korotuksen jalkoihin jäänyt historiallinen virkamiestalo Lassilan puustelli "pilvenpiirtäjä". Kuva E. Söderström.

Raitin tilarakenne muodostuu paikoittain kovin leveäksi keskustan palvelutoimintaan liittyvien avoimien asfaltoitujen paikoitusalueiden reunustaessa raittia (kuvat 13 ja 14). Tätä tilannetta voitaisiin parantaa pienin tilaa jäsentävin ja rajaavin toimenpitein (ks. kuva 15).

Kuvat 13 ja 14. Vasemmalla kunnantalon piha. Oikealla marketin edusta raitin itäpäässä. Raitille aukeavat asfalttikentät hajottavat raitin perinteistä tilarakennetta. Kuvat E. Söderström ja R. Suikkari.

Keskusratin Ilmettä voitaisiin muuttaa viihtyisämmäksi suhteellisen pienin konstein avaraa ja väljää Keskusraitin tiivistämällä ja kaventamalla

- Kinteistöjen reunat rajataan pensas- tai puuaidoilla
- Ajoväylä erotetaan kevyenliikenteen väylästä puurivistöillä
- Myös nopeudet laskevat, kun ajoväylä tuntuu kapeammalta
- Ajotien korkeutta säädetään Keskusraitin varrella sijaitsevien vanhojen rakennuksien mukaan niiden säilymisen vuoksi

Kuva 15. Ehdotus raitin katutilan jäsenöimiseksi paikoitusalueiden edustalla. Illustratio: E. Söderström.

Kirkko on edelleen yksi kirkonkylän taajaman ja maiseman dominanteista, mutta se on osittain jäänyt metsän peittoon (vrt. kuvapari 9 ja 10 Rautalampi ennen ja nyt sekä kuvat 16 ja 17). Jyväskylän suunnasta keskustaa lähestyttäessä, kirkkotorni näkyy hetken jo kaukaa, kadoten puiden taakse lähempänä keskustaa.

Kuvat 16 ja 17. Kirkko raitin varresta nähtynä sekä näkymä Toholahden sillalta (kirkko punaisen nuolen kohdalla). Kirkko peittyi puuston taakse eikä enää näy maisemassa kuten aiemmin. Kuvat R. Suikkari.

Vesikapeikkojen, pelto- ja niittyaukeiden ja kallioiden vuorotteleva maisema tarjoaa useita kauniita näkymiä aivan keskustan asutuksen kupeessa.

Kuvat 18 ja 19. Näkymä Pitkälahdelle Rämäkkövuorelta sekä uimarannalta aivan kivenheiton päässä keskusraitilta. Kuvat R. Suikkari.

Kuvat 20 ja 21. Syväjärven uimaranta sekä näkymä Karjalan pelloilta Äijäveden yli kirkonkylälle. Kuvat E. Söderström.

Kuvat 21 ja 22. Vasemmalla näkymä Toholahdesta etelään. Taustalla kohoaa Kiikarvuori. Kuva. E. Söderström. Oikealla näkymä Kiikarvuoren laelta pohjoiseen, kohti kirkonkylää. Kuva R. Suikkari

3.3.5.4 Arvokkaat maisema-alueet

Rautalammin kirkonkylän kulttuurimaisema

Rautalammin keskustan osayleiskaava-alueelle sijoittuu yksi nimetty arvokas maisema-alue. Rautalammin kirkonkylän kulttuurimaisema on arvioitu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi Ympäristöministeriön vuoden 2009 maisemainventoinnissa sekä Pohjois-Savon vuonna 2011 vahvistetussa maakuntakaavassa 2030 (kohdenumero MA1 006). Kulttuurimaisema sijaitsee suurimmaksi osaksi keskustan osayleiskaava-alueella. Rajaukseen kuuluu kirkonkylän pohjoispuolen kulttuurimaisemakokonaisuus, joka muodostuu Sahalan ja Korholan suurtilojen viljelyaukeista, niitä yhdistävistä vesikapeikoista ja peltoaukeiden väliin jäävästä kallioisesta niemekkeestä.

Maisemainventoinnin arvioinnissa todetaan, että Rautalammin vanhan emäpitäjän kartanomaisten maatilojen muodostama maisema on Pohjois-Savossa ainutlaatuinen. Historiallisen kulttuurimaiseman luonnetta ja näkymiä on muuttanut eniten Äijäveden itärannan avoimen peltomaiseman rakentuminen taajamaksi. Eri toiminnot sijoittuvat kuitenkin maisemaan luonteville vyöhykkeille ja maisema on elävää ja kerroksellista. Kartanoympäristöt luovat taajaman rajoille arvokkaita avoimia kulttuurimaisemavyöhykkeitä.

Arvokkaat kallioalueet

Kallioalueiksi on luokiteltu avokallioiden lisäksi kallioalueet, joiden maanpeite on korkeintaan 1 m.

Maukosvuori

Osayleiskaavan suunnittelualueella on luonnon- ja maisemansuojelun kannalta *valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi* luokiteltu vain Maukosvuori (kohdenumero 36) sijaitsee. Maukosvuoren arvoluokitus on 3: hyvin arvokas kallioalue. Jyrkkärinteinen ja metsäpeitteinen Maukosvuori hallitsee etenkin Syväjärven pohjoisrannalta avautuvaa vesi- ja rantamaisemaa. Erityisesti vuoren keski- ja itäosassa on kalliojyrkännteitä, silokallioita ja louhikoita, mutta ne eivät sanottavammin näy vesille. Rinteillä metsä on havupuuvältaista, itäosassa vanhahkoa ja melko luonnontilaista. Kallioisimmilla paikoilla kasvaa harvahkoa männikköä. Maukosvuoren suhteellisen tasaisella lakiosalla kasvaa talousmetsää, jossa on viimevuosina suoritettu avohakkuita.

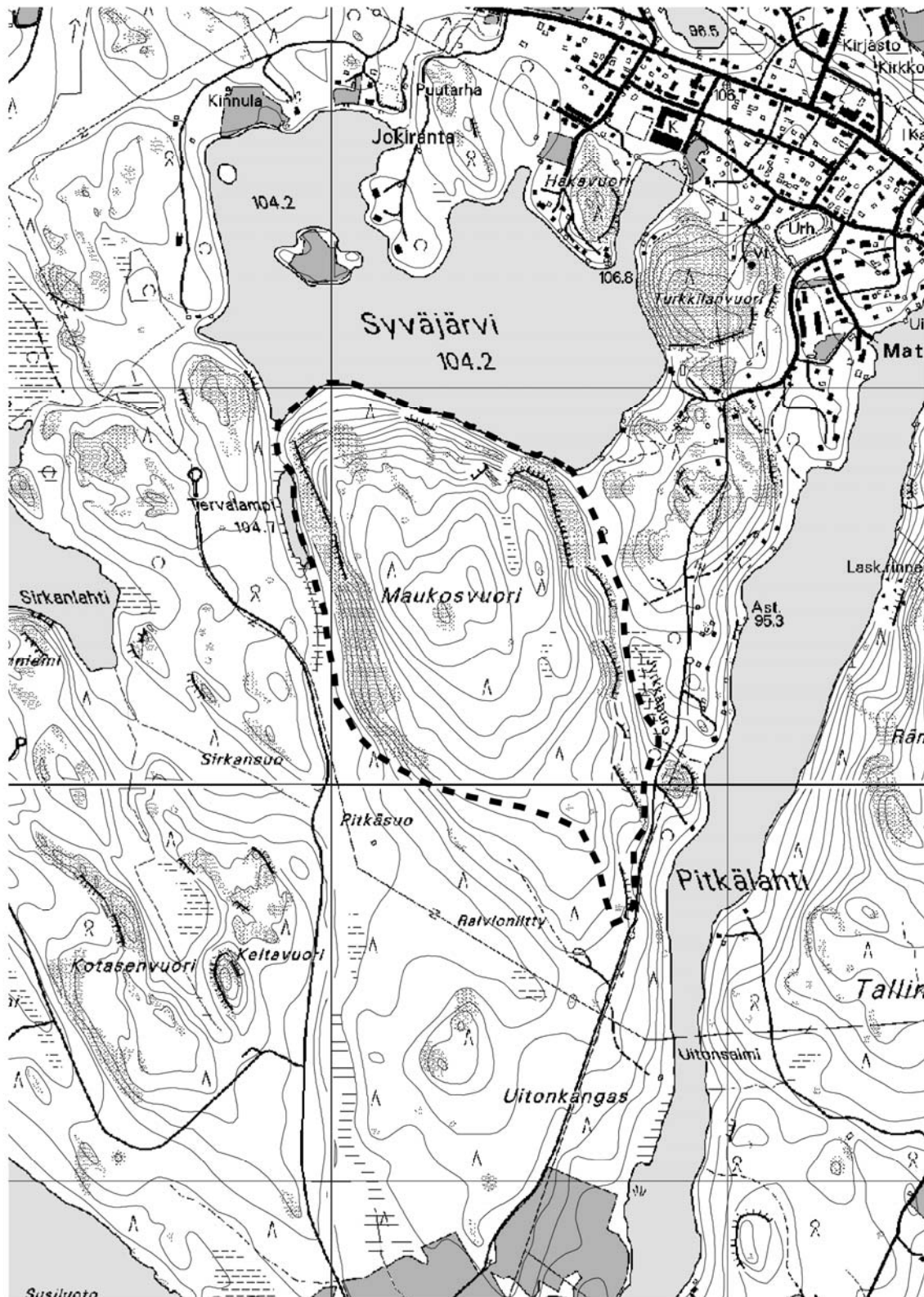
Kokkovuori

Liimattalansalmen pohjoisrannalla sijaitseva Kokkovuori on osoitettu maakuntakaavassa **SL** -merkinnällä (SL 557), jolla osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Kokkovuori jatkuu varsinaisen luonnonsuojelun alueen molemmin puolin Liimattalansalmen suuntaisina jyrkännteinä.

Rämäkkövuoren louhikko

Rämäkkövuoren louhikko on luokiteltu **Metsälain (10§)** mukaisesti erityisen tärkeäksi elinympäristöksi. Kohde on näyttävä suurilohkareinen louhikko jyrkällä Pitkälanteen laskevalla rantarinteellä vanhan laskettelurinteen vieressä. Puusto on valtaosaltaan harvahkoa ja vanhahkoa mäntyä, jonka joukossa on vähänlaisesti koivua ja kuusta – myös väli- ja alispuuna. Keskiosalla rinnelouhikkoa ei juuri ole puustoa. Kasvillisuus on kuivahkoa kangasta.

36 Maukosvuori, RAUTALAMPI

0 0.5 km

Suojelu- tai
suojeluohjelma-alue

1:15000

Kartta 8. Maukosvuori. Lähde: Husa et al, 2001, 107. Valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi luokiteltu alue on rajattu katkoviivalla.

Muut tärkeät maisemakohteet

Kiikarvuori

Suurmaiseman kannalta visuaalisesti tärkeänä voidaan pitää myös Äijäveden Tallivirran kaakkoisrannalla sijaitsevaa *Kiikarvuorta* avokallioineen ja jyrkänteineen. Vuori hallitsee Toholahden pohjoisrannalta etelään päin avautuvaa maisemaa aina Toholahden sillalle asti näkyen järvimaiseman taustalla.

Kaavamerkintäsuositus: MY – Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Virranniemen rantalouhikko

Useista erillisistä jyrkänteistä koostuva Virranniemen louhikko Tallivirran rannan lähellä erottuu vesi- ja rantamaisemassa edukseen (Vm 2, Knuutinen 1989). Louhikon päältä avautuu näkymä Talliniemeen kohti kirkonkylää. Louhikon juurelta aivan Tallivirran rannassa kulkevalta vanhalta tielinjauksesta avautuu näkymä Tallivirralle kohti Hankavettä.

Kaavamerkintäsuositus: MY – Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Arvokkaat peltoalueet

Rautalammin kirkonkylän kulttuurimaisema, keskustan pohjoispuolen vesistöjen, Äijäveden, Liimattalansalmen ja Savijärven, rajaamien suurtilojen ja viljelysaukeiden muodostama kokonaisuus on maakuntakaavassa arvioitu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi (MA1 006). Ks. tarkempi kuvaus, kartta nro 6, sivut 41–42.

Kaavamerkintäsuositus MA.

Erillinen maisemaselvitys on tämän kaavaselostuksen liitteenä.

3.3.6 LIIKENNE

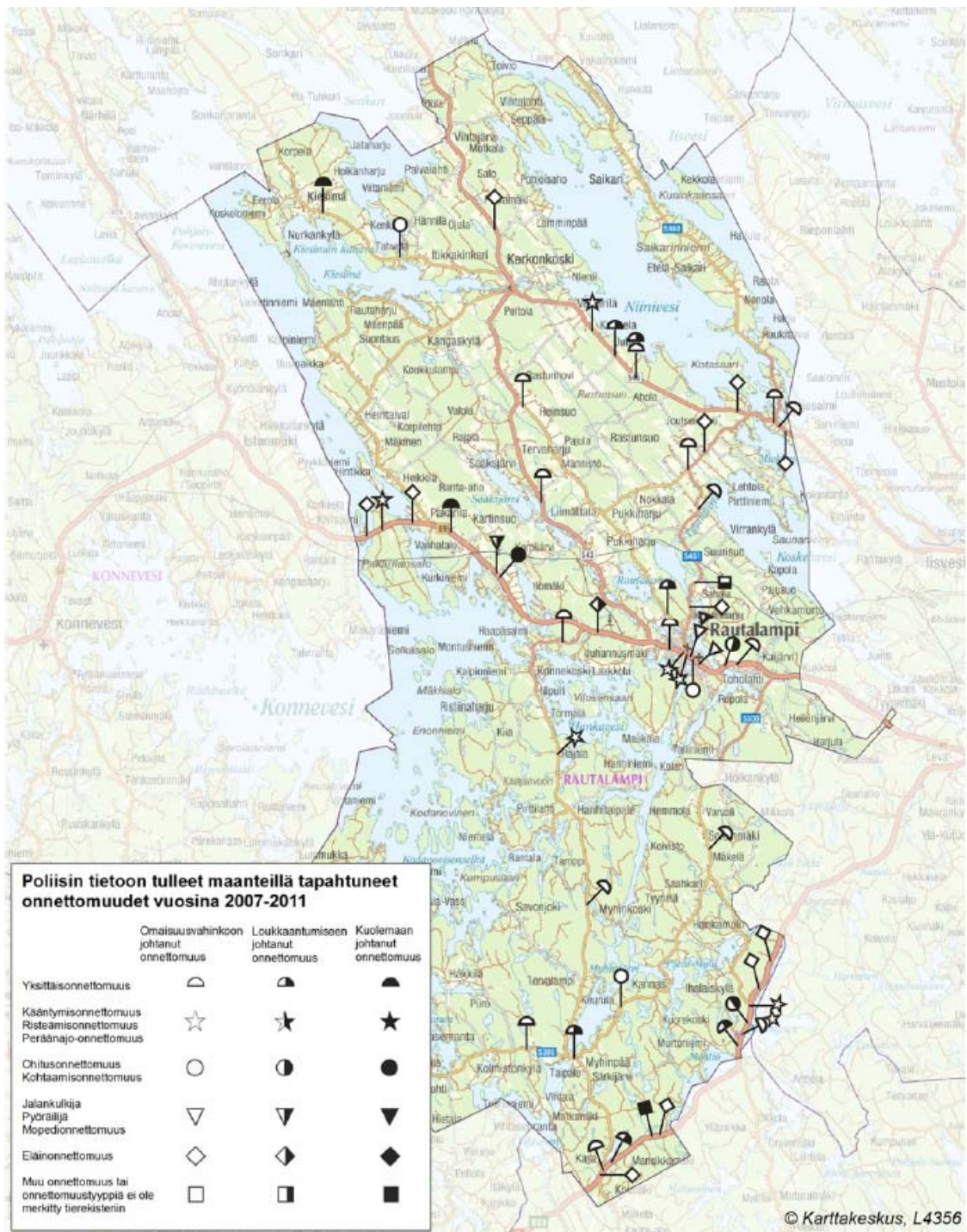
Rautalammin keskustan alueella on valmis tiestö, joka muodostaa osayleiskaava-alueen tiestön rungon. Keskustan läpi kulkee vilkkaasti liikennöity kantatie 69, jonka kautta on yhteys Kuopioon ja Jyväskylään.

Osayleiskaavatyöhön liittyen Kirkonkylällä tehtiin 2011 erityinen *Liikenne- ja turvallisuus selvitys*. Vaikka fyysiseen turvattuuteen liittyviä turvattuutta aiheuttavia paikkoja ei todettu olevan, liikenteellistä turvattuutta aiheuttavia paikkoja ja syitä sen sijaan nousi esiin. Seuraavassa on listattu ongelmallisina koettuja asioita:

- poliisin puute näkyy liikennerikkomuksina, erityisesti ylinopeutena kantatiellä 69
- raskasliikenne kantatiellä 69 kylän läpi (Harjavallan happorekat, Äänekosken tukkirekat, Atrian teurasautot) aiheuttavat vaaratilanteita liikenteessä sekä meluhaittaa
- teollisuuskemikaalien kuljetukset kylän läpi, ympäristön ja alueen asukkaiden turvallisuus
- peittävä kasvillisuus (näkömätveet): Opintien – Matilantie risteyksessä (selvityksen kuvat 6-8) tiheän kuusiaidan vuoksi peltikolareita
- S-marketin parkkipaikan liikennejärjestely ja liittymä raitille on sekava (selvityksen kuvat 9-11)
- Torikujalle (kävelykatu) laitettu autoliikennettä estäviä betoniporsaita, joita ”omatoimiset” autoilijat käyvät siirtelemässä pois
- Opintie – Satakielistentie – Urheilijantie -välillä paljon lapsia ja autoja yhtä aikaa liikenteessä
- Toholahdentie – Ecomet välillä kulkee paljon jalankulkijoita (lenkkeilijöitä), jotka toivovat kevyenliikenteen väylää
- Kerkonkoskientien risteyksessä on huono näkyvyys sekä kevyenliikenteen väylien puute. Risteystä käyttävät useat koulutiellä kulkevat lapset

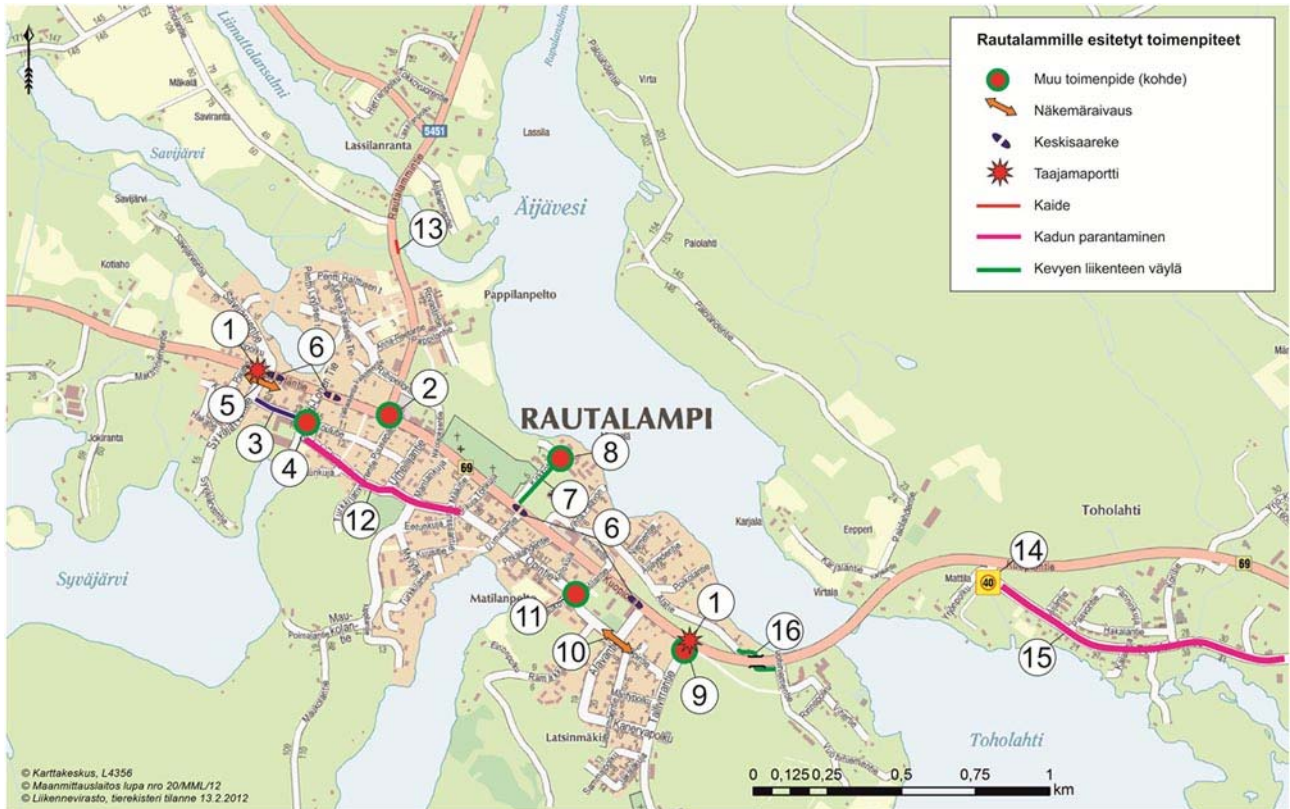
Merkittävin turvallisuuteen vaikuttava tekijä on liikenne: kunnan läpi kulkeva Kuopio – Jyväskylä kantatie 69 sekä sitä käyttävä läpiajo- ja rekkaliikenne. Kantatiellä käytetyt nopeudet ovat liian suuret suhteessa kevyeseen liikenteeseen. Onnettomuuden sattumassa on ainoa kiertotie Opintie, joka on kantatietä paljon kapeampi, aiheuttaen ruuhkautumisen. Vaihtoehtoja ei ole.

Vuonna 2013 valmistui Kuopion seudun liikenneturvallisuussuunnitelma, jossa tarkasteltiin myös Rautalammin liikenneturvallisuutta. Valtaosa liikenneonnettomuuksista Rautalammin alueella tapahtuu maanteillä (54 kpl 68:sta vuosina 2007–2011 tapahtuneesta onnettomuudesta). Maanteistä eniten kaikkia ja henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia tapahtui kantatiellä 69. Rautalammin keskusraitti Kuopiontiellä on yksi kantatien onnettomuustihentymistä, joskin henkilövahingoilla painotettu onnettomuuksien kasaumapiste sijoittuu Kivisalmentielle Karhumäentien liittymän kohdalle (kuva).

Kartta 9. Rautalammin maanteillä vuosina 2007–2011 tapahtuneet liikenneonnettomuudet. Kuopion seudun liikenneturvallisuuksuunnitelma 2013, 12.

Kuopion seudun liikenneturvallisuuksuunnitelman asukaskyselyssä nousivat esiin osin samat seikat kuin Liikenne- ja turvallisuusselvityksessä 2011 (esim. nopeusrajoitusten noudattamatta jättäminen koettiin suureksi ongelmaksi, 33,3 % vastaajista). Keskustan läpi kulkevaa raskasta liikennettä ja sen aiheuttamaa turvattomuutta ei vuoden 2013 suunnitelmassa erityisesti mainittu kysymyksissä eikä vastauksissa. Liikenneturvallisuuksuutta esitettiin parannettavan keskisaarekkeilla sekä näkemäraivauksilla.

Kartta 10. Rautalammille Kuopion seudun liikenneturvallisuuksuunnitelmassa 2013 esitetyt toimenpide- ehdotukset.

Liikenneviraston tierekisterin mukaan Kuopiontien keskimääräinen ajoneuvomäärä Toholahden sillan ja Rautalammintien risteuksen välillä oli vuonna 2012 noin 4200 ajoneuvoa vuorokaudessa.

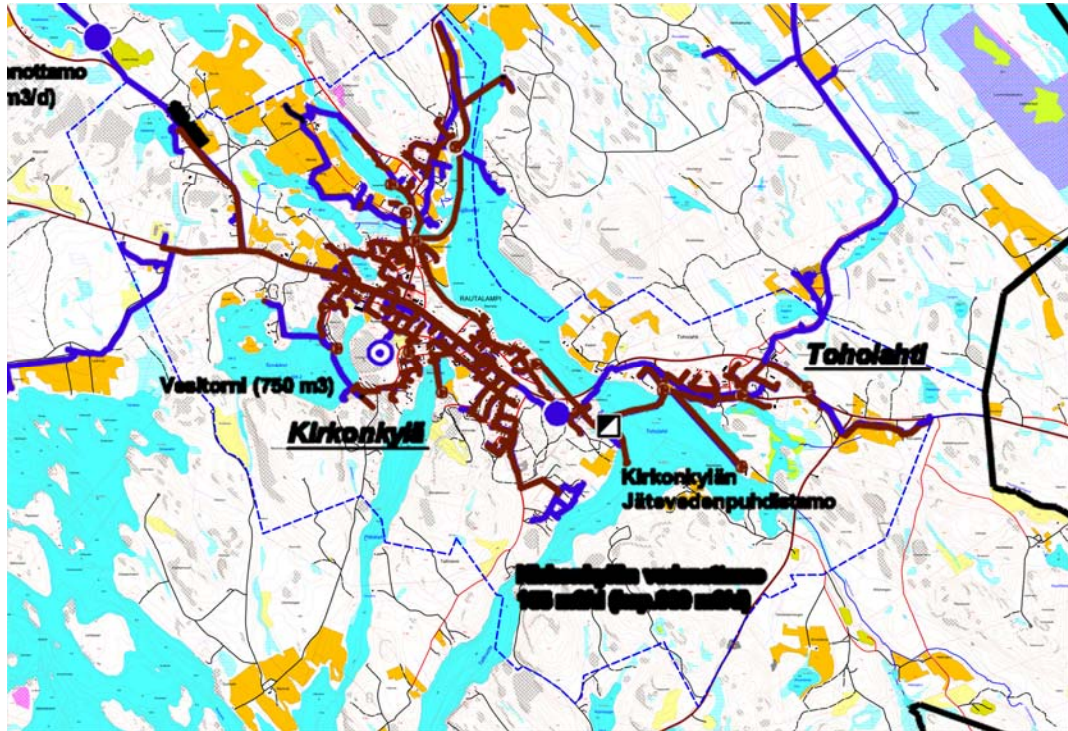
Äänekosken biotuotetehtaan käynnistymisen myötä elokuussa 2017, on odotettavissa raskaan liikenteen läpiajoliikenteen lisääntymistä myös Rautalammin keskustan kautta. Äänekosken tehtaalle suuntautuva raakapuukuljetusten rekkaliikenne tulee uuden tehtaan myötä yli kaksinkertaistumaan (Äänekosken liikenneselvitys, WSP Finland Oy 2015) ja idästä tulevat puukuljetukset kulkevat pääasiassa kantatie 69 kautta. Lisäksi kantatie 69 kautta kulkee happorekkoja sekä lihakarjan kuljetuksia. Tämä aiheuttaa erityistarvetta Rautalammin keskustan liikenneturvallisuuksua parantavien toimenpiteiden toteuttamiselle.

3.3.7 YHDYSKUNTATEKNIikka

Rautalammin keskustan alueella on kunnallinen vesijohto ja viemäri. Vesi- ja viemäriverkostoa ylläpitää Rautalammin kunnan vesilaitos. Sähköjakaiverkkoa sekä kaukolämpöverkkoa ylläpitää paikallinen sähköyhtiö Savon Voima Oyj. Tietoliikenneverkkoa ylläpitää Savon Kuituverkko Oy.

Rautalammin keskustaajaman jätevedet käsitellään Kirkonkylän vuonna 1973 valmistuneessa ja vuonna 1998 täysin saneeratussa Talliniemen jätevedenpuhdistamossa. Puhdistamo sijaitsee Rautalammin kirkonkylän itäosassa noin 40 metrin etäisyydellä Äijäveden Toholahden rannasta. Puhdistamon prosessi on biologis-kemiallinen 2-linjainen bioroottorilaitos. Puhdistetut jätevedet johdetaan Tallivirran kautta Hankaveteen.

Muita osayleiskaava-alueella sijaitsevia erityistoimintoja ovat Turkkilanvuoren vesitorni sekä evl. seurakunnan sekä ortodoksisen seurakunnan hautausmaat.

Kartta 11. Rautalammin vesijohto- ja viemäriverkosto. Kunnalliset vesijohto- ja viemäriverkostat kattavat lähes koko kirkonkylän asemakaava-alueen ja Toholahden alueen ulottuen pohjoisessa Kerkonkosken taajamaan.

3.3.8 MAANOMISTUS

Suurimmat maanomistajat ovat kunta ja evl. seurakunta. Muita maanomistajia ovat ortodoksinen seurakunta sekä noin 600 yksityistä maanomistajaa, yritystä ja yhteisöä. Kunta ja evl. seurakunta omistavat keskustaaaman maankäytön kehittämisen kannalta keskeiset maa-alueet. Kunnassa asui vuonna 2016 noin 3 300 ihmistä, joista noin puolet asuu tulevilla yleiskaava-alueella.

3.3.9 SUUNNITTELUTILANNE

Kaava-alueita koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

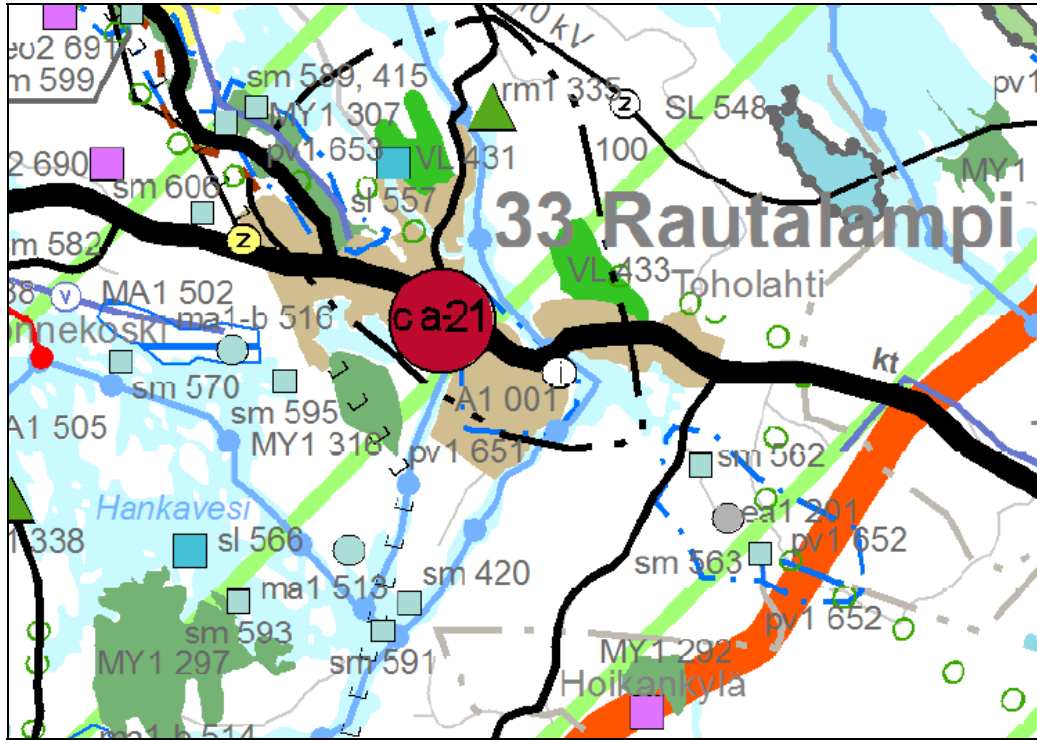
Valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet astuivat voimaan 1.3.2009.

Ympäristöministeriö vahvisti suunnittelualueita koskevan Sisä-Savon seutukaavan 21.6.2000. Kaavassa esitettiin alueen maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävät kohteet ja verkostot. Pohjois-Savon maakuntavaltuusto hyväksyi voimassa olevan seutukaavan korvaavan Pohjois-Savon maakuntakaavan 2030 marraskuussa vuonna 2010. Ympäristöministeriö vahvisti Pohjois-Savon maakuntakaavan 7.12.2011. Maakuntakaavan Rautalammin kuntaa koskevat viittaukset ovat samanhenkisiä Sisä-Savon seutukaavan kanssa, joskin kaavakartan mittakaava on suuripiirteisempi. Maakuntakaava ohjaa yleiskaavaa ja sen merkinnät tulee ottaa huomioon yleiskaavaa laadittaessa.

Ympäristöministeriö vahvisti Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan 1.6.2015, jossa osoitettiin kauppaan liittyvät aluevaraukset myös Rautalammin osalta.

Edellinen, nyt uusittavana oleva, kirkonkylän osayleiskaava valmistui vuonna 1983.

Keskeisellä taajama-alueella on voimassa ajantasa-asemakaava, jonka kattama pinta-ala on noin 500 ha yleiskaavasunnittelun alueen kaikkiaan noin 1900 ha käsittävästä pinta-alasta.

Kartta 12. Ote Pohjois-Savon maakuntakaavasta 2030. Pohjois-Savon maakuntakaavan Rautalammin keskustaajaman alakeskusmerkintä **ca 21** on Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavassa 2030 korvautunut merkinnällä KESKUSTATOIMINTOJEN ALAKESKUS, **ca 2**.

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tai maakunnallisesti tärkeät kohteet tai alueet on esitetty erikseen maakuntakaavan liitteessä: Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 Rautalammin keskustan kulttuuriympäristö (ks. Yhdyskuntarakenne, rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaismuistot).

Taulukko 3.

Rautalammin keskustan yleiskaavoitettavaa aluetta koskevat suunnitelmat ja perusselvitykset.

Selvitys tai suunnitelma	Laatija ja valmistumisvuosi
Valtakunnalliset ohjelmat ja tavoitteet	
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	2008
Maakuntakaavat	
Sisä-Savon seutukaava	Ympäristöministeriö (21.6.2000)
Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 (korvaa Sisä-Savon seutukaavan)	Ympäristöministeriö (7.12.2011)
Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava 2030	Ympäristöministeriö (1.6.2016)
Yleiskaavat	
Kirkonkylän osayleiskaava	1983
Toholahden osayleiskaava	1994
Toholahden osayleiskaavan muutos	1997
Rämäkän alueen osayleiskaavan muutos	2000, kaavaluonnos
Asemakaavat	
Ns. ajantasa-asemakaava	
Korttelin 136 asemakaavan muutos (Lantsinmäki)	2003
Hautausmaan asemakaavan muutos	2005
Kortteleiden 117 ja 118 asemakaavan muutos (Rämäkkätie)	2005
Korttelin 33 asemakaavan muutos (Taimela)	2005
Kortteleiden 76 (osa), 80 ja 81 (osa) asemakaavan muutos (Turkkilanvuori)	2005
Toholahden teollisuusalueen asemakaavamuutos	2005, kaavaluonnos
Turkkilanvuoren lähivirkistysalueen asemakaavan muutos	2006, kaavaluonnos
Toholahden M-alueen asemakaavan muutos	2007
Martinniemen asemakaavamuutos	2007
Vuohiniemi, LV-alueen asemakaavan muutos	2007, kaavaehdotus
Vuohirannan asemakaava	2008, kaavaluonnos
Lassilan alueen asemakaavamuutos	2008
Hermanninrannan asemakaava	2012
Muut suunnitelmat tai selvitykset	
Pohjois-Savon seutukaavaliiton rakennuskulttuuri-inventointi	1977
Rautalammin arvokkaat luontokohteet	1989, Jorma Knuutinen
Pohjois-Savon perinnemaisemat -inventointi	1998
Asuntotarvelaskelma	Pohjois-Savon liitto
Kulttuuriympäristöselvitys	Pohjois-Savon liitto

Taajamatarkastelu	Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Savon kulttuuriympäristön hoito-ohjelman päivitys	1997. Päivitys 2012- Pohjois-Savon ELY-keskus
Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetut luonnonmuistomerkit	1996, Suomen luonnonsuojelulaki
Rautalammin kunnan rakennusjärjestys	2001, uusi ehdotus nähtävillä 2017
Taajaman viheralueiden hoitosuunnitelma	2001, Jorma Knuutinen
Luonto- ja maisemainto	2002 Jorma Knuutinen. Päivitys 2011–2012 Kirkonkylän osayleiskaava-alueen osalta
Kiinteiden muinaisjäännösten inventointi taajaman alueelta	2005, Museovirasto
Vesihuollon kehittämissuunnitelma	2005 ja päivitys 2010
Koskelo-Konneveden kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2008–2018	2007, Ari Pyykkönen, Pohjois-Savon kalatalouskeskus ry,
Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen – Pohjois-Savon loppuraportti (POSKI)	2007, Mia Tiljander (toim.), Pohjois-Savon ympäristökeskuksen raportteja 4/2007
Liikenneturvallisuuksuunnitelma	2008, Tiepiiri ja Rautalammin kunta
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: - Rautalammin kirkko ja keskusraitti - Rautalammin suurtilat	RKY 2009, Museovirasto (www.rky.fi)
Savo-Karjalan tiepiirin pohjavesiaineiston päivitys ja pohjaveden suojelutoimenpideohjelma	2009, Tiehallinto
Rautalammin kirkonkylän pääraitin vihersuunnitelma	2010, Päivi Ruuska
Rautalammin kunnan arvokkaiden rakennusten rakennusinventointi ja päivitys	2011, Rautalammin museo, Leni Koukkari
Pohjois-Savon maakunnallinen turvallisuus selvitys	2011
Pohjois-Savon maakunnallinen turvallisuus suunnitelma 2011–2015.	2011, Pohjois-Savon liitto
Hulevesitulvariskien alustava arviointi Rautalammin kunnassa	2011, Rautalammin kunta
Kt 69 liikennemäärälaskelma ja melukartoitus (teoreettinen 55 dB melualue)	2012, Pohjois-Savon ELY-keskus
Kuopion seudun liikenneturvallisuuksuunnitelma, Rautalampi	2013, Pohjois-Savon ELY-keskus
Rautalammin kirkonkylän osayleiskaavan liito-oravakartoitus 2013	2013, Jorma Knuutinen
Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2014	2014, Samuel Vaneeckhout/Aura OK
Äänekosken biotuotetehtaan liikenneselvitys	2015, WSP Finland Oy
Etelä-Konneveden rantaosayleiskaavan tarkistuskohteiden arkeologinen inventointi	2016, Hans-Peter Schulz ja Jaana Itäpalo, Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelu

Lisäksi suunnittelualuetta sivuavat seuraavat kaavat:

- Hankaveden-Kalajanjärven rantaosayleiskaava (2012).
- Palolahden ranta-asemakaava (2007).

Rakennusjärjestys

Rautalammin kunnan rakennusjärjestys on hyväksytty kunnanvaltuustossa 17.12.2001 ja se tuli voimaan 1.1.2002. Rakennusjärjestystä ollaan uudistamassa ja ehdotus uudeksi rakennusjärjestykseksi valmistui 2017. Niitä osin, kuin yleiskaavassa ei erikseen määrätä, noudatetaan haja-asutusalueella rakennusjärjestystä. Rakennusjärjestyksessä ohjataan rakentamista mm. seuraavilla määräyksillä:

Rakennuspaikka

Määräys:

Rakennuspaikan on oltava sijainniltaan, muodoltaan ja maastosuhteiltaan tarkoitukseen sovelias sekä pinta-alaltaan rakentamiseen riittävä.

Lisätietoja:

Maankäyttö- ja rakennuslain 116 §:n mukaan rakennuspaikan vähimmäispinta-ala on kuitenkin 2000 m².

Mikäli kunnan jätevesiverkoston ulkopuolella sijaitsevalle rakennuspaikalle rakennetaan rakennus, johon tulee vesikäymälä, jonka jätevedet käsitellään kiinteistökohtaisesti maaperään imeyttämällä, on rakennuspaikan pinta-alan oltava yleensä vähintään 5000 m².

Viittaus: MRL 116 §

Rakentaminen ranta-alueelle

Rakentamisen sijoittuminen ja sopeuttaminen ympäristöön ranta-alueella.

Määräys:

Rakennettaessa ranta-alueille tulee erityistä huomiota kiinnittää rakennusten korkeusasemaan, muotoon, ulkomateriaaleihin ja värikyseen.

Rakennuspaikalla tulee rantavyöhykkeen kasvillisuus pääosin säilyttää ja vain harventaminen on sallittua.

Muodostettavan rakennuspaikan rantaviivan pituus tulee olla vähintään 40 m. Saariin ja niemiin rakennettaessa tulee saaren pinta-alan olla vähintään 2,0 ha ja niemen leveyden 60 m.

Rakennuksen etäisyyden rantaviivasta ja sijainnin rakennuspaikalla tulee olla sellainen, että maiseman luonnonmukaisuus mahdollisuuksien mukaan säilyy. Muun kuin saunarakennuksen etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta tulee, ellei maasto- tai maaperäolosuhteista muuta johdu, olla vähintään 25 metriä ja asuinrakennuksen, jonka kerrosala on yli 100 m² sekä tuotantorakennuksen etäisyyden vähintään 40 m. Asunnon alimman lattiatason tulee olla vähintään 1,0 metriä ylävesirajaa korkeammalla. Ellei ylävesirajaa ole tiedossa, on alimman lattiatason oltava vähintään 1,5 m keskiveden korkeuden yläpuolella.

Saunarakennuksen, jonka pohjapinta-ala on enintään 35 m², kerrosala enintään 25 m² ja korkeus sokkelitasosta enintään 5500 mm, saa rakentaa edellä mainittua metrimäärää lähemmäksi rantaviivaa. Sen etäisyyden edellä mainitulla tavalla laskettavasta rantaviivasta tulee olla kuitenkin vähintään 15 metriä.

Venevajan, milloin sen rakentaminen on tarpeellista saa rakentaa rantaviivalle. Venevajan koko saa olla enintään 30 m². Venevaja tulee sijoittaa pääty rantaviivaan päin. Väriytyksen, rakenteen ja muodon tulee olla sellainen, että venevaja sopeutuu hyvin maisemaan.

Grillikatoksen, jonka pinta-ala on enintään 10 m² ja korkeus enintään 3 m saa rakentaa 5 m:n etäisyydelle rantaviivasta. Tätä suuremman tai korkeamman etäisyyden rantaviivasta on oltava vähintään 15 m.

Ranta-alueelle rakennettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota jätevesien asianmukaiseen käsittelyyn.

Rakentamisen määrä ranta-alueella

Ranta-alueella loma-asunnon rakennuspaikalla saa olla enintään yksi yksiasuntoinen enintään kaksikerroksinen loma-asunto, jonka kerrosala saa olla enintään 150 m². Saunarakennuksen pohjapinta-ala saa olla enintään 35 m² ja talousrakennusten yhteensä enintään 100 m². Ranta-alueella asuinrakennuksen kerrosala saa olla enintään 250 m². Rantaan rajoittuvan rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 10 % rakennuspaikan pinta-alasta.

Rautalammin kunnanhallitus on kokouksessaan 23.1.2017 hyväksynyt uuden Rautalammin kunnan rakennusjärjestysehdotuksen, joka on ollut nähtävillä kunnanviraston yhteispalvelupisteessä 26.1. – 24.2.2017. Voimaantullessaan uusi rakennusjärjestys tuo joitakin tarkennuksia em. seikkoihin.

3.3.10 VÄESTÖ JA ELINKEINORAKENNE

Väestö

Rautalammin asutus on pääosin sijoittunut Kirkonkylän, Toholahden ja Kerkonkosken taajamiin. Viime vuosina kunnan väestömäärä on ollut laskusuunnassa sillä vuoden 2005 alussa kunnan asukasluku oli 3 707 asukasta. Vuoden 2014 alussa Rautalammissa asui 3 415 asukasta. Vuonna 2016 asui Rautalammissa tilastokeskuksen mukaan 3288 asukasta.

Väestö on vanhusvoittoista, 65-v.täyttäneitä on 26,5 %, 35–64-vuotiaita 43,1 %, 15–34-vuotiaita 16,7 % ja 0-14 -vuotiaiden osuus on 13,7 % väestöstä. (Tilastokeskus, kuntatieto 2011)

Taulukko 4. Rautalammin väestö alueittain vuoden 2010 alussa.

Osa-alue	Kiinteistöt (kpl)	Asukkaat (as)	Osuus (%)
Kirkonkylä	n. 600	1 525	43 %
Toholahti	n. 45	119	3 %
Kerkonkoski	50	137	4 %
Haja-asutusalue	716	1 720	50 %
Koko kunta	1 411	3 501	100 %

Taulukko 5. Asukasmäärän kehityssennuste Rautalammin kunnassa vuoteen 2035. Tilastokeskus.

	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Kirkonkylä	1 525	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Toholahti	119	110	110	110	110	110
Kerkonkoski	137	130	130	130	130	130
Muu haja-asutus	1 926	1 590	1 493	1 418	1 362	1 310

Koko kunta	3 501	3 330	3 233	3 158	3 102	3 050
-------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Väestömäärän voidaan odottaa jatkossakin laskevan hieman. Taajamissa ja isommissa asutuskeskitymissä asukasmäärien ennustetaan pysyvän suurin piirtein nykyisellä tasolla. Väestön keskittyminen taajamiin perustuu alkutuotannon työpaikkojen vähenemiseen sekä väestön ikääntymiseen samalla kun palvelut ja tuotantotoiminta keskittyvät kuntakeskuksiin. Samanaikaisesti taajamissa toteutetaan asumisrakenteen tiivistämistä.

Vaikka kunnan kokonaisväkimäärä ennusteen mukaan vähenee, pysynee Kirkonkylän asukasmäärä kutakuinkin ennallaan tai jopa kasvaa hieman, sillä yleisen kehityksen mukaisesti kuntien sisäinen muuttoliike kohdistuu taajamiin palvelujen läheisyyteen. Lisäksi kesäasukkaiden määrän odotetaan lisääntyvän voimakkaasti.

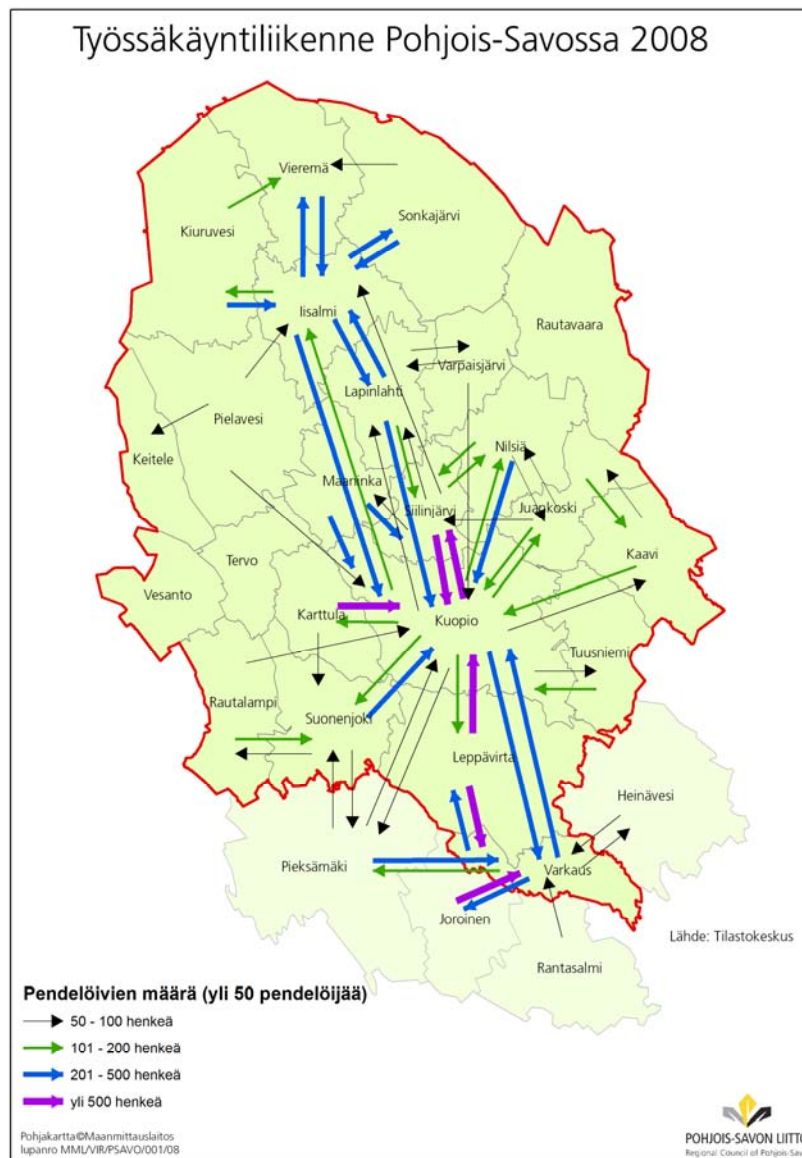
Kunnan alueella on noin 1 700 loma-asuntoa. Loma-asunnoista noin 80 % sijaitsee Rautalammin reittiin kuuluvan vesistön rannalla. Kesäasukkaat ja lomailijat lähes kaksinkertaistavat kunnan asukasmäärän kesäisin.

Elinkeinorakenne

Rautalammin elinkeinorakenne on palvelu- ja maatalousvaltainen. Kunnassa on runsaasti mikro- ja pk-yrityksiä. Yritystoiminta kirkonkylässä on keskittynyt Toholahden teollisuusalueelle. Merkittävimmät yksityiset työnantajat ovat Savon Taimen, Sepon Kaluste, Ecomet Oy, Morehouse Oy, Kome Oy sekä Easydoing Oy. Rautalammin kunnan työpaikkaomavaraisuus on hieman parantunut viime vuosina. Vuonna 2008 se oli 85,7 % mutta 2014 88,4 %.

Rautalammilta käydään töissä Suomenjoella ja Kuopiossa. Suomenjoelta käydään myös jonkin verran töissä Rautalammillla (vrt. oheinen pendelöintikartta).

Työssäkäyntiliikenne Pohjois-Savossa 2008

Kartta 13. Työssäkäyntikaavio, ns. pendelöintikaavio. Pohjois-Savon liitto.

Työttömyys on Rautalammilla keskimääräistä korkeampaa, joskin työttömyysaste on hieman parantunut viime vuosina. Rautalammin kunnan työttömyysaste syyskuun lopussa vuonna 2015 oli 11,5 %. josta suuri osa oli pitkäaikaistyöttömyyttä.

Rautalampi kuuluu aluepoliittisessa vyöhykejaossa EU:n 1-tukialueeseen.

3.3.11 ASUMINEN JA PALVELUT

Asuminen

Osayleiskaava-alueella on noin 650 kiinteistöä, joissa asuu kaikkiaan noin 1650 asukasta (Rautalammin kirkonkylä ja Toholahdi, ks. Luku 3.3.10 Väestö ja työpaikat (elinkeino), Taulukko 2. Asuminen on pientalovaltaista.

Asukastiheys Rautalammilla on 6,6 as./km².

Asumisen tonttivaranto

Rautalammin kirkonkylän asemakaava-alueella vapaat omakotitalotontit keskittyvät Lassilan, Latsinmäen ja Toholahden alueille.

Lassilan alue

Lassilan alue sijaitsee kirkonkylän keskustan pohjoispuolella noin kilometrin päässä kuntakeskuksesta. Tonteilta on maisemanäkymä Äijäveteen ja Liimattalansalmeen. Alueella on valmis kunnallistekniikka. Alueella on kuusi 13 kpl vapaita omakotitontteja (kuva 23).

Tonttien koot vaihtelevat 1300–1500 m² välillä ja rakennuspaikkojen hinta on 3,50 €/ m² (12/2014).

Kuva 23. Lassilan alueen vapaat omakotitalotontit.

Kuva 24. Latsinmäen alueen vapaat omakotitalotontit.

Latsinmäen alue

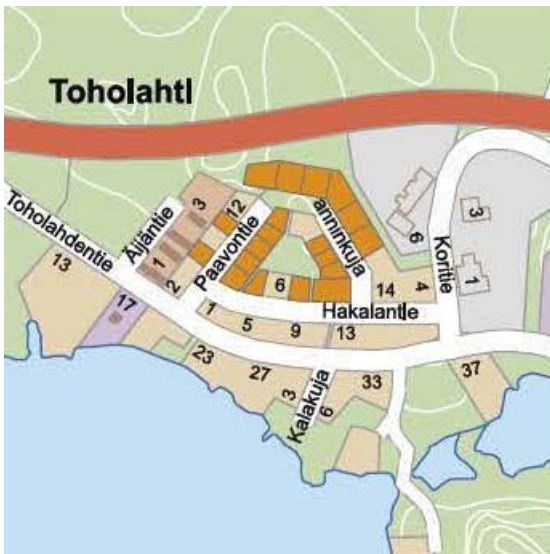
Latsinmäen alue sijaitsee vajaan kilometrin päässä kirkonkylän keskustasta sen eteläpuolella. Alue sijoittuu nimensä mukaisesti mäkimaa-alueeseen. Latsinmäellä on erinomaiset liikuntamahdollisuudet niin kesällä kuin talvellakin. Asuinalueen välittömästä läheisyydestä löytyy valaistu kuntopolku ja talvella hiihtolatu.

Alueella on valmis kunnallistekniikka ja kaksi kpl vapaita omakotitontteja (kuva 24). Tonttien koot ovat 1000–1100 m² ja rakennuspaikkojen hinta 2,50 €/ m² (5/2017).

Toholahden alue

Toholahden alue sijaitsee pari kilometriä itään kunnan keskustaajamasta. Alue on Äijäveden eteläisimpään osaan kuuluvan Toholahden pohjoisrannalla Kuopiontien välittömässä läheisyydessä. Alueella on rauhallisia ja luonnonläheisiä rakennustontteja lähellä vesistöä. Rannalla on yleinen uimaranta ja venevalkama.

Toholahten alueella on valmis kunnallistekniikka ja 7 vapaata omakotitonttia (kuva 25). Tonttien koot ovat 850–1200 m² ja rakennuspaikkojen hinta vaihtelee 2,00 – 2,30 €/ m² (5/2017).

Kuva 25. Toholahten alueen vapaat omakotitalotontit 2014.

Keskustan osayleiskaavoitettavalla alueella on lisäksi muita potentiaalisia rakentamispaiikkoja, jotka on osoitettu kaavaluonnoksessa. Asumisen laajentumisalueiden vertailua on käsitelty kohdassa 5.1 *Vaihtoehdot, asuinalueiden vertailu ja ympäristövaikutusten arviointi*.

Palvelut ja virkistys

Palvelut ovat keskittyneet Rautalammin kirkonkylän taajamakeskustaan ja siellä erityisesti taajaman keskusraitin, Kuopiontien, varrelle. Alueella on valmis tieverkko. Rautalammissa ei ole tehty erityistä ostovoimatarkastelua.

Yleiset ja kulttuuripalvelut

Kuopiontien ja Rautalammintien risteuksen läheisyydessä sijaitsee matkahuollon palvelupiste. Keskusraitin varrelta löytyy apteekki, pankki, posti ja taksiasema. Taajaman länsireunalla sijaitsee huoltoasema.

Kunnanvirasto sijaitsee keskellä keskustaajamaa. Kirkonkylässä on kaksi koulua: Matti Lohen peruskoulu sekä ratsastuspainotteinen lukio. Matti Lohen koulun vieressä on uimahalli. Koulujen läheisyydessä Turkkilanvuoren juurella sijaitsevat urheilukenttä ja tenniskentät. Kuopiontien ja Rautalammintien risteuksen läheisyydessä sijaitsee kirjasto, jonka yhteydessä on myös nuorisotilat. Rautalammissa toimii Rautalammin seurakunta, Rautalammin Pyhän Nikolaoksen ortodoksinen seurakunta sekä Rautalammin helluntaiseurakunta. Keskusraitin varressa vastapäätä kirkkoa sijaitsee Rautalammin museo.

Suunnittelualueella on keskusraitin tuntumassa majoitustyyppistä majoitusta kolmessa kohteessa. Lisäksi on maatilamajoitusta Korholan kartanolla. Taajamakeskuksessa toimii kuusi ravintolaa.

Terveydenhoito- ja hoivapalvelut

Raitin itäpäässä Toholahten sillan kupeessa sijaitsee terveyskeskus. Vanhustenhoitopalveluja tarjoavat palvelukodit Aapeli ja Pauliina kuntakeskuksessa kirkon ja terveyskeskuksen lähellä sekä Hoivakoti Hermanninranta Oy, joka sijaitsee keskustaajaman pohjoisosassa Liimattalansalmen etelärannalla. Hoivakoti Hermanninranta Oy:llä on halua laajentaa toimintaansa (Hermanninrannan asemakaava ja kaavaselostus 2011).

Virkistys- ja urheilupalvelut

Keskustan osayleiskaava-alueella on kolme uimarantaa, jotka sijaitsevat Toholahtessa, Pitkälähten pohjukassa sekä Syväjärven pohjoisrannan poukamassa, sekä uimahalli. Vesistöt tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet veneilyyn ja virkistyskalastukseen. Alueen läpi kulkee ns. Rautalammin melontareitti, jonka varrella on kohtalaisia rantautumispaiikkoja. Melonta perustuu vielä paljolti jokamiehenoikeudella tapahtuvaan ns. villiin rantautumiseen. Tarvitaan selkeitä reittejä rantautumispaiikoihin ennen kuin pohja melontamatkailun tuotteistamiselle saavutetaan ja alueesta voi tulla kansainvälisesti uskottava melonta-alue.

Koulujen läheisyydessä Turkkilanvuoren juurella sijaitsevat urheilukenttä ja tenniskentät. Talliniemessä on kuntopolku ja talvella hiihtolatu. Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030 on osayleiskaava-alueen

länsireunalle merkitty moottorikelkkareitti, joka kulkee kaakko – luoteissuunnassa Maukosvuoren yli ja edelleen pitkin Syväjärven länsirantaa ja osayleiskaava-alueen reunaa luoteeseen. Toholahdessa toimii ratsastuskeskus.

Teollisuus

Teollisuus on pienteollisuusvaltaista. Teollisuus on keskittynyt keskustaajaman reunoille, sen itäpuolelle Toholahteen sekä länsipuolelle Kerkonkoskientien risteuksen. Jonkin verran pienteollisuutta on Talliniemessä keskustaajaman eteläpuolella.

Maatalous on keskittynyt keskustaajaman luoteispuolelle Savijärven ja Liimattalansalmen rannoille järvien väliselle kannakselle.

3.3.12 SOSIAALISET OLOT

Rautalammille tyypillistä on väestön vanhusvoittoisuus, joka asettaa kunnalle haasteita. Kuntakeskuksessa on peruskoulu ja lukio, jonka jälkeen nuoret lähtevät muualle opiskelemaan. Asukkaiden vaihtuvuus on pientä. Rautalammilta muuttajat ovat enimmäkseen nuorta väkeä ja Rautalammille muuttajat vanhempaa. Muuttajien joukossa on paluumuuttajia sekä jonkin verran myös lapsiperheitä. Asukasmäärä on hitaassa laskussa. Rautalammille on tyypillistä vakaus ja pysyvyys.

Työttömyys Rautalammilla on keskimääräistä korkeampaa (13,7 %). Työttömyydestä suuri osa on pitkäaikaistyöttömyyttä.

Työttömyystilastoista huolimatta paikkakunta on hyvin turvallinen, ilmoitettuja rikoksia on hyvin vähän. Yleisesti ottaen Rautalampi koetaan yleisesti turvallisenä paikkana asua. Häiriökäyttäytymistä johtuvia turvattomuutta aiheuttavia paikkoja ei todettu olevan. Rautalammilla on perinteisesti elinympäristöstä pidetty hyvää huolta ja tunnettu yhteisvastuuta. (Rautalammin kunta, kirkonkylän osayleiskaava, Liikenne- ja turvallisuus selvitys, 3-6).

Nämä seikat viittaavat vahvoin olemassa oleviin sosiaalisiin verkostoihin, jotka ovat tyypillisiä pienille paikkakunnille. Asukkaat tuntevat toisensa, heillä on pitkät juuret ja he jakavat kiinnostuksen yhteiseen paikallishistoriaan ja sen vaalimiseen.

3.3.13 YMPÄRISTÖNSUOJELU JA YMPÄRISTÖHÄIRIÖT

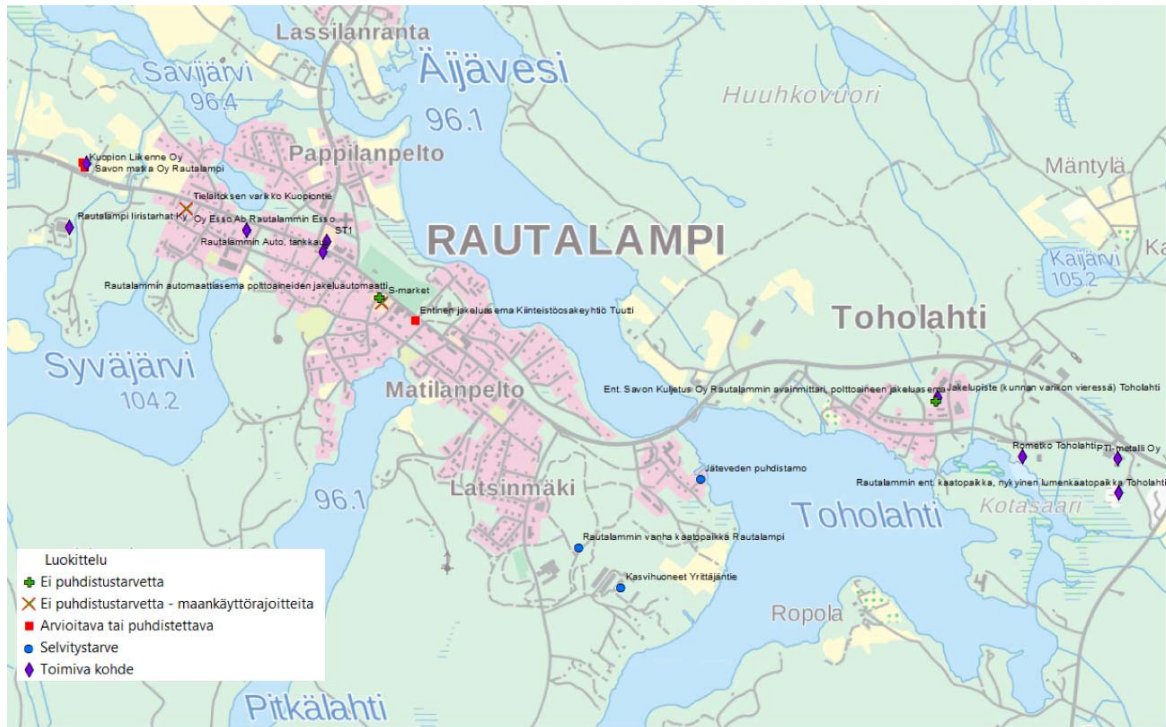
Keskustan lävitse kulkeva kantatie 69 on valtavyöhyke, jolla ajetaan selvitysten mukaan liian nopeasti. 10 % liikenteestä on raskasta liikennettä (Atrian liharekat ja happorekat). Pohjois-Savon Ely -keskus on teettänyt Rautalammin läpikulkevasta liikenteestä liikennemäärälaskelman sekä teoreettisen meluselvityksen. Kantatie 69 lähtömelutaso on noin 60 dB. Melu vaimentuu 55 dB noin 20–35 metrin päässä tien reunasta. Kantatiellä on kirkonkylän raitin kohdalla 40 km/h nopeusrajoitus joka – jos nopeusrajoitusta noudatetaan – laskee lähtömelutasoa. Tämän perusteella kantatien varren tonteilla saadaan normaaleilla ikkunaratkaisuilla liikenteen aiheuttama sisämelu alle ohjearvojen. Rakennusten kantatien puoleisten ikkunoiden ja rakenteiden ääneneristävyyden tulisi olla vähintään 25 dBA.

Rautalammin keskustaajaman alueella sijaitsevan Latsinmäen pohjavesialueen kautta kulkevalla kantatie 69 kuljetetaan vuosittain 25 000 – 50 000 tn vaarallisia aineita. Alue saa *Savo-Karjalan tiepiirin pohjavesiaineiston päivitys ja pohjaveden suojelun toimenpideohjelman 2009* riskinarvioinnissa 55 riskipistettä. Pohjaveden suolaantumisen riskiä pidetään vähäisenä, mutta vaarallisten aineiden kuljetuksista aiheutuvaan onnettomuusriskiin tulee varautua suojarakentein (esim. suojakaide).

Ortodoksisen seurakunnan hautausmaa sijaitsee Latsinmäen pohjavesialueella, mutta tämän ei ole todettu aiheuttaneen haittoja.

Rautalammin keskustan PIMA -kohteet on esitetty kaavakartalla merkinnällä *saa/kohdenro: Mahdollisesti pilaantunut kohde. Pilaantuneisuus ja kunnostustarve on arvioitava ennen rakentamistoimenpiteeseen ryhtymistä*. Tarkistettavia, mahdollisesti saastuneita maa-alueita ovat vanha linja-autoasema (*saa/1*) ja vanha polttonesteiden jakeluasema (Kiinteistö-OY Tuutti, *saa/6*) Kuopiontien varrella, Latsinmäen vanha kaatopaikka (*saa/8*), Latsinmäen Yrittäjätien kasvihuoneet (*saa/9*) sekä Talliniemen jätevedenpuhdistamo (*saa/7*). Toimivia kohteita ovat Rautalammin lirirahat (*saa/2*), Esso (*saa/3*), St-1 (*saa/4*), Rautalammin auton tankkauspiste (*saa/5*) sekä Toholahdessa Kunnan varikon jakelupiste (*saa/10*), Rametko (*saa/11*), Ecomet Oy (*saa/12*) ja nykyinen lumenkaatopaikka (*saa/13*).

Yleiskaavakartalla PIMA -kohteista on esitetty vain vanha polttonesteiden jakeluasema (saa/6) sekä Latsinmäen vanha kaatopaikka (saa/8).

Kartta 14. Kuopion ELY-keskukselta saatu kartta Rautalammin keskustan PIMA -kohteista.

Turkkilanvuorella on sijainnut laskettelukeskus, joka on hiljattain lopettanut toimintansa. Avonaiseksi hakatut vuoren huipulta Pitkälähden rantaan ulottuvat paljaat rinteet pistävät silmään varsinkin lumettomana aikana.

Kuva 26. Ilmakuva Rämäkkövuoren päältä kohti pohjoista. Laskettelurinteiden hakkuuaukko näkyy etuoikealla. Rautalammin kunta.

3.4 KANTATILA- JA RANTAVIIVASELVITYS

3.4.1 Rantarakentamisen yleiset mitoitusperusteet

Kantatilaperiaate ja tilan käyttämä rantarakennusoikeus

Niille asemakaava-alueiden ulkopuolisille alueille, jotka eivät ole täyteen rakennettu ja joiden rakentamista ei yleiskaavassa osoiteta asemakaavalla ratkaistavaksi, osoitetaan tilakohtaiset rantarakentamisaikat oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa.

Maanomistajien tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi tilan jäljellä oleva rantarakennusoikeus määritetään ns. kantatilaperiaatteella. Kantatilan määrittelyn perusajankohtana käytetään vuotta 1969, joka on rantakaavalain voimaantulovuosi. Kantatila on ajankohdan 31.12.1969 mukainen tila. Kantatilan alueella 31.12.1969 jälkeen muodostetut rantarakennuspaikat luetaan käytetyksi rantarakennusoikeudeksi, joka kohdistuu nykyisiin tiloihin sen mukaan mitkä ovat saaneet hyödyn rantarakennuspaikoista. Rastus kohdistuu siten siihen tilaan, josta rantarakennuspaikat on erotettu ja kyseisestä tilasta myöhemmin muodostettuihin tiloihin. Muodostetut rantarakennuspaikat eivät pienennä kantatilasta aiemmin muodostettujen tilojen rantarakennusoikeutta.

Mitoitusperusteista poiketen jokaiselle kantatilalle, joka ei ole käyttänyt rantarakennusoikeutta, voidaan kohtuusyistä osoittaa yksi rantarakennuspaikka.

Mitoitusperusteiden tarkoitus

Mitoitusperusteilla tarkoitetaan niitä periaatteita, joiden mukaan tila- ja maanomistajakohtainen rakennusoikeus lasketaan yleiskaavoitettavaksi tarkoitettulla alueella. Perusteet on tarkoitettu ohjeiksi, joiden avulla pyritään edistämään johdonmukaista, luonnonolot huomioonottavaa suunnittelua sekä maanomistajien tasavertaista kohtelua. Ohjeista voidaan poiketa, jos

- ne johtavat ilmeiseen kohtuuttomuuteen tai
- maankäytön tarkoituksenmukaisuus puoltaa poikkeamista.

Tavoitteena on, että maanomistajakohtainen rakennusoikeus on loogisesti riippuvainen alueen soveltuvuudesta rakentamiseen.

Mitoitettava alue

Mitoitettavalla alueella tarkoitetaan sitä aluetta, jonka osalta osoitetaan maanomistajakohtaisesti rantarakennusoikeuden määrä ja sijainti. Mitoitettava alue, eli rantavyöhyke, ulottuu pääsääntöisesti noin 200 m:n etäisyydelle rannasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 116 § määrätään rakennuspaikan vähimmäispinta-alaksi 2000 m² (0,2 ha). Mikäli kunnan jätevesiverkoston ulkopuolella sijaitsevalle rakennuspaikalle rakennetaan rakennus, johon tulee vesikäymälä, jonka jätevedet käsitellään kiinteistökohtaisesti maaperään imeyttämällä, on rakennuspaikan pinta-alan oltava yleensä vähintään 5000 m² (0,5 ha).

Rautalammin kunnan rakennusjärjestyksen mukaan muodostettavan rakennuspaikan rantaviivan pituus tulee olla vähintään 40 m. Saariin ja niemiin rakennettaessa tulee saaren pinta-alan olla vähintään 2,0 ha ja niemen leveyden 60 m.

3.4.1.1 Rantaviivan mittaus

Ranta-alueiden rantaviivan pituus mitataan 50 metrin janaviivoina ajantasaiselta maanmittauslaitoksen kiinteistörekisterikartalta. Rantarakennusoikeus perustuu rantaviivan muunnettuun pituuteen, joka määritetään vyöhykkeittäin seuraavassa esitetyllä tavalla.

Rantarakentamisoikeuden määräytymisen perusteena käytetään Etelä-Savon seutukaavaliiton kehittämää muunnettua rantaviivalaskelmaa, ns. Etelä-Savon mallia, joka huomioi kapeiden lahtien ja niemiin rajoittavan vaikutuksen rakentamiseen jopa 300 metrin etäisyydeltä lähtien. Pyrkimyksenä on ehkäistä häiritseviä näkymiä naapureihin.

Niemet, kannakset ja saaret

- 50 m kapeammissa rantaviivaan luetaan vain kanta
- 50 - 100 m leveissä rantaviivasta luetaan mukaan 50 %
- 100 - 150 m leveissä rantaviivasta luetaan mukaan 75 %

Kapeat järvet, lahdet ja salmet

- 100 m kapeammissa rantaviivaan luetaan 25 %
- 100 - 200 m leveissä rantaviivaan luetaan 50 %
- 200 - 300 m leveissä rantaviivaan luetaan 75 %

Kiinteistön muoto

Jos kiinteistö on muodoltaan tai kooltaan sellainen, ettei siihen voi rakentaa, aluetta ei mitoiteta. Tällaisia voivat olla esim. yleisen tien ja rannan väliin jäävät kapeat suikaleet.

Rakennettavuudeltaan epäedulliset rannat

Mikäli alueen rakennettavuus on rakentamisolosuhteiden vuoksi kyseisen mitoitussyöhykkeen yleistä tasoa selvästi heikompi, mitoittavaa rantaviivaa voidaan lyhentää edellisten lisäksi 25 % seuraavan tyyppisillä alueilla

- veden vaivaamat alavat rannat, esim. nevat tai rämeet
- luonnostaan vähäpuustoiset karut ja kallioiset rannat sekä jyrkänteet

Mitoitusluvut ja rakennusoikeuden laskentaperiaate

Rantarakennusoikeuden laskentaperiaate:

Tilan rantarakennusoikeus lasketaan tilan rantaviivan muunnetun pituuden perusteella kohtien 3.4.1 ja 3.4.2 mukaisesti olemassa oleva tilanne, maaomistajien tasapuolisuus ja paikalliset olosuhteet huomioiden.

Mitoitus jaetaan kahteen vyöhykkeeseen rakennetun ympäristön tilanne huomioiden:

- Taajamatoimintojen alue A: mitoitusluku 7 rantarakentamispaikkaa/muunnettu rantaviivakilometri
- Taajaman lähivaikutusalue B: mitoitusluku 6 rantarakentamispaikkaa/muunnettu rantaviivakilometri

3.4.2 Muut mitoitukseen vaikuttavat tekijät

Saman omistajan eri tilat

Rantavyöhykkeellä saman maanomistajan eri tiloja käsitellään rantarakennusoikeuden määrittämisessä ja sijoittelussa yhtenä tilana.

Yhteisrantakerroin, yhteisömuotoinen rakentaminen (RM, AR)

Jos rakennusoikeus osoitetaan taustamaastoon, rantaviivatarkastelun perusteella saatu rakennusoikeus voidaan kertoa puolitoistakertaisena, riippuen rakennuspaikkojen etäisyydestä rannasta ja maaston olosuhteista. Pääsääntöisesti rakennuspaikat tulee tällöin sijoittaa vähintään 75 m:n etäisyydelle rannasta. Ratkaisujen tulee kuitenkin olla selkeästi sellaisia, etteivät rakennuspaikat käytännössä muodostu rantaa varaaviksi rakennuspaikoiksi.

Taustamaaston rakennusoikeus voidaan tavanomaisten rakennuspaikkojen sijaan osoittaa verrattain tiiviinä yhteisötyyppisenä rakentamisena siten, että loma-asuntojen rakennusoikeus on tavanomaista rakennuspaikkaa pienempi. Tällöin sallittavaa loma-asuntojen lukumäärää voidaan korottaa lisäämättä kuitenkaan rakennusoikeuden määrää.

Vesiensuojelullinen sietokyky

Vesiensuojelulliseksi sietokyvyksi katsotaan 1 rakennuspaikka / 4 vesi-ha, jonka ei tule ylittyä. Pienet alle 4 ha järvet jätetään tarkastelun ulkopuolelle vesiensuojelullisista syistä.

Pyörityssääntö

Rakennusoikeuden murto-osia käsitellään seuraavasti:

- Jos rantarakennusoikeus ylittää kokonaisluvun 0,5:llä, rakennusoikeus voidaan pyöristää ylöspäin kokonaisluvuksi, jos vesiensuojelullinen sietokyky ei ylitä.

3.4.3 Yleiskaava-alueella jo olemassa olevat ranta-rakentamispaikat

Rautalammin keskustan osayleiskaava-alueella on asemakaavan ulkopuolella tällä hetkellä 75 omarantaista rantarakennuspaikkaa. Mitatun rantaviivan pituus on osayleiskaava-alueella yhteensä noin 5 km. Mitatusta rantaviivasta on asemakaavan ulkopuolella noin 22,5 km. Osayleiskaava-alueella asemakaavan ulkopuolella on olemassa olevia rantarakentamispaikkoja A ja B -vyöhykkeillä (Taajamatoimintojen alue sekä Taajaman lähivaikutusalue) keskimäärin 3,3 kpl / ranta-km.

Paikoittain on asemakaavan ulkopuolisella osayleiskaava-alueella toteutuneita asuinalueita, kuten Liimattalansalmi ja Toholahden länsiranta, joilla rantarakentaminen on jo tiivistä: Liimattalansalmessa on keskimäärin 7,65 rantarakentamispaikkaa / koko alueen mitattu ranta-km ja Toholahden länsirannalla rakennetuilla tiloilla rantarakentamisen laskennallinen tiheys on myös yli 7 rantarakentamispaikkaa / koko alueen mitattu ranta-km. Liimattalansalmi ja Toholahden länsiranta ovat täyteen rakennetut ja mahdollinen lisärakentaminen tulee ratkaista asemakaavalla. Sama koskee myös pieniä järviä ja lampia kuten Kaijärvi, Palolampi sekä Personlampi.

4 TAVOITTEET

4.1 SUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN JA OSAYLEISKAAVAN MITOITUS

Rautalammin kunnan ja yleiskaavoituksen toiminnallisina yleistavoitteina ovat kuntalaisten toimeentulomahdollisuuksien edistäminen, liikenneyhteyksien kehittäminen, peruspalveluiden tason säilyttäminen ja yrityksille turvallisen ja toimivan toimintaympäristön luominen.

Kunnalla on tarve kehittää yritys- ja palvelutoiminnan lisäksi laadukasta vesistöjen läheisyyteen tukeutuvaa asumisen tonttivarantoa Keskustan alueella. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on laatia osayleiskaava siten, että ranta-alueilla rakennusluvut voidaan myöntää suoraan vahvistetun osayleiskaavan pohjalta. Maanomistajilla on halu kehittää asumista sekä matkailuun liittyvää elinkeinotoimintaa alueella.

Kaavoitettavan-alueen pinta-ala on n. 1900 ha, joista n. 1500 ha on maa-alueita (80 %) ja 400 ha vesialueita (20 %).

Vesistöjen varrelle yleiskaavassa tullaan osoittamaan rantavyöhykkeen rakentamisen sijoittuminen ja rakentamisen määrä. Kiinteistökohtainen rakennusoikeus ranta-alueilla määritellään ns. kantatilaperiaatteen sekä nykyhetken rakentumistilanteen, kunnan tavoitteiden ja tasapuolisuusperiaatteen perusteella.

Yleiskaava esitetään pohjakartalla mittakaavassa 1:10 000. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset sekä tämä yleiskaavaselostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

Keskustan osayleiskaavan laatimista on ohjannut Rautalammin kunnan kaavoitustyöryhmä, johon aloitusvaiheessa kuuluivat kunnanjohtaja Risto Niemelä, tekninen johtaja Tuure Savolainen sekä kaavoitusjaoston jäsenet Pekka Hintikka, Jouko Pispala, Aksel Hämäläinen, Raija Haukka, Kaija Satuli ja Ulla Pakarinen. Osayleiskaavan laatiminen on annettu tehtäväksi konsulttityönä. Työn laatimisesta on vastannut arkkitehtitoimisto Tilatohtorit Oy ja arkkitehdit SAFA LuK Kai Tolonen sekä SAFA TkL Risto Suikkari.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettiin nähtävillä keväällä 2011. Kunta ilmoitti osayleiskaavan vireilletulosta MRL 63 §:n mukaisesti.

4.2 OSAYLEISKAAVAN TAVOITTEET

Pohjois-Savon ELY- keskuksen kanssa järjestettiin kaavoituksen alkuvaiheessa 26.8.2011 viranomaisneuvottelu, jossa käsiteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältöä ja kaavan tavoitteita.

Maanomistajien, yrittäjien ja muiden osallisten näkemyksiä ja toiveita kartoitettiin kyselylomakkeella, joka postitettiin yli 600 maanomistajalle ja osalliselle. Lomake oli myös saatavilla Rautalammin kunnanvirastosta.

Suunnitelmien asettamat tavoitteet

Pohjois-Savon maakuntakaavan Rautalammin keskustaajaman alakeskusmerkintä **ca 21** (ks. kartta 12 sivulla 56) on Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavassa 2030 korvautunut merkinnällä KESKUSTATOIMINTOJEN ALAKESKUS, **ca 2**.

Merkinnän kuvaus:

Merkinnällä osoitetaan keskustatoimintojen alakeskuksia, joihin sijoittuu seudullisia palveluita sekä asumista. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Suunnittelumääräys: Alueiden käytön suunnittelulla tulee luoda edellytykset vetovoimaisen keskustaajaman kehittämiseksi sekä monipuolisten palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, viihtyisän elinympäristön luomiseen, kulttuuriympäristön arvoihin sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vapaa-ajan ja ympärivuotisen asumisen kehittämiseen.

Rautalammissa keskustatoimintojen alakeskuksen alueelle sijoitettavien vähittäiskaupan suuryksiköiden yhteenlaskettu kerrosala saa olla olemassa olevat vähittäiskaupan suuryksiköt huomioiden enintään 7000 k-m².

Enimmäsmitoitukseen lasketaan mukaan olemassa olevat yli 2000 k-m² suuruiset vähittäiskaupan suuryksiköt. Kuntakaavoituksessa keskustatoimintojen ja alakeskusten alueille voidaan kaavoittaa enintään

2000 kerrosalaneliömetrin kokoisia myymälöitä ilman, että niiden kerrosala lasketaan mukaan maakuntakaavassa alueelle osoitettuun enimmäismitoitukseen.

Alakeskusta ympäröivä alue, käsittäen suunnittelualueen eteläosassa Rämäkkävuoren, lännessä Syväjärven länsirannasta pohjoiseen Liimattalansalmeen ja Äijäveteen kattavan alueen, sekä idässä Toholahden, on merkitty Pohjois-Savon maakuntakaavassa TAAJAMATOIMINTOJEN ALUEEKSI (merkintä A 1 001).

Merkinnällä osoitetaan alueen käytön suunnittelua edellyttävät asumiseen, palvelu-, teollisuus- ja työpaikka- sekä muihin taajamatoimintoihin varattavat rakentamisalueet. Merkintä sisältää taajamien sisäisiä liikenneväyliä sekä liikenteen tarvitsemat satama-, huolto-, varikko-, terminaali-, ratapiha- ja muita vastaavia alueita, ulkoilureitit, kevyen liikenteen väylät, paikalliskeskukset, yhdyskuntateknisen huollon alueet, muut erityisalueet, paikalliset suojelualueet sekä virkistys- ja puistoalueet.

Suunnittelumääräys: Aluetta suunnitellaan asumiseen, ympäristöönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palveluiden ja toimintojen alueena. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saatavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kevyen liikenteen yhteydet seudullisille virkistysalueille.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus taajamatoimintojen alueella.

Alueen käytön suunnittelussa on säilytettävä riittävät virkistys- ja viheryhteydet viheralueiden välillä.

MY1

Maakuntakaavassa on Maukosvuori (MY 1 316) sekä Jaakonharjun alue Kerkonkoskientien alkupään itäreunalla (MY 1 307) esitetty **MY 1** -merkinnällä MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA.

Merkinnällä osoitetaan alueet, joilla on maa-aineslain 3§:n tarkoittamia maisemaan liittyviä arvoja.

Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon alueen maisemalliset arvot ja harju-, moreeni- tai kalliomuodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesi- tai kulttuurimaisema sekä pohjaveden suojelu.

SL

Maakuntakaavassa on Kokkovuori merkitty **SL** -merkinnällä (SL 557), jolla osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita.

VL

Taajamatoimintojen alueeseen rajautuu virkistysalueet suunnittelualueen pohjoisosassa (VL 431) sekä Toholahdessa (VL 433): LÄHIVIRKISTYSALUE, JOKA ON TARKOITETTU PÄÄASIASSA LÄHIULKOILUA JA VIRKISTYSKESKUKSIA VARTEN. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys: Alueella saa rakentaa vain yleistä virkistäytymistä palvelevia rakennuksia ja rakenteita sekä suorittaa rakennusten peruskorjauksia.

Maakuntakaavassa on lisäksi osoitettu seuraavat suunnittelualuetta koskevat reitit:

2,4

LAIVA- TAI VENEVÄYLÄ JA SYVÄYS. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

MOOTTORIKELKKAREITTI

Merkinnällä osoitetaan ohjeelliset olemassa olevat ja suunnitellut maakunnalliset runkoreitit.

Suunnittelumääräys: Reitien yksityiskohtaisempi suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien kanssa.

ULKOILUREITTI

Merkinnällä osoitetaan ohjeellisesti seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävät ulkoilureitit.

Suunnittelumääräys: Reitien yksityiskohtaisempi suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien kanssa. Reittien suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä alueella olevien tai siihen rajautuvien Natura 2000- verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.

pv1

Maakuntakaavassa on lisäksi osoitettu viitteellisesti pohjavesialueet merkinnällä **pv1** TÄRKEÄ TAI VEDENHANKINTAAN SOVELTUVA POHJAVESIALUE.

Merkinnällä osoitetaan vedenhankinnan kannalta tärkeät (1.lk) tai vedenhankintaan soveltuvat (2.lk) pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys: Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava ja toteutettava siten, ettei pohjaveden määrällinen ja laadullinen tila heikkene.

Maakuntakaavan liitteessä *Rautalammin keskustan kulttuuriympäristö* kirkonkylän keskustan pohjoispuoliset alueet on merkitty maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuurimaisemaksi. Rautalammin kirkko ja keskusraitti sekä suurtilat Korhola, Karjala ja Ropola on merkitty kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi

Kunnan asettamat tavoitteet

Tavoitteena on päivittää vanha kirkonkylän yleiskaava nykyvaatimuksia vastaavaksi. Rautalammin kunnan yleisenä tavoitteena on myös saattaa kaikki kunnan ranta-alueet vaiheittain vähintäänkin osayleiskaavatasoisen suunnitelman piiriin.

Rautalammin kunnan virastolla pidettiin 2.8.2011 kunnan johdon, kaavoitus- ja elinkeinoviranomaisten sekä kaavan laatijoiden välinen tavoitekeskustelu, jossa tavoitteita täsmennettiin.

Kunnan tavoite on kehittää:

- yritys- ja palvelutoimintaa.
- laadukasta vesistöjen läheisyyteen tukeutuvaa asumista keskustan palveluihin tukeutuen.
- täydentää ja tiivistää taajamakeskustan olemassa olevaa rakennettua ympäristöä.

Maanomistajien ja osallisten asettamat tavoitteet

Maaomistajille ja osallisille suunnatun kyselyn sekä yleisötilaisuuksien kautta on tullut esiin seuraavia maanomistajien tavoitteita:

- kesähuviloiden muuttaminen ympärivuotiseen käyttöön.
- vesistöjen läheisyyteen sijoittuvan pientalorakentamisen lisääminen.
- palvelujen ja virkistysmahdollisuuksien parantaminen.
- liikenneturvallisuuden parantaminen.

Osayleiskaavan yleinen tavoite on sijoittaa rakentaminen parhaille rakentamiseen soveltuville alueille maisema ja näkymät huomioiden.

4.3 VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Ne koskevat asioita, joilla on aluerakenteen, alueidenkäytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys, merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön tai valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyteen, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen. Valtioneuvosto on hyväksynyt valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 30.11.2000.

Tavoitteet välittyvät yleiskaavaan pääasiassa maakuntakaavan kautta. Ote Pohjois-Savon maakuntakaavasta on sivulla 56.

Toimiva aluerakenne

Osayleiskaavoitettavalle alueelle tulevat uudet rakennuspaikat täydentävät alueella jo olevaa rakennuskantaa. Teollisuuden ja yritystoiminnan toimintaedellytyksiä monipuolistetaan ja parannetaan. Asukkaiden sekä loma-asukkaiden virkistysmahdollisuuksia parannetaan.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Kaavoitettavan alueen liikenneverkko tukeutuu alueella jo olemassa olevaan liikenneverkkoon. Teollisuus- ja matkailupalvelujen kehittäminen tukee jo olemassa olevia palveluja ja lisää elinkeinotoiminnan mahdollisuuksia. Keskustaajaman yhdyskuntarakenne kiinteytyy. Laadukas vesistöjen läheinen loma- ja ympärivuotinen asuminen lisääntyy.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Rautalammin keskustan yleiskaava-alueella sijaitsee neljä kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokasta aluekohdetta: Rautalammin suurtilat Karjala, Korhola ja Ropola sekä Rautalammin kirkko ja keskusraitti. Lisäksi itse kirkko (sr 610) sekä kellotapuli ja hautausmaa (sr 611) on suojeltu kirkkolain nojalla.

Kohteet ovat edelleen aktiivikäytössä. Ropola ja Karjala ovat asuttuja ja Korhola on lisäksi majoituspalvelujen käytössä. Kartanot peltoaukeineen ovat olennainen osa elävää Rautalammin historiaa ja maisemakuvaa. Vesistöjen runsaus ja läheisyys on keskeinen Rautalammin viihtyisyys- ja vetovoimatekijä.

Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto

Kaavoitettavan alueen liikennejärjestelyt ja kunnallistekniikka liittyvät jo olemassa oleviin verkostoihin.

Helsingin seudun erityiskysymykset

Alueen matkailumahdollisuuksien kehittämisellä ei ole muuta sidettä Helsingin seudun erityiskysymyksiin kuin että myös helsinkiläiset ovat mahdollisia matkailu- ja virkistyspalvelujen käyttäjiä.

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Suunnittelualueelle sijoittuu useita rakennushistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja rakennuskokonaisuuksia. Kirkonkylän rakennushistoriallisten rakennusten päivityksen on tehnyt Rautalammin museo vuonna 2011.

Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi on Rautalammissa luokiteltu 8 kohdetta, joista yksi - Maukosvuori (kohdenumero 36) - sijaitsee osayleiskaavan suunnittelualueella. Maukosvuoren arvoluokitus on 3: hyvin arvokas kallioalue (Husa etal. 2001, 18–20).

5 YLEISKAVAEHDOTUS

5.1 VAIHTOEHDOT

Asuinalueiden vertailu ja ympäristövaikutusten arviointi

Osayleiskaavasta ei ole laadittu laajasti toisistaan poikkeavia erillisiä vaihtoehtoisia luonnoksia. Vaihtoehtoisia ratkaisumahdollisuuksia on tarkasteltu ja arvioitu alue- ja toimintakohtaisesti prosessin kuluessa. Potentiaalisia asumisen laajentumisalueita ja niiden ominaisuuksia on tarkasteltu ja pisteytetty tässä luvussa. Alueiden sijainti on esitetty kootusti luvussa 9 YLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN kuvassa 31.

Vertailtavat asiat (0–3 p). Kokonaispistemäärä määrää käyttöönottojärjestyksen.

Omistus

(Pisteytys: yksityinen omistus, ei tuloja kunnalle = 0 pistettä; voidaan osittain toteuttaa maanvaihdoin kunnan kanssa = 1 pistettä; voidaan toteuttaa maanvaihdoin kunnan kanssa tai kehittämiskorvauksista on sovittu = 2 pistettä; kunta omistaa = 3 pistettä.). Arvio tuloista kunnalle tontin myynnistä 2 €/m², tontin keskikoko 2000 m².

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Ei tarvitse tarkastella, koska alue on kunnan omistuksessa ja sijaitsee välittömästi nykyisen asemakaava-alueen rajalla.

Maapolitiikka

(Pisteytys, tonttivaranto: 1–3 vuotta = 1 piste, 3-5 v. = 2 p. yli 5 v. = 3 p.)

Toteuttamistapa

Ei pisteytetä erikseen.

Etäisyys kuntakeskuksesta

(Pisteytys: vaatii yksityisauton tai joukkoliikenteen käyttöä = 0 pistettä; sijaitsee nykyisen taajama-alueen ulkopuolella yli 2,5 km peruspalveluista, mutta alueelle kulkee valmis kevyen liikenteen väylä = 1 piste; sijaitsee taajama-alueella 2,5 km vyöhykkeellä peruspalveluista = 2 pistettä; sijaitsee taajama-alueella enintään 1,5 km vyöhykkeellä peruspalveluista = 3 pistettä.)

Etäisyys kouluista

(Pisteytys: vaatii koulukuljetuksen = 0 pistettä; sijaitsee alle 2,5–1,5 km perusasteen kouluista, mutta alueelle ei ole kevyen liikenteen väylää = 1 piste; sijaitsee alle 2,5–1,5 km perusasteen kouluista, alueelle on kevyen liikenteen väylä = 2 pistettä; sijaitsee taajama-alueella enintään 1,5 km vyöhykkeellä perusasteen ja lukion kouluista = 3 pistettä.)

Tiekustannukset

(Pisteytys: Arvioidaan 0–3 p. vertailemalla alueita toisiinsa kokonaiskustannusten perusteella.)

Arvioitu perustamiskustannus on 150 €/ katu-m² ja 30 vuoden käyttöikä. Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä. Arvioitu käyttökustannus on 4 €/m²/ vuosi 30 vuoden käyttöiällä.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

(Pisteytys: aiheuttaa merkittävää haittaa tai kustannuksia valtakunnallisen tai seudullisen liikenteen järjestämiselle = 0 pistettä; voidaan toteuttaa yksinkertaisin liittymäjärjestelyin valtakunnalliseen tai seudulliseen liikenneverkkoon = 1 piste; voidaan liittää suoraan kunnan katuverkkoon, useita liittymäjärjestelyjä kokoojatiehen = 2 pistettä; voidaan liittää kunnan kokoojatieverkkoon yksinkertaisin liittymäjärjestelyin erillisenä alueena, eikä tästä ole merkittäviä vaikutuksia tai kustannuksia liikenteen turvallisuuteen = 3 pistettä.)

Kevyen liikenteen turvallisuus

(Pisteytys: kevyen liikenteen verkkoa ei voi rakentaa merkittävien kustannusten tai liikennejärjestelyjen vuoksi = 0 pistettä; merkittäviä kustannuksia kevyen liikenteen rakentamistarpeesta = 1 piste; kustannukset liittämistä nykyiseen liikenneverkkoon ovat vähäiset = 2 pistettä; alueelle johtaa kevyen liikenteen väylä tai tarvetta erilliselle kevyen liikenteen väylälle ei ole = 3 pistettä.)

Yhdyskuntatekniikka

(Pisteytys: erilliset talouskohtaiset lämmitysratkaisut = 0 pistettä; yhteinen uusi lämpökeskus = 1 piste; osa talouksista voidaan suoraan liittää kunnan kaukolämpöverkkoon = 2 pistettä; alue voidaan kokonaisuudessaan liittää taloudellisesti kunnan kaukolämpöverkkoon – liittymäpakko = 3 pistettä.)

Sähköverkko

(Pisteytys: Verkkoa ei voi rakentaa merkittävien kustannusten vuoksi = 0 pistettä; verkon rakentamistarpeesta syntyy merkittäviä kustannuksia = 1 piste; kustannukset liittämistä nykyiseen verkkoon ovat vähäiset = 2 pistettä; alueella on valmis sähköverkko tai maakaapelointi voidaan toteuttaa välittömästi korvausinvestointina = 3 pistettä.). Keskijänniteverkko 70 €/jm. Pienjänniteverkko 50 €/jm.

Vesijohto

(Pisteytys: Verkkoa ei voi rakentaa merkittävien kustannusten vuoksi = 0 pistettä; merkittäviä kustannuksia verkon rakentamistarpeesta = 1 piste; kustannukset liittämistä nykyiseen verkkoon ovat vähäiset = 2 pistettä; alueella on valmis vesijohtoverkko tai runkojohto on välittömässä läheisyydessä = 3 pistettä.). Runkovesijohto 200 €/jm. Jakeluvesijohto 50 €/jm.

Viemäröinti

(Pisteytys: Verkkoa ei voi rakentaa merkittävien kustannusten vuoksi = 0 pistettä; useita pumppaamoja, mutta kustannuksiltaan toteuttamiskelpoinen = 1 piste; runkoviemäri on läheisyydessä mutta vaatii pumppaamon = 2 pistettä; alueella on valmis viemäriverkko tai runkoviemäri on välittömässä läheisyydessä ja voidaan toteuttaa viettona = 3 pistettä.)

Aluejätevesijärjestelmä 70 €/jm. Vesijohtotöiden yhteydessä 50 €/jm. Painevesiviemäri ja siirtovesijohto 300 €/jm.

Maisema

(Pisteytys: Rikkoo merkittävällä tavalla luonnonalueen tai arvokkaan kulttuuriympäristön maisemakuvaa = 0 pistettä; Keskeisellä tai näkyvällä paikalla esimerkiksi rinteessä tai vesistön rannalla, mutta voidaan toteuttaa taitavalla asemakaavallisella suunnittelulla = 1 piste; ei erityisiä olemassa olevia maisemallisia arvoja = 2 pistettä; rakentamisen avulla voidaan eheyttää rikkonaista maisemakuvaa = 3 pistettä.)

Sijainti

(Pisteytys: Mikroilmastollisesti epäedullinen sijainti esim. pohjoisrinne = 0 pistettä; asemakaava-alueen välittömässä läheisyydessä, mutta sijaitsee mikroilmastollisesti epäedullisesti (esim. kylmän ilman järvi) = 1 piste; mikroilmaston kannalta etelärinteessä tai vesistön rannalla, ei nyk. taajama-alueella = 2 pistettä; mikroilmaston kannalta etelä- tai länsirinteessä tai vesistön rannalla asemakaava-alueen välittömässä läheisyydessä = 3 pistettä.)

Rakennettavuus

(Pisteytys: Maaperä orgaanista esim. suo tai savi = 0 pistettä; maaperä heikosti kantavaa, mutta voidaan toteuttaa esim. kevennysperustuksena tai vähäisin paalutuskustannuksin = 1 piste; maaperä routivaa, esim. moreenia = 2 pistettä; routimaton sora tai kallio = 3 pistettä.)

Virkistysalueiden läheisyys

(Pisteytys: etäisyys yli 2,5 km virkistys- ja ulkoilualueille = 0 pistettä; sijaitsee alle 2,5–1,5 km etäisyydellä virkistys- ja ulkoilualueista kuten kuntopolusta tai ladusta, uimarannasta, urheilukentästä, mutta alueelle ei ole kevyen liikenteen väylää = 1 piste; sijaitsee alle 2,5–1,5 km virkistys- ja ulkoilualueista, alueelle on kevyen liikenteen väylä = 2 pistettä; sijaitsee taajama-alueella enintään 1,5 km vyöhykkeellä virkistys- ja ulkoilualueista = 3 pistettä.)

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

(Pisteytys: toteutusvaiheessa aiheuttaa haittaa kulttuuriympäristö- tai muinaismuistokohteille = 0 pistettä; vähäistä haittaa rakennusperinnön säilyttämiselle, esim. muuttaa pihanmuodostusta = 1 piste; ei vaikuta kulttuuriympäristön säilymiseen = 2 pistettä; ratkaisu tukee kulttuuriarvojen säilyttämistä = 3 pistettä.)

Luonnonsuojelu

(Pisteytys: toteutusvaihe uhkaa luonnonsuojelullisia tavoitteita = 0 pistettä; vähäistä haittaa luontoarvojen säilymiselle, mutta toteuttamiskelpoinen huolellisen suunnittelun avulla = 1 piste; ei vaikuta luontoarvojen säilymiseen = 2 pistettä; ratkaisu tukee luontoarvojen säilyttämistä = 3 pistettä.)

Rannan läheisyys

(Pisteytys: etäisyys rantaan alle 500 m = 1 piste; yhteys rantaan alle 200 m = 2 pistettä; omarantaisuus = 3 pistettä.)

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

(Pisteytys: rakentamattomia ranta-alueita > 200 m/1km = 0 pistettä; rakentamattomia ranta-alueita 200 > 500 m/1 km = 1 piste; rakentamattomia ranta-alueita 500 > 700 m/1km = 2 pistettä; alue sijaitsee ranta-alueella tai rakentamattomia ranta-alueita > 700 m/1km = 3 pistettä.)

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

(Pisteytys: vaikeuttaa elinkeinotoiminnan esim. maatalouselinkeinon harjoittamista = 0 pistettä; vähäistä haittaa elinkeinotoiminnan harjoittamiselle, mutta toteuttamiskelpoinen huolellisen suunnittelun avulla = 1 piste; ei merkittävää vaikutusta elinkeinotoimintaan = 2 pistettä; ratkaisu tukee elinkeinotoimintaa = 3 pistettä.)

Kustannus kunnalle/tonnti on laskettu siten, että alueelle tulee maksimimäärä rakennuspaikkoja. Kokonaispistemäärä määrää käyttöönottojärjestyksen. Kohteet on laitettu käyttöönottojärjestykseen.

5.1.1 TURKKILANVUORI

Omistus

Maa-alueen omistaa kunta. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 3–5 kytkeytyvien pientalojen korttelia tai 8–15 erillistä omakotitaloa. Rivitalokorttelit ovat alueen luonteen johdosta suositeltavia. Tuotto kunnalle 80 000–160 000 €. 3 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Sijaitsee välittömästi asemakaava-alueen reunalla. Maan omistaa kunta. Tasapuolisuustarkastelua ei tarvita.

Maapolitiikka

AR -tontteja tulee kuntakeskukseen noin 3–5 vuoden tarvetta vastaava määrä. Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 8–30 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle voisi tulla näin noin 15–60. 3 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laajennuksen. Kustannus tästä on noin 6 000–10 000 €.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 200–1000 m etäisyydellä. 3 p.

Etäisyys kouluista

Alue sijaitsee välittömästi koulukeskuksen lähistöllä. Perusasteen koulu on 400 m ja lukio 600 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 3 p.

Tiekustannukset

Alueelle on johtaa sorapintainen tie. Tie joudutaan käytännössä uudelleen 75–150 metrin matkalta. Välitön kustannus tien rakentamisesta on noin 50 000–100 000 €. 3 p.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 3000 € vuosi, mikä johtuu lähinnä lisääntyvän liikenteen aiheuttamasta korjaustarpeesta. Alue sijaitsee mäen päällä, joka lisää hiekoitustarvetta.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Tukeutuu nykyiseen katuverkkoon, eikä aiheuta merkittävää muutosta liikenneturvallisuuteen. 3 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Yhteys Satakielistentielle tien rakentamisen yhteydessä parantaa kevyen liikenteen turvallisuutta. 3 p.

Yhdyskuntateknikka

Kaukolämpöverkko ulottuu alueen reunalle. Voidaan liittää kunnalliseen kaukolämpöverkkoon. 3 p.

Sähköverkko

Pienjänniteverkon rakentamistarve 100–200 m. Kustannus 10 000–15 000 €. 3 p.

Vesijohto

Päärunkolinja on alueella vesitornin sijainnin johdosta. Kustannus 5 000–10 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 8-15 x 4000 € = 32 000–60 000 €. 3 p.

Viemärointi

Viemärointi voidaan toteuttaa viettona. Runkoviemärin rakentamistarve m. Kustannus 7 000–15 000 €. 3 p.

Maisema

Sijaitsee metsäisellä rinnealueella missä kallio on lähellä maanpintaa. Paikoin on avokalliota näkyvissä. Melko jyrkät korkeuserot länteen kohti Syväjärveä. 3 p.

Sijainti

Sijaitsee keskeisellä paikalla keskellä taajama-aluetta. Sijaitsee vesistöjen reunustamana ja ylärinteen puolella, mikä antaa hyvän mikroilmastolliset olosuhteet. 3 p.

Rakennettavuus

Rakennettavuus on hyvä. Osin avokalliota tai moreenin peittämää kalliota. 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä 150 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli 400 metriä. Kunnan kuntopolku ja latu 600 metriä. Syväjärven uimaranta 400 m ja Pitkälahti 500 m. 3 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Ei ole. 3 p.

Luonnonsuojelu

Maisemallisesti tärkeä Syväjärven rantapuusto tulee ottaa huomioon. Ei voi rakentaa ranta-alueelle. 1 p.

Rannan läheisyys

Syväjärvi 0 m. Ei voida toteuttaa omarantaisena. 1 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Välitön ranta-alue >40 m etäisyydelle on säilytettävä viheralueverkon osana. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä välittömästi kunnan keskusta-alueella. Vähentää merkittävästi yhdyskuntarakenteen hajoamista. 3 p.

Tuotto kunnalle/tontti	1500 – 3500 €
Pisteet	56 p.
Käyttöönottojärjestys	1.

5.1.2 PAPPILANPELTO

Omistus

Maa-alueen omistaa seurakunta. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 1–3 kytkettyjen pientalojen korttelia tai 4–6 erillistä omakotitaloa. Rivitalokorttelit ovat alueen luonteen johdosta suositeltavia. 2 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Sijaitsee asemakaava-alueella.

Maapolitiikka

AR -tontteja tulee kuntakeskukseen noin 3–5 vuoden tarvetta vastaava määrä. Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 5–20 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle voisi tulla näin noin 8–30.

Maan omistava seurakunta haluaa pitää etenkin koillispuoliset osat hautausmaan laajentumisalueena. Tätä käyttöä haittaa kuitenkin kevyen liikenteen linjaus nykyisen hautausmaan pohjoispuolella katkaisten kulun alueelle sekä korkeusero verrattuna nykyiseen hautausmaahan. Siksi esim. arkkuhautaus alueelle ei ole suotavaa. Hautausmaan reservialue voidaan kuitenkin toteuttaa ristiriitaisista maankäyttöpaineista huolimatta. 3 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavamuutoksen. Kustannus tästä on noin 6 000–8 000 €. Voidaan toteuttaa kaavoitussopimuksella.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 200–1000 m etäisyydellä. 3 p.

Etäisyys kouluista

Alue sijaitsee koulukeskuksen lähistöllä. Perusasteen koulu on 700 m ja lukio 1300 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 3 p.

Tiekustannukset

Alueelle on katu. Tie joudutaan perusparantamaan 5–10 vuoden kuluessa. Välitön kustannus tien rakentamisesta on noin 5 000–10 000 €. 3 p.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 200 € vuosi, mikä johtuu lähinnä lisääntyvän liikenteen aiheuttamasta korjaustarpeesta.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Ei vaikuta merkittävästi ajoneuvoliikenteen turvallisuuteen. 3 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Alueella olemassa oleva kevyen liikenteen verkosto, jota toteutettavien kortteleiden piha- ja liittymäjärjestelyt täydentävät. 3 p.

Yhdyskuntatekniikka

Kaukolämpöverkko ulottuu alueen reunalle. Voidaan liittää kunnalliseen kaukolämpöverkkoon. 3 p.

Sähköverkko

Pienjänniteverkon rakentamistarve noin 50–100 m. Kustannus 5 000–10 000 €. 3 p.

Vesijohto

Kustannus 5 000–10 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 10–15 x 4 000 € = 40 000–60 000 €. 3 p.

Viemäröinti

Viemäröinti voidaan toteuttaa viettona. Runkoviemäriin rakentamistarve m. Kustannus 5 000–10 000 €. 3 p.

Maisema

Aluetta hallitsevat peltojen keskellä sijaitsevat yksityisomistuksessa olevat entinen pappila ja As Oy:n omistama entinen srk. työntekijöiden rivitalorakennus. Alueella on lisäksi tyhjiillään oleva kulttuurihistoriallisesti arvokas kiviinavetta. Alueella on viljelyskäytössä olevia pelloja, joiden palstakoko on hyvin pieni: Ne soveltuvat huonosti nykymaalouteen koneiden mitoituksen ja vieressä olevan asutuksen johdosta (esim. lietelannan levitys ei ole mahdollista). Toisaalta avoimet pellot tekevät pappilan alueen rakennuksista yhtenäisen kokonaisuuden; pellot mahdollistavat korkeatasoisen arkkitehtuurin tarkastelun kokonaisuutena kauempaa. Topografialtaan rantaan päin viettävä vesistöjen reunustama kaunis niemi, jonka rantatörmällä on puustoa ja pensaikkoa. Rantakasvillisuus on ehdottomasti säilytettävä esim. lähivirkistysalueena. Alueen itäosa laskeutuu soistuneelle ranta-alueelle, joka on paikallisesti arvokas luontoympäristö. 2 p.

Sijainti

Sijaitsee keskeisellä paikalla suhteellisen tasaisella alueella keskellä taajama-alueita. Sijaitsee vesistöjen reunustamana, joka vähentää hallanarkuutta. 3 p.

Rakennettavuus

Harjun reuna-alueen maaperä muodostuu lajittuneista kiviaineksista. Alavat alueet kaakkoispuolella ovat soistuneita 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä 700 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli 800 metriä. Kunnan kuntopolku ja latu 800 metriä. Syväjärven uimaranta 800 m ja Pitkälahti 900 m. Kevyen liikenteen väylä hautausmaan pohjoispuolitse vieressä 3 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Modernia rakennusperintöä edustavat v. 1956 valmistuneet pappila ja sen yhteyteen kuuluva rivitalo muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka on Pohjois-Savon kulttuuriympäristöselvityksessä huomioitu maakunnallisesti merkittävänä kohteena. Rakennukset on peruskorjattu 2012. Alueella on myös tyhjiillään oleva kiviinavetta. Rakennusperintökohteen arvon säilyminen edellyttää riittävän avoimen tilan jättämistä sen ympärille, mikä asettaa haasteita asemakaavoitukselle. 1 p.

Luonnonsuojelu

Alueen kaakkoisreunalla soistunut lähinnä paikallisesti merkittävä alue, joka biotooppina soveltuu lähinnä opetuskäyttöön. 1 p.

Rannan läheisyys

Äijävesi 0 m. Ei voida toteuttaa omarantaisena. 1 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Välitön ranta-alue 15–20 m etäisyydelle on säilytettävä viheralueverkon osana. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä välittömästi kunnan keskusta-alueella. Vähentää merkittävästi yhdyskuntarakenteen hajoamista. 3 p.

Kustannus kunnalle/tontti	3 500–9 000 €
Pisteet	51 p.
Käyttöönottojärjestys	2.

5.1.3 RÄMÄKKÖVUORI

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen. Alue rajautuu kunnan omistamaan maa-alueeseen, johon voidaan myös osoittaa tonttireserviä. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 3–5 kytkettyjen pientalojen korttelia ja 5–10 erillistä omakotitaloa. Vaihtoehtoisesti alueelle voidaan sijoittaa 10–20 erillistä omakotitaloa. Tuotto tonttien myynnistä kunnalle on noin 5 000–10 000 €. 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella. Sijaitsee välittömässä asemakaava-alueen läheisyydessä.

Maapolitiikka

Kunnalle tulee omistukseen tontteja noin 1–3 vuoden tarvetta vastaava määrä. Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 30–50 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 50–80 ratkaisusta riippuen. 1 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 10 000–15 000 €. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 200–1000 m etäisyydellä. 3 p.

Etäisyys kouluista

Alue sijaitsee välittömästi koulukeskuksen lähistöllä. Perusasteen koulu on noin 1300 m ja lukio noin 500 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 3 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Rämäkkätien kautta. Kaavoitettavan alueen poikki kulkee sorapintainen huoltotie. Tie joudutaan käytännössä rakentamaan uusiksi. Uutta kokoojatietä joudutaan rakentamaan noin 200–250 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 100 000–175 000 €. 2 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 5000 € vuosi. Alue sijaitsee rinteessä, mikä lisää alueen hiekoitustarvetta.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Ajoneuvoyhteys on järjestettävissä Rämäkkätien kautta Opintielle tai vaihtoehtoisesti Tallivirrantien kautta. Tien tuleva kaltevuus paikoin 3–5 astetta, mikä voi aiheuttaa vaaratilanteita. Tallivirrantien kautta toteutettuna voidaan kaltevuutta vähentää, mutta tien perustamiskustannukset kasvavat etäisyyden kasvaessa. 2 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Kevyen liikenteen väylä voidaan rakentaa Rämäkkätien kautta Opintielle. Toinen kevyenliikenteen yhteys voidaan rakentaa Pitkälahden rannan tuntumaan viheralueiden kautta alueiden toteuttamisen yhteydessä. 2 p.

Yhdyskuntatekniikka

Kaukolämpöverkko ulottuu alueen reunalle. Voidaan liittää kunnalliseen kaukolämpöverkkoon. 3 p.

Sähköverkko

Lähin sähkölinja kulkee alueen luoteisnurkassa. Pienjänniteverkon rakentamistarve 400–800 m. Kustannus 20 000–40 000 €. 2 p.

Vesijohto

Rakentamistarve 200–300 m. Kustannus 15 000–30 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 10–15 x 4000 € = 50 000–70 000 €. 2 p.

Viemärointi

Viemärointi voidaan toteuttaa viettona. Runkoviemärin rakentamistarve 300–400 m. Kustannus 20 000–30 000 €. 3 p.

Maisema

Sijaitsee avoimella rinnealueella missä kallio on lähellä maanpintaa. Paikoin on avokalliota näkyvissä. Melko jyrkät korkeuserot länteen kohti Pitkälähtea, mikä käytännössä estää rakentamisen välittömästi ranta-alueelle. Toteuttaminen avoimelle alueelle parantaa maisemakuvaa. 3 p.

Sijainti

Rämäkkävuoren länsirinteellä. Osa tasanteesta sijaitsee pohjoisrinteellä. Sijaitsee korkealla muuhun ympäristöön nähden, joten kylmän ilman virtaukset vähäisiä. Nykyinen rinnealueiden kasvillisuuden vähäinen peitteisyys aiheuttaa tuulisuutta. 2 p.

Rakennettavuus

Avokalliota tai moreenin peittämää kalliokiviainesta. 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä noin 1000 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli noin 1300 metriä. Kunnan kuntopolku ja latu sijaitsevat vieressä. Pitkälahden puisto ja uimaranta noin 500 m. 3 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Alueella ei ole erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja, koska toteuttamisaluetta on voimakkaasti muokattu laskettelutoimintoja varten. Laskettelurinteen vieressä alueen eteläreunalla on Pitkälähteen laskeutuva näyttävä louhikko jyrkällä rantarinteellä. 2 p.

Rannan läheisyys

Pitkälahden rannalla. Kaikista asunnoista on saatavissa näköyhteys vesistöön. Ei voida toteuttaa omarantaisena. 3 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Toteutusalue ranta-alueiden läheisyydessä, mutta rannat tulevia virkistys- ja viheralueita. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä välittömästi kunnan keskusta-alueella. Vähentää merkittävästi yhdyskuntarakenteen hajoamista. 3 p.

Kustannus kunnalle/tonntti	5 500–10 500 €.
Pisteet	50 p.
Käyttöönottojärjestys	3.

5.1.4 MARTINNIEMI

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen taho. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 3–5 kytkettyjen pientalojen korttelia ja 3–5 erillistä omakotitaloa. Vaihtoehtoisesti alueelle voidaan sijoittaa 10–15 erillistä omakotitaloa. 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella. Sijaitsee välittömässä asemakaava-alueen läheisyydessä.

Maapolitiikka

Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 25–40 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 30–60 ratkaisusta riippuen. 1 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 10 000–15 000 €. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 400–1500 m etäisyydellä. 3 p.

Etäisyys kouluista

Alue sijaitsee välittömästi koulukeskuksen lähistöllä. Perusasteen koulu on 400 m ja lukio 1900 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 3 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Martinniementien tai vaihtoehtoisesti Koulutien kautta Tie joudutaan käytännössä rakentamaan uusiksi. Uutta kokoojatietä joudutaan rakentamaan noin 200–250 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 100 000–175 000 €. 2 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 3000 € vuosi.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Tieyhteys Martinniementien kautta lisää Kuopiontien liittymän liikennettä. Vastaavasti tieyhteyden järjestäminen Opintien kautta heikentää kevyen liikenteen ja koululle suuntautuvan oppilasliikenteen turvallisuutta. 2p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Kevyen liikenteen väylä voidaan rakentaa suoraan Opintielle. 3 p.

Yhdyskuntatekniikka

Kaukolämpöverkko ulottuu alueen reunalle. Voidaan liittää kunnalliseen kaukolämpöverkkoon. 3 p.

Sähköverkko

Keskijänniteverkko kulkee alueen läpi. Tonttien sähkönsyöttö voidaan toteuttaa pienjänniteverkkona. Rakentamistarve 200–300 m. Kustannus 10 000–15 000 €. 3 p.

Vesijohto

Rakentamistarve 100 m. Kustannus 5 000–10 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 10–15 x 4000€ = 40 000–60 000 €. 2 p.

Viemäröinti

Viemäröinti voidaan toteuttaa osin viettona. Alueen runkoviemärin rakentamistarve 100–150 m. Kustannus 7 000–12 000 €. 3 p.

Maisema

Sijaitsee metsäisellä alueella. Maasto kumpuilevaa, mikä mahdollistaa vaihtelevan korttelimuodon. Rantapuusto mahdollista säilyttää. 3 p.

Sijainti

Syväjärven pohjoispuolella. Maasto on peitteistä ja vaihtelevaa. Ilman virtaukset ovat vähäisiä. 3 p.

Rakennettavuus

Osin orgaanisia maa-aineita ja moreenin peittämää kalliokiviainesta. 2 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä 500 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli 400 metriä. Kunnan kuntopolku ja latu 2000 m. Syväjärven uimaranta 400 m. 3 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Alueella ei ole erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja,. Alueen rantapuusto syytä säilyttää maisemallisista syistä 2 p.

Rannan läheisyys

Syväjärven rannalla. Osasta asunnoista on saatavissa näköyhteys vesistöön. Ei voida toteuttaa omarantaisena. 3 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Toteutusalue ranta-alueiden läheisyydessä, mutta rannat tulevia virkistys- ja viheralueita. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä välittömästi kunnan keskusta-alueella. Vähentää merkittävästi yhdyskuntarakenteen hajoamista. 3 p.

Kustannus kunnalle/tontti	6 000–11 500 €/tontti
Pisteet	49 p.
Käyttöönottajärjestys	4.

5.1.5 KOTILAISEN PELTO

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 3-5 kytettyjen pientalojen korttelia ja 3-5 erillistä omakotitaloa.

Vaihtoehtoisesti alueelle voidaan sijoittaa 10–15 erillistä omakotitaloa. 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella. Sijaitsee asemakaava-alueella. 2.p

Maapolitiikka

Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 10–15 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 15–30 ratkaisusta riippuen. 1 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavamuutoksen. Kustannus tästä on noin 10 000–15 000 €. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella. 2.p.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 400–1500 m etäisyydellä. 3 p.

Etäisyys kouluista

Alue sijaitsee välittömästi koulukeskuksen lähistöllä. Perusasteen koulu on 500 m ja lukio 1700 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 3 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on kt. 69 yli. Uutta katua joudutaan rakentamaan noin 200–250 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 100 000–175 000 €. 2 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 2000 € vuosi.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Tieyhteys lisää Jyväskylätien liikennettä. Tien ylittäminen heikentää kevyen liikenteen ja koululle suuntautuvan oppilasliikenteen turvallisuutta. 2 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Ks. edellä. 2 p.

Yhdyskuntatekniikka

Voidaan liittää kaukolämpöverkkoon, mikäli tavoitellaan maksimirakennusoikeutta. Kiinteistöyhtiöille mahdollinen liittymäpakko. 2 p.

Sähköverkko

Keskijänniteverkko kulkee alueen läpi. Tonttien sähkönsyöttö voidaan toteuttaa pienjänniteverkkona. Rakentamistarve 200–300 m. Kustannus 10 000–15 000 €. 3 p.

Vesijohto

Rakentamistarve 100 m. Kustannus 5 000–10 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 10–15 * 4000€ = 40 000–60 000€. 2p

Viemärointi

Viemärointi voidaan toteuttaa osin viettona. Alueen runkoviemäriin rakentamistarve 100–150 m. Kustannus 7000–12000 €.. 3 p.

Maisema

Sijaitsee peltoalueella, jonka sijainti hankala kaava-alueen keskellä. Sopii tiiviiseen ja matalaan rakentamiseen. 3 p.

Sijainti

Ilman virtaukset vähäisiä. Kt. 69 melusuojaus 2 p.

Rakennettavuus

Osin orgaanisia maa-aineksia. 1p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä 900 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli 500 metriä. Kunnan kuntopolku ja latu 1900 m. Syväjärven uimaranta 600 m. 3 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Alueella ei ole erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja, 2 p.

Rannan läheisyys

Toteutusalue ei ranta-alueella. 1 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Kuntakeskuksen yleiset virkistysalueet. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä välittömästi kunnan keskusta-alueella. Vähentää merkittävästi yhdyskuntarakenteen hajoamista. 3 p.

Kustannus kunnalle/tontti	8000-13000 €/tontti
Pisteet	48 p.
Käyttöönottojärjestys	5.

5.1.6 VUOHINIEMI

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen. Alue rajautuu kunnan omistamaan maa-alueeseen, johon voidaan myös osoittaa tonttireserviä. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 5–10 kytkettyjen pientalojen korttelia ja 10–15 erillistä omakotitaloa. Vaihtoehtoisesti alueelle voidaan sijoittaa 20–30 erillistä omakotitaloa. 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella. Sijaitsee välittömässä asemakaava-alueen läheisyydessä.

Maapolitiikka

Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 30–60 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 50–120 ratkaisusta riippuen. 2 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 15 000–20 000 €. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 500–1500 m etäisyydellä. 2 p.

Etäisyys kouluista

Alue sijaitsee koulukeskuksen lähistöllä. Perusasteen koulu on 2500 m ja lukio 1000 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 2 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Tallivirran- ja Vuohiniementien kautta. Tie joudutaan perusparantamaan. Uutta kokoojatieta joudutaan rakentamaan noin 200–250 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 120 000–200 000 €. 2 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 5000 € vuosi. Alue sijaitsee rinteessä, mikä lisää alueen hiekoitustarvetta.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Ei merkittävästi haittaa muuta liikennettä. 2 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Voidaan toteuttaa korttelikohtaisin ratkaisun ja johtaa Opintielle. 2 p.

Yhdyskuntatekniikka

Kaukolämpöverkko ulottuu alueen reunalle. Voidaan liittää kunnalliseen kaukolämpöverkkoon. 3 p.

Sähköverkko

Lähin sähkölinja kulkee alueen länsipuolitse. Keski- tai pienjänniteverkon rakentamistarve on noin 350–550 m. Kustannus 20 000–35 000 €. 2 p.

Vesijohto

Alueella on vesijohto. Uuden runkoverkon (200–300 m) alueelle rakentamiskustannukset 10 000–20 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 30–60 x 4000 € = 90 000–150 000 €. 2 p.

Viemäröinti

Viemäröinti voidaan toteuttaa viettona. Runkoviemärin rakentamistarve 300–400 m. Kustannus 20 000–30 000 €. 3p.

Maisema

Sijaitsee avoimella rinnealueella. Melko jyrkät korkeuserot itään kohti Toholahtea. 3 p.

Sijainti

Itärinteellä. Sijaitsee korkealla muuhun ympäristöön nähden, joten kylmän ilman virtaukset vähäisiä. Nykyinen rinnealueiden vähäinen peitteisyys aiheuttaa tuulisuutta. 2 p.

Rakennettavuus

Orgaanista entistä peltoaluetta, joskin alla soraa tai moreenia. 2 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä noin 2000 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli noin 2500 metriä. Kunnan kuntopolku ja latu vieressä. Pitkälahden uimaranta noin 1700 m. 2 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Alueella ei ole erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja, koska toteuttamisaluetta on voimakkaasti muokattu. 3 p.

Rannan läheisyys

Toholahden rannalla. Kaikista asunnoista on saatavissa näköyhteys vesistöön. Voidaan osaksi toteuttaa omarantaisena. 2 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Virkistys- ja viheralueet voidaan osoittaa ranta-alueelle. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä välittömästi kunnan keskusta-alueella. Vähentää merkittävästi yhdyskuntarakenteen hajoamista. 3 p.

Kustannus kunnalle/tontti	3500–6500 €
Pisteet	45 p.
Käyttöönottojärjestys	6.

5.1.7 KOTIAHO

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 3–5 kytettyjen pientalojen korttelia ja 5–10 erillistä omakotitaloa. Vaihtoehtoisesti alueelle voidaan sijoittaa 10–20 erillistä omakotitaloa. 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella. Sijaitsee välittömässä asemakaava-alueen läheisyydessä.

Maapolitiikka

Kunnalle ei tontteja. Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 30–50 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 50–80 ratkaisusta riippuen. 1 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 10 000–15 000€. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 750–2000 m etäisyydellä. 2 p.

Etäisyys kouluista

Alue sijaitsee välittömästi koulukeskuksen lähistöllä. Perusasteen koulu on noin 900 m ja lukio noin 2200 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 2 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Kerkonkoskientien kautta. Uutta kokoojatietä joudutaan rakentamaan noin 200–350 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 100 000–200 000 €. 2 p. Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 3000 € vuosi.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Ajoneuvo yhteys järjestettävissä Kerkonkoskientien kautta tai vaihtoehtoisesti Savijärventien kautta. 2 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Alueen käyttöönotto edellyttää kevyen liikenteen tunnelin rakentamista Kivisalmientien ali, jonka varressa kevyenliikenteen väylä. 1 p.

Yhdyskuntatekniikka

Kaukolämpöverkko on noin 700 metrin päässä. Voidaan toteuttaa yhteinen uusi lämpökeskus = 1 piste.

Sähköverkko

Lähin sähkölinja kulkee Kivisalmientien eteläpuolella. Pienjänniteverkon rakentamistarve 200–300 m. Kustannus 10 000–15 000 €. 2 p.

Vesijohto

Alueella on vesijohto. Verkoston rakentamiskustannus 10 000–20 000 € ratkaisun laajuudesta riippuen. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 10–15 x 4000 € = 50 000–70 000 €. 2 p.

Viemäröinti

Alueella on siirtoviemärin runkoputki. Viemäröinti voidaan toteuttaa osin viettona. Uuden verkoston rakentamistarve 150–250 m. Kustannus 10 000–20 000 €. 3 p.

Maisema

Sijaitsee keskeisellä paikalla avoimella alueella. Toteuttaminen avoimelle alueelle parantaa maisemakuvaa. 3 p.

Sijainti

Avoimuus aiheuttaa tuulisuutta. 2 p.

Rakennettavuus

Osin orgaanisia maa-aineksia, osin erittäin rakentamiskelpoista harjujaksoa. 2 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä noin 1400 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli noin 900 metriä. Kunnan kuntopolku noin 2500 m ja urheiluseuran ylläpitämä latu vieressä. Pitkälahden uimaranta noin 1800 m. 2 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Alueella ei ole luonnonsuojelullisia arvoja, koska osin entistä maanviljelysaluetta 2 p.

Rannan läheisyys

Savijärven rantaan noin 300 m. Ei voida toteuttaa omarantaisena. 1 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Toteutusalue ei ranta-alueella. 3 p.

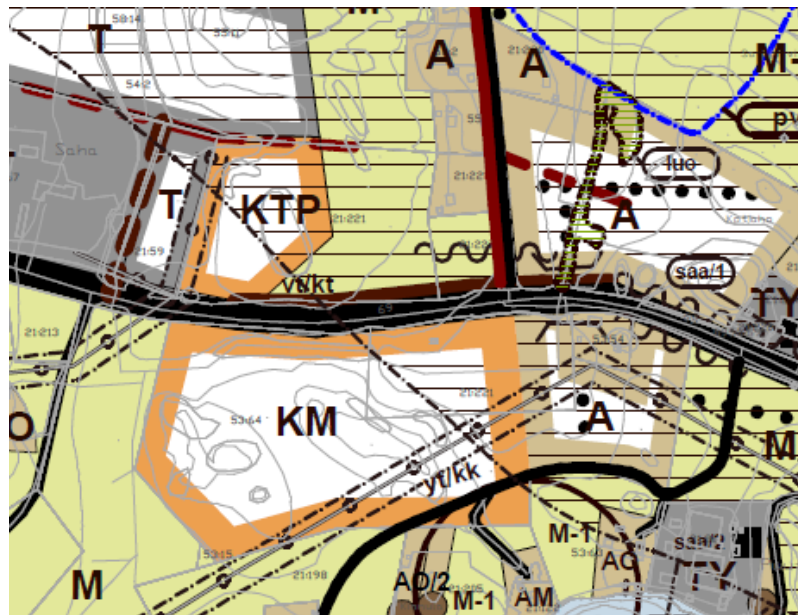
Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä välittömästi kunnan keskusta-alueella. Vähentää yhdyskuntarakenteen hajoamista. 2 p.

Kustannus kunnalle/tontti 4 500–10 000 €/tontti

Pisteet 38 p.

Käyttönottojärjestys 7.

Kuva 27. Kotiahon alue. Kaavaluonnoksessa asuinalueen paikalle esitettiin kaupallisten palveluiden aluetta, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön (KM). Kuvan kaavaehdotuksessa KM -alue sijoittuu Kivisalmentien eteläpuolelle, mahdollistaen Kotiahon alueen kehittämisen asuinalueena.

5.1.8 KATTILAVIRTA

Omistus

Maa-alueen omistaa Savon kehitysvammapiirin kuntainliitto. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 7–9 kytettyjen pientalojen korttelia ja 6–12 erillistä omakotitaloa. Vaihtoehtoisesti alueelle voidaan sijoittaa 20–30 erillistä omakotitaloa. Tuotto tonttien myynnistä kunnalle on noin 60 000–100 000 €. 2 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Yleishyödyllisen yhteisön omistuksessa. Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella.

Maapolitiikka

Alueelle sijoittuu tontteja yli viiden vuoden tarvetta vastaava määrä. Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 30–60 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 50–100 ratkaisusta riippuen. 2 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle sekä kaavoitussopimuksen, joka suurimmalta osin kattaa kaavoituskustannukset (asemakaavoituksen kustannukset noin 10 000–15 000 €). Vaihtoehtoisesti tässä osayleiskaavassa osoitetaan 2-4 rakentamispaikkaa ja alueen jatko-kaavoitus ratkaistaan myöhemmin.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksen ulkopuolella. Kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 1,5–2,5 km etäisyydellä. 2 p.

Etäisyys kouluista

Perusasteen koulu on noin 2000 m ja lukio noin 2600 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 2 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on yleisen tien Rautalammin tien (5451) kautta. Käytännössä alueelle joudutaan rakentamaan uusi Rautalammin tien suuntainen kokoojatie, mikäli tavoiteltu rakennusoikeus toteutuu. Uutta kokoojatieta joudutaan rakentamaan noin 400–650 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 150 000–200 000 €. 2 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 5000 € vuosi. Alue sijaitsee rinteessä, mikä lisää alueen hiekoitustarvetta.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Osittainen toteuttaminen on mahdollista siten että Rautalammin tielle osoitetaan muutama suora liittymä, mikä voi aiheuttaa vaaratilanteita. Uuden kokoojatie rakentaminen ei aiheuta muutoksia liikenneturvallisuuteen. 2 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Vaatii kevyen liikenteen väylän rakentamisen. 1 p.

Yhdyskuntatekniikka

Toteutettavissa kiinteistökohtaisilla lämpöjärjestelmillä. 1 p.

Sähköverkko

Keskijännitelinja kulkee alueen läpi. Uutta verkkoa noin 100–200 m. Kustannus 5 000–10 000 €. 3 p.

Vesijohto

Rakentamistarve noin 400 m. Kustannus 20 000–25 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 10–20 x 4000 € = 50 000–80 000 €. 2p.

Viemärointi

Viemärointi voidaan toteuttaa viettona. Runkoviemärin rakentamistarve 300–400 m. Kustannus 20 000–25 000 €. 3 p.

Maisema

Sijaitsee metsäisellä ranta-alueella. Rantapuusto tulisi säilyttää alueella. 2 p.

Sijainti

Sijaitsee itärinteellä. Ilman virtaukset Äijäveden ja Kattilavirran kautta. Tuulisuutta. 2 p.

Rakennettavuus

Hyvä. Maaperä soraa tai moreenia. 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä noin 2000 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli noin 2000 metriä. Kunnan kuntopolku noin 2500 m. Pitkälahden uimaranta noin 1500 m. 1 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Lähistöltä on löydetty muinaismuistoja (Kuutinharju). 0 p.

Luonnonsuojelu

Alueella ei ole erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja. Rantapuusto tulee säilyttää maisemallisista syistä. 1 p.

Rannan läheisyys

Äijäveden läheisyydessä. Kaikista asunnoista on saatavissa näköyhteys vesistöön. Ei voida toteuttaa omarantaisena. 2 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Toteutusalue ranta-alueella. Voidaan toteuttaa siten että ranta-alueiden virkistyskäyttöarvo ei vaarannu. 2 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä kunnan keskusta-alueella. Hajottaa yhdyskuntarakennetta keskusta-alueella. 1 p.

Kustannus kunnalle/tontti 7500–8500 €/tontti

Pisteet 36 p.

Käyttöönottojärjestys 8.

5.1.9 KILPILAMMEN LUOTEISPUOLI

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 15–25 erillistä pientaloa. 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitus sopimuksella. Alue sijaitsee Kilpilammen luoteis- ja länsirannalla. Kantatilatarkastelun ja tasapuolisuustarkastelun perusteella järven rannalle ei voi sijoittaa enempää rantatontteja. Rantavyöhykkeen ulkopuolelle voidaan osoittaa enintään 2-4 erillisomakotitonttia suunnittelutarveratkaisulla. Alueen käyttöönotto vaatii asemakaavan laajennuksen alueelle.

Maapolitiikka

Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 2–25 asuntoa ratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 3–50 ratkaisusta riippuen. 1 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 10 000–15 000 €. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella. Vaihtoehtoisesti tässä osayleiskaavassa osoitetaan 2–4 ei omarantaista rakentamiskohtaa ja alueen jatko-kaavoitus ratkaistaan myöhemmin kunnan muiden reservialueiden toteuduttua.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee hieman etäällä kunnan palveluista. Kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat noin 2–4 km etäisyydellä. Hajottaa merkittäväällä tavalla yhdyskuntarakennetta 1 p.

Etäisyys kouluista

Perusasteen koulu on noin 2,7 km ja lukio noin 3,9 km etäisyydellä. Alue sijaitsee kouluista melko kaukana, mutta koulukuljetuskustannuksia ei kuitenkaan ole. 2 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Kerkonkoskientien kautta. Alue sijaitsee harjulla, mikä säästää tien perustamiskustannuksia. Uutta kokoojatieta joudutaan rakentamaan noin 200–500 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 100 000–350 000 €. 2 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 5000–10 000 € vuosi.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Alue rajautuu Kerkonkoskientien varteen, jossa on jo suoraan useita tonttiliittymiä. Alueen toteuttaminen vaatii oman liittymän ja mahdollisesti seututien muutoksia. 1 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Alueen asemakaavoittaminen edellyttää kevyen liikenteen väylän rakentamista Kerkonkoskientien varteen Kuopiontielle. 2 p.

Yhdyskuntatekniikka

Toteutetaan kiinteistökohtaisin lämmitysjärjestelmin 0 p.

Sähköverkko

Keskijänniteverkko kulkee Kilpilammen etelä- ja kaakkoispuolitse. Matkaa alueelle on noin 700 m. Voidaan toteuttaa maakaapelina Kerkonkoskientien varressa. Rakentamistarve 700–1200 m. Kustannus 35 000–60 000 €. 1 p.

Vesijohto

Rakentamistarve noin 200 m. Kustannus 10 000–15 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 10–15 x 4000 € = 50 000–70 000 €. 2 p.

Viemärointi

Kerkonkoskientien pohjoisreunalla kulkee siirtoviemäri. Viemärointi voidaan toteuttaa osin viettona. Tien alitus edellyttää pumppaamoja. Alueen käyttöönotto pienentää olemassa olevien kiinteistöjen verkon rakentamiskustannusta Kilpilammen pohjoisrannalla. Alueen runkoviemäriin rakentamistarve 300–400 m. Kustannus 20 000–30 000 €. 3 p.

Maisema

Sijaitsee avoimella tasaisella harjualueella. Maasto helposti eroituvaa, mutta kulumista voidaan vähentää riittävästi vihervyöhykkeillä. 3 p.

Sijainti

Kilpilammenvuoren itärinteellä. Kylmän ilman virtaukset mahdollisia Kilpilammesta luoteeseen. Harjumaasto nopeuttaa sulamista ja kuivumista keväisin. 2 p.

Rakennettavuus

Erinomainen. Lajittunutta soraa, hiekkaa sekä moreenia. 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Urheiluseuran ylläpitämä latu Kerkonkoskientien pohjoispuolella. Kunnan urheilukenttä n. 3 km. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli 2,7 km. Syväjärven uimaranta 2,8 km. 1 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Alue on vedenhankinnan kannalta tärkeällä pohjavesialueella, joka kuuluu maakuntakaavassa osoitettuun Jaakonharjun harjualueeseen (MY1 307). Harjualueen ominaisuudet tulee tarkastella tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella ei ole muita erityisiä luontoarvoja. 1 p.

Rannan läheisyys

Kilpilammen rannalla. Osasta asunnoista on saatavissa näköyhteys vesistöön. Osa tonteista voidaan toteuttaa omarantaisena. 3 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Toteutusalue ei tulevia virkistys- ja viheralueita lukuun ottamatta ranta-alueella. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Ei erityisiä vaikutuksia elinkeinojen harjoittamiseen. 1 p.

Kustannus kunnalle/tontti 7 000–16 000 €/tontti

Pisteet 34 p.

Käyttöönottojärjestys 9.

5.1.10 VARIKONTIE

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 3–6 erillistä pientaloa. 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella. Alue sijaitsee Kilpilammen kaakkoispuolella. Omarantaiset rantapaikat on jo rakennettu. Kantatilatarkastelun ja tasapuolisuustarkastelun perusteella järven rannalle ei voi sijoittaa enempää rantatontteja. Alueen käyttöönotto vaatii asemakaavan laajennuksen alueelle.

Maapolitiikka

Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 2–10 asuntoa ratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 3–15 ratkaisusta riippuen. 1 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 7 000–10 000 €. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee hieman etäällä kunnan palveluista. Kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 1,5–3 km etäisyydellä. Hajottaa merkittäväällä tavalla yhdyskuntarakennetta. 1 p.

Etäisyys kouluista

Perusasteen koulu on noin 1,9 km ja lukio 3,2 km etäisyydellä. Alue sijaitsee kouluista melko kaukana, mutta koulukuljetuskustannuksia ei kuitenkaan ole. 2 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Kivisalmentien kautta. Alue sijaitsee harjulla, mikä säästää tien perustamiskustannuksia. Uutta kokoojatieta joudutaan rakentamaan noin 150 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 50 000–75 000 €. 2 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 400–1 000 € vuosi.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Alue rajautuu Kerkonkoskientien varteen, jossa on jo suoraan useita tonttiliittymiä. Alueen toteuttaminen vaatii oman liittymän ja mahdollisesti seututien muutoksia. 1 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Alueen asemakaavoittaminen edellyttää kevyen liikenteen väylän rakentamista Kerkonkoskientien varteen Kivisalmentielle. 2 p.

Yhdyskuntateknikka

Erilliset talouskohtaiset lämmitysratkaisut = 0 p.

Sähköverkko

Keskijänniteverkko kulkee alueen läpi. Tonttien sähkönsyöttö voidaan toteuttaa maakaapelina Kerkonkoskientien varressa pienjänniteverkkona. Rakentamistarve 300–400 m. Kustannus 15 000–20 000 €. 3 p.

Vesijohto

Rakentamistarve 100 m. Kustannus 5 000–7 500 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 3–6 x 4000€ = 12 000–24 000€. 2 p.

Viemäröinti

Kerkonkoskientien pohjoisreunalla kulkee siirtoviemäri. Viemäröinti voidaan toteuttaa osin viettona. Tien alitus edellyttää pumppaamoja. Alueen käyttöönotto pienentää olemassa olevien kiinteistöjen verkon rakentamiskustannusta Kilpilammen pohjoisrannalla. Alueen viemäriverkon rakentamistarve 100–150 m. Kustannus 7000–12 000 €. 3 p.

Maisema

Sijaitsee avoimella tasaisella harjualueella. Maasto helposti erooituvaa, mutta kulumista voidaan vähentää riittäväillä vihervyöhykkeillä. 3 p.

Sijainti

Kilpilammenvuoren länsirinteellä. Kylmän ilman virtaukset mahdollisia Savijärven suuntaan. Harjumaasto nopeuttaa sulamista ja kuivumista keväisin. 2 p.

Rakennettavuus

Erinomainen. Lajittunutta soraa, hiekkaa sekä moreenia. 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Urheiluseuran ylläpitämä latu Kerkonkoskientien pohjoispuolella. Kunnan urheilukenttä noin 2,4 km. Matti Lohen koulun liikuntasali ja uimahalli noin 1,9 km. Pitkälahden uimaranta noin 2,8 km. 1 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Alue on vedenhankinnan kannalta tärkeällä pohjavesialueella, joka kuuluu maakuntakaavassa osoitettuun Jaakonharjun harjualueeseen (MY1 307). Harjualueen ominaisuudet tulee tarkastella tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Alueella ei ole muita erityisiä luontoarvoja. 1 p.

Rannan läheisyys

Rantavyöhykkeellä. Osasta asunnoista on saatavissa näköyhteys vesistöön. 2 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Lähirannat on rakennettu. 1 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Ei erityisiä vaikutuksia elinkeinojen harjoittamiseen. 1 p.

Kustannus kunnalle/tontti 22 000–29 000 €/tontti

Pisteet 34 p.

Käyttöönottajärjestys 10.

5.1.11 PERSONLAMPI

Omistus

Maa-alueen omistaa yksityinen. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 5-10 kytettyjen pientalojen korttelia ja 10–20 erillistä omakotitaloa.

Vaihtoehtoisesti alueelle voidaan sijoittaa 10–30 erillistä omakotitaloa 1 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Mahdollista toteuttaa kaavoitussopimuksella. Sijaitse asemakaava-alueen läheisyydessä.

Maapolitiikka

Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 20–60 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 50–120 ratkaisusta riippuen. 2 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 15 000–20 000 €. Kustannus voidaan kattaa kaavoitussopimuksella. 1 p.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee kuntakeskuksen läheisyydessä. Kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 1,5–3 km etäisyydellä, mikä hajottaa yhdyskuntarakennetta. 1 p.

Etäisyys kouluista

Perusasteen koulu on noin 1,9 km ja lukio noin 3,2 km etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 2 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Korholantien ja Rautalammintien kautta. Voidaan toteuttaa liittyminä Korholantielle. Kustannus tien parantamisesta on noin 10 000–15 000 €. Uutta katua joudutaan rakentamaan noin 200–900 metriä alueen ratkaisusta riippuen. Kustannus tien rakentamisesta on noin 100 000–700 000 €. 1 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 2000–5000 € vuosi.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Ei merkittävästi heikennä liikenneturvallisuutta. 2 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Ei merkittävästi heikennä liikenneturvallisuutta. 2 p.

Yhdyskuntatekniikka

Toteutetaan kiinteistökohtaisilla järjestelmillä. 1 p.

Sähköverkko

Lähin keskijännitelinja kulkee kannaksen etelärantaa pitkin. Uusien liittymien rakentamistarve noin 300–400 m. Kustannus 15 000–20 000 €. 1 p.

Vesijohto

Rakentamistarve noin 200–400 m alueen laajuudesta riippuen. Kustannus 10 000–35 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 5-30 * 4000 € = 20 000–120 000 €. 2 p.

Viemärointi

Viemärointi voidaan toteuttaa viettona. Viemäriverkon rakentamistarve 300–800 m ratkaisusta riippuen. Kustannus 20 000–60 000 €. 2 p.

Maisema

Sijaitsee harjualueella, jossa osin hakkuukypsä, osin taimikko. 2 p.

Sijainti

Hieman kaukana kunnan kaava-alueista. 1 p.

Rakennettavuus

Hyvät perustamisolosuhteet. 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukentälle noin 2,3 km. Matti Lohen koulun liikuntasalille ja uimahallille noin 1,9 km. Kunnan kuntopolulle noin 3,5 km. Pitkälahden uimarannalle noin 2,8 km. Korholantie on tärkeä kävelyreitti. Alueella on latu. 2 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja. Sijaitsee lähellä kulttuurihistoriallisesti arvokasta peltoaluetta. 1 p.

Luonnonsuojelu

Alueella ei ole erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja, koska toteuttamisalue on metsätalousmaata ja osin soranottoalueena. Alue kuuluu osin maakuntakaavassa osoitettuun Jaakonharjun harjualueeseen (MY1 307). Harjualueen ominaisuudet tulee tarkastella tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. 2 p.

Rannan läheisyys

Alueen keskellä sijaitsee Personlampi, joka asettaa haasteita suunnittelulle, mutta joista voidaan tehdä koko alueen maisemallinen elementti. 2 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

Toteutusalue on ranta-alueella. Personlampi on vesistönä alle 1 ha, eikä sille tule osoittaa suoraan rakennuspaikkoja. Rannat tulee säilyttää yleisenä esim. puiston keskellä. Katso edellinen kohta. 2 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä kunnan keskusta-alueella. Hajottaa yhdyskuntarakennetta keskusta-alueella. 1 p.

Kustannus kunnalle/tontti	15 000–30 000 €
Pisteet	34 p.
Käyttöönottojärjestys	11.

5.1.12 TALLIVIRTA

Omistus

Maa-alueen omistaa kunta. Alue rajautuu kunnan omistamaan maa-alueeseen, johon voidaan myös osoittaa tonttireserviä. Alueelle voidaan sijoittaa arviolta 3–5 kytkettyjen pientalojen korttelia tai 5–10 erillistä omakotitaloa. Tuotto tonttien myynnistä kunnalle on noin 20 000–40 000 €. 2 p.

Maanomistajien tasapuolisuuden toteutuminen

Kunnan omistama alue.

Maapolitiikka

Kunnalle tulee omistukseen tontteja noin 1-3 vuoden tarvetta vastaava määrä. Asuntoja alueelle on mahdollista toteuttaa 5–15 asuntoa asemakaavaratkaisusta riippuen. Asukkaita alueelle tulee näin noin 10–35 ratkaisusta riippuen. 2 p.

Toteuttamistapa

Hanke vaatii toteutuakseen asemakaavan laatimisen alueelle. Kustannus tästä on noin 10 000–15 000 €. Aluetta ei kannata asemakaavoittaa. Tässä osayleiskaavassa osoitetaan 2–4 rakennuspaikkaa.

Etäisyys kuntakeskuksesta

Alue sijaitsee välittömästi kuntakeskuksessa. Lähes kaikki kaupalliset ja kunnalliset palvelut sijaitsevat 1500–3000 m etäisyydellä. 1 p.

Etäisyys kouluista

Perusasteen koulu on 2500 m ja lukio 1500 m etäisyydellä. Koulukuljetuskustannuksia ei siten ole. 1 p.

Tiekustannukset

Tieyhteys alueelle on Tallivirrantien kautta. Tietä joudutaan perusparantamaan (asfaltointi) noin 500–750 metriä. Kustannus tien rakentamisesta on noin 120 000–225 000 €. 1 p.

Lopullinen kustannus on riippuvainen asemakaavaratkaisusta ja liittymien määrästä.

Aurauksen ja puhtaanapidon kustannukset ovat noin 5000 € vuosi. Alue sijaitsee rinteessä, mikä lisää tiealueen hiekoitustarvetta.

Ajoneuvoliikenteen turvallisuus

Tien tuleva kaltevuus paikoin 3–5 astetta, mikä voi aiheuttaa vaaratilanteita. 1 p.

Kevyen liikenteen turvallisuus

Ei erillistä kevyen liikenteen väylää. 1 p.

Yhdyskuntatekniikka

Toteutettavissa erilaisin kiinteistökohtaisin järjestelmin. 1 p.

Sähköverkko

Keskijännitelinja kulkee alueen poikki. Pienjänniteverkon rakentamistarve 50–150 m. Kustannus 5 000–15 000 €. 3 p.

Vesijohto

Rakentamistarve 500 m. Kustannus 25 000–30 000 €. Vesijohto- ja viemäri liittymämaksut yht. 5–10 x 4000€ = 20 000–40 000 €. 2 p.

Viemärointi

Viemärointi voidaan toteuttaa viettona. Runkoviemärin rakentamistarve 300–400 m. Kustannus 20 000–30 000 €. 2 p.

Maisema

Sijaitsee avoimella rinnealueella. Melko jyrkät korkeuserot itään kohti Tallivirtaa, mikä käytännössä estää rakentamisen välittömästi ranta-alueelle. 1 p.

Sijainti

Itärinteellä. Sijaitsee korkealla muuhun ympäristöön nähden, joten kylmän ilman virtaukset vähäisiä. Tallivirran suuntaiset ilman suihkuvirtaukset mahdollisia. 1 p.

Rakennettavuus

Avokalliota tai moreenin peittämää kalliokiviainesta. 3 p.

Virkistysalueiden läheisyys

Kunnan urheilukenttä 2000 m. Matti lohen koulun liikuntasali ja uimahalli 2500 metriä. Kunnan kuntopolku ja latu sijaitsevat vieressä. Pitkälahden uimaranta 1500 m. 2 p.

Kulttuuriympäristökohteet ja muinaismuistot

Alueella ei ole muinaismuistoja, eikä rakennusperintökohteita. 2 p.

Luonnonsuojelu

Liito-oravahavainto. 0 p.

Rannan läheisyys

Sijainti Tallivirran rannalla. Kaikista asunnoista on saatavissa näköyhteys vesistöön. Ei voida toteuttaa omarantaisena. 3 p.

Rakentamattomien ranta-alueiden riittävyys

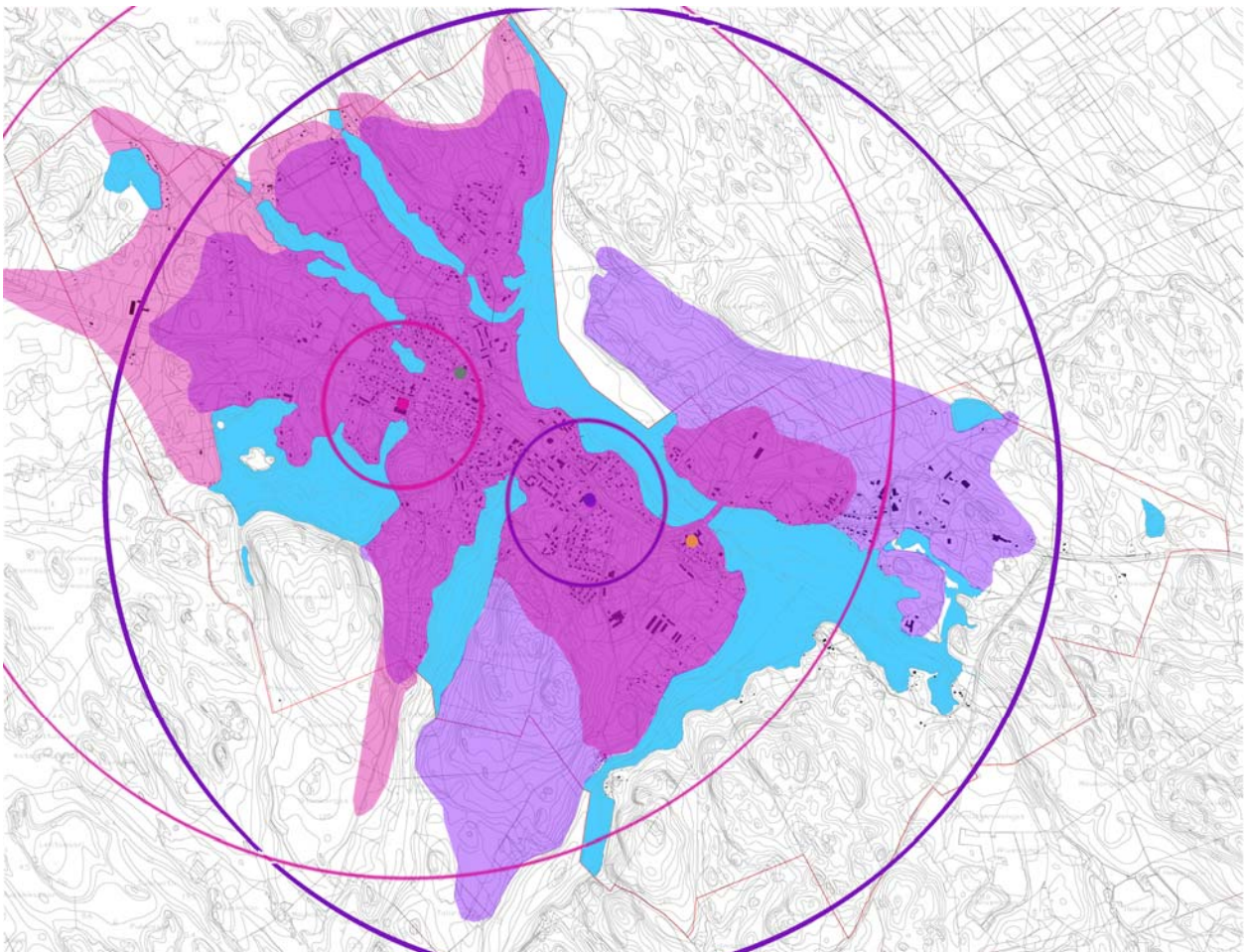
Toteutusalue ei tulevia virkistys- ja viheralueita lukuun ottamatta ranta-alueella. 3 p.

Vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen

Lisää lähipalvelujen käyttöä kunnan keskusta-alueella. Hajottaa yhdyskuntarakennetta keskusta-alueella. 1 p.

Kustannus kunnalle/tontti	14 000–23 000 €
Pisteet	33 p.
Käyttöönottojärjestys	12.

Kaikki edellä tarkastellut alueet sijaitsevat Rautalammin keskustaajaman koulureviirin alueella (alue, jonka etäisyys tietä pitkin on enintään 3 km koululta). Tällöin ei tarvita erityisjärjestelyjä koulukyydityksen osalta.

Kuva 28. Rautalammin keskustan koulureviirit: Matti Lohen koulu ja Ratsastuslukio. Ulompi ympyrä on 3 km säde, sisempi ympyrä on 500 m. Väritetyt alueet näyttävät 3 km saavutettavuusalueen teitä pitkin.

5.2 OSAYLEISKAAVASTA SAATU PALAUTE

Yhteenveto osayleiskaavaluonnoksen yhteydessä saadusta palautteesta ja niihin annetuista vastineista sekä niiden johdosta suoritetuista toimenpiteistä on liitteessä 24 *Lausunnot ja mielipiteet sekä niiden huomioonottaminen*.

Yhteenveto osayleiskaavaehdotuksen nähtävilläolon aikana saadusta palautteesta ja niihin annetuista vastineista sekä niiden johdosta suoritetuista toimenpiteistä on liitteessä 25 *Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioonottaminen*.

Yhteenveto uudelleen nähtäville asetetun osayleiskaavaehdotuksen nähtävilläolon aikana saadusta palautteesta ja niihin annetuista vastineista sekä niiden johdosta suoritetuista toimenpiteistä on liitteessä 27 *Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioonottaminen*.

Yhteenveto muokatun ja uudelleen nähtäville asetetun osayleiskaavaehdotuksen nähtävilläolon aikana saadusta palautteesta ja niihin annetuista vastineista sekä niiden johdosta suoritetuista toimenpiteistä on liitteessä 28 *Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioonottaminen*.

5.3 OSAYLEISKAAVARATKAISUN VALINTA JA PERUSTELUT

Tieratkaisut

Kantatie 69:n liian suuret ajonopeudet on koettu ongelmaksi Rautalammin keskusraitilla. Äänekosken biotuotetehtaan toiminta tulee myös lisäämään keskustan läpi kulkevaa raskasta liikennettä. Osayleiskaavaluonnoksessa ja ensimmäisessä nähtävillä olleessa osayleiskaavaehdotuksessa esitetyt kiertoliittymät keskusraitin päissä olisivat hidastaneet kirkonkylän keskustan läpiajoliikennettä ja parantaneet liikenneturvallisuutta.

Kunnalla oli vahva poliittinen tahto kiertoliittymien osoittamiseksi yleiskaavassa (niitä ei yleensä yleiskaavassa esitetä). Pohjois-Savon ELY -keskuksen liikennevastuualue vastusti jyrkästi niiden esittämistä kaavakartalla. Uudelleen nähtäville asetetusta osayleiskaavaehdotuksesta kiertoliittymämerkinnät on jätetty pois. Kuopion seudun liikenneturvallisuussuunnitelmassa 2013 esitetään ajonopeuksien hillitsemistä ja kadunylityksen parantamista keskisaarekkeiden rakentamisen avulla.

Osayleiskaavaluonnoksessa ja ensimmäisessä nähtävillä olleessa osayleiskaavaehdotuksessa oli esitetty Turvallisuus- ja liikenneselvityksessä 2012 käsitellyt vaihtoehtoiset tielinjaukset uudeksi Toholahden ohitustieksi sekä uudeksi Kerkonkoskentie ohitustieksi. Tavoitteena oli parantaa teollisuusalueille johtavaa liikennöintiä ja sen turvallisuutta. Ratkaisuilla oli yhteys myös kiertoliittymiin. Uudelleen nähtäville asetetussa osayleiskaavaehdotuksessa Toholahdessa varaudutaan uuteen katulinjaukseen, jonka toteutuessa liittymät uusille teollisuustonteille saadaan ratkaistua häiritsemättä muuta liikennettä. Kerkonkoskentie alkupää kantatie 69:ltä on osoitettu merkittävästi parannettavaksi tieosuudeksi.

Rantarakentamisen mitoitus, rantaviivatarkastelu

Rantarakentamisen mitoitusperusteet on selvitetty kohdassa 3.4 *KANTATILA- JA RANTAVIIVASELVITYS*. Mitatun rantaviivaan pituus on osayleiskaava-alueella yhteensä noin 35 km. Mitatusta rantaviivasta on oikeusvaikutteisen yleiskaavan vaikutuspiirissä asemakaavan ulkopuolella noin 23 km. Kantatilaselvitys, joka sisältää osayleiskaava-alueen asemakaavan ulkopuolella sijaitsevien rantatonttien kiinteistöluettelon sekä rantaviiva- ja rakennuspaikkalaskelman, on tämän selostuksen liitteenä (liite 6). Selvitysten perusteella uusia rakennuspaikkoja osoitetaan asemakaava-alueen ulkopuolella osayleiskaavoitettavan alueen rannoille 33 kpl jo olemassa olevien 75 rakennuspaikan lisäksi (lisäys nykytilanteeseen noin 44 %).

Osayleiskaavassa esitetyt rantarakentamispaikat sijoittuvat pääasiassa jo suurimmaksi osaksi rakentuneelle Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030 taajamatoimintojen alueeksi osoitetulle alueelle (A -vyöhyke) sekä taajamarakennetta tukevalle taajaman lähivaikutusalueelle (B -vyöhyke). Lisärakentaminen on mitoitettu käyttäen Pohjois-Savon ELY-keskuksen vaatimaa ns. Etelä-Savon muuntomallia. Mitoitusluvuksi A -vyöhykkeelle on osoitettu 7 rantarakentamispaikkaa/ muunnettu rantakilometri, ja B -vyöhykkeelle 6 rantarakentamispaikkaa/ muunnettu rantakilometri.

Etelä-Savon muuntomallin mukaisesti vastaranta jopa 300 m päässä ja siitä lähempänä, vähentää voimakkaasti rakennusoikeuteen laskettavaa mitoitusrantaviivaa. Rautalammin keskustan ympäristölle

ominaisten kapeiden vesistöjen vuoksi kyseinen mitoitusmalli vähentää voimakkaasti aiemmassa kaavaehdotuksessa esitettyjä rantarakentamiskaikkoja.

Martinniemessä Syväjärven pohjoispuolella rantarakentaminen ratkaistaan asemakaavoituksella (ks. asumisen laajentumisalueet: 5.1.4 Martinniemi).

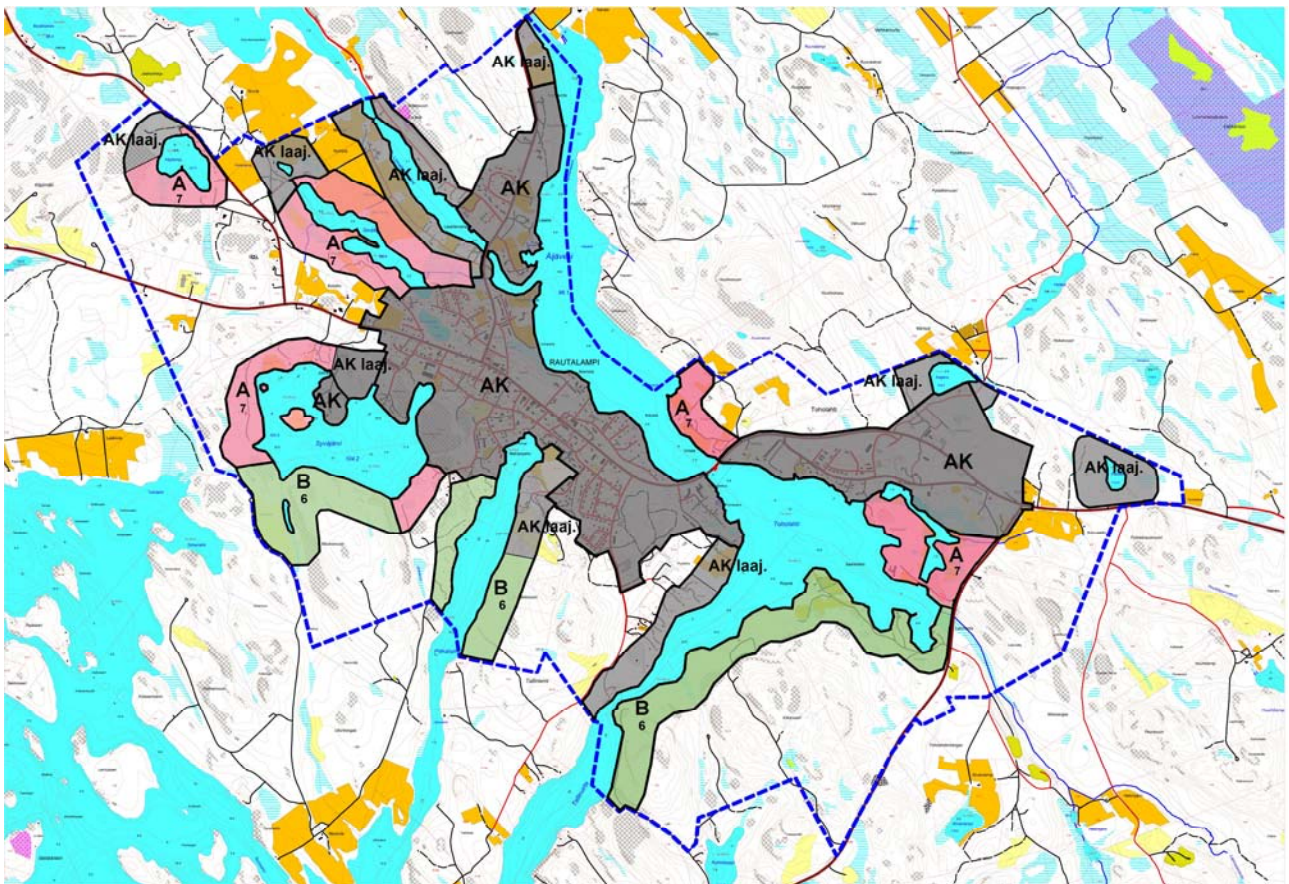
Hankaveden Pitkälahden pohjukka Rämäkkövuoren juurella ratkaistaan asemakaavoituksella (ks. asumisen laajentumisalueet, kohta 5.1.3 Rämäkkövuori).

Myös Kilpilammen luoteisranta ratkaistaan asemakaavalla (ks. asumisen laajentumisalueet: kohta 5.1.9 Kilpilammen luotesipuoli).

Toholahdella Kotasaarella maanomistajalle kuuluisi tasapuolisuusvertailun perusteella 3 rantarakentamiskaikkaa, joita maanomistaja ei halunnut.

Osayleiskaava-alueella Kattilavirta, Liimattalansalmi sekä Äijäveden Toholahden kirkonkylän puoleinen ranta ovat jo nyt täyteen rakennetut. Näiden alueiden mahdollinen lisärakentaminen tulee ratkaista asemakaavoituksella. Sama koskee piebiä järviä ja lampia kuten Kaijärvi, Palolampi ja Personlampi. Muilta osin rakennuspaikat voidaan kunnan tavoitteiden mukaisesti sijoittaa osayleiskaavoitettavalle alueelle maanomistajien tasapuolisuutta noudattaen ja siten, että ne eivät vaaranna luonto- ja maisema-arvoja. Rannoille jätetään riittävästi rantayhteyksiä lähivirkistysalueiden ja MY sekä M-1 -alueiden kautta (ks. Kuva 30. Yleiskaava-alueen vapaat rannat).

Osayleiskaava-alueen rantavyöhykkeet on jaettu rakentamistilanteen ja keskustatoimintoihin liittyvän sijainnin perusteella kahteen mitoitusvyöhykkeeseen kuvan 29 mukaisesti.

Kuva 29. Rautalammin keskustan osayleiskaava-alueen rantavyöhykkeet. AK osoittaa asemakaava-alueen. A ilmaisee jo pääosin rakentuneen taajamatoimintojen alueen ja B harvemmin rakennetun Taajaman lähivaikutusalueen. Luku kirjaimen alla osoittaa A ja B -vyöhykkeillä kunkin vesialueen rantojen kantatilataarkasteluun sekä rantaviivaselvitykseen perustuvan rantarakentamisen mitoitusluvun rantarakentamiskaikkaa/muunnettu rantaviivakilometri. Muunnettu rantaviiva on laskettu ns. Etelä-Savon muuntomallin mukaisesti.

Ranta-alueiden kehittäminen on kunnan sekä maanomistajien yleiskaavalle asettamien tavoitteiden mukaista (4.2. Osayleiskaavan tavoitteet). Alueille on tärkeää voida osoittaa jo olemassa olevaa rakennetta täydentävää rakentamista.

Kunnan tavoite on kehittää:

- yritys- ja palvelutoimintaa.
- laadukasta vesistöjen läheisyyteen tukeutuvaa asumista keskustan palveluihin tukeutuen.
- täydentää ja tiivistää taajamakeskustan olemassa olevaa rakennettua ympäristöä.

Maaomistajille ja osallisille suunnatun kyselyn sekä yleisötilaisuuksien kautta on tullut esiin seuraavia maanomistajien tavoitteita:

- kesähuviloiden muuttaminen ympärivuotiseen käyttöön.
- vesistöjen läheisyyteen sijoittuvan pientalorakentamisen lisääminen.
- palvelujen ja virkistysmahdollisuuksien parantaminen.
- liikenneturvallisuuden parantaminen.

Laajat M ja MY -alueet sekä niiden rakentamattomat rannat palvelevat myös virkistäytymistä. Vapaita rantoja on riittävästi (ks. kuva 31).

Kaupallisten toimintojen ratkaisut

Nykykaupan tilavaatimuksen täyttävien yksiköiden sijoittamiselle kirkonkylän taajaman alueelle on kunnan sijainnin johdosta (sijainti kapealla kannaksella vesistöjen keskellä) vain vähän mahdollisuuksia. Siksi Rautalammilla kilpailua kaupan osalta on niukasti. Vähittäiskaupan suuryksikön mahdollistava alue (KM) sekä kaupallisille palveluille ja työpaikoille varatut alueet (KTP) sijoittuvat taajamarakenteen ja tavoitettavuuden kannalta edullisiin solmukohtiin nauhamaisen taajamarakenteen päihin, parantaen edellä mainittua tilannetta.

Yleiskaavan keskustatoimintojen (C -merkintä) tueksi sijoittuvat kaupallisten palveluiden alueet KM (vähittäiskaupan suuryksikön mahdollistava aluevaraus) ja KTP (Kaupallisten palvelujen ja työpaikkojen alue) nauhamaisen keskustarakenteen päissä mahdollistavat paremman kaupallisten palveluiden tason ja kilpailun sekä niiden tavoitteiden mukaisen kehittämisen kirkonkylän keskustaajamassa.

Maisemaselvityksen (liite 4) maisemainventointikartassa mainitut kehittämisen paikat (2 avoin rakentamaton paikka keskellä keskusraittia, ja 4 puutteellisesti maisemoitu soranottopaikka) on ratkaistu yleiskaavassa sijoittamalla ensin mainitulle avoimelle paikalle keskustatoimintojen alue (C) ja jälkimmäiselle paikalle raittia täydentäen palvelujen ja hallinnon alue (P).

6 YLEISKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Odotettavissa olevien vaikutusten arviointi tapahtuu asiantuntijoiden, viranomaisten, maanomistajien, asukkaiden ja suunnittelijoiden kanssa yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa. Arvioinnin lähtökohtana ovat aiemmat suunnitelmat ja selvitykset, kartat, ilmakuvat sekä tehtävät selvitykset ja inventoinnit. Vaikutusten arvioinnissa verrataan kaavan mukaista tilannetta nykytilanteeseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Arviointia tarkennetaan kaavaluonnoksesta saatavan palautteen pohjalta ja suunnittelun edetessä.

6.1 Taloudelliset vaikutukset

Eri asuinalueiden rakentamisen vaikutusten arviointi on suoritettu kohdassa 5.1 *VAIHTOEHDOT, asuinalueiden vertailu ja ympäristövaikutusten arviointi*. Yleiskaavan toteutuessa taajama-alue laajenee.

Eri vaihtoehtojen yhdyskuntataloudellisia kustannuksia arvioitaessa vaikuttaa lähinnä kunnallisteknisten verkostojen läheisyys ja tonttikohhtaisten liittymien määrä.

Kaava ei merkittävästi lisää koulu- tai päiväkotipaikkojen tarvetta. Osayleiskaavan toteutuessa pienteollisuuden toimintaedellytykset, luonnonläheisen asumisen mahdollisuudet sekä matkailupalvelut ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuudet lisääntyvät Rautalammin kirkonkylän keskustaaajaman läheisyydessä.

6.2 Kaupallisten toimintojen vaikutukset

Rautalamilla ei ole suoritettu erityistä ostovoimatarkastelua, mutta Maakuntaneuvoston 2015 hyväksymässä Pohjois-Savon Kaupan maakuntakaavassa 2030 on tarkasteltu myös kaupallisten toimintojen vaikutuksia Rautalamilla. Kaupan maakuntakaavan kaavamerkintä ja -määräys ca2 korvasi Rautalammin osalta aiemman maakuntakaavan merkinnän ca21.

Kaupan maakuntakaavarakaisun periaatteena on, että yli puolet uudesta liiketilasta sijoittuu keskusta-alueille. Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavassa Rautalammin keskusta-alueelle on kaupan maakuntakaavassa osoitettujen enimmäismitoitus 7000 k-m², johon lasketaan olemassa olevat sekä uudet yli 2000 k-m² suuruiset kaupan yksiköt. Lisäksi keskustoihin voi sijoittua alle 2000 k-m² kokoisia myymälöitä.

Rautalamilla keskusta-alueen nykyinen liiketilan määrä on noin 10 800 k-m², josta kaikki kooltaan alle 2000 k-m² liiketilaa. Rautalamilla ei siis vielä sijaitse yli 2000 k-m² liiketiloja.

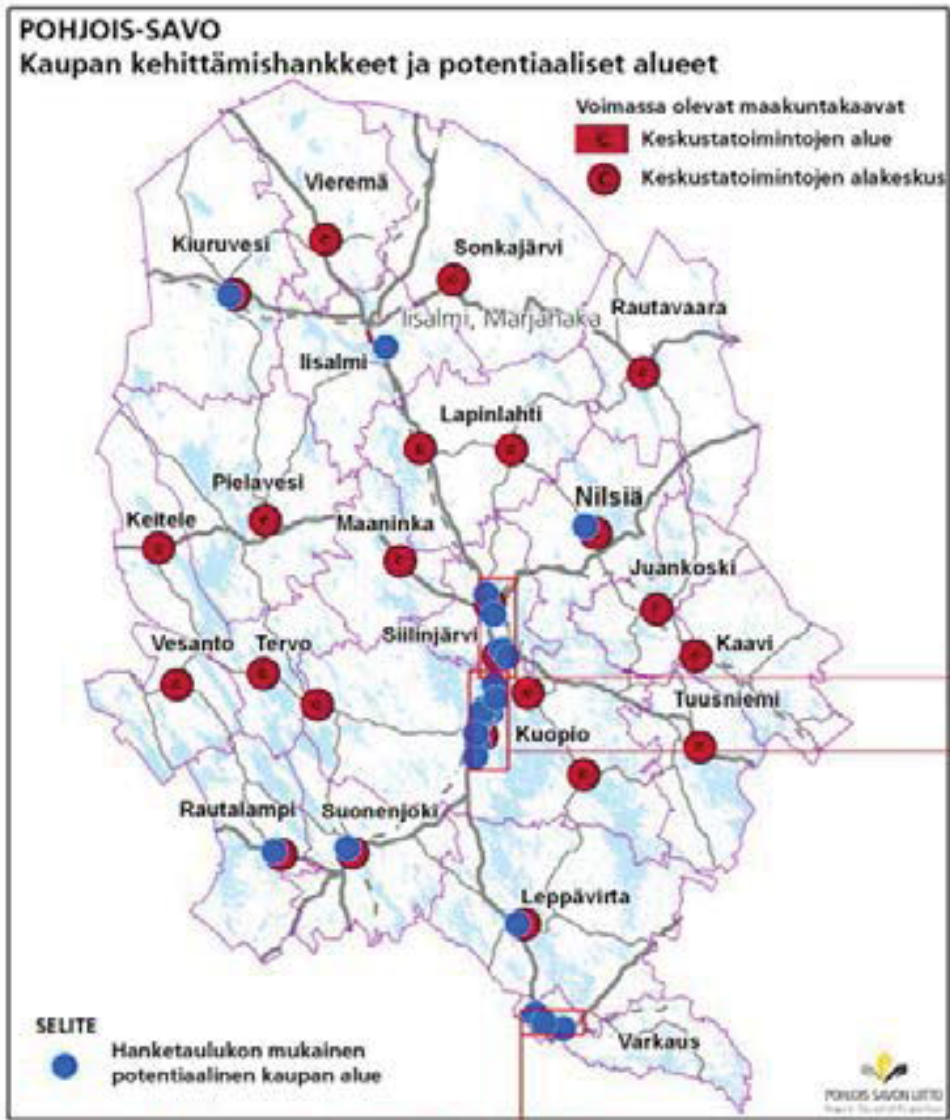
Kaupan maakuntakaavatyön taustaselvitykseksi valmistellussa Pohjois-Savon kaupan palveluverkkoselvityksessä herkkyysoanalyysineen (2013) on tarkasteltu kaupan yleisiä kehitystrendejä niin valtakunnallisesti kuin erikseen Pohjois-Savon osalta. Koko maassa kaupan yleisenä kehitystrendinä on ollut kaupan keskittyminen ja palveluyksiköiden koon kasvu.

Palveluverkkoselvityksessä liiketilan lisätarve minimissään arvioitiin kaupan selvityksissä vakiintuneita kulutuksen kasvua, kaavallista ylimitoitusta ja kaupan myyntitehokkuuksia käyttäen. Vakiintuneisiin arvoihin perustuvat laskelmat toimivat hyvänä lähtökohtana maakuntakaavatyössä, mutta ko. arvoja haluttiin tarkastella tarkemmin Pohjois-Savon kaupan erityispiirteet huomioiden. Nämä arviot käytiin läpi palveluverkkoselvitystä täydentävissä herkkyysoanalyysissä.

Herkkyysoanalyysissä *kulutuksen kasvuprosenttimäärityksessä* on käytetty pohjana Pohjois-Savossa toteutuneita lukuja niitä kuitenkin madaltamalla ottaen huomioon viime vuosien kehitys eli herkkyysoanalyysissä on käytetty kulutuksen kasvuprosenttina *päivittäistavara-kaupassa 1,5 % ja erikoiskaupassa 2,5 %*.

Rautalampi nähdään Pohjois-Savon kaupan palveluverkkoselvityksessä yhtenä potentiaalisena alueena (kuva 30).

Kuva 30. Kaupan kehittämishankkeet ja potentiaaliset alueet. Lähde: Pohjois-Savon kaupan palveluverkkoselvitys herkkyyssanalyysiin, 2013, 32.

	Päivittäis- tavara- kauppa	Erikois- kauppa yhteensä	Tilaa vaativa kauppa	Muu erikois- kauppa	Vähittäis- kauppa yhteensä
Koillis-Savon seutu	7 159	46 827	17 314	29 513	53 987
Juankoski	602	6 601	3 036	3 565	7 203
Kaavi	657	5 704	2 593	3 111	6 361
Nilsjä	4 958	26 118	7 591	18 527	31 075
Rautavaara	232	2 589	1 294	1 294	2 821
Tuusniemi	710	5 817	2 801	3 016	6 527
Kuopion seutu	56 401	351 538	128 754	222 784	407 939
Kuopio	46 282	287 751	105 038	182 713	334 033
Maaninka	1 144	8 556	3 861	4 696	9 701
Siilinjärvi	8 975	55 231	19 855	35 376	64 205
Sisä-Savon seutu	3 654	29 833	13 964	15 868	33 487
Rautalampi	950	8 059	4 250	3 809	9 009
Suonenjoki	1 891	14 194	5 798	8 396	16 086
Tervo	468	4 100	2 268	1 832	4 568
Vesanto	346	3 480	1 649	1 831	3 825
Varkauden seutu	6 397	58 718	24 640	34 078	65 115
Leppävirta	2 236	18 609	8 381	10 228	20 845
Varkaus	4 161	40 109	16 259	23 850	44 270
Ylä-Savon seutu	12 050	95 716	38 562	57 154	107 766
Iisalmi	6 212	42 242	14 861	27 381	48 454
Keitele	339	3 365	1 461	1 904	3 704
Kiuruvesi	941	10 699	4 694	6 006	11 640
Lapinlahti	2 324	18 344	7 701	10 643	20 668
Pielavesi	664	7 356	3 798	3 558	8 019
Sonkajärvi	654	6 569	3 062	3 507	7 223
Vieremä	917	7 140	2 986	4 154	8 058
Pohjois-Savo	85 663	582 632	223 235	359 398	668 295

Taulukko 6. Herkkyyksianalyysien mukainen liiketilan lisätarve kunnittain.

Yleiskaavan toteutuessa teollisuus- ja liikerakentamiseen varatut alueet sijoittuvat logistisesti jo olemassa olevien kaupallisten toimintojen yhteyteen. Kaupallisten palvelujen määrä ja kilpailu lisääntyvät.

Kaupallisten toimintojen vaikutukset kaupunkimaisemaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Maakuntakaavan keskustatoimintojen alakeskusmerkintä (ca2) on osoitettu Rautalammin valtakunnallisesti merkittävän keskusraitin alueelle. Tämän johdosta Rautalammin alakeskuksen laajuus on määritelty kaupan maakuntakaavassa suuremmaksi, jottei se vaaranna valtakunnallisen kulttuuriympäristön ominaispiirteiden säilymistä kirkonkylän keskeisillä osilla.

Vaikutukset keskusta-alueen kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittymiseen

Kaupallisten palveluiden sijoittaminen keskustoihin tukee maakunta- ja kuntakeskusten elinvoimaisuutta. Keskustojen kehittäminen vähittäiskaupan suuryksiköiden sijaintipaikkana säilyttää myös muita palveluja keskustoissa. Kuntakaavoituksessa keskustatoimintojen ja alakeskusten alueille voidaan kaavoittaa enintään 2000 kerrosneliömetrin kokoisia myymälöitä ilman, että niiden kerrosala lasketaan mukaan maakuntakaavassa alueelle osoitettuun enimmäismitoitukseen. Näin edistetään pienten ja keskisuurten myymälöiden sijoittumista keskusta-alueille, jolla voidaan katsoa olevan positiivisia vaikutuksia keskustojen palvelutarjontaan.

Tämänhetkinen Rautalammin päivittäistavarankaupan ja tilaa vaativan kaupan määrä on vähäinen. Sijoittamalla uutta liiketilaa keskusta-alueille mahdollistetaan myös autottomien kotitalouksien sekä ikääntyvien ihmisen asiointimahdollisuudet lähellä kotia. Keskustoihin sijoitettavat vähittäiskaupansuuryksiköt sijoittuvat jo rakennettuun ympäristöön, joten asukkaiden elinympäristöön ei kohdistu merkittäviä muutoksia.

6.3 Liikenne- ja ratkaisujen vaikutukset

Kerkonkoskientien alkupään merkittävästi parannettava tieosuus sekä kevyenliikenteen reittien laajentaminen ja parantaminen tulevat lisäämään keskustaajaman liikenneturvallisuutta.

Toholahdessa varaudutaan uuteen katulinjaukseen, jonka toteutuessa liittymät uusille teollisuustonteille saadaan ratkaistua häiritsemättä muuta liikennettä.

Kaupallisten toimintojen liikenteelliset vaikutukset

Rautalammin keskusta on Kaupan maakuntakaavassa osoitettu *Keskustatoimintojen alakeskukseksi (ca2)* Merkittävimpänä lähtökohtana on päivittäistavarakaupan saavutettavuuden turvaaminen. Alakeskusten palvelujen ylläpitäminen ja kehittäminen pitää palveluverkkoa tiheämpänä, jolloin ostosmatkojen liikennesuoritteet minimoituvat ja etenkin kävelen ja pyöräillen tehtävän asioinnin mahdollisuudet kasvavat.

Kaupan maakuntakaavan selvityksen *Liikenteellisten vaikutusten arviointi 2014, s. 47*, perusteella kaavan mukainen kehitys ei luo merkittäviä liikenteellisiä vaikutuksia. Suuremmat liikenteelliset vaikutukset syntyisivät sitä kautta, että näiden alueiden päivittäistavarakaupan palveluverkko harvenisi ja palveluiden saavutettavuus heikkenisi. Käytännössä alakeskusten kehittämisen vaikutukset liikenteeseen ovat hyvin positiiviset, kun alueellista ostovoimaa siirtyy vähemmän muualle.

6.4 Vaikutukset luontoon ja virkistykseen

Luontoselvityksen sekä erillisen liito-oravaselvityksen mukaan suunnittelualueelta löydettiin seuraavia luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain mukaisia suojeltavia tai uhanalaisia luontotyyppisiä tai kasvien tai eläinten elinympäristöjä:

- Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kalliialueeksi arvioidulla Maukosvuorella on tavattu seuraavat uhanalaiset tai vaarantuneet kasvilajikkeet (Luokitus Valt./2b):
  - Pussikämmekkä (*Coeloglossum viride*) +/RT
  - kalliokeuhkojäkäle (*Lobaria scrobiculata*) NT/RT

Lisäksi on havaittu esiintymiä seuraavista kasvilajikkeista eri puolilla keskustan osayleiskaava-alueita:

- Kelta-apila (*Trifolium aureum*), Kaijärvi, NT/RT
- Peltosauramo (*Anthemis arvensis*), Kaijärvi sekä Kuutinharju, Sp

Ennestään tunnetaan liito-oravan elinpiiri Talliniemessä Äijävedessä Tallivirran rannalla (arvokas luontokohde Tallivirran vanha metsä).

Kevättalvella 2013 suoritettiin liito-oravan elinpiirien selvitys niille rakentamisen laajentumisalueille, jotka vielä olivat mukana vertailussa. Selvityksessä löydettiin kaksi uutta liito-oravan elinpiiriä:

- Liito-oravan elinpiiri Rämäkkövuoren pohjoisosan notkelmassa Pitkälähdän rannalla.
- Liito-oravan elinpiiri Ropolan kartanon lounaispuolella Tallivirran rannalla.

Uhanalaisista lintulajeista on vain satunnaisia havaintoja lähinnä kevätmuuton aikaan. Kuikka pesii Syväjärven pienessä saarella. Syväjärven saaret on osoitettu maa- ja metsätalousalueiksi, joilla on erityisiä ympäristöarvoja.

Luonnon kannalta arvokkaita alueita yleiskaava-alueella ovat:

- Metsälain 10 § mukaisesti suojeltu Rämäkkövuoren louhikko Hankaveden Pitkälähdän rannalla
- Kokkivuoren luonnonsuojelualue (SL 557)
- Vanhainkodin lahti Toholahdessa
- Savijärven kosteikko
- Tervalampi

Osayleiskaava-alueeseen kuuluvien ajantasa-asemakaavan ulkopuolisten vesistöjen pinta-ala suunnittelualueella on noin 170 ha. Olemassa oleviin ja yleiskaavalla muodostuviin rantarakentamiskohteisiin suhteutettuna voidaan todeta, että:

- vesiensuojellinen sietokyky 1 rantarakentamiskohta / 4 vesihehtaaria asemakaava-alueen ulkopuolella ei ylity.
- virkistyskäytön kannalta riittävä enintään 1 rantarakentamiskohta / 1 vesihehtaari ei ylity.

Asumisen laajentuminen tulee muuttamaan luonnontilaisia rantoja viherpihoiksi keskusta-alueen tuntumassa. Laajentuville asemakaava-alueilla rantojen ryteiköt tulevat muuttamaan puistomaisemmiksi.

Rakentaminen on kuitenkin mahdollista toteuttaa siten, että luontoarvot eivät vaarannu. Alueelle on jätetty riittävästi yhteisiä rantayhteyksiä V, M-1 ja MY -alueiden kautta.

6.5 Sosiaaliset vaikutukset

Vaikka kunnan kokonaisväkimäärä Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vähenee, pysynee Kirkonkylän asukasmäärä kutakuinkin ennallaan tai jopa kasvaa hieman, sillä yleisen kehityksen mukaisesti kuntien sisäinen muuttoliike kohdistuu taajamiin palvelujen läheisyyteen. Lisäksi kesäasukkaiden määrän odotetaan lisääntyvän voimakkaasti. Maltillinen kasvu tukeutuu pienille paikkakunnille tyypillisiin vahvoihin olemassa oleviin sosiaalisiin verkostoihin.

Asumisen ja kaupallisten toimintojen laajentumisalueiden toteutuessa laadukas vesistöjen läheisyydessä sijaitseva tonttitarjonta taajama-alueen palvelujen läheisyydessä lisääntyy ja elinympäristön laatu paranee laadukkaana asumisen, yhdyskuntarakenteen toimivuuden, palvelutarjonnan saavutettavuuden sekä ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien parantuessa.

7 YLEISKAAVAN VAIHEET, VUOROVAIKUTUS, OSALLISTUMINEN JA TIEDOTTAMINEN

7.1 KAAVOITUSVAIHEET JA VUOROVAIKUTUS

Hanke on tullut vireille 2.2.2010 Rautalammin kunnan kaavoitusjaoksen päätöksellä. Vireille tulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä olosta on ilmoitettu kuulutuksella 13.10.2010.

Kaavaluonnosvaihe

Vireilletulon jälkeen laadittiin Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jota päivitetään prosessin kuluessa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on nähtävillä koko kaavoitusprosessin ajan kunnan verkkosivuilla osoitteessa www.rautalampi.fi.

Pohjois-Savon ELY -keskuksen kanssa järjestettiin kaavoituksen alkuvaiheessa 26.8.2011 viranomaisneuvottelu, jossa käsiteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältöä ja kaavan tavoitteita. Viranomaisneuvottelu järjestetään tarvittaessa myös ennen kaavaehdotuksen asettamista nähtäville. Muita viranomaisneuvotteluja voidaan pitää kaavoituksen eri vaiheessa tarpeen mukaan.

Maanomistajien, yrittäjien ja muiden osallisten näkemyksiä ja toiveita kartoitettiin kyselylomakkeella, joka postitettiin yli 600 maanomistajalle ja osalliselle. Lomake oli myös saatavilla Rautalammin kunnanvirastosta. Osallisilta saatiin 45 kirjallista vastausta ja kymmenkunta suullista yhteydenottoa.

Kunnanvirastolla järjestettiin 30.11.2011 0-kaavan esittely- ja osallisten kuulemistilaisuus, jossa käsiteltiin myös alustavaa kaavaluonnosta.

Maanomistajalta (tilat 26:2 ja 58:14) saadun palautteen pohjalta siirrettiin 1 rantarakentamispaikka Savijärveltä Kilpilammelle.

Maukolan tilan (1:82) rantarakentamispaikoista siirrettiin 3 kpl Hankaveden Pitkälähden rannalle luonto- ja maisematekijöiden perusteella (Maukosvuori).

Toholahdella Kotasaaressa maanomistaja ei halunnut tasapuolisuusvertailuun perustuvia rantarakentamispaikkoja.

Tavoitteiden ja saadun palautteen pohjalta laadittiin *osayleiskaavaluonnos*. 7.6.2012 pidettiin Rautalammin kunnantalolla osayleiskaavaluonnoksen ja siihen liittyvien liikenne- ja viestintätoimien esittely ELY-keskuksen alueidenkäytön sekä liikennevastuualueen edustajille. 13.6.2012 esiteltiin osayleiskaavaluonnoksen asuinalueiden laajentumisalueiden kriteerit sekä rantapaikkarakentamisen mitoitusperusteet Rautalammin kunnan kaavoitusjaostolle.

28.8.2012 esiteltiin kaavoitustilannetta Rautalammin kunnanvaltuuston sekä kunnanhallituksen jäsenille kunnan kaavoituspäivillä.

24.9.2012 pidettiin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa Kuopiossa työneuvottelu, jossa kaavaluonnosta esiteltiin alueidenkäytöstä, kulttuuriympäristöstä, lakiasioista, luonnonympäristöstä sekä liikenteestä ja infrastruktuurista vastaaville viranomaisille.

Osayleiskaavaluonnos asetettiin nähtäville 30 vuorokauden ajaksi 11.1.–12.3.2013, jonka aikana siitä saattoi esittää mielipiteen. Osayleiskaavaluonnoksesta pyydettiin lausunnot kaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä. Kaavaluonnoksesta annettiin kaikkiaan 18 lausuntoa ja mielipidettä. Pohjois-Savon liitolta tuli lausunto 7.3.2013, Pohjois-Savon ELY-keskukselta 12.3.2013, Savon voimalta 28.1.2013, Sisä-Savon luonnonystävät ry:ltä 11.3.2013 ja Kuopion kulttuurihistorialliselta museolta 14.3.2013. Maanomistajilta tuli 11 kpl kannanottoja.

26.3.2014 pidettiin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa Kuopiossa työneuvottelu, jossa käytiin läpi saatua palautetta, yleiskaavaan tehtäviä tarkennuksia ja lisäselvitystarvetta.

Tiivistelmä lausunnoista ja mielipiteistä sekä kaavoittajan vastineet niihin on esitetty kaavamateriaalin liitteessä *24 Luonnoksen palauteyhteenveto*.

Kaavaehdotusvaihe

Saadun palautteen pohjalta laadittiin *yleiskaavaehdotus*. Yleiskaavaehdotuksesta pyydettiin lausunnot kaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä. Ehdotus asetettiin nähtäville 30 vuorokauden ajaksi

16.2.–19.3.2015. Kaavaehdotuksesta annettiin kaikkiaan 6 lausuntoa ja 15 muistutusta. Niille muistutuksen tehneille, jotka sitä pyytivät kirjallisesti, ilmoitettiin kunnan vastine esitettyyn muistutukseen.

16.5.2017 pidettiin Pohjois-Savon ELY -keskuksessa Kuopiossa ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu, jossa käytiin läpi saatua palautetta, yleiskaavaan tehtäviä tarkennuksia ja lisäselvitystarvetta. Uudistettu kaavaehdotus päätettiin asettaa uudestaan nähtäville. Kaavaehdotus asetettiin uudestaan nähtäville 31.10.2017–29.11.2017. Kaavaehdotuksesta annettiin kaikkiaan 5 lausuntoa ja 6 muistutusta. Kaavoittajan vastineet kaavaehdotuksen lausuntoihin ja muistutuksiin on koottu liitteeseen 27. *Yleiskaavaehdotuksen palauteyhteenveto: Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioiminen.* Niille muistutuksen tehneille, jotka sitä pyytävät kirjallisesti, ilmoitettiin kunnan vastine esitettyyn muistutukseen.

Pohjois-Savon ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue piti kaavan rantarakentamisen mitoitusta edelleen liian tiheänä ja edellytti kaavaehdotukseen muutoksia, jotka heidän mielestään edellyttivät kaavaehdotuksen asettamista uudelleen nähtäville.

24.1.2018 pidettiin Pohjois-Savon ELY -keskuksessa Kuopiossa työneuvottelu, jossa käsiteltiin yleiskaavan rantarakentamisen mitoitusta.

Työneuvottelun sekä aiemmasta kaavaehdotuksesta saadun palautteen pohjalta uudistettu kaavaehdotus asetettiin uudestaan nähtäville 6.6.2018-7.7.2018. Keskeisimmät muutokset uudelleen nähtäville asetettuun kaavaehdotukseen olivat:

- Pohjois-Savon ELY-keskuksen vaatimuksesta yleiskaavassa osoitetut rantarakentamispaikat mitoitettiin ns. Etelä-Savon muuntomallia käyttäen, jonka mukaisesti vastaranta jopa 300 m päässä ja siitä lähempänä vähentää voimakkaasti rakennusoikeuteen laskettavaa mitoitusrantaviivaa. Rautalammin keskustan ympäristölle ominaisten kapeiden vesistöjen vuoksi kyseinen mitoitusmalli vähensi voimakkaasti aiemmassa kaavaehdotuksessa esitettyjä rantarakentamispaikkoja.
- Niiltä osin, kuin ns. Etelä-Savon mallin mukainen rantapaikkamitoitus ei sovellu jo pääosin rakentuneeseen ympäristöön, on asemakaavalla ratkaistavia ranta-alueita laajennettu.
- Yhteisrantakerrointa on pienennetty puolitoistakertaiseksi.
- Maanomistajalta (tilat 26:2 ja 58:14) aiemmin tulleen palautteen pohjalta Savijärveltä Kilpilammelle siirretty 1 rantarakentamispaikka palautettiin Savijärvelle, koska Kilpilammen luoteisranta tullaan ratkaisemaan asemakaavalla.

Kaavaehdotuksesta annettiin kaikkiaan 3 lausuntoa ja 7 muistutusta. Lausuntojen ja muistutusten pohjalta tehtiin yleiskaavaehdotuksen selostukseen pieniä tarkennuksia. Savon Voima Verkko Oy:n lausunnon liitekartan mukaisesti purettiin merkintöjä 20 kV ilmajohtojen osalta. Rky -kaavamerkintään lisättiin myös kohteen ympäristön ominaispiirteiden huomioiminen. Vuohiniemessä päivitettiin pieni osa yleiskaavasta asemakaavan mukaiseksi. Kaavoittajan vastineet edellisen kaavaehdotuksen lausuntoihin ja muistutuksiin on koottu liitteeseen 28. *Yleiskaavaehdotuksen palauteyhteenveto: Lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioiminen.* Niille muistutuksen tehneille, jotka sitä pyytävät kirjallisesti, ilmoitetaan kunnan vastine esitettyyn muistutukseen.

Kaavan hyväksyminen

Osayleiskaavan hyväksyy kunnanvaltuusto. Kunnanvaltuuston päätöksestä lähetetään tieto niille kunnan jäsenille ja muistutuksen tekijöille, jotka kaavan nähtävillä ollessa ovat sitä pyytäneet sekä viranomaisille. Kunnanvaltuuston päätöksestä voi valittaa Kuopion hallinto-oikeuteen.

7.2 HYVÄKSYMINEN

Vireilletulo

Vireilletulopäivä	13.10.2010
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	13.10.2010–14.11.2010

Luonnosvaihe

Viranomaisneuvottelu	26.08.2011
Yleisötilaisuus 0-kaavasta	30.11.2011
Viranomaisneuvottelu	07.06.2012, 24.09.2012
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	11.01.2013–12.03.2013

Kaavaehdotus

Viranomaisneuvottelu	26.03.2014
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	16.2.–19.3.2015

Uusi kaavaehdotus

Viranomaisneuvottelu	16.5.2017
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	31.10.2017–29.11.2017.

Uusi kaavaehdotus

Työneuvottelu	24.1.2018
Julkinen nähtävilläolo (MRA27§)	6.6.2018–7.7.2018

Hyväksymisvaihe

Kunnanhallituksen päätös	20.8.2018 §165
Kunnanvaltuuston hyväksymispäätös	28.8.2018 § 50

7.3 OHJAUSRYHMÄ JA VIRANOMAISYHTEISTYÖ

Ohjausryhmä

Yleiskaavamuutoksen laatimista on ohjannut Rautalammin kunnanhallituksen asettama ohjausryhmä, johon kuuluivat kunnanjohtaja Risto Niemelä (syyskuuhun 2017 asti), vs. kunnanjohtaja/hallintojohtaja Merja Koivula-Laukka, vt. kunnanjohtaja Anu Sepponen (vuoden 2018 alusta lähtien), tekninen johtaja Tuure Savolainen (marraskuuhun 2016 asti), vs. tekninen johtaja Antti Tuppuru (marraskuusta 2016 lähtien), vs. tekninen johtaja Hannu Poussu (vuoden 2015 aikana) sekä kunnan kaavoitusjaosto.

31.12.2012 asti kaavoitusjaostoon kuuluivat jaoston puheenjohtaja Aksel Hämäläinen sekä kaavoitusjaoston jäsenet Pekka Hintikka, Jouko Pispala, Raija Haukka, Kaija Satuli ja Ulla Pakarinen.

1.1.2013 lähtien kaavoitusjaostoon kuuluivat jaoston puheenjohtaja Jarmo Karjalainen, varapuheenjohtaja Timo Satuli, Aimo Huovinen, Kaija Satuli, Katarina Kiviluoto-Pakarinen ja kunnanhallituksen puheenjohtaja Anneli Jalkanen.

1.1.2014 lähtien kaavoitusjaostoon kuuluivat jaoston puheenjohtaja Jarmo Karjalainen, varapuheenjohtaja Timo Satuli, Aimo Huovinen, Kaija Satuli, ja Tiina Louhikallio.

Viranomaisyhteistyö

Kaavoitustyön alkuvaiheessa 26.8.2011 järjestettiin viranomaisneuvottelu (MRL 66§) Kuopiossa Pohjois-Savon Ely-keskuksessa. Neuvottelussa käsiteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältöä ja kaavan tavoitteita. Viranomaisneuvottelun pöytäkirja on tämän selostuksen liitteenä (liite 7). Kokoukseen osallistui:

- **Sylvi Hassinen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue/alueidenkäyttö ja rakentaminen, (rantarakentaminen)
- **Leila Kantonen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue/alueidenkäyttö ja rakentaminen, (taajamat)
- **Eeva Pehkonen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (kulttuuriympäristöt)
- **Anna-Kaisa Ahtiainen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, liikennevastuualue
- **Anne Grönlund**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/luonnonsuojelu
- **Jarmo Siekinen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, vesi
- **Jouko Aroaho**, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, muinaismuistot
- **Seppo Laitila**, Pohjois-Savon liitto, maankäyttöpäällikkö

- **Maija Turunen**, Pohjois-Savon liitto
- **Pekka Hintikka**, Rautalammin kunta, kunnanhallituksen pj.
- **Raija Haukka**, Rautalammin kunta, kaavoitusjaoston pj.
- **Mika Koukkari**, Rautalammin kunta, ympäristölautakunnan pj.
- **Tuure Savolainen**, Rautalammin kunta, tekninen johtaja
- **Kai Tolonen**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti
- **Risto Suikkari**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti

7.6.2012 järjestettiin Rautalammin kunnantalolla osayleiskaavaluonnoksen ja siihen liittyvien liikenne- ja ympäristöselvitysten esittely Pohjois-Savon ELY-keskuksen alueidenkäytön ja liikennevastuualueen edustajille. Kokoukseen osallistuivat:

- **Anna-Kaisa Ahtiainen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, alueidenkäyttö
- **Petri Keränen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, liikennevastuualueen johtaja
- **Mirko Juppi**, Pohjois-Savon ELY-keskus, liikennevastuualueen talouspäällikkö
- **Pekka Hintikka**, Rautalammin kunta, kunnanhall. pj.
- **Risto Niemelä**, Rautalammin kunta, kunnanjohtaja
- **Tuure Savolainen**, Rautalammin kunta, tekn. johtaja
- **Marita Leskinen**, Rautalammin kunta, elinkeinoasiamies
- **Tapio Kataja**, Rautalammin kunta, hallintojohtaja
- **Axel Hämäläinen**, Rautalammin kunta, kaavoitusjaoston pj.
- **Kai Tolonen**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti
- **Risto Suikkari**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti

24.9.2012 järjestettiin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa Kuopiossa työneuvottelu, jossa osayleiskaavaluonnos esiteltiin eri viranomaistahoille. Kokoukseen osallistuivat:

- **Sylvi Hassinen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/alueidenkäyttö (kokouksen pj)
- **Leila Kantonen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/alueidenkäyttö
- **Heikki Holopainen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/lakiasiat
- **Eeva Pehkonen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/kulttuuriympäristöt
- **Anna-Kaisa Ahtiainen**, Pohjois-Savon ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri
- **Anne Grönlund**, Pohjois-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/luonnonsuojelu
- **Jouko Aroaho**, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
- **Risto Niemelä**, Rautalammin kunta, kunnanjohtaja,
- **Tuure Savolainen**, Rautalammin kunta, tekn. johtaja
- **Axel Hämäläinen**, Rautalammin kunta, kaavoitusjaoston pj.
- **Pekka Hintikka**, Rautalammin kunta, kunnanhall. pj.
- **Anneli Jalkanen**, Rautalammin kunta, kunnanvaltuuston pj.
- **Mika Koukkari**, Rautalammin kunta, ympäristölautakunnan pj.
- **Kai Tolonen**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti
- **Risto Suikkari**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti

26.3.2014 järjestettiin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa Kuopiossa työneuvottelu, jossa käsiteltiin osayleiskaavaluonnoksesta annettua palautetta sekä muutos- ja täydennystarpeita ehdotusvaiheeseen. Kokoukseen osallistuivat:

- **Sylvi Hassinen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/ alueidenkäyttö (kokouksen pj)
- **Leila Kantonen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/alueidenkäyttö
- **Eeva Pehkonen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/kulttuuriympäristöt
- **Simo Takalammi**, P-Savon ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri
- **Anne Grönlund**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/luonnonsuojelu
- **Tytti Räikkönen-Partanen**, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
- **Risto Niemelä**, Rautalammin kunta, kunnanjohtaja
- **Tuure Savolainen**, Rautalammin kunta, tekn. johtaja
- **Jarmo Karjalainen**, Rautalammin kunta, kaavoitusjaoston pj.
- **Ari Weide**, Rautalammin kunta, kunnanhall. ja kunnanvalt. jäsen
- **Risto Suikkari**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti

19.8.2015 järjestettiin Kuopion ELY-keskuksessa työneuvottelu, jossa käsiteltiin osayleiskaavaehdotuksesta annettua palautetta sekä muutos- ja täydennystarpeita. Kokoukseen osallistuivat:

- **Sylvi Hassinen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/ alueidenkäyttö (kokouksen pj)
- **Leila Kantonen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/alueidenkäyttö
- **Eeva Pehkonen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/kulttuuriympäristöt
- **Katri Mattelmäki**, P-Savon ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri
- **Anne Grönlund**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/luonnonsuojelu
- **Alexi Heinilä**, P-Savon ELY-keskus, ympäristölakimies
- **Risto Niemelä**, Rautalammin kunta, kunnanjohtaja

- **Hannu Poussu**, Rautalammin kunta, tekn. johtaja
- **Jarmo Karjalainen**, Rautalammin kunta, kaavoitusjaoston pj.
- **Ari Weide**, Rautalammin kunta, kunnanhall. ja kunnanvalt. Jäsen
- **Mika Koukkari**, Rautalammin kunta, ympäristölautakunnan pj.
- **Risto Suikkari**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti

16.5.2017 järjestettiin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa Kuopiossa ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu, jossa käsiteltiin osayleiskaavaehdotuksen muutos- ja täydennystarpeita. Kokoukseen osallistuivat:

- **Leila Kantonen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/alueidenkäyttö (kokouksen pj.)
- **Eija Kinnunen**, P-Savon ELY-keskus, alueidenkäytön ylitarkastaja
- **Eeva Pehkonen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/kulttuuriympäristöt
- **Anne Grönlund**, P-Savon Ely-keskus, ympäristö ja luonnonvarat/luonnonsuojelu
- **Kaisa Oksman**, P-Savon ELY-keskus, alueidenkäytön asiantuntija
- **Raimo Kaikkonen**, P-Savon ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri
- **Anna-Kaisa Ahtiainen**, P-Savon ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri
- **Tapio Laaksonen**, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
- **Risto Niemelä**, Rautalammin kunta, kunnanjohtaja
- **Antti Tuppura**, Rautalammin kunta, vs. tekn. johtaja
- **Jarmo Karjalainen**, Rautalammin kunta, kaavoitusjaoston pj.
- **Risto Suikkari**, Tilatohtorit Oy, kaavakonsultti

24.1.2018 järjestettiin Pohjois-Savon ELY-keskuksessa Kuopiossa työneuvottelu, jossa käsiteltiin osayleiskaavaehdotuksen rantarakentamisen mitoitusta. Kokoukseen osallistuivat:

- **Eija Kinnunen**, P-Savon ELY-keskus, alueidenkäytön ylitarkastaja
- **Kaisa Oksman**, P-Savon ELY-keskus, alueidenkäytön asiantuntija
- **Kimmo Huttunen**, P-Savon ELY-keskus, ympäristölakimies
- **Anu Sepponen**, Rautalammin kunta, vt. kunnanjohtaja
- **Merja-Koivula-Laukka**, Rautalammin kunta, hallintojohtaja
- **Antti Tuppura**, Rautalammin kunta, vs. tekn. johtaja

7.4 OSALLISET

Osalliset		Menettelytapa ja työn vaihe
Maanomistajat sekä kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa	Kaava-alueen ja siihen rajoittuvan alueen maanomistajat asukkaat - yritykset - maanomistajat	Asukaskysely, kaavakokoukset Mielenpitoet valmisteluaineistosta ja maankäyttövaihtoehtoista/kaavaluonnoksesta Muistutukset kaavaehdotuksesta
Rautalammin kunta	Kaavoitusjaosto Kunnan eri osastot	Työryhmäkokoukset Lausunnot luonnoksesta ja ehdotuksesta
Viranomaiset	Pohjois-Savon ELY-keskus - Pohjois-Savon liitto - Museovirasto / Maakuntamuseo	Työryhmäkokoukset Viranomaisneuvottelut Lausunnot luonnoksesta ja ehdotuksesta
Yhteisöt, yritykset ja järjestöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Seurakunta - Rautalammin yrittäjät - Kalastusalue/osakaskunnat - Kylätoimikunnat ja - yhdistykset - Savon Voima Oy - Metsästyssseurat - Rautalammin luonnonsuojeluyhdistys – alueelliset sähkö- ja teleyhtiöt	Mielenpitoet valmisteluaineistosta ja maankäyttövaihtoehtoista/kaavaluonnoksesta Muistutukset kaavaehdotuksesta

7.5 TIEDOTTAMINEN

Suunnittelun käynnistymisestä, yleisötilaisuuksista sekä yleiskaavaluonnoksen ja ehdotuksen nähtäville panosta ja voimaantulosta tiedotetaan kuulutuksella Sisä-Savon lehdessä ja Savon Sanomissa sekä kunnan verkkosivuilla.

Rautalammin osayleiskaava-alueen asukkaille, maanomistajille ja yrittäjille lähetettiin lisäksi kesällä 2011 kysely, jolla kartoitettiin keskustajaman muutos- ja kehitystarpeita. Kysely oli myös muiden kunnan asukkaiden saatavilla kunnanvirastolla.

Valmisteluaineisto sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma on asetettu nähtäville koko kaavaprosessin ajaksi kunnanvirastoon sekä kunnan internet sivuille www.rautalampi.fi.

Yleisötilaisuuksia on pidetty Rautalammin kunnanvirastossa valmisteluaineistosta 30.1.2011 sekä kaavaehdotuksesta Rautalammin kaavapäivien yhteydessä 29.5.2015.

Tieto kaavan hyväksymispäätöksestä lähetetään muistuttajille ja niille, jotka ovat sitä kaavan nähtävillä ollessa kirjallisesti pyytäneet.

8 YLEISKAAVA

8.1 OSAYLEISKAAVAN RAKENNE JA MITOITUS

Rantarakentaminen

Rautalammin keskustan osayleiskaavan alueella on rantaviivan mitattu pituus noin 35 ja siitä on asemakaavan ulkopuolella noin 23 km.

Osayleiskaavassa esitetyt rantarakentamispaikat sijoittuvat Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030 taajamatoimintojen alueeksi osoitetulle alueelle (A -vyöhyke) ja taajamarakennetta tukevalle taajaman lähivaikutusalueelle (B -vyöhyke). Rantarakentamisoikeuden määräytymisen perusteena on käytetty Etelä-Savon seutukaavaliiton kehittämää muunnettua rantaviivalaskelmaa, ns. Etelä-Savon mallia, joka huomioi kapeiden lahtien ja niemien rajoittavan vaikutuksen rakentamiseen jopa 300 metrin etäisyydeltä lähtien.

Mitoitus on jaettu kahteen vyöhykkeeseen rakennetun ympäristön tilanne huomioiden:

- Taajamatoimintojen alue A: mitoitusluku 7 rantarakentamispaikkaa/muunnettu rantaviivakilometri
- Taajaman lähivaikutusalue B: mitoitusluku 6 rantarakentamispaikkaa/muunnettu rantaviivakilometri

Mitoitusperusteita selvitettiin laatimalla kantatilaselvitys ja laskelmat yleiskaava-alueen asemakaavan ulkopuolisten rantatilojen tilakohtaisista rantaviivan pituuksista. Yleiskaavassa asemakaavoitettaviksi esitetyt ranta-alueet jätettiin tarkastelun ulkopuolelle. Selvitys sisältää osayleiskaava-alueen asemakaava-alueen ulkopuolisten rantatonttien kiinteistöluettelon sekä rantaviiva- ja rantarakennuspaikkalaskelman (kaavaselostuksen liite 6). Selvitysten perusteella uusia rakennuspaikkoja osoitetaan osayleiskaavoitettavan alueen rannoille asemakaava-alueiden ulkopuolelle 33 kpl jo olemassa olevien 75 rakennuspaikan lisäksi (lisäys nykytilanteeseen noin 44 %). Mitoitustavasta ja -perusteista on kerrottu tarkemmin luvussa *3.4.1 Rantarakentamisen yleiset mitoitusperusteet*.

Paikoittain on asemakaavan ulkopuolisella osayleiskaava-alueella toteutuneita asuinalueita, kuten Liimattalansalmi ja Toholahden länsiranta, joilla rantarakentaminen on jo hyvin tiivistä: Liimattalansalmessa on keskimäärin 7,65 rantarakentamispaikkaa / koko alueen mitattu ranta-km ja Toholahden länsirannalla rakennetuilla tiloilla rantarakentamisen laskennallinen tiheys on myös yli 7 rantarakentamispaikkaa / koko alueen mitattu ranta-km. Liimattalansalmi ja Toholahden länsiranta ovat täyteen rakennetut ja mahdollinen lisärakentaminen tulee ratkaista asemakaavalla. Sama koskee myös pieniä järviä ja lampia kuten Kaijärvi, Palolampi sekä Personlampi. Myös Kattilavirran rakentamattomat ranta-alueet on osoitettu ratkaistavaksi asemakaavalla.

Peruseriaatteena uusien rantarakentamispaikkojen osoittamisessa on pyritty siihen, että Kirkonkylän puoleisille rannoille ns. asumisen vyöhykkeille, joiden etäisyys kunnan kouluihin on alle 2,5 km sijoitetaan omarantaisia erillispientalontteja (AO). Muille rantarakentamispaikoille kuten Tallivirran itärannalle Toholahteen sekä Pitkälahden itärannalle on osoitettu vain lomarakennustontteja (RA). Jotta tätä yleiskaavaa voidaan soveltaa rantarakentamisen osoittamiseen ranta-alueilla *Maankäyttö- ja rakennuslain § 72* mukaisesti on pyritty siihen, että uusista rantarakentamispaikoista vähintään 50 % on loma-asuntorakentamiseen (RA) osoitettuja.

Asuinrakentaminen

Rautalammin ei ole erityistä tarvetta kerrostaloille. Rautalammin kunnassa myönnetään rakennuslupia ympärivuotiseen käyttöön tarkoitetuille pientaloille noin 4-6 kpl vuodessa. Osayleiskaavan toteutumistavoitteen aikana pientalojen uudisrakentamisen kokonaismäärä tulee olemaan noin 72–108 kpl omakotitaloja/pientaloasuntoja.

Tämän selostuksen kohdassa *5.1 VAIHTOEHDOT Asuinalueiden vertailu ja ympäristövaikutusten arviointi* esitettyjen asuinalueiden laajentumisalueiden tonttivaranto yhteensä käsittää ratkaisuihin riippuen 94–182 pientalotonttia. Keskustan osayleiskaavan toteutuessa yleiskaavan tonttivaranto kattaa pientalotonttien tarpeen.

Kaupalliset ratkaisut

Kaupallisten palveluiden alue KM (vähittäiskaupan suuryksikön mahdollistava aluevaraus) ja KTP -alueet (Kaupallisten palvelujen ja työpaikkojen alue) sijoittuvat nauhamaisen keskustarakenteen päihin. KM -alueelle on osoitettu kaavamääräys: *Alue voidaan ottaa käyttöön, mikäli keskustoimintojen alueelta ei ole osoittaa toimintaan soveltuvaa aluetta. Alueelle voidaan sijoittaa enintään 4200 k-m2.*

8.2 LIIKENNERATKAISUT

Keskustan osayleiskaavatyön yhteydessä laaditussa *Turvallisuus- ja liikenneselvityksessä 2012* vertailtiin erilaisia liikenneratkaisuja liittyen Rautalammin läpi kulkevaan kantatie 69 (ks. Liite 2: Rautalammin kunta, Kirkonkylän osayleiskaava-alue, Turvallisuus- ja liikenneselvitys 2012).

Lähestyminen keskustajamaa Kuopion suunnasta

Turvallisuus- ja liikenneselvityksessä on käsitelty turvallisuutta ja teollisuusalueen liikennöintiä parantavia tievaihtoehtoja. Selvityksen *Vaihtoehtoa 1. Uusi Toholahden ohitustie*, pidettiin kunnan kannalta toivottavana, mutta Pohjois-Savon ELY:n liikennepuoli ei nähnyt tielinjauksen toteuttamista riittävästi perusteltuna eikä taloudelliselta kannalta mahdollisena. Tielinjaus on esitetty uudelleen nähtäville asetetulla kaavaehdotuskartalla vaihtoehtoisena katulinjauksena.

Ratkaisussa katulinjaus saadaan osittain tai kokonaan kulkemaan kunnan omistamien maa-alueiden kautta. Kunnalla on toive saada kiertoliittymä Toholahden sillan läheisyyteen.

Lähestyminen keskustajamaa Jyväskylän suunnasta

Turvallisuus- ja liikenneselvityksessä käsitellyistä vaihtoehdoista *Vaihtoehtoa 2. Uusi Kerkonlahden ohitustie* (Itäinen vaihtoehto), pidettiin kunnan kannalta toivottavana, mutta ELY:n liikennevastuualue ei nähnyt tielinjauksen toteuttamista riittävästi perusteltuna eikä taloudelliselta kannalta mahdollisena.

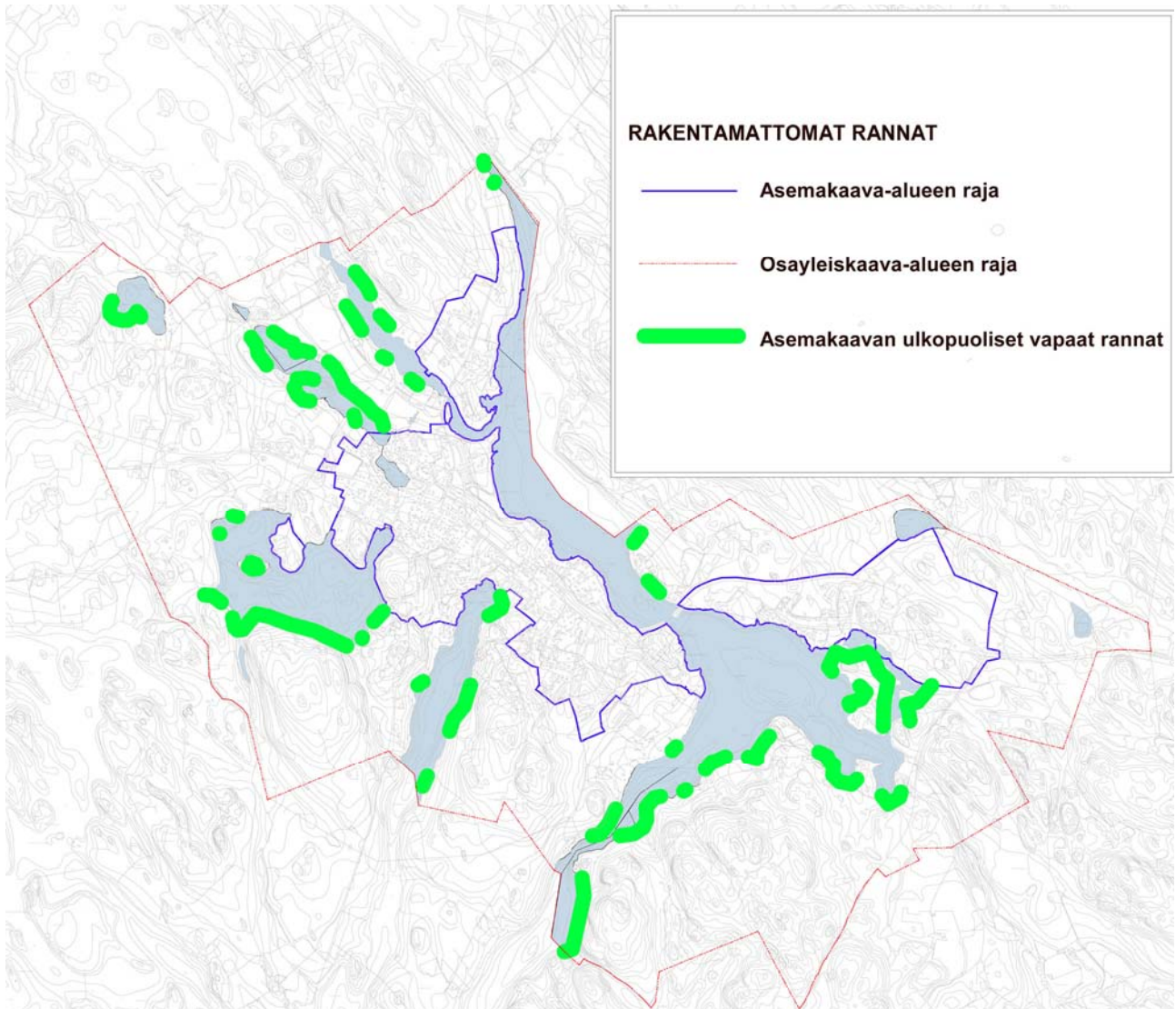
Uudella tielinjauksella liittymä teollisuusalueelle olisi saatu siirretty Kivisalmentielle. Vanha Kerkonkoskientien runko olisi muutettu kunnan kaavatieksi – kokoojakaduksi. Järjestely olisi mahdollistanut turvallisemman asumisen laajentamisen Kerkonkoskientien alkupäässä. Kevyt liikenne olisi ohjattu vanhan tien kautta.

Kunnan toiveena on saada kiertoliittymä myös Kerkonkoskientien ja Kivisalmientien risteykseen. Kiertoliittymät lisäisivät liikenneturvallisuutta ja hidastaisivat keskustan läpiajoliikennettä, jonka liian suuret ajonopeudet erityisesti raskaan liikenteen osalta on koettu ongelmaksi.

Uudelleen nähtäville asetetussa kaavaehdotuksessa Kerkonkoskientien liittyminen Kivisalmentielle on esitetty merkittävästi parannettavana tieosuutena.

8.3 VIRKISTYS- JA VIHERALUEET

Olemassa olevat virkistys- ja viheralueet säilyvät nykyisessä laajuudessaan (vrt. liite 10, virkistys- ja viheralueet, lähtötilanteen teemakartta). Laajat M ja MY -alueet sekä niiden rakentamattomat rannat palvelevat myös virkistäytymistä. Vapaita rantoja on yleiskaava-alueella riittävästi (kuva 31).

Kuva 31. Yleiskaava-alueen vapaat rannat. Vihreällä on osoitettu yleiskaava-alueen virkistys- sekä maa- ja metsätalousalueiden rannat asemakaava-alueen ulkopuolella.

8.4 LUONTO, ELÄIMISTÖ

Luonnon kannalta arvokkaita alueita yleiskaavassa ovat:

- Vanhainkodin lahti Toholahdessa
- Savijärven kosteikko
- Tervalampi
- Tallivirran vanha metsä
- Virranniemen rantalouhikko
- Kuutinharjun suo
- Syväjärven saaret
- Syväjärven kapeikko
- Pitkälahden lehto

Kohteet sijaitsevat osayleiskaavassa yleensä M tai MY -alueella. Kohteilla on osayleiskaavassa MY -merkkintä tai luo -merkkintä: *Toimenpiteet alueella eivät saa heikentää kohteen arvoja.*

Liito-oravan on todettu esiintyvän kolmella alueella:

- Tallivirran vanha metsä
- Rämäkkövuoren pohjois- ja luoteisrinne
- Ropolan lounaispuoleinen rantakaistale

Liito-oravaesiintymät on merkitty osayleiskaavassa luo-1 -merkinnällä: *Liito-oravan esiintymisalue.*

Arvokkaat maisemakohteet on esitetty liitteen 4 *Maisemaselvitys 2012* liitekartassa.

Arvokkaat luontokohteet on esitetty liitteen 5 *Luontoselvitys 2012* liitekartassa 2.

8.5 KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA MUINAISMUISTOT

Muinaismuistoista on tehty erillinen selvitys osayleiskaavan liitteeksi (liite 3, *Muinaismuistoseelvitys 2012*). Rakentamisen laajentumisalueiden osalta muinaismuistoseelvitystä on täydennetty kesällä 2014 (liite 23, Samuel Vaneeckhout/Aura OK: *Rautalammin kunta, Kirkonkylän osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2014*). Lisäksi kesällä 2016 tehtiin arkeologinen tarkistus Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelun toimesta.

Rautalammin kulttuuri- ja rakennushistorialliset kohteet on inventoitu Rautalammin museon toimesta (Leni Koukkari 2011) ja huomioitu yleiskaavassa. Rakennuskohteen numerointi noudattaa inventoinnin numerointia (Kohde ID).

Kohteet on esitetty yleiskaavakartalla erillisessä 1:5000 teemakartassa, *Keskustan inventoidut kulttuuriympäristökohteet*.

8.6 KUNNALLISTEKNIikka

Uudet asuin- ja teollisuusalueet liitetään olemassa oleviin vesi-, viemäri ja sähköverkostoihin.

Ks. Kartta 9 Rautalammin vesijohto- ja viemäriverkosto sekä liite 15, olemassa oleva sähköverkko - teemakartta.

Kunnallistekniikan vaikutusta eri asuinalueiden rakentamiseen on selvitetty kohdassa **5.1 VAIHTOEHDOT, asuinalueiden vertailu ja ympäristövaikutusten arviointi**.

8.7 VESIALUEET

Osayleiskaava käsittää Kilpilammen (8 ha), Syväjäven (70 ha), Savijärven (14 ha), Noukkalammen (n. 2 ha), Personlammen (1 ha), Palolammen (2 ha), Kaijärven (n. 5 ha) ja Tervalammen (0,8 ha) kokonaisuudessaan sekä Hankaveden Pitkälähdän (32 ha), osan Liimattalansalmesta (noin 13 ha) sekä osan Äijävedestä (noin 60): Toholahden kokonaisuudessaan Tallivirtaa myöten (120 ha). Osayleiskaavoitettavan alueen vesialueiden laajuus on noin 330 ha. Tästä asemakaavan ulkopuolella on noin 170 ha. Vesiensuojelullinen tavoite max. 1 rakennuspaikkaa / 4 vesi-ha asemakaavan ulkopuolisilla alueilla ei ylity.

8.8 VALTAKUNNALLISET JA ALUEELLISET ERITYISSEIKAT

Rautalammin keskustan yleiskaava-alueella sijaitsee neljä kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokasta kohdetta: Rautalammin suurtilat Karjala, Korhola ja Ropola sekä Rautalammin kirkko ja keskusraitti. Kohteet on listattu Museoviraston *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt* RKY -luetteloon. Kirkko (sr 610) sekä kellotapuli ja hautausmaa (sr 611) on suojeltu kirkkolaila. Em. suojelumääräykset on huomioitu yleiskaavassa.

Valtakunnallisesti tärkeät kulttuurihistorialliset ympäristöt:

- Rautalammin kirkko ja keskusraitti (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, MA1-v 001). Merkintä kaavakartalla *rky-1*.
- Karjalan suurtila, v. 1871 valmistunut päärakennus ja miljö (P-S maakuntakaava 2030, MA1-v 002). Merkintä kaavakartalla *rky-2*.
- Korholan v. 1867 valmistunut päärakennus ja miljö (P-S maakuntakaava 2030, MA1-v 003). Merkintä kaavakartalla *rky-3*.
- Ropolan v. 1868 valmistunut päärakennus ja miljö (P-S maakuntakaava 2030, MA1-v 004). Merkintä kaavakartalla *rky-4*.

Maakunnallisesti tärkeät ympäristöt:

- Rautalammin kirkonkylän kulttuurimaisema on keskustan pohjoispuolen vesistöjen rajaamien suurtilojen ja viljelysaukeiden muodostama kokonaisuus (P-S maakuntakaava 2030, MA1 006). josta Korholan suurtilojen viljelyaukea sijoittuu osayleiskaava-alueelle. Merkintä kaavakartalla *ma-6*.

- Kurssilanmäki, Pestuuraitti ja Mantankuja (Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, MA1 007). Aluekohde edustaa Rautalammin kirkonkylän vanhoja, kujamaisina säilyneitä kulkureittejä. Kaavakartalla aluekohde on osoitettu merkinnällä *mk-7*.

Maakunnallisesti tärkeät kohteet:

Kohteiden numerointi noudattaa Rautalammin museon toimesta (Leni Koukkari 2011) suoritettujen inventointien numerointia (Kohde ID). Kaavakartalla kohteet on osoitettu *sr*-merkinnällä.

8.9 SUOJELUALUEET

Osayleiskaavassa on luonnonsuojelualueeksi merkitty Kokkovuori (SL 557). Tallivirran vanha metsä, minkä on todettu olevan myös liito-oravan elinpiiriä, on merkitty osayleiskaavassa suojeltavaksi SL -merkinnällä. Lisäksi Rämäkkövuoren louhikko Hankaveden Pitkälahden rannalla on suojeltu Metsälain 10 § mukaisesti.

Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi arvioidun Maukosvuoren kallioiset reunajyrkänteet on osoitettu MY -alueeksi: *Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja*. Maukosvuoren tasainen talousmetsäalue on osoitettu M -merkinnällä: *Maa- ja metsätalousalue*. Koko Maukosvuori on osoitettu osayleiskaavassa ge -merkinnällä: *Valtakunnallisesti arvokas kallioalue*.

Suojelualueet on esitetty liitteen 5 *Luontoselvitys 2012* liitekartassa 2.

8.10 KAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

A	ASUNTOALUE
AO	ERILLISPIENTALOJEN ALUE. Alue on tarkoitettu ympärivuotisten asuntojen rakentamiseen. Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden tai kahden perheen asuinrakennuksen, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on enintään 350 kem ² . Näiden lisäksi saa rakentaa yhden erillisen saunan ja tarvittavia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 150 kem ² . Rakennukset saavat peittää enintään 20% tontin pohjapinta-alasta.
AO/2 	MRL 73 § MUKAINEN UUDEN ASUINRAKENNUKSEN SIJOITUSPAIKKA. Luku osoittaa rakennuspaikkojen enimmäismäärän. Alue on tarkoitettu ympärivuotisten asuntojen rakentamiseen. Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden tai kahden perheen asuinrakennuksen, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on enintään 350 kem ² . Näiden lisäksi saa rakentaa yhden erillisen saunan ja tarvittavia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 150 kem ² . Rakennukset saavat peittää enintään 20% tontin pohjapinta-alasta.
AM	MAATILOJEN TALOUSKESKUSTEN ALUE. ALUE VARATAAN MAATILOJEN TALOUSKESKUKSILLE. ALUEELLE SAA SIJOITTA MAATALOUTTA JA SIIHEN SOVELTUVIA SIVUELINKEINOJA PALVELEVAA RAKENTAMISTA ASUIN-, TUOTANTO- JA TALOUSRAKENNUKSINEEN. TALOUSKESKUKSEN YHTEYTEEN SAA SIJOITTA KAKSI ASUINRAKENNUSTA SEKÄ YHDEN KOKONAISPINTA-ALALTAAN ENINTÄÄN 35 M ² SUURUISEN RANTASAUNAN. MUILTA OSIN MAATILOJEN RAKENNUSOIKEUS MÄÄRITELLÄÄN SUUNNITTELUKATKAISUSSA TAPAUSKOHTAISESTI SOVELTAEN.
T	TEOLLISUUS- JA VARASTOALUE
TY	Teollisuusalue, jolle ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia
EH	HAUTAUSMAA-ALUE
ET	YHDYSKUNTAATEKNISEN HUOLLON ALUE
EN	ENERGIAHUOLLON ALUE
V	VIRKISTYSALUE
VU	URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUJEN ALUE
VR	RETKEILY- JA ULKOILUALUE MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN 43 §:N PERUSTEELLA MÄÄRÄTÄÄN, ETTÄ ALUEELLE SAA SIJOITTA VAIN RETKEILYÄ JA MUUTA YLEISTÄ VIRKISTYSKÄYTTÖÄ PALVELEVIA RAKENNUKSIA JA RAKENNELMIÄ. ALUEEN MAISEMAKUVAN JA YMPÄRISTÖARVOJEN SÄILYTTÄMISEEN TULEE KIINNITTÄÄ ERITYISTÄ HUOMIOTA.
VV	UIMARANTA
C	KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE
KM	KAUPALLISTEN PALVELUJEN ALUE, JOLLE SAA SIJOITTA VÄHITTÄISKAUPAN SUURYKSIKÖN Alue voidaan ottaa käyttöön, mikäli keskustoimintojen alueelta ei ole osoittaa toimintaan soveltuvaa aluetta. Alueelle voidaan sijoittaa enintään 4200 k-m ² .
KTP	KAUPALLISTEN PALVELUJEN JA TYÖPAIKKOJEN ALUE. Alueelle voidaan sijoittaa ei seudullisesti merkittävää alle 2000 k-m ² vähittäiskauppaa tai tilaa vievää kauppaa sekä työpaikkatoimintoja. Alueen tarkempi mitoitus tarkentuu asemakaavaa laadittaessa.

- P** PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE
- PY** JULKISTEN PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE
- RA** LOMA-ASUNTOALUE.
Alue on tarkoitettu loma-asuntojen rakentamiseen. Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden loma-asunnon, saunan sekä tarpeellisia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 250 kem².
- RA/3** MRL 73 § MUKAINEN UUDEN LOMARAKENNUKSEN SIOITUSPAIKKA.
Luku osoittaa rakennuspaikkojen enimmäismäärän. Alue on tarkoitettu loma-asuntojen rakentamiseen. Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden loma-asunnon, saunan sekä tarpeellisia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 250 kem².
- RM** MATKAILUPALVELUJEN ALUE.
- LV** VESILIIKENTEEN ALUE.
ALUE ON TARKOITETTU VENEVALKAMAA, VENESATAMAA JA VESILIIKENTEEN TARVITSEMIÄ PALVELUJA JA RAKENTEITA VARTEN.
- SL** LUONNONSUOJELUALUE.
LUONNONSUOJELULAIN NOJALLA RAUHOITETTU TAI RAUHOITETTAVAKSI TARKOITETTU VALTION TOIMESTA TOTEUTETTAVA ALUE. ALUEELLA ON MERKITTÄVIÄ LUONNONARVOJA. MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN 41 §:N NOJALLA MÄÄRÄTÄÄN, ETTÄ SL-ALUEELLA ON KIELLETTYÄ RAKENNUSTEN JA RAKENNELMIEN TEKEMINEN SEKÄ MUUT MAISEMAA OLEELLISESTI MUUTTAVAT TOIMENPITEET, KUNNES ALUEESTA ON MUODOSTETTU LUONNONSUOJELULAIN MUKAINEN LUONNONSUOJELUALUE.
- Imm 5** LUONNONMUISTOMERKKI.
NUMERO VIITTAI SELOSTUKSEN LUETTELOON.
- M** MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE.
Alue on tarkoitettu pääsääntöisesti maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Rakentaminen asemakaava-alueiden ulkopuolisilla alueilla edellyttää suunnittelutarveratkaisua (MRL 16§).
- M-1** MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE RANTA-ALUEELLA
ALUEELLA ON VOIMASSA MRL 43.2 §:N MUKAINEN RAKENTAMISRAJOITUS. ALUEEN RAKENNUSOIKEUS ON OSOITETTU MAANOMISTAJAKOHTAISESTI SAMAN MAANOMISTUSYKSIKÖN RAKENTAMISEEN TARKOITETUILLE ALUEILLE.
- MA** MAISEMALLISESTI ARVOKAS VILJELYSALUE.
ALUE ON TARKOITETTU PÄÄASIASSA MAATALOUDEN HARJOITTAMISEEN. TÄLLÄ MERKINNÄLLÄ OSOITETUT AVOIMET VILJELYMAISEMAT MUODOSTAVAT ARVOKKAAN KULTTUURIMAISEMAN RUNGON. ALUEELLA ON VOIMASSA MRL 43.2 §:N MUKAINEN RAKENTAMISRAJOITUS. ALUEEN RAKENNUSOIKEUS ON OSOITETTU MAANOMISTAJAKOHTAISESTI SAMAN MAANOMISTUSYKSIKÖN RAKENTAMISEEN TARKOITETUILLE ALUEILLE.

ALUEELLA SALLITAAN MAA- JA METSÄTALOUTEEN TAI KALATALOUTEEN LIITTYVÄ TARPEELLINEN RAKENTAMINEN MRL 72.3§. MAISEMAA MUUTTAVIA TOIMENPITEITÄ EI SAA SUORITTAA ILMAN MRL 128 §:SSÄ TARKOITETTUA LUPAA.

KAAVASUOSITUS:
PELTOJEN AVOIMINA SÄILYTTÄMISEN TUKEMINEN JA MAHDOLLISET YMPÄRISTÖNHÖITÖTOIMENPITEET OVAT ERITYISESTI NÄILLÄ ALUEILLA PERUSTELTUJA.
- MUH** MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON HEVOSURHEILUN OHJAAMISTARVETTA
ALUEELLE SAA RAKENTAA HEVOSURHEILUA, MAA- JA METSÄTALOUTTA JA MATKAILUA PALVELEVIA RAKENNUKSIA, SEKÄ NIIHIIN LIITTYVIÄ ASUIN, LOMA- JA TEOLLISUUSRAKENNUKSIA.

MY

MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA.

Maankäyttö- ja Rakennuslain 43§:n nojalla määrätään, että alueelle saa rakentaa vain maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia, ei asuin- ja lomarakennuksia.

W

VESIALUE.

A

UUDET JA OLENNAISESTI MUUTTUVAT ALUEET
Käyttötarkoitus kirjaintunnuksen ja värin mukaisesti

Alueen maankäyttö tulee ratkaista asemakaavoituksella

pv

TÄRKEÄ TAI VEDENHANKINTAAN SOVELTUVA POHJAVESIALUE

Pohjavesialueella tulee välttää pohjaveden laatua tai määrää vaarantavia toimenpiteitä.

Jätevesien imeyttäminen maaperään on kielletty. Pohjavesialueella on kielletty pohjaveden laatua ja määrää vaarantavat toimenpiteet.

luo

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA TÄRKEÄ ALUE

Toimenpiteet alueella eivät saa heikentää kohteen arvoja.

luo-1

LIITO-ORAVAN ESIINTYMISALUE

Alueella on todettu luonnonsuojelulain 49§:n tarkoittamia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Asemakaavaa laadittaessa ja muissa toimenpiteissä on otettava huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä liito-oravan liikkumisen turvaaminen.

ge

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS KALLIOALUE.

Maankäyttö- ja rakennuslain 41§:n ja 43§:n perusteella määrätään, ettei kallioalueiden suojeluarvoihin kohdistuvaa oleellista muuttavaa toimenpidettä saa suorittaa ilman MRL 128§:ssä tarkoitettua maisematyölupaa

JOHTOURA

JOHTOURA

saa/1

MAHDOLLISESTI PILAANTUNUT KOHDE

Pilaantuneisuus ja kunnostustarve on arvioitava ennen rakennustoimenpiteeseen ryhtymistä.
Numerointi /-viivan jälkeen viittaa kaavaselostukseen

saa/1

ma-6

MAISEMALLISESTI ARVOKAS ALUE

Kulttuurimaisemavyöhykkeen elementtejä ovat laajat ja yhtenäiset viljelysalueet, harvakseltaan näiden yhteyteen sijoittuvat tilakeskukset sekä avoimia tiloja rajaavat metsänreunat ja näkymiä elävöittävät metsäsaarekkeet.

Kaavasuositus:

Ympäristön tilaan vaikuttavia toimenpiteitä suoritettaessa sekä alueen maankäytön tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi ottaa erityisesti huomioon alueen kulttuurimaiseman arvot.

Rakennusten ja rakenteiden tulisi sopeutua malliltaan, materiaaleiltaan, mittasuhteiltaan ja värityksen puolesta alueen luonto- ja kulttuurimaisemaan. Avoimille peltoalueille rakentamista tulisi välttää. Uudet rakennukset tulisi pyrkiä sijoittamaan kulttuurimaiseman ehtoilla, sitä täydentäen tai olemassa olevien rakennusten ja rakennusryhmien yhteyteen. Pihapuina ja puukujissa tulisi suosia ympäristössä jo olevia perinteisiä lajeja.

rky- 1

VALTAKUNNALLINEN KULTTUURIHISTORIAALISESTI ARVOKAS KOHDE TAI ALUE

Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokkaita rakennuksia tai rakennusryhmiä ei saa purkaa ja niiden ympäristön arvokkaat ominaispiirteet tulee säilyttää. Rakennusten kunnostamisessa tulee pyrkiä säilyttävään korjaukseen. Museoviranomaiselle tulee varata tilaisuus lausunnon antamiseen ennen suojelukohteita koskevien lupahakemusten ratkaisemista. Numerointi kauttaviivan jälkeen viittaa kaavaselostukseen.

SM-1 MUINAISMUISTOLAIN (295/1963) NOJALLA RAUHOITETTU KIINTEÄ MUINAISJÄÄNNÖS
Kohteen ympäristön kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty muinaismuistolain nojalla. Aluetta koskevista maankäyttösuunnitelmista on pyydettävä Museoviraston lausunto. Numerointi viittaa kaavaselostuksen kohtaan 3.3.4.2 Kulttuuriympäristö.

sr-4 SUOJELTAVA RAKENNUS
Kulttuurihistoriallisesti, rakennushistoriallisesti tai maisemakuvan kannalta arvokas maankäyttö- ja rakennuslain perusteella suojeltavaksi tarkoitettu rakennus tai rakennusryhmä (kohdenumero viittaa kaavaselostukseen).

Kaavamääräys:

Maankäyttö- ja rakennuslain 41 §:n nojalla määrätään, että alueella olevia rakennuksia ei saa purkaa eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai kylämiljöön kannalta arvokas luonne turmeltuu. Rakennuksia koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa.

SR-kl VALTAKUNNALLINEN KULTTUURIHISTORIALLISESTI ARVOKAS KIRKON YMPÄRISTÖN ALUE
Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on huomioitava kulttuuriympäristön vaaliminen, kulttuuriarvojen turvaaminen ja ominaispiirteiden säilyttäminen.

srk-1 KIRKKOLAIN NOJALLA SUOJELTU RAKENNUS
Korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviraston lausunto. Numero väliviivan jälkeen viittaa kaavaselostukseen.

mk-7 MAAKUNNALLINEN KULTTUURIHISTORIALLISESTI ARVOKAS ALUE
Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokkaita rakennuksia tai rakennusryhmiä ei saa purkaa. Rakennusten kunnostamisessa tulee pyrkiä säilyttävään korjaukseen. Museoviranomaiselle tulee varata tilaisuus lausunnon antamiseen ennen suojelukohteita koskevien lupahakemusten ratkaisemista. Numerointi kauttaviivan jälkeen viittaa kaavaselostukseen.

sr-28 MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNUSTAITEELLISESTI- TAI KULTTUURIHISTORIALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNUS
Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita tulee ylläpitää ja käyttää siten, että niiden arvo säilyy. Rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:sä mainittua lupaa eikä niiden ulkoasua saa muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu. Kohdetta koskevista olennaisista toimenpiteistä ja suunnitelmista tulee pyytää museoviranomaisen lausunto. Numerointi viittaa inventointinumeroon ja kaavaselostuksessa esitetty luetteloon.

29 PAIKALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNUSTAITEELLISESTI- TAI KULTTUURIHISTORIALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNUS
Kohde ympäristöineen tulisi säilyttää ja kohteen kunnostuksessa tulee pyrkiä säilyttävään korjaukseen. Inventoidun rakennuksen tai sen osan purkaminen vaatii MRL 127 §:n mukaisen purkamisluvan. Kohteen arvot tulee huomioida asemakaavoituksen yhteydessä. Numerointi viittaa inventointinumeroon ja kaavaselostuksessa esitettyyn luetteloon.

171

RAUTALAMPI ALAKESKUKSEN NIMI

ke KEHITTÄMISALUE
Aluetta kehitetään Korholan suurtilan maisemakokonaisuuteen liittyvänä asuntoalueena yhdessä maanomistajien, kunnan ja museoviranomaisen kanssa siten, että kulttuuriympäristön arvot eivät turmellu. Rakentaminen ja käyttötarkoituksen muutokset on tutkittava asemakaavalla.

--- YLEISKAAVA-ALUEEN RAJA

— ASEMKAAVA-ALUEEN RAJA

— OHJEELLINEN ALUEEN RAJA

vt/kt

Valtatie/ kantatie

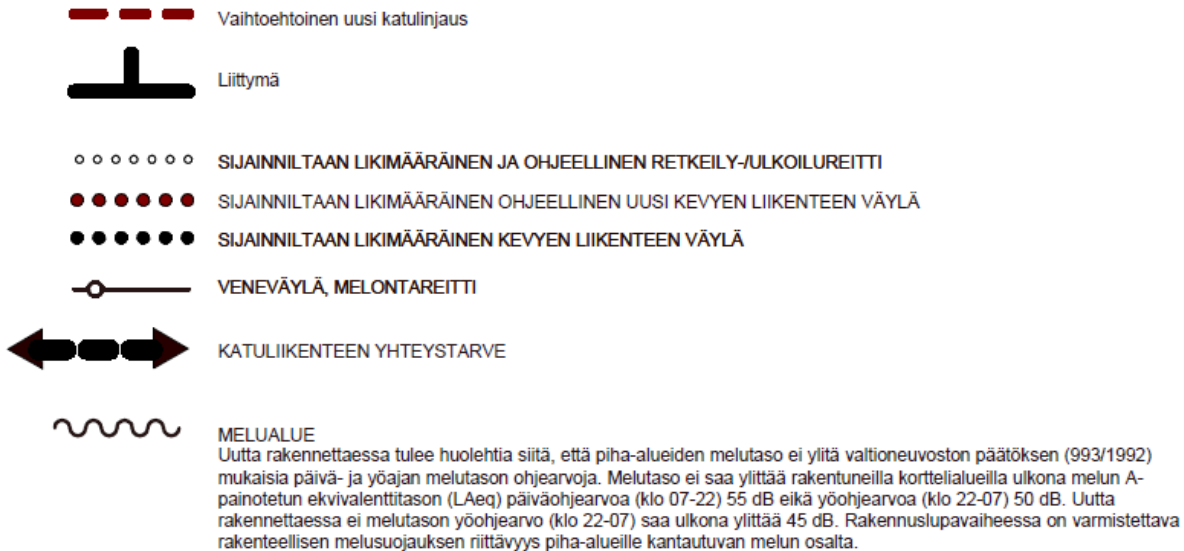
st/pk

Seututie/ pääkatu

yt/kk

Yhdystie/ kokoojkatu

— Merkittävästi parannettava tieosuus

YLEISET MÄÄRÄYKSET:

RANTAVYÖHYKKEEN (ENINTÄÄN 200 M LEVYINEN VYÖHYKE RANTAVIIVASTA MITATEN) RAKENNUSOIKEUS ON MAANOMISTAJAKOHTAISESTI OSOITETTU RANTAVYÖHYKKEELLE SIOJITTUVILLE RA-, AM- JA AO-ALUEILLE. RAKENNUSLUVAT NÄILLE VOIDAAN MYÖNTÄÄ SUORAAN OSAYLEISKAAVAN POHJALTA ILMAN RANTA-ASEMAKAAVAA. RM-ALUEILLE TULEE LAATIA YLEISKAAVAA YKSITYSKOHTAISEMPI RANTA-ASEMAKAAVA LUKUUNOTTAMATTA RM-1 ALUEITA. M-, MT-, MA-, MU- JA MY-ALUEILLA VOIDAAN RANTAVYÖHYKKEELLE RAKENTAA AINOASTAAN ALUEEN KÄYTTÖTARKOITUSTA PALVELEVIA RAKENNUKSIJA.

RANTAVYÖHYKKEEN ULKOPUOLELLA VOIDAAN SALLIA HAJA-ASUTUSLUONTEINEN RAKENTAMINEN, ELLEI ALUEKOHTAISISSA KAAVAMÄÄRÄYKSISSÄ OLE MUUTA MÄÄRÄTTY.

UUSIEN RAKENNUSPAIKKOJEN PÄÄSYTIET TULEE JOHTAA ENSISIJAISESTI OLEVIEN LIITTYMINEN KAUTTA MAANTEILLE. VIEREKKÄISTEN RAKENNUSPAIKKOJEN KULKU TULEE TAPAHTUA SAMASTA LIITTYMÄSTÄ. ENNEN RAKENNUSLUVAN MYÖNTÄMISTÄ, UUTTA LIITTYMÄÄ TAI LIITTYMÄN KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUUTOSTA VARTEN ON HAETTAVA LUPA TIENPITOVIRANOMAISelta.

ALUEIDEN RAKENTAMISESSA (KUTEN RAKENNUSPAIKAN PINTA-ALAT JA RAKENNUSTEN ETÄISYYDET RANTAVIIVASTA) NOUDATETAAN KUNNAN RAKENNUSJÄRJESTYKSESSÄ OLEVIA MÄÄRÄYKSIÄ, ELLEI KAAVASSA OLE TOISIN OSOITETTU.

UUSIEN RAKENNUSTEN ALIN HYVÄKSYTTÄVÄ RAKENTAMISKORKEUS ON VÄHINTÄÄN KESKIMÄÄRIN KERRAN SADASSA VUODESSA TOISTUVAN TULVAKORKEUDEN TASOLLA. ÄIJÄVEDEN, HANKAVEDEN JA RAUTALAMMIN RANNALLA ALIN HYVÄKSYTTÄVÄ RAKENTAMISKORKEUS ON VÄHINTÄÄN KORKEUDELLA +97,80 m (N2000). ALIMMALLA HYVÄKSYTTÄVÄLLÄ RAKENTAMISKORKEUDELLA TARKOITETAAN SITÄ KORKEUTTA, JOLLE VESI VOI NOUSTA ILMAN, ETTÄ SE VAURIOITTA RAKENNUSTA.

MAISEMAA TULEE KÄSITELLÄ SITEN, ETTÄ ALUEIDEN OMINAISPIIRTEITÄ EI OLENNAISESTI MUUTETA. LUONNONTILAISTA RANTAVIIVAA EI SAA SIIRTÄÄ KAIVAMALLA, LOUHIMALLA TAI PENGERTÄMÄLLÄ ILMAN ERIKSEEN HYVÄKSYTTYÄ SUUNNITELMAA.

RAKENTAMISEEN OSOITETTUIEN ALUEIDEN RAJOISTA VOIDAAN POIKETA POHJAKARTAN TARKKUUSVAATIMUSTEN PUITTEISSA TAI MIKÄLI TEIDEN JA RAKENNUSTEN SIOJITTAMINEN JA MAASTO-OLosuhteet sitä edellyttävät.

JÄTTEIDEN KÄSITTELYSSÄ JA KERÄYKSESSÄ NOUDATETAAN RAUTALAMMIN KUNNAN YLEISIÄ JÄTEHUOLTOMÄÄRÄYKSIÄ.

JÄTEVESIEN KÄSITTELYSTÄ TULEE OLLA RAKENNUSLUPAHAKEMUKSESSA ASIANMUKAISIIIN SELVITYKSIIN PERUSTUVA SUUNNITELMA, JOKA ON LAADITTU KUNNAN ANTAMIEN OHJEIDEN MUKAISESTI.

RAKENNUSTEN JA RAKENTEIDEN TULEE SOPEUTUA MALLILTAAN, MATERIAALEILTAAN, MITTASUHITEILTAAN JA VÄRITYKSEN PUOLESTA LUONNONMAISEMAAN EIKÄ NIITÄ SAA SIOJITTA AVOIMILLE RANTA- JA PELTOALUEILLE. Uudet RAKENNUKSET ON PYRITTÄVÄ ISTUTUKSIIIN SOVITTAMAAN MAISEMAAN JA SIOJITTAMAAN OLEMASSAOLEVIEN RAKENNUSTEN JA RAKENNUSRYHMIEN YHTEYTEEN.

RANTOJEN METSÄNHOIDOSSA NOUDATETAAN METSÄKESKUS TAPION ANTAMIA RANTA-ALUEITA KOSKEVIA METSÄNHOITOSUOSITUKSIIA JA METSÄLAKIA. RANTAMETSIIEN HOIDOSSA TULEE KIINNITTÄÄ ERITYISHUOMIOTA MAISEMA- JA LUONTOARVOIHIN.

9 YLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN

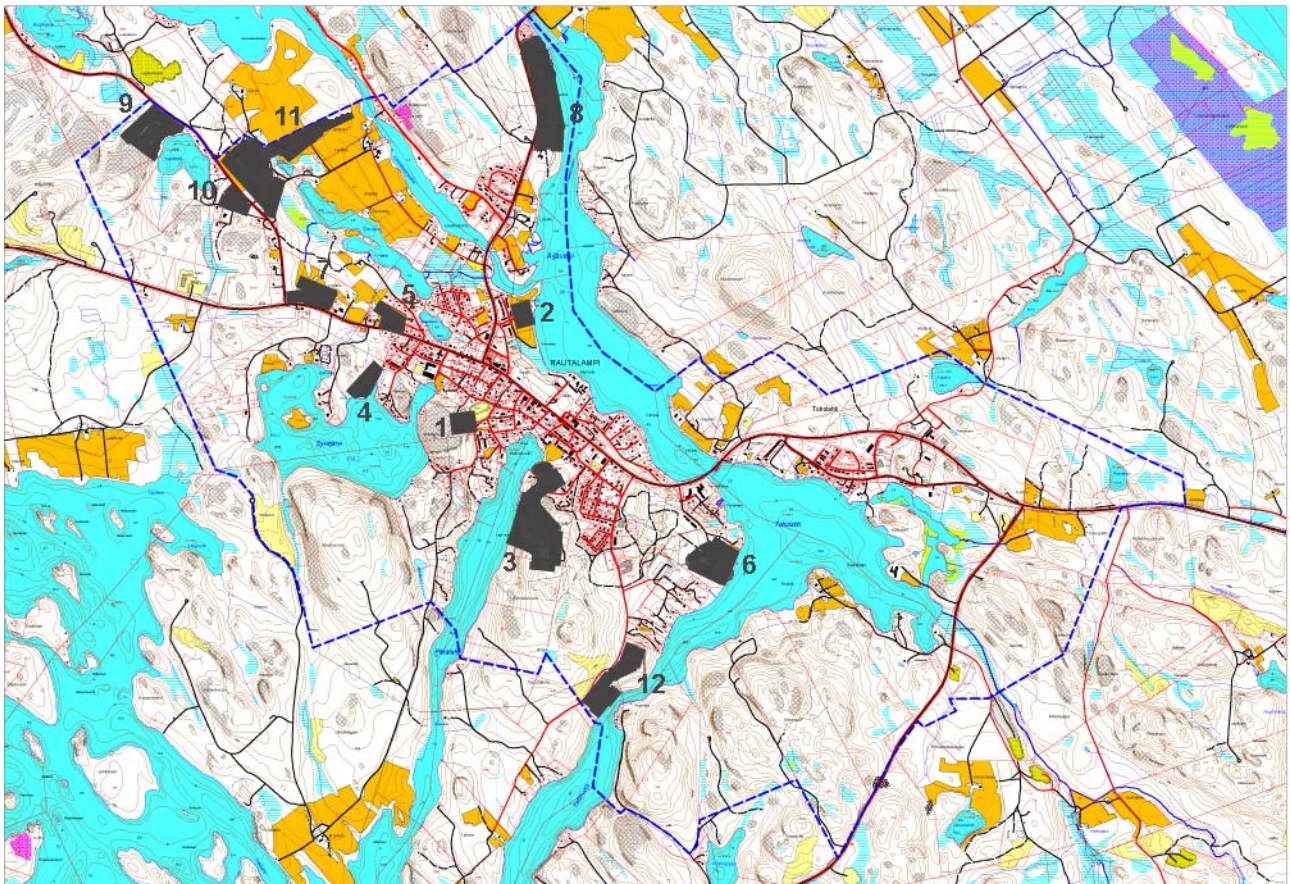
9.1 TOTEUSTUSTA OHJAAVAT JA HAVAINNOLLISTAVAT SUUNNITELMAT

Kaavan toteutuksen ohjeet

Tässä ei esitetä sitovia määräyksiä, vaan ohjeita.

Alla on esitetty rakentamisen laajentumisalueiden pisteytykseen perustuva toteutusjärjestys. Asuinalueiden tarkempi vertailu ja ympäristövaikutusten arviointi on esitetty selostuksen kohdassa **5.1 VAIHTOEHDOT**, Toteutusjärjestystä voidaan perustellusta syystä muuttaa, jos esimerkiksi kunnan maapolitiikan ohjaus tai kunnallistekniikan rakentuminen toteutuu eri tavoin. Kaupallisille palveluille ja teollisuudelle varattujen alueiden toteutukseen vaikuttaa se, milloin on tiedossa alueelle mahdollisesti tuleva toimija ja toiminnan laajuus.

1 TURKKILANVUORI	2 PAPPILANPELTO
3 RÄMÄKKÖVUORI	4 MARTINNIEMI
5 KOTILAISEN PELTO	6 VUOHINIEMI
7 KOTIAHO	8 KATTILAVIRTA
9 KILPILAMMEN LUOTEISPUOLI	10 VARIKONTIE
11 PERSONLAMPI	12 TALLIVIRTA

Kuva 32. Yleiskaava-alueen rakentamisen laajentumisalueiden tavoitteellinen toteuttamisjärjestys.

9.2 TOTEUTTAMINEN JA AJOITUS

Rakentamisen laajentumisalueita ryhdytään toteuttamaan heti osayleiskaavan saatua lainvoiman edellisessä kohdassa esitetyn järjestyksen mukaisesti. Yleiskaavan toteutumisen tavoitevuosi on 2030.

10 SEURANTA (ja jälkiarviointi)

Yleiskaavamuutoksessa osallisia ovat maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Osallisille varataan mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun koko kaavoitusprosessin ajan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaava-aineisto on nähtävillä Rautalammin kunnanvirastolla koko kaavoitusprosessin ajan ja siitä voi antaa palautetta koko kaavan laatimisen ajan. Kaava-aineistoon voi tutustua myös Rautalammin kunnan kotisivuilla www.rautalampi.fi.

Suunnittelun käynnistymisestä, yleisötilaisuuksista sekä yleiskaavaluonnoksen ja ehdotuksen nähtävillä panosta ja voimaantulosta tiedotetaan kuulutuksella Sisä-Savon lehdessä ja Savon Sanomissa sekä kunnan verkkosivuilla.

Valmisteluaineisto, osallistumis- ja arviointisuunnitelma, osayleiskaavaluonnos sekä osayleiskaavaehdotus asetetaan nähtävillä kunnanvirastoon sekä kunnan verkkosivuille.

Tieto kaavan hyväksymispäätöksestä lähetetään yleiskaavamuutosalueen vieraspaikkakuntalaisille maanomistajille, rajanaapureille, muistuttajille ja niille, jotka ovat sitä kaavan nähtävillä ollessa kirjallisesti pyytäneet.

Rautalammin kunnan kaavoitustyöhön liittyvistä käytännön asioista vastaa vs. tekninen johtaja Antti Tuppura. Suunnittelutyöstä vastaava konsultti on Tilatohtorit OY, arkkitehdit SAFA Kai Tolonen ja Risto Suikkari.

Tilatohtorit Oy

Tila- ja kaavatohtorit

Heikinkatu 23
90100 OULU

Puhelin: +358-50-5212747
s-posti: etunimi.sukunimi@tilatohtorit.fi

KAAVAN LAATIJAT

Kai Tolonen
Arkkitehti SAFA, LuK

Risto Suikkari
Arkkitehti SAFA, TkL

Rautalammin kunta

Kuopiontie 11
77700 RAUTALAMPI
+358-40-1642000

www.rautalampi.fi

EHDOTUSVAIHEEN TYÖRYHMÄ

Anu Sepponen
Vt. kunnanjohtaja

Merja Koivula-Laukka
Hallintojohtaja, vs. kunnanjohtaja

Antti Tuppura
Vs. tekninen johtaja

Kaavoitusjaoston jäsenet:

Jarmo Karjalainen
Kaavoitusjaoston pj.

Timo Satuli
Kaavoitusjaoston varapj.

Aimo Huovinen

Kaija Satuli

Tiina Louhikallio

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

PL 1049, 70101 Kuopio
Sepänkatu 2B, 70100 KUOPIO

Puhelinvaihe 020 - 636 0080

Faksi: (017) 581 0073

s-posti: etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Osallisella on mahdollisuus esittää alueelliselle ympäristökeskukselle neuvottelun käymistä osallistumis- ja arviointisuunnitelman riittävydestä ennen kaavaehdotuksen asettamista julkisesti nähtäville.

Eija Kinnunen

Alueiden käytön ylitarkastaja

Rautalammilla__8.2018.

Anu Sepponen
Vt. kunnanjohtaja

Antti Tuppura
Vs. tekninen johtaja

Tilatohtorit Oy
Tila- ja kaavatohtorit

Puhelin: +358-40-132 5500
s-posti: etunimi.sukunimi@tilatohtorit.fi

KAAVAN LAATIJA

Kai Tolonen
Arkkitehti SAFA, LuK

Risto Suikkari
Arkkitehti SAFA, TkL